

ଦତ୍ତଶିବସ୍ତବନ

ଅଠତାଳା ଜଗନ୍ନାଥ କବି

— କଳାକ-୨ —

ବତ୍ରିଶ ସିଂହାସନ

ଚଳଣକ ଓ ପ୍ରକାଶନ

ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ

ରଜ ସିଂହାରଣ

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ

ଓଡ଼ିଶା ଜଗନ୍ନାଥ କମ୍ପାନୀ
ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ
ବାଲୁବଜାର ପୋ: ଶୁକ୍ଳମଣିଗେଜେ
କଟକ

ବତ୍ରଂଶ ସିଂହାସନ

ସୁଧର୍ମା ସଭାରେ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଗନ୍ଧର୍ବସେନ ପ୍ରତି ଶାପ

ଜୟ ଜୟ ସଦାଶିବ ଗଉରୀମଣି । ଜୟ ଜଟାଜୁଟଧର
ସିଲେକ ଶରଣ ॥ ଘନବନ୍ଧୁ କୃପାମିତ୍ର ଏକାମ୍ର ବିହାରୀ ।
ଭକତବତ୍ସଲ ପ୍ରଭୁ ସିଂହବେଲ୍ଲୀ ॥ ତୁମ୍ଭ ଶ୍ରୀଚରଣେ କରେ ବିନତି
ବିଶେଷ । ପୂର୍ଣ୍ଣକର ମନୋବାଞ୍ଛା ପ୍ରଭୁ ସିଲେକେଶ ॥ ଶ୍ରୀମା ପଦ୍ୟ
ରଚନାରେ ହାସିଂଶ ପୁରୁଷ । ବିଷୟ ବର୍ଣ୍ଣନା ଆଶେ ବସିଅଛି
ଭାଳି ॥ ଆଜ୍ଞା ଦିଅ ହେଉ ଶେଷ ନିର୍ବିଘ୍ନରେ ତାହା । ତୁମ୍ଭ ବିନା
ଜଗତରେ ନାହିଁ କେହି ସାହା ॥

—୪୦୫—

ଏଥୁଅନ୍ତେ ସାଧୁଜନେ ମନ ଦେଇ ଶୁଣ । ପବିତ୍ର ଅଟଇ
ଏହି କଥା ପୁରାତନ । ବତ୍ରଂଶ ସିଂହାସନ ଯେ ନାମ ପୁର ଅଟେ ॥
କଥା ଛଳେ ମାତ୍ରାଧ୍ୟ ପୂରିଅଛି ଯେତେ ॥ ସ୍ୱର୍ଗପୁରେ ଦିନକରେ
ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସଭାରେ । ନୃତ୍ୟକଲେ ଅପସରା ଗାରାର ବଧୂରେ ॥ ଦେଖୁ
ଦେଖୁ ନୃତ୍ୟେ ଶ୍ରୋକ ହେଲେ ମଦବାନ । ଉପହାସ କଲ ତାଙ୍କୁ
ସେ ଗନ୍ଧର୍ବସେନ ॥ ତାହା ଜାଣି ଶାପ ଦେଲେ କୋମେ ପୁରନ୍ଦର ।
ଏହିକ୍ଷଣି ଦୁରମ୍ଭା ତୁ ଗୁଡ଼ ସ୍ୱର୍ଗପୁର ॥ ଗର୍ଭର ରୂପରେ ହୁଅ
ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁରେ ଜାତ । ଉପହାସ ପ୍ରତିଫଳ ଭୁଞ୍ଜି ତୁ ବହୁତ । ଶାପ
ଶୁଣି ମହାଭୟେ ସେ ଗନ୍ଧର୍ବସେନ । ସବିନୟେ ପାଦେ ତାଙ୍କ କଲ

ନିବେଦନ ॥ ନ ଜାଣି ମୁଁ ଅପରାଧ କରି ତୁମ୍ଭ ପାଶ । ଶମାକର
ମୋର ପ୍ରଭୁ ଏକବାର ଦେଖ ॥ ପ୍ରଭୁ ଯେବେ ଭୃତ୍ୟ ଦୋଷ ଶମା
ନ କରଇ । ତାର ଆଜ୍ଞା ପରିପାଶ ସିଲେକରେ ନାହିଁ ॥ ଗନ୍ଧବର
ଏ ବିନତି ଶୁଣି ବକ୍ତ୍ରପାଣି । କୋପ ଶାନ୍ତ କରି ତାକୁ କହିଲେ ଏ
ବାଣୀ ॥ ଆମ୍ଭର ଆଜ୍ଞାରେ ଗଧ ରୂପ ନିଶ୍ଚୟ ହେବୁ । ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁରେ
ଭଦ୍ରସେନ ରାଜ୍ୟେ ଜନମିବୁ ॥ ଦିବସରେ ଗଧ ହୋଇ ବୁଲୁଥିବୁ
ତହିଁ । ଗନ୍ଧବ ହୋଇବୁ ପୁଣି ରାତ୍ର ହେଲେ ଯାଇ ॥ ବିହରବୁ
ଦେବପାନେ ମହା ସମାବେଦେ । ଭ୍ରମିବୁ ରଜନୀ ଶେଷେ ସେହି
ଥେ ଦେହେ ॥ ଭଦ୍ରସେନ ଦୁହିତାକୁ ତହିଁ ବିଦ୍ରା ହେବୁ । ରସ
ରଜେ ରାତି ପାରି ସୁଖେ କଟାଇବୁ ॥ ସେ କାଳେ ଦଗଧ ହେବ ସେ
ଗଧ ଶରୀର । ସେହି ସମୟରେ ଶାପମୁକ୍ତ ହେବ ତୋର ॥
ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁର ଛାଡ଼ି ପୁଣି ଆସି ସ୍ୱର୍ଗପୁରେ । ବିହରବୁ ପୂର୍ବପରି ମହା
ଆନନ୍ଦରେ ॥ ଏତେ ଭାଷି ନିଜ ଧ୍ୱରେ ଗଲେ ମନ୍ଦବାନ । ଜନମିଲ
ଗଧ ହୋଇ ସେ ଗନ୍ଧବସେନ ॥ ମର୍ତ୍ତ୍ୟେ ଭଦ୍ରସେନ ନରପତିଙ୍କ
ରାଜ୍ୟରେ । ଦିନଯାକ ଭ୍ରମୁଥାଇ ପୁଷ୍କରଣୀ କୂଳେ । ରାତ୍ର ହେଲେ
ନିଜ ରୂପେ କରଇ ଭ୍ରମଣ । ଏହିରୂପେ ଗଲ ବହି ତହିଁ କେତେ
ଦିନ । ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ କହେ କଲ କର୍ମଫଳ । ଭୃଞ୍ଜିଲ ଗନ୍ଧବସେନ
ନୋହିଲ ବିଫଳ ॥

—୪୦୪—

ଏହା ପରେ ଯାହା ହେଲ ଶୁଣ ଦିବ୍ୟରସ । ଗଧରୂପେ
ସେ ଗନ୍ଧବ ତହିଁ କରେ ବାସ । ଦିନେକ ସେ ବାଟେ ଏକ ଗରିବ
ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଭିକ୍ଷା ମାଗି ଯାଉଥିଲେ ଦୂର ତାଙ୍କ ନାମ ॥ ଡାକ ସେ
ଗନ୍ଧବ ତାଙ୍କୁ କହିଲ ଏ ବାଣୀ । କହିବି ମୁଁ କଥାଟିଏ ଶୁଣ
ହୃଦୟମଣି ॥ ଭଦ୍ରସେନ ନରପତି ନିକଟକୁ ଯବ । ବିନାଭୟେ ତାଙ୍କୁ

ବନ୍ଦେଶ ସିଂହାସନ

ଏହି କଥାଟି କହିବ ॥ ତାଙ୍କ ନନ୍ଦ୍ୟାଟିକୁ ମୋତେ ବିଦା କରାଇବେ ।
 ନ କଲେ ମୋ ଯୋଗୁଁ ସବନାଶ ହିଁ ଭୋଗିବେ ॥ ଏହା ଶୁଣି
 ବିପ୍ରବର ଚଞ୍ଚଳେ ଚଳିଲା । ଭଦ୍ରସେନ ନରପତି ପାଶେ ପହଞ୍ଚିଲା ॥
 ସଭାତଳେ ଉଭା ହୋଇ କହଇ ବଚନ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଘଟନା
 ଏକ ଶୁଣ ନରରାଣ ॥ ସରସୀ ଖରରେ ଏକ ଗଧ ଚରୁଥିଲା ।
 ଆସୁଥିଲା ଡାକ ମୋତେ ଏହା ବଖାଣିଲା ॥ ଆଜ୍ଞା ମୋର ଶୀଘ୍ର
 ଯାଇ କହିବୁ ଶ୍ରୀକାକୁ । କନ୍ୟା ତାର ଅଛି ବିଦା ହେଉ ସେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ॥
 ନ କରିବ ଯେବେ ମୁଣ୍ଡି କହୁଛି ଅବଶ୍ୟ । ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ରାଜ୍ୟ ତାର
 କରି ଦେବ ଧ୍ରୁଂସ ॥ ଏହା ଶୁଣି ମହାରାଜା ପ୍ରଜ୍ଞଳିତ ହୋଇ ।
 ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ଚିରଂଗର ବହୁତ କରଇ ॥ ଅପମାନ ପାଇ ବିପ୍ର ଗଲା
 ବାହୁଡ଼ଣ । ଗଧ ଆଗେ ସବୁ କଥା କରିଲା ବର୍ଣ୍ଣନ ॥ ବ୍ରାହ୍ମଣ
 ଯାଆନ୍ତେ ସେହୁ ରାଜା ଭଦ୍ରସେନ । ପାତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ରାଇ ତାଙ୍କୁ କହିଲା
 ବଚନ ॥ ଦେଶ ବେଗେ ଚାଲି ଯେଣି କେବଣ ସେ ଗଧ ।
 ରାଜଦୁଲ୍ଲୀକୁ କପାଁ କରିଅଛି ସଧ ॥ କବା ମାୟାରୁପୀ ଅଟେ ସେହି
 ନିଶାଚର । ନ ବୁଝିବା ଆମ୍ଭ ପକ୍ଷେ ନୁହେଁ ସୁବିଚାର । ଏହା ଶୁଣି
 ଦୁତମାନେ ବେଗେଣ ଧାଇଁଲେ । ସରୋବର ଖରେ ଯାଇଁ ଗଧକୁ
 ଭେଟିଲେ ॥ ରାଜଦୁତ ଦେଖି ଗଧ କୋପେ ଥରହର । ବୋଲେ
 ନ ଚିହ୍ନିଲ ମୋତେ ତୁମ୍ଭ ନୃପବର ॥ ମୋହ ଆଜ୍ଞା ଅବଜ୍ଞା ସେ କଲ
 ହରମତି । ଜାଣିଥାଅ ନିଶ୍ଚୟ ତାର ଘଟିବ ବିପତ୍ତି ॥ ଏହା ଶୁଣି
 ଦୁତ ଭୟେ କଲେ ପଳାୟନ । ଗଧ ପଣ ରାଜା ଆଗେ କରିଲେ
 ବର୍ଣ୍ଣନ ॥ ଶୁଣି ରାଜା ମନ ମଧ୍ୟେ ହୋଇ ଆତମ୍ବିତ । ପାତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ
 ଦେନ ଚହିଁ ଗମିଲେ ଭରିତ ॥ ପ୍ରଜ୍ଞକଲେ କିଏତୁମ୍ଭେ ହେ ଗର୍ଭଭରଣ ।
 ପିତାମାତା କୁଳ ଆଦି ଦିଅ ପରିଚୟ ॥ ରାଜାବାକ୍ୟ ଶୁଣି ଗଧ
 ପୂର୍ବର କାହାଣୀ । ଯାହା ହୋଇଥିଲା ତାହା କହିଲା ବଖାଣି ॥ ଶୁଣି

ସବୁ ନରପତି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ଗଧ ସନ୍ଧିଧାନେ ଘାଟି କଥାଏ
କହିଲେ ॥ ହେ ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଆଜି ରଜନୀ ଭିତରେ । ମୋ ନବର
ରୁଚିଦିଗେ ପାଚେଷୁ ସୁନାରେ ॥ କରପାର ଯେବେ କନ୍ୟା କରବି
ପ୍ରଦାନ । ସତ୍ୟ ସତ୍ୟ ବାଣୀ ମୋର ନହୋଇବ ଆନ ॥ ଏହା
କହି ନିଜପୁରେ ଗଲେ ନରସାଇଁ । ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ ଗୀତ ରସରେ
ଭଣାଇ ॥

ରାଜଦୁହିତା ସଙ୍ଗେ ଗନ୍ଧର୍ବସେନଙ୍କ ପରଶମୁ

ଉଦ୍ରସେନ ରାଜା ମୁଣ୍ଡୁ ଏ ବଚନ ଶୁଣି । ଗଧରୂପୀ ଯୋଗଧାନେ
ବସିଗଲା ପୁଣି ॥ ମନେ ମନେ ଇନ୍ଦ୍ରକୁ ସେ କଲା ବହୁ ସ୍ମୃତି ।
ସ୍ବର୍ଗପୁରେ ସୁରପତି ଜାଣିଲେ ଝଟକି ॥ ବିଶ୍ବକର୍ମାକୁ ସେ ଡାକି
ଦେଲେ ଉପଦେଶ । ଉଦ୍ରସେନ ନଗରକୁ ଯିବ ହେ ଅବଶ୍ୟ ॥
ରାସ ମଧ୍ୟେ ତିଆରିବ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାଚୀର । ନ ଜାଣିବେ ନରପତି ଆଉ
ନାଶ ନର । ଆଜ୍ଞା ପାଇ ବିଶ୍ବକର୍ମା ବେଗେ ଗଲା ଚଳି । ଉଦ୍ରସେନ
କଟକରେ ଗଢ଼ିଲା ପାଚେଷୁ ॥ ସୁବର୍ଣ୍ଣରେ ନିର୍ମିତ ସେ ଦିଗେ ଅଦଭୁତ ।
ସ୍ତ୍ରୀ ମାଳା ଆଦି ରହେ ହୋଇଛି ଜଡ଼ିତ । କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ କରି ସେହୁ
ଗଲା ଅଲକ୍ଷିତେ । କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ରାତି ପାହିଲା କହ୍ନିତେ ॥ ପ୍ରସ୍ତୁତରୁ
ନିଦ୍ରା ତେଜ ଦେଖେ ନରବର । ବେଢ଼ିଅଛି ଗଡ଼ଯାକ ସୁବର୍ଣ୍ଣପ୍ରାଚୀର ॥
ରୁଚିଦାର ମନୋହର ଦିଗେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗେ । ସ୍ତ୍ରୀମାଳା ମଣିମାଳା
ତହିଁରେ ଝଟକେ ॥ ଦେଖି ମନେ ବିଚାର ସେ କରେ ନରରାଣ ।
ଗଧ ନୁହେଁ ନିଶ୍ଚୟ ଅଟେ ସେ ଗନ୍ଧର୍ବସେନ ॥ ଅନ୍ତପୁରେ ତହୁଁ ରାଜା
ବେଗେଣ ମିଳିଲେ । ରାଣୀ ଆଗେ ଗଧ କଥା ବୁଝାଇ କହିଲେ ।
କନ୍ୟା ବିଭାବର କଥା ତହିଁ କଲେ ସ୍ଥିର । ସରୋବର ଖାରେ ରାଜା

ତୋଳିଲେ ନବର ॥ ଶୁଭବେଳେ ଶୁଭଲଗ୍ନେ କନ୍ୟାଟିକୁ ନେଲେ ।
ଉତ୍ସବ କରାଇ ଗଧ କରେ ସମର୍ପିଲେ ॥ ଗାରବ ବଧୂରେ ଚନ୍ଦ୍ର
ବଢ଼ିଲା ବଦାହ । ସୈନ୍ୟ ଘେନି ନରପତି ହୋଇଲେ ବଦାହ ॥
ଗଧପାଶେ ରାଜକନ୍ୟା ରହିଲା ସେଠାରେ । ଅସ୍ତଗିରି ଶିରେ ଦିନନାଥ
ଆସେହିଲେ ॥ ଦିବା ଅନ୍ତେ ସେ ଗରବ ଧରିଲା ସୁଅଙ୍ଗ । ଅଦୃଶ୍ୟେ
ମୁଣ୍ଡିମନ୍ତ ହେଲା କି ଅନଙ୍ଗ ॥ ଅତି ଆନନ୍ଦରେ ତାକୁ ଦେଖି ରାଜ
ସୁତା । କଲା ଆଲିଙ୍ଗନ ମନୁ ଗୁଡ଼ି ଘୋର ଚନ୍ଦ୍ରା ॥ ନାନା କରୁଥିଲେ
କେଳି ବଢ଼ିଲା ଅଶେଷ । ପୁଣି ଗଧ ହେଲା ଯହୁଁ ରାସହେଲା ଶେଷ ॥
କେତେଦିନ ଏହିପରି ସୁଖେ ବଢ଼ିଗଲା । ଦିନୁ ଦିନ ବେନିକର
ପୀରତି ବଢ଼ିଲା । ଗରବକୁ ରକ୍ଷାକର ସଙ୍କଟ ଶ୍ରୀହରି । ଜଗନ୍ନାଥ
ସିଂହ ଭାଣେ ପଦ୍ୟବନ୍ଧ ଧରି ॥

ଶକାଦିତ୍ୟଙ୍କ ଜନ୍ମ

ଏ ଉତ୍ତରେ ଶୁଣ ନରେ ହୋଇ ପୁର ଗଡ଼ । କହୁଅଛି
ଶକାଦିତ୍ୟ ଜନମ ଚରିତ ॥ ବଜ୍ରଜେମା ସଙ୍ଗେ ସେହି ଗରବ
ରାଜନ । ରତିହେଲେ ନିଶି ବଞ୍ଚୁଥାଇ ନିତି ଦିନ ॥ ଦାସୀ ଏକ
ଜେମାଙ୍କର ଥିଲା ସେହି ପୁରେ । ବହୁରିଲା ସେ ଗରବ ସେ ଦାସୀ
ସଙ୍ଗରେ ॥ ଜାଣେ ନାହିଁ ରାଜଜେମା ଗୁପ୍ତ ସମାବୃତ । କେତେଦିନ
ପରେ ଗର୍ଭ ସଞ୍ଚରିଲା ତାର । ଶୁଭଅର୍ଥେ ଏ ଖବର ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ।
ପୁଅଟିଏ ଶୁଭବେଳେ ସେହୁ ପ୍ରସବିଲା ॥ ରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଚନ୍ଦ୍ର ଦେହେ
ବରାଜଇ । ଦେଖି ତାକୁ ଆନନ୍ଦରେ ଗରବ ରାସଇ ॥ ଏହା ନ ମ
ଶକାଦିତ୍ୟ ହେଉ ଏ ଧରାରେ । ଫେରାଇ ରଖିବ ଖଣ୍ଡି ଶକ ସେ
ନାମରେ ॥ ଦଶସିଂହ ବଳ ଦେହେ ବଢ଼ିବ ସେ ଜାଣ । ଏହା କହି
ଯହେ ସେହୁ ପାଳଇ ନନ୍ଦନ ॥ ରାଜସୁତା ସଙ୍ଗେ କଲା ସୁଖେ ବହୁ-

ରଣ । ଏଥୁ ଅନ୍ତେ ଯାହା ହେଲ ଶୁଣ ସାଧୁଜନ । ରାଜକନ୍ୟା
 ଶୁଭଯୋଗେ ହେଲ ଗର୍ଭବତୀ । ଦିନୁ ଦିନ ଦେହେ ତାର ପ୍ରକାଶିଲ
 ଜ୍ୟୋତି ॥ ଏ ବାରତା ପାଇ ରାଜା ସର ଭଦ୍ରସେନ । ପାଶ ମନ୍ତ୍ରୀ
 ଅମାନାତ୍ୟ ସଙ୍ଗତେ ଘେନିଣ ॥ ଦୁହିତାକୁ ଦେଖିବାର ଇଚ୍ଛା ମନେ
 କରି । ବହୁବଧ ଉପହାର ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ଧରି ॥ ସରୋବର ଶାରଦାସେ
 ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ । ପିଅରକୁ ଦେଖି ଜେମା ହେଲ ହସ ହସ ॥
 ଓଳଗି ହୋଇଣ କହେ ପୁମଧର ବାଣୀ । ଶୁଣ ତାତ ପ୍ରିୟ ମନେ
 ଅପୂର୍ବ କାହାଣୀ ॥ ଜାମତା ତୁମ୍ଭର ନିନେ ଗଧ ହୋଇଥାନ୍ତି ।
 ଅପୂର୍ବ ଗନ୍ଧର୍ବ ମୂର୍ତ୍ତି ସମ୍ଭରେ ଧରନ୍ତି ॥ ଏହି ଗୁହ୍ୟରେ ପଡ଼ିଥାଇ
 ଗଧ ଦେହ । ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ ଶୁଣି ନୃପ ମହାଶୟ ॥ ଉଗରକୁ
 ଡାକ ଏହା କହିଲେ ରାଜନ । ଆଜ ରାସେ କରିବୁ ତୁ ଏପରି
 ବଧାନ ॥ ଯେତେବେଳେ ଗଧ ଦେହ ଗନ୍ଧର୍ବ ଛାଡ଼ିବ । ସେ ଗଧକୁ
 ଏହିଠାରୁ ବନ୍ଧି ଘେନିଯିବ । ଅନଳ ଲଗାଇ ନୟନୁଲେ ପୋଡ଼ି-
 ଦେବ ॥ ଏ କଥାଟି ଗୁପ୍ତ ହେବ କେହି ନ ଜାଣିବ ॥ ଆଜ୍ଞା ପାଇ ସେ
 ଉଗର ତହିଁ ଜଗିଥିଲା । ଗଧ ଦେହ ଭୟ କଲ କେହି ନ ଜାଣିଲା ॥
 ଗଧ ଦଗ୍ଧ ହେବା ଦେଖି ସେ ଗନ୍ଧର୍ବସେନ । ଉକାଇଲା ମହା ସମା-
 ଦରେ ନରସିଂହ ॥ କହଇ ଗନ୍ଧର୍ବସେନ ଶୁଣ ନରସାହିଁ । ତୁମ୍ଭକନ୍ୟା
 ଖର୍ବେ ଅଛି ସନ୍ତତି ଏକଇ ॥ ହୋଇବ ସେ ମହାଧନୁର୍ଦ୍ଧର ଧରଣୀରେ ।
 ଶତସିଂହ ବଳ ସେହୁ ବଢ଼ିବ ଶରୀରେ ॥ ଏକଛନ୍ଦ୍ର ରାଜଭା ସେ କରିବ
 ଜଗତେ । ବିଷମଆଦିତ୍ୟ ନାମେ ଖ୍ୟାତ ହେବ ସତେ ॥ ପାଳ ତୁମ୍ଭ
 କନ୍ୟା ଯହେ ଆଦେ ନରପତି । ଯିବ ସ୍ୱର୍ଗପୁର ଶାସୁଁ ପାଇଲି
 ମୁକତି ॥ ଏତେ କହି ସେ ଗନ୍ଧର୍ବ ଶୂନ୍ୟମାର୍ଗେ ଗଲା । ରାଜନନ୍ଦିନୀର
 ମନେ ଗୁରୁ ଚିନ୍ତା ହେଲା ॥ ଗନ୍ଧର୍ବର ଶାପଫଳ ହେଲା ସମାପତି ।
 ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ କହେ ସ୍ୱର ଉମାପତି ॥

ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟଙ୍କର ଜନ୍ମ ଓ ରାଜକନ୍ୟାର ସ୍ୱର୍ଗାରୋହଣ

ଏଥୁଅନ୍ତେ ବିରୁରଭ ରାଜା ଭଦ୍ରସେନ ! ଗନ୍ଧର୍ବର ଗର୍ଯ୍ୟ୍ୟ
 ପୁତ୍ର ଲଭିଲେ ଜନମ ॥ ସର୍ବନାଶ କରି ଦେବ ନିଶ୍ଚୟ ସେ ମୋର ।
 ରାଜ୍ୟ ନେଇଯିବ ଶତାଇଶ ବାହୁ ବଳ ॥ ଏତେ ଶ୍ରୀ ଦୁଆର୍ଯ୍ୟକ
 ନିକଟେ ଡକାଇ । ଜଗିଥିବୁ ଏ କନ୍ୟାକୁ ଆକଟେ କହଇ ॥ କୁମର
 ଜନ୍ମିଲେ ମୋତେ କହିବୁ ତୁରିତେ । ଏତେ କହି ନରପତି ଗଲେ
 ଇଚ୍ଛାମତେ ପିତାର ବିରୁର ଜାଣି ଗନ୍ଧର୍ବ ଦୁହିତା । ମନ ମଧ୍ୟେ
 ବାରମ୍ବାର କଲ ଘୋର ଚିନ୍ତା ॥ ବିରୁରଭ ଥିଲା ପୂର୍ବେ ଦୁଷ୍ଟ
 କଂସ ଦୈତ୍ୟ । ବନ୍ଦୀକରି ଭଗିନୀକୁ ରଖିଲ ଇଚିତ । ଅନିମିତ୍ତେ
 ତଥା ପୁତ୍ର ତାର କଲ ନାଶ । ସ୍ୱାମୀ ଥିବା ଯୋଗୁଁ କେବେ ନ
 ଛାଡ଼ଇ ଆଶ ॥ ଶ୍ରୀରାମଲେ ପୁଣି ତାର କୃଷ୍ଣ ଜନମିଲେ । ଗୋପେ
 ବଢ଼ି କଂସାପୁର ଜୀବନ ନାଶିଲେ । ପତି ମୋର ଛାଡ଼ି ମୋତେ
 ଚଲେ ସ୍ୱର୍ଗପୁର । କପରି ବଞ୍ଚିବ ପୁତ୍ର ହୋଇଲେ ଅନ୍ତର ॥ ଏହାଶ୍ରବ
 ସେହି କନ୍ୟା ମୁଖଲଟେ ଆଣି । ବେନି କରେ ଧରି ଗର୍ଭେ ପିଟିଲକ
 ପୁଣି । ମୁଖଲ ବଜାନ୍ତେ ରାଜକନ୍ୟା ପ୍ରାଣ ଗଲ । ପୁତ୍ର ଗୋଟି
 ନିରାପଦେ ଜନମ ଲଭିଲ ॥ ତାହା ଦେଖି ଦ୍ଵାରପାଳ ରାଜା ପାଶେ
 ଧାଇଁ । ଦେଖିଲ ସନ୍ଦେଶ ସବୁ ଦେଲକ ଜଣାଇ ॥ ତୁମ୍ଭ ସୁତା ଏକ
 ପୁତ୍ର କରି ଆଜି ଜାତ । ପଡ଼ିଅଛି ଭୂମିପୃଷ୍ଠେ ହରାଇ ଜୀବିତ ॥ ଏହା
 ଶୁଣି ଭଦ୍ରସେନ ଶୀଘ୍ର ଗଲ ଚଳି । କନ୍ୟା ମୃତ୍ୟୁ ଦେଖି ରାଜା
 ଛାଡ଼ିଲ ବୋବାଳି ॥ ପୁତ୍ରଗୋଟି ରାଜା ତହୁଁ ନିଶ୍ଚେପି ଦେଖିଲ ।
 ରାଜତନ୍ତ୍ର ବିରାଜିତ ତେଜ ଅନର୍ଗଳା ॥ ଦେନାଇ ସେ କୁମରକୁ
 ନିଜେ ଯାଇ ପୁରେ । ସମର୍ପିଲ ରାଣୀ ପାଶେ ଆନନ୍ଦ ମନରେ ॥
 ପୁତ୍ରଟି ଆମ୍ଭର ବୋଲି ରାଣୀ ଆଶେ କହି ଦଗଧ କଲ କନ୍ୟା
 ଶବ ଅନଳେ ପକାଇ ॥ ରାଣୀ ସେହି କୁମରକୁ ସନ୍ତାନ ଭାବରେ ।

ପାଳୁଥାନ୍ତି ପ୍ରତି ନିନ୍ୟ ମହା ଆନନ୍ଦରେ ॥ ପୁରୋହିତ ଡକାଇଣ ରଜା
ଯଥାକୃତ୍ୟ । ବିଧିକରି ନାମ ଦେଲେ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ॥ ଯଥାକାଳେ
ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷା କୁମର କରଇ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭାଇ ଶିକାଦିତ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ତାର
ଥାଇ ॥ କହେ ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରଭୁ ରଖିବେ ଯାହାକୁ । କେ ଅଛି
ଜାତ ମଧ୍ୟେ ମାରିବ ତାହାକୁ ।

— — —

ବିହମାଦିତ୍ୟଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟରୁ ବାହାର କରାଇବା ଲାଗି ତିଳୋତ୍ତମା କଳ୍ପନା

ଏଥୁଅନ୍ତେ ଭାଇ ଦୁହେଁ ଏକମେଳ ହୋଇ ! ଆନନ୍ଦରେ
ଖେଳୁଥାନ୍ତି ସ୍ନେହଭାବ ବଡ଼ ॥ ବେଦ ବିଦ୍ୟା ଧନୁବେଦ ଅସ୍ତ୍ର
ଶସ୍ତ୍ରମାନ । ଶିକ୍ଷା କରି ବେନିଭାବ ହୋଇଲେ ନିପୁଣ ॥ କାଳକ୍ରମେ
ଶିକାଦିତ୍ୟ ଯୌବନ ପାଇଲେ । ତାହା ଦେଖି ଭଦ୍ରସେନ ଆନନ୍ଦିତ
ହେଲେ ॥ କନ୍ୟା ଖୋଜିବାର ଲାଗି ପଠାଇଲେ ଦୂତ । କୋଶଳ
ଦେଶରେ ଥିବା ପାଇଲେ ତଦନ୍ତ ॥ ରୂପ ଗୁଣ ଲବଣ୍ୟରେ ଅଟେ
ଅନୁପମା । ଏଣୁ ତାର ନାମ ହୋଇଥିଲା ତିଳୋତ୍ତମା । ସେ କନ୍ୟାକୁ
ଶିକାଦିତ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ବିଭାଜନ । ଏହିପରି କେତେଦିନ ବିତି ଚାଲିଗଲା ॥
ଦିନେ ବିଚାରଇ ମନେ ରଜା ଭଦ୍ରସେନ । ଶିକାଦିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କିବ
ରାଜ ସିଂହାସନ ॥ ଡକାଇଲା ସବୁ ପାତ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଅମାନାତ୍ୟ । ଶିକାଦିତ୍ୟ
ଶିରେ ଟେକାଇଲା ରାଜଛତ୍ର ॥ ବାନପ୍ରସ୍ଥ ଆଶ୍ରମକୁ ଗଲେ ଭଦ୍ରସେନ
ଏଥୁଅନ୍ତେ ଯାହା ହେଲା କହୁଅଛି ଶୁଣ ॥ ତିଳୋତ୍ତମା ରୂପେ
ଶିକାଦିତ୍ୟ ମୁରୁଧ ହୋଇ । ସବୁବେଳେ ଝିଡ଼ା କରେ ଅନୁସ୍ତରେ
ଥାଇ ॥ ରାଜ୍ୟଦୋଷ ହାନି ଲଭ କିଛି ନ ବୁଝିଲା । ଅରାଜକ ପୃଥ୍ବୀ
ପରି ଦେଶ ହୋଇଗଲା ॥ ପାତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରଜାଗଣ ବିରସ ହୋଇଲେ ।
କେତେ ମଧ୍ୟ ଦେଶ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ଦେଶେ ଗଲେ ॥ ପ୍ରଜାଙ୍କ ଦୁଃଖ

ନ ସହ ବନ୍ଧନ ଆଦିତ୍ୟ । ଅନ୍ତଃପୁର ମଧ୍ୟେ ଯାଇ ଦେଲେ
ଉପସ୍ଥିତ ॥ ଭାଇ ଆଗେ ରାଜ୍ୟ ନାଶ ବିଷୟ ବୁଝିଲେ । ତାହା ଶୁଣି
ଶକାଦିତ୍ୟ ଲଜିତ ହୋଇଲେ ॥ ଅନ୍ତଃପୁର ଗୁଡ଼ି ସେହୁ ଚରଣେ
ଗଲେ । ରାଜନାଥ ଅନୁରୂପେ ପରଜା ପାଳିଲେ ॥ ତିଳୋତ୍ତମା
ଏହା ଦେଖି କୋପ ମାନସରେ । ଶଯ୍ୟା ଗୁଡ଼ି ଭୂମି ପରେ ମାରବେ
ଶୋଇଲେ ॥ ରାଜ୍ୟଭାର ବୁଝି ଶକାଦିତ୍ୟ ନରପତି । ଅନ୍ତଃପୁରେ
ପହଞ୍ଚିଲେ ପ୍ରବେଶନ୍ତେ ରାଜି । ପ୍ରିୟବତୀ ତିଳୋତ୍ତମା ଭୂମିରେ
ଶୟନ । ଦେଖି ତାକୁ ପରୁରନ୍ତ୍ର ମଧୁର ବଚନ ॥ ଆଗେ ପ୍ରିୟେ
କରିଅଛି ମାନ କି କାରଣେ । କହ ମୋର ଆଗେ ତାହା ନ ରଖି
ଗୋପନେ ॥ ଯାହା ତୋର ପ୍ରିୟ ହେବ ନିଶ୍ଚୟ କରିବଇ ସତ୍ୟକରି
କହୁଅଛି ଧର୍ମକୁ ଅନାଇ । ଶକାଦିତ୍ୟ ସତ୍ୟବାଣୀ ତିଳୋତ୍ତମା
ଶୁଣି । ତେଜଲ ଧରଣୀ ଆନନ୍ଦରେ ସେହୁକ୍ଷଣି । କହିଲା ଶୋନାଥ
ଶୁଣ ମୋହର ବଚନ । ବିହମାଦିତ୍ୟକୁ ରାଜ୍ୟ କର ନିବାସନ ॥
ସେହୁ ଥିଲେ ଜାଣ ମୋର ଆଶା ନାହିଁ ପ୍ରାଣେ । ସ୍ବାସକଣୀ ଖାଇ
ନିଶ୍ଚୟ ବରିବ ମରଣେ ॥ ଏହା ଶୁଣି ଶକାଦିତ୍ୟ କିଛି ନ ବୁଝିଲେ ।
ବିହମାଦିତ୍ୟକୁ ରାଜ୍ୟ ବାହାର କରିଲେ ॥ ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ କହେ
ନାରାୟଣ ଯେହୁ । ତାର ଅବା ହିତାହିତ ଜ୍ଞାନ ହେବ କାହୁଁ ॥

— — —

ବିହମାଦିତ୍ୟଙ୍କର ବନଗମନ ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣର ଫଳଲାଭ

ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ଆଜ୍ଞା ମାଇ ଭାଇଙ୍କର । ମନରେ ନବହୁ ଖେଦ
ଗଲେ ଦେଶାନୁର ॥ ଏକ ଧମା ସୌଦାଗର ଥିଲା ସେ ଦେଶରେ ।
ବିହମ ସହୃଦ ଯାଇ ରହିଲେ ତା ଘରେ ॥ ଏଥୁଅନ୍ତେ କଥା ରସଶୁଣ
ଆହେ ନରେ । ରହିଲେ ସେଦିନୁ ଶକାଦିତ୍ୟ ଅନ୍ତଃପୁରେ ॥ ପ୍ରିୟବତୀ

ତଳୋତ୍ତମା ସଙ୍ଗେ ରତ ରତ । ରଜ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରକଥା ଆଉ ନ ବୁଝିଲେ
 କହି । ସେ ଦେଶରେ ବିପ୍ର ଥିଲ ଯଜ୍ଞଦତ୍ତ ନାମେ । ଭବାନୀଙ୍କି
 ସେବାକର ମନ୍ତ୍ରପିତା ଜାଣେ ॥ ଭଗବତୀ ଦେଲେ ତାକୁ ସନ୍ତୋଷରେ
 ବର । ଏହି ଫଳଗୋଟି ନିଅ ଆହେ ଦ୍ଵିଜବର ॥ ଏ ଫଳ ଖାଇଲେ
 ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇବ ଅମର । କ୍ଷୁଧା ଭୃଷ୍ଟା ରୋଗ ବ୍ୟାଧି ଭୟ ହେବ
 ଦୂର ॥ ଏହା କହି ଭଗବତୀ ଫଳ ଦାନ ଦେଲେ । ଫଳଦେନି ନିଜ
 ଗୃହେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ମିଳିଲେ ॥ ପତ୍ନୀ ଆଗେ ସବୁ କଥା ବିସ୍ତାରେ କହିଲେ ।
 ଭଗବତୀଙ୍କର ଯାହା ଆଜ୍ଞା ପାଇଥିଲେ ॥ ଶୁଣିଣ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ତହୁଁ
 କହଇ ଏ ଗୀର । ଉଚିତ ନୁହଇ ତୁମ୍ଭେ ଫଳ ଖାଇବାର ॥ ନୃପତିଙ୍କୁ
 ଦିଅ ନେଇ ଖାଆନ୍ତୁ ସେ ଫଳ । ଅମର ସେ ହେଲେ ହେବ ଦେଶର
 ମଙ୍ଗଳ ॥ ଚରକାଳ ବସି ସେହୁ ରଜ୍ୟକୁ ପାଳିବେ । ସୁଖ ଶାନ୍ତି
 ସବୁବେଳେ ପ୍ରଜାଏ ଲଭିବେ ॥ ଏହା ଶୁଣି ଫଳଟିକୁ ଦେନି
 ବିପ୍ରବର । ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ଯାଇ ରଜାର ନଗର ॥ ଫଳ ଦେଇ
 ଶକାଦିତ୍ୟ ବିଶ୍ଵାସେ କହିଲେ । ଆଜ୍ଞା ଦେଇଥିଲେ ଭଗବତୀ ଯେ
 ପ୍ରକାରେ । ମେଲଣି ହୋଇଣ ବିପ୍ର ସ୍ଵ ଗୃହେ ଫେରିଲେ । ଶକାଦିତ୍ୟ
 ଫଳ ନେଇ ରାଣୀ କରେ ଦେଲେ ॥ ତହିଁର କାରଣସବୁ କହିଲେ
 ବୁଝାଇ । ଯେଉଁରୂପେ ଯଜ୍ଞଦତ୍ତ ଯାଇଥିଲେ କହି ॥ ମିର ଖୋର
 ନାମେ ଥିଲ ଏକ ଘୋଡ଼ାଘାସୀ । ରାଣୀଙ୍କର ଅଟେ ସେହି ଅଙ୍ଗବ
 ବିଶ୍ଵାସୀ ॥ ପ୍ରେମ ଭାବେ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ରାଣୀ ସେହି ଫଳ । ଦେଇ
 ତାକୁ ବୁଝାଇଲେ କାରଣ ସକଳ ॥ ବେସ୍ୟାସଙ୍ଗେ କରିଥାଏ ମିର
 ଘୋର ପ୍ରୀତି । ଫଳଗୋଟି ନେଇ ତାକୁ ଦେଲକ ତଡ଼କ ॥ ସେ
 ଫଳର ଗୁଣ ତାକୁ ବିସ୍ତାରି କହିଲ । ତାହା ଶୁଣି ଲକ୍ଷ୍ମଣର ମନରେ
 ଭାବିଲ । ମୋର ଯୋଗ୍ୟଫଳ ଏହୁ ସୁକତେ ନୁହଇ । ସମର୍ପିବି
 ରଜାଙ୍କର ହସ୍ତେ ଏହା ନେଇ । ଏହା ଭାବି ଫଳ ନେଇ ନୃପ ପାଶେ

ଗଲ । ଫଳ ଗୁଣ କହି ରାଜକରେ ସମର୍ପିଲ ॥ ଶକାଦିତ୍ୟ ବେଶ୍ୟା-
ଠାରୁ ଫଳକୁ ଲଭିଲେ । ଗୁଣ ଶୁଣି ତିଳୋତ୍ତମା ଗୁଡ଼ିକ ବୁଣିଲେ ।
କହେ ଜଗନ୍ନାଥ ଏ ତ ଅପୂର୍ବ ଚରିତ । ବ୍ରହ୍ମା ଜାଣି ନ ପାରନ୍ତି
ନାଶଙ୍କ ଚରିତ ।

ବିହମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଶକାଦିତ୍ୟ ବଧ

ମନେ ବିଚାରନ୍ତି ଫଳ ଧରି ଶକାଦିତ୍ୟ । ଆନେ ରାଣୀ ଗଲେ
ମୁହଁ ଆଉ ଅନୁରକ୍ତ । ଦାସୀ ସ୍ନାନଜାତ ରାଣୀ ଘେନେ ନାହିଁ ଭୃତ୍ତି ।
ବେଶ୍ୟା ସଙ୍ଗେ ତାର ପୁଣି ଅଛଇ ପୀରତି ॥ ଏ କାରଣୁ ମୁହଁ ଧକ
ଧକ ସେହୁ ରାଣୀ । ଧକ ଘୋଡ଼ାଦାସୀ ଧକ ମଦନକୁ ଭଣି ॥ ଯଜ୍ଞ-
ଦତ୍ତ ଦିପ୍ତ ଫଳ ପାଇଥିଲା କଷ୍ଟେ ॥ ଧକ ସେହୁ ସେ ଫଳକୁ ଦେଲ
ଯାହା ମୋତେ ॥ ଫଳ ଗୋଟି ଲୁଚାଇଣ ଧରି ନିଜ କରେ । ପ୍ରବେଶ
ହୋଇଲେ ରାଜା ରାଣୀଙ୍କ ପାଖରେ ॥ କହିଲେ ଗୋ ପ୍ରିୟେ ଯେଉଁ
ଫଳ ମୁଁ ଭୁଲୁଛି । ଦେଇଥିଲି ଦିଅ ଏବେ ଖାଇବି ମୁଁ ତାକୁ ॥ ଏହା
ଶୁଣି ରାଣୀ ହସି କହେ ମୁଦୁବାଣୀ । ଖାଇଅଛି ମୋ ଫଳକୁ ଦେବ
କାହୁଁ ଆଣି ॥ ଶୁଣି ଶକାଦିତ୍ୟ ହେଲେ ନୋଧେ କମ୍ପମାନ ।
ଦେଖାଇଲେ ରାଣୀ ଆଗେ ଫଳକୁ କାଡ଼ଣ ॥ ଭୟ ନା କରିଣ ତାକୁ
ନଗ୍ନ କାଡ଼ି ଦେଲେ । ବନସ୍ତେ ଛୁଡ଼ିଲେ ଚୂନ ଜଳା ଦେଇ ଗଲେ ।
ତହିଁପରେ ଶକାଦିତ୍ୟ ବିଚାରିଲେ ମନେ । ପୁା ଯୋଗୁଁ ଗାଇକ
ତଡ଼ିଦେଲି ଅକାରଣେ ॥ ଏତେ ଭଲ ସେହିକ୍ଷଣି ଦୁଇକୁ ପଠାଇ ।
ବିହମାଦିତ୍ୟଙ୍କୁ ବେଗେ ଆଣିଲେ ଖୋଜାଇ ॥ ବେନିଭାଇ ମିଳି ରାଜ୍ୟ
ବୁଝାସୁଝା କଲେ । ପୁଅଠାରୁ ବଳି ସ୍ଵେଦେ ପରଜା ପାଳିଲେ ॥
କେତେକାଳ କଳପରେ ସୁଖେ ସେ ରାଜଇ । ଦିନେ ପଶାକାଠି
ଧରି ଗଲ ଶକାଦିତ୍ୟ ॥ ଡାକିଲା ସେ ବିହମକୁ ଖେଳିବାର ପାଇଁ ।

କହିଲେ ବିହମାଦିତ୍ୟ ଯୁକତ ନୁହଇ ॥ ପଣା ଖେଳି ନଳ ରାଜା ପୁଣି
 ଯୁଧିଷ୍ଠିର । ରାଜ୍ୟଧନ ହାରି ହୋଇଥିଲେ ବନବର ॥ ଶୁଣିକରି
 ଶକାଦିତ୍ୟ ପୁଣି ହିଁ ଡାକିଲେ । ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ଖେଳି ଆର-
 ମ୍ଭିଲେ ॥ ଖେଳୁଖେଳୁ ଉଡ଼ିବାର ହେଲେ ଭାଇଦୁଇ । ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ
 ଚହୁଁ ପଶାକାଠି ନେଇ ॥ ଅତି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଶକାଦିତ୍ୟ ମୁଖେ ପ୍ରହାରନ୍ତେ ।
 ଶକାଦିତ୍ୟ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ ସେହି ଘାତେ ॥ ଭାଇକ ବିହମ ମାରି
 ବିରୁରନ୍ତ୍ର ଗୋକେ । ମହାପାପ ଅରଜିଲି ଯିବି କୁମ୍ଭୀପାକେ ॥ ପାପ
 କଲେ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ଶାସ୍ତ୍ର ଅଛି କହି । ପୁଣ୍ୟସେସେ ଜପତମ ଯାଇ
 କରିବଇଁ ॥ ଏହିପରି ମନ ମୁଖେ ଭାବି ଅବିରତ । ପଳାଇଲେ
 ରାଜ୍ୟ ଛାଡ଼ି ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ॥ ନାନା ଉଚ୍ଚପାତ ହେଲୁ ଉଚ୍ଛ୍ଵଳ
 ନଗରେ । ଦାନ ଧର୍ମ ଦଣ୍ଡ ମାତି ସବୁ ଗଲୁ ଦୂରେ ॥ ଅପାଳକେ
 ପ୍ରଜାଗଣ ହେଲେ ଛୁରଖାର । କେତେ ପୁଣି ପଳାଇଲେ ଦୂର
 ଦେଶାନ୍ତର । ମନେ ମନେ ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ ବିରୁରଇ । ଯୋଗସୁବା
 କଥା ଗୋଟି ଅବଶ୍ୟ ଦଟଇ ।

ବିହମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ଶୀର୍ଷଭ୍ରମଣ, ଅସୁରୀର ଉପାତ

ଏଥୁଅନ୍ତେ ଯାହା ହେଲୁ ଶୁଣ ଆଡ଼େ ନରେ । ଉଚ୍ଚପାତ
 ଜନମିଲୁ ଉଚ୍ଛ୍ଵଳ ନଗରେ । ପରଜାଏ ରହିଥାନ୍ତି ମହାରସେ ଡରି ।
 ଅସୁଜକ ଦେଖି ଆସି ଏକଇ ଅସୁର ॥ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ପଶି କରେ ନାନା
 ଉପଦ୍ରବ । ସମସ୍ୟା ପୁରଣ ସବୁ ମଧ୍ୟେ ପରୁରିବ ॥ ନାନା ପରକାରେ
 ରୂପ ଧରି ଦେଶେ ବୁଲେ । ହାଣ ଦୋଡ଼ା ବାଦ ହୋଇ ପ୍ରଜାକୁ
 ସହରେ ॥ ଏହା ଦେଖି ପ୍ରଜାଗଣ ହୋଇଣ ବକଳ ॥ ସଭାକଲେ
 ସବୁ ଲୋକ ଥାଏ ହୋଇ ଠୁଳ । ଶୁଭ କଲେ ନ ଥିବାରୁ ଦେଶରେ

ରାଜନ । ଏ ରାକ୍ଷସୀ ପଣି କଲ ବହୁତ ବିପନ୍ନ ॥ ଆଜଠାରୁ ପାଳି
 କରି ଆମ୍ଭେ ଜଣେ ଜଣେ । ରାଜା ହେବା ଶୁଣିଥାଅ ସବେ ଦିନେ
 ଦିନେ ॥ ଭାଗ୍ୟକଲେ ସମସ୍ୟା ଧେ କରିବ ପୁରଣ । ତର-
 କାଳ ସ୍ଥାୟୀଭାବେ ରାଜା ହେବ ଜାଣ ॥ ଯାହା ଘରେ ଯେଉଁଦିନ
 ପାଳି ପଡ଼ୁଥାଏ । ଜଣେ ଆସି ତାହା ଘରୁ ନରପତି ହୋଏ । ରାକ୍ଷ-
 କାଳେ ସେହିଦିନ ଆସଇ ରାକ୍ଷସୀ । ନ ପାଇଲେ ସମସ୍ୟା ସେ ଖାଏ
 ହୋଇ ଖୁସି ॥ ଯେବଣ ଘଟଣା ହେଲ ଏଥୁଅନ୍ତେ ଶୁଣ । ଶୀର୍ଷାଟନେ
 ଯାଇଥିଲେ ବିଷମ ରାଜନ ॥ ବୁଲି ନାନା ପୁଣ୍ୟ ଶୀର୍ଷ ମିଳିଲେ
 କେଦାରେ । ଦେଖି ତାଙ୍କ ଭକ୍ତି ହର ସନ୍ତୋଷେ କହିଲେ ॥ ବର
 ମାଗ ନୃପତି ହେ ଯାହା ତୁମ୍ଭ ଇଚ୍ଛା । ଲଭିଲୁ ସନ୍ତୋଷ ପୁରାଇବୁ
 ମନୋବାଞ୍ଛା ॥ ଶୁଣି ନରପତି କହେ ଯୋଡ଼ି ବେଳି କର ।
 ନୋହିବେଟି ସମ ମୋର ଦେବାପୁର ନର । ଅଷ୍ଟାଦଶ ବିଦ୍ୟାରେ
 ମୁଁ ହୋଇବି ନିପୁଣ । ବିରୁଦ୍ଧେ ସମସ୍ୟା ମୁଁ କହିବି ତକ୍ଷଣ ॥
 ଦୀର୍ଘଜୀବା ହୋଇ ମୁହିଁ କରିବି ରାଜଭାବ । ମନ୍ତ୍ର ଅର୍ଥ ଗୁରୁ ନ୍ୟାୟ
 ଜାଣିବ ଉଚିତ । ଏହି ବର ଦିଅ ମୋତେ ଆହେ ସିଲ୍ଲେଚନ ।
 କରିଛି ଆଶ୍ରୟ ଏକା ତୁମର ଚରଣ ॥ ତଥାପୁ କହିଣ ଶିବ ହେଲେ
 ଅନ୍ତର୍ଜାନ ॥ ଏଥୁ ଅନ୍ତେ ଯାହା ହେଲ ମନ ଦେଇ ଶୁଣ ॥ ବିଷମ
 ସେଠାରୁ ଚଳିଗଲେ ବର ପାଇ ॥ ଭେଟିଲେ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥେ ହମେ
 ହମେ ଯାଇ । ବନ୍ଦାପନା ସାରି ତହୁଁ ବାହୁଡ଼ିବା ବେଳେ । ଭେଟିଲେ
 ସେ ବିଶ୍ୱକ୍ଷଣେ ତହିଁ ଭାଗ୍ୟପଲେ ॥ ରାକ୍ଷସ ବିଦ୍ୟାକୁ ତାଙ୍କଠାରୁ
 ଶିକ୍ଷା କଲେ । ଫେରିକରି ସେଠାରୁ ରାଜ୍ୟକୁ ଆସିଲେ ॥ ଯାଉ
 ଯାଉ ବାଟେ ଏକ ତଟିମା ଘାଟରେ । ପହଞ୍ଚିଲେ ରାକ୍ଷସେଲ ଉଡ଼ିଲେ
 ସେଠାରେ । ସେହି ନଦୀସ୍ରୋତେ ଶାସୁଥିଲା ଏକ ଶବ । ଦେଖିଣ
 ଶୃଗାଳ ତାକୁ ଉଠେ ଦେଲ ରାବ ॥ କେ ଅଛ ହୋ ଏ ଶବକୁ

ସାହସେ ଧରିବ । ଦୁଇବୋଟ ରହୁ ଅଛି ତାହାଠାରେ ନେବ ।
 ରହନେଇ ସେ ଶବକୁ ଗୁଡ଼ିକରି ଗଲେ । ତାକୁ ଖାଇ ମୋର ଆତ୍ମା
 ତୋଷ ହେବ ଭଲେ ॥ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ସଦାଶିବଙ୍କର ବରେ । ପଶୁ
 ପକ୍ଷୀ ଜାଟକର ଭାଷା ବୁଝୁଥିଲେ । ନଦୀରେ ପଡ଼ିବ ସେହି ଶବକୁ
 ଧଇଲେ । ରହୁ ନେଇ ସେଠାବରେ ଶବ ଫିଙ୍ଗିଦେଲେ ॥ ହରଷ
 ହୋଇଣ ଯାଇ ଖାଇଲ ଶୃଗାଳ । ସେ ଉତ୍ତରେ ଚଳିଗଲେ ବିହମ
 ନୂପାଳ ॥ ନିଜର ରାଜ୍ୟରେ ଯାଇ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ । ଜଗନ୍ନାଥ
 ସିଂହ ତାହା ଗୀତରେ ଗାଇଲେ ।

ବିହମାଦିତ୍ୟଙ୍କର ପୁନର୍ବାର ରାଜ୍ୟଭାର ଗ୍ରହଣ

ଜାଣିଯାନ୍ତି ବେଶରେ ସେ ବିହମ ନରେଶ । ଉଜ୍ଜୁଳ ନଗରେ
 ପୁଣି ହେଲେ ପରବେଶ ॥ ଦେଖିଲେ ସେ ଦେଶ ସାରା ହୋଇ
 ଗୁରୁଖାଇ । ଭାଙ୍ଗି ଯାଉଅଛି ଯେତେ ଦେବତା ମନ୍ଦିର ॥ ପ୍ରଜା-
 ମାନେ ବିକଳରେ ତହିଁ ବାସ କରି । ରହିଛନ୍ତି ନୃତପ୍ରାୟ ଶେଷସିକ
 ଡରି ॥ ଏହା ଦେଖି ପଚାରିଲେ ବିହମ ନରେଶ । କାହିଁପାଇଁ
 ପରଜାଏ ହେଉଛ ଅତୀଶ । ତାହାଶୁଣି ଏକ ବିପ୍ର କହେ ତାଙ୍କୁ
 ବାଣୀ । ରହିଛି ନବରେ ଆସି ଏକ ରାକ୍ଷାପୁଣୀ ॥ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ
 ରାଜା ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲେ । ଭାତବଦ କରି ସେହି ଜାଣିଯାନ୍ତି ହେଲେ ।
 ଅସଜକ ରାଜ୍ୟ ଦେଖି ରାକ୍ଷସୀ ଅଇଲ । ଘୋର ଉପଦ୍ରବ କରି
 ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ଖାଇଲ ॥ ଉପେ ତାର ପ୍ରଜାଗଣ କରିଣ ବିଚାର । ଜଣେ
 ଜଣେ ପ୍ରତିଦିନ ହେଲେ ନରବର ॥ ଯେ ତୋଷିବ ରାକ୍ଷସୀକୁ
 ରାଜା ପାଇବ । ନୋହିଲେ ସେଦିନ ତାକୁ ରାକ୍ଷସୀ ଖାଇବ ।
 ସେହିପରି ପାଳି ବରି ଜଣେ ରାଜା ହୁଏ । ସମସ୍ୟା ନ ପାଇ ତାକୁ
 ରାକ୍ଷାପୁଣୀ ଖାଏ । ପାଳିହମେ ଏହିପରି ଯେତେରାଜା ହେଲେ । ତା

କବଳୁ ଜଣେ କେହି ବାହୁଡ଼ି ନଇଲେ । ଦଇବରେ ଆଜି ପାଳି
ପଡ଼ିଛି ମୋହର । ନିଶ୍ଚୟ କରିବ ଆଜି ମୋତେ ସେ ଆହାର ॥ ଏହା
ଶୁଣି ମନମଧ୍ୟେ ବିରୁଦ୍ଧିଲେ ଗୁପ୍ତେ । ମୋ ଯୋଗୁଁ ସିନା ଏ ଦୁଃଖ
ପାଇଲେ ପ୍ରଜାଏ ॥ ନିଜ ନାମ ରୁପୁ ରଖି ବିପ୍ରକୁ କହିଲେ । ଭ୍ରମ-
ପାଇଁ ଆଜି ମୁଁ ଗୁଣା ହେବି ଭଲେ ॥ ଶୁଣି ବିପ୍ର କହେ ଏହା
ଉଚିତ ନୁହଇ । ମୋ ଗୁରୁ ଜୀବନପାଇଁ ବିଦେଶୀ ମରଇ ॥ କପରି
ହୋଇଣ ଏହା କହୁଛୁ ଆପଣ । ଏହାସେ ବିଦେଶୀ କହଇ
ବଚନ ॥ ଆହେ ବିପ୍ର ମୋର ଗୁଣ୍ୟା ପୁଅ କଥା ନାହିଁ ।
ଉପକାରେ ମଲେ ସ୍ୱର୍ଗ ଉଠିବି ॥ ଶୁଣିବି ଦୟାହେଲେ ହୋଇବି
ନୃପତି । ନୋହିଲେ ତ ପରଲୋକେ ପାଇବି ସଦ୍‌ଗତି ॥ ଏଥିପାଇଁ
ମନେ ମୋର ନାହିଁ କିଛି ଉପାୟ । ଗୁଣା ହେଲେ ଭ୍ରମେମାନେ
ମାନିବ କି କହ ॥ ଉତ୍ତର ନଦେଲେ ଏହାଶୁଣି ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ । କି
ଦୃଷ୍ଟି ଏଥି ବୋଲି ରହିଲେ ମଉନେ ॥ ମାନସରେ ଅତି ତୋଷ
ହୋଇ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ବିଷ୍ଣୁ ଚିନ୍ତା ବିଦେଶୀର ବାଞ୍ଛିଲ କଲ୍ୟାଣ ॥ ପ୍ରଜା
ମାନେ ଦେଖି ତାକୁ ଆନନ୍ଦ ହୋଇଲେ । ଶୁଣିବି ରଖନ୍ତୁ ବୋଲି
ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ ॥ ଆଗେହିଲେ ମଉନସ୍ତୀ ବିହମ ମିହିର । ବାଜିଲା
ଟମକ ଭେଙ୍ଗି ଶଙ୍ଖ ଗରୁଡ଼ର ॥ ତହୁଁ ଯାଇ ସିଂହାସନେ ପ୍ରବେଶ
ହୋଇଲେ । ପାତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ସେବାକାରୀ ସକଳେ ମିଳିଲେ ॥ ହରଷା
ଆସିଲା ଦେଖି ସରବ ମାନସେ । ତହୁଁ ଯାଇ ରାଜସିଂହାସନେ
ବସିଲେ ସେ ॥ ଛଟ ଟେକାଇଣ ଶିରେ ଅଭିଷେକ ହେଲେ । ପ୍ରଜା
ମନ୍ତ୍ରୀ ଦେଶବାସୀ ତରଣେ ଭେଟିଲେ । ବାହୁଣେ ହୋଇଣ ରୁଣ୍ଡ
ବିଅନ୍ତୁ ଆଶୀଷ । ଗର୍ଭଜାତ ହୋଇ ଏହୁ ପାଳନ୍ତୁ ଏ ଦେଶ ॥ ଜଗନ୍ନାଥ
କହେ ପାପ ଦଶା ହେଲେ ଶେଷ । ଅନାୟାସେ ଶୁଭଫଳ ମିଳଇ
ଅବଶ୍ୟ ॥

ରାକ୍ଷସୀ ନିକଟରେ ବିହମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ବିଜୟଲାଭ

ଏଥୁଅନ୍ତେ ରାଜା ହୋଇ ବିହମ ନୃପତି । ଡକାଇ ପ୍ରଜାକୁ ଚତୁଁ
 କହିଲେ ଝଟକ ॥ ଦେଶବାସୀ ପରଜାଏ ଶୁଣ ମୋ ବଚନ । ଏହି
 ସବୁ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ କରିବ ରନ୍ଧନ ॥ ମହଣ ମହଣ ଚଣ୍ଡୁଳରେ
 ହେବ ଅନ୍ନ । ହାଣ୍ଡିମାନଙ୍କର ତାହା ରହିଥିବ ପୂର୍ଣ୍ଣ ॥ ଦଧି
 ଦୃଢ଼ ଶୀର ଛେନା ପଣା ଯୋଗାଡ଼ିବ । ଶିର ପିଠା ନାନାବିଧ
 ବ୍ୟଞ୍ଜନ ରାନ୍ଧିବ ॥ ନାନାବିଧ ପଣୁ ପକ୍ଷୀ ମାଛ ମାଂସ ତୁଲେ । ପାକ
 କରି ପୁରଧାରେ ଟାଇତିବ ଭଲେ ॥ ଆଜି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତ ହେବା ପୂର୍ବ
 ଆଣିବ । ଏହି ରାଜ ନବରରେ ସକଳ ରଖିବ ॥ ଲଘନ କରିବ
 ଆମ୍ଭ ଆଜ୍ଞା ଯେଉଁ ଜନ । ରାଜ ଦଣ୍ଡ ପାଇବ ସେ ନ ହୋଇବ
 ଆନ ॥ ଏହା ଶୁଣି ମନ୍ତ୍ରୀଗଣ ଆଜ୍ଞା ଶିରେ ନେଇ । ଦିଆଇଲେ
 ଘୋଷଣା ସେ ଡଗର ଡକାଇ । ଆଜ୍ଞା ପାଇ ପୁରଜନେ ପାକ ସିଦ୍ଧ
 କଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟାହେବା ପୂର୍ବ ତାହା ନବରେ ଆଣିଲେ । ନରପତି
 ଆଗେ ନେଇ ରଖିଲ ସମସ୍ତ । ବିହମ ଶୟନ ଘରେ ଥୋଇଲେ
 ଭୁରନ୍ତ ॥ ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲୁ ଦିନକର ଅସ୍ତ ଯତ୍ନ ହେଲେ । ବିହମମିହିର
 ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବିଦାକଲେ । ସମସ୍ତେ ଚଳିଲେ ଆଜ୍ଞା ପାଇ ଯେହାପୁରେ ।
 ନରପତି ଚତୁଁ ଯାଇ ଆସନେ ବସିଲେ ॥ ଇଷ୍ଟଦେବ ସ୍ମର ରାତ୍ର
 ପ୍ରହରେ ହୋଇଲ । ରାକ୍ଷସୀ ତକ୍ଷଣେ ଆସି ସେଠାରେ ମିଳିଲ ॥
 ଦେଖିଲ ଆସନେ ବସିଛନ୍ତି ନରପାଇଁ । ଚାରିପାଶେ ବଳି ଗୋଜା
 ବହୁତ ଅଛଇ ॥ ଖାଇବାକୁ ବଳି ସେହୁ ବଳାଇଲ ମନ । ତାହା
 ଦେଖି ପଚାରିଲେ ବିହମ ରାଜନ ॥ କହ ତୁମ୍ଭ ନାମ କିଏ କାହୁଁ
 ଅଛୁ ଆସି । ଗରବୀ କଲ୍ଲସ ଅବା ପିଣାଚୀ ରାକ୍ଷସୀ । ପ୍ରବେଶ
 ହୋଇଲ ଏଥୁ ଭୟଙ୍କର କାୟ । ଦେଖିଲୁକ୍ଷଣି ତ ମନେ ଲଗଇ
 ସଶୟ । ତାହାଶୁଣି କହିଲୁ ସେ ମୁହିଁ ନିଶାଚର । ସ୍ଥିର ହୁଅ

ନରପତି ତଳେହେଁ ନ ଡରି । ବୁରଗୋଟି ସମସ୍ୟା ସେ ପରୁରବ
ମୁହିଁ । ବୁରଥରେ ତାହା ପୃଷ୍ଠ କରିଦେବ କହି । ବୁର ପ୍ରହରେ
ସମସ୍ୟା ନକଲେ ପୁରଣ । ତହିଁପରେ ତୁମକୁ ମୁଁ କରିବି ଭୋଜନ ॥
ନରପତି ତାହା ଶୁଣି କହିଲେ ଏ ଗିର । ତୁମ ଇଚ୍ଛାମତେ ବେଶେ
ସମସ୍ୟା ପରୁର । ତହୁଁ ନିଶାତରା ଅତି ଉଚ୍ଚ ସ୍ଵର କରି । ବୋଇଲ
ସମସ୍ୟା ଶୁଣ ଆହେ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ।

ରାକ୍ଷସ୍ୟୁବାଚ

ଶ୍ଳୋକଃ—ପୃଥ୍ଵୀ ଗୁରୁତରା କା ତ କ ଉଚ୍ଚୋ ଗଗନାଦପି ।

ତୃଣାକ୍ଷିୟୁତରା କା ତ କଣ୍ଠଲଃ ପବନାୟୁରଃ ।

କେ ବା ଗୁରୁ ମହାଠାରୁ ଉଚ୍ଚ ଆକାଶରୁ । ପବନରୁ ତଞ୍ଚଳ
କେ ମାତ ତୃଣଠାରୁ ॥

ରାଜୋବାଚ

ଶ୍ଳୋକଃ—ପୃଥ୍ଵୀ ଗୁରୁତରା ମାତା ପିତା ତ ଗଗନାଦପି ।

ତୃଣାକ୍ଷିୟୁତରେ ଭକ୍ଷିତାତାଗ୍ରେ ତଳତେ ମନଃ ।

କହିଲେ ରାଜନ ମାତା ଧରଣୀରୁ ଗୁରୁ । ପିଅର ଅଟନ୍ତି ଉଚ୍ଚ
ଜାଣ ଗଗନରୁ । ପବନରୁ ତଞ୍ଚଳଟି ମନ ବୋଲି ଜାଣ । ଭକ୍ଷିତାରୁ
ମାତ ହୋଇ ନାହିଁ କିଛି ଆନ ॥ ଶୁଣି ନିଶାତରା ବଳି ଖାଇ ତୋଷ
ମନେ । ବିରାଗିଲ ହେବ ଏହୁ ସୁପଣିତ ଜଣେ ॥ ତହୁଁ ଯାଇ ପୁଣି
ରାକ୍ଷ ଦ୍ଵିଷାୟ ପ୍ରହରେ । ଆଉ ଏକ ସମସ୍ୟା ସେ ରାଜାକୁ ପରୁରେ ॥

ରାକ୍ଷସ୍ୟୁବାଚ

ଶ୍ଳୋକଃ—କଥମୁପୁଦ୍ୟତେ ଧର୍ମଃ କଥଂ ଧର୍ମଃ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତେ

କଥଂ ବା ସ୍ଥାପିତୋ ଧର୍ମଃ କଥଂ ଧର୍ମୋ ବିନଶ୍ୟତ ॥

କି କଲେ ଜନମେ ଧର୍ମ କାହିଁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତଇ । କେଉଁଠାରେ
ଧର୍ମ ପୁଣି ରହେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ॥ କେବଣ ମାର୍ଗରେ ଧର୍ମ ହୁଅଇ
ବିନାଶ । ଉତ୍ତର ଏହାର ତହୁଁ ଦିଅନ୍ତି ନରେଶ ॥

ରାଜୋବାଚ

ଶ୍ଳୋକଃ—ଦୟାୟୋପଦ୍ୟତେ ଧର୍ମଃ ଧର୍ମଃ ସତ୍ୟେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତେ ।

କ୍ଷମୟା ପ୍ରାପିତୋ ଧର୍ମଃ ଲୋଭେ ଧର୍ମେ ବିନଶ୍ୟତେ ॥

ଦୟାଦ୍ବାସ ଜନ୍ମେ ଧର୍ମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତଇ ସତ୍ୟେ । କ୍ଷମାଦେବୁ ସ୍ଥିର
ହୁଏ ଲୋଭେ କ୍ଷୟ ନିତ୍ୟେ ॥ ଏହା ଶୁଣି ନିଶାଚର ବଳଭେଜା
ଖାଇ । ଚାଲିଗଲା ପୁଲକଣ ମଜ୍ଜା ହର୍ଷ ହୋଇ ॥ ଭୃଷ୍ଟ ପ୍ରହର
ରାସ ହୋଇବାରୁ ପୁଣି । ପ୍ରଶ୍ନ କଲ ନୃପତିଙ୍କୁ ଆସି ରାକ୍ଷାପୁଣି ।

ରାକ୍ଷସ୍ୟବାଚ

ଶ୍ଳୋକଃ—କୋଽପ୍ୟୋ ନାମ ମହାରାଜା କା ସା ବୈତରଣୀ ନୟା ।

କା କାମଦୁହାଧେନୁଃ କଃ ସନ୍ତୋଷଜନନଂମନଃ ॥

ରାଜା ବୋଲି କାହାକୁ ହେ କହଇ ଜଗତ । କିଏ ହୁଏ
ବୈତରଣୀ ନୟା ନାମେ ଖ୍ୟାତ । କାହା ନାମ କାମଧେନୁ ବୋଲି
ହୋଇଅଛି । ମନକୁ କେ ସବୁକାଳେ ସନ୍ତୋଷ ଦେଉଛି ॥

ରାଜୋବାଚ

ଶ୍ଳୋକଃ—ଧର୍ମତଃ ପାଲ୍ୟତେ ରାଜା ଆଶା ବୈତରଣୀ ନୟା ।

ବିଦ୍ୟା କାମଦୁହାଧେନୁ ସୁଷ୍ଟେ ରୁମ୍ଭଣି ତୁଷ୍ୟତେ ।

ନରେଶ ବୋଇଲେ ଧର୍ମେ ଯେ ରାଜ୍ୟ ପାଲଇ । ରାଜା ସେହି
ପୁଣି ଆଶା ବୈତରଣୀ ନୟା ॥ ବିଦ୍ୟା କାମଧେନୁ ବୋଲି ଜଗତେ
ବିଦିତ । ଆତ୍ମା ତୁଷ୍ଟ ହେଲେ ପ୍ରାଣୀ ହୁଅଇ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ॥ ଏହା ଶୁଣି
ବଳଭେଜା ଖାଇ ନିଶାଚର । ସନ୍ତୋଷ ମନରେ ତହୁଁ ଗଲ ସେ
ବାହାରି ॥ ତତ୍ପୁତ୍ର ପ୍ରହର ନିଶି ଯହୁଁ ପ୍ରବେଶଲ । ରାଜାପାଶେ
ପରବେଶ ରାକ୍ଷସୀ ହୋଇଲ ॥ କହିଲ ସେ ଉଚ୍ଚସ୍ବରେ ଶୁଣ ହେ
ରାଜନ । ଏହି ଶେଷ ସମସ୍ୟାହିଁ କର ବେଗେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ॥

ରାକ୍ଷସ୍ୟବାଚ

ଶ୍ଳୋକଃ—ଦିବା ବିଭେଦ କାକେଭ୍ୟା ରାତ୍ରି ସଂସରତେ ନଦ୍ୟା
ତଥା ନନ୍ଦ ଉପୁଂ ନାୟୁଂ ତର୍ତ୍ତଜାନନ୍ତୁ ତଦ୍‌ବଦଃ ॥

କାକରବ ଶୁଣିଲେ କେ ଦିବସେ ଡରଇ । ରାତ୍ରେ ପୁଣି କପରି
ସେ ନଦୀ ପାର ହୋଇ ॥ ପ୍ରିୟକ ପୁରୁଷ କେନ୍ଦ୍ର କହ ସେ ଅଟଇ ।
କୁନ୍ଦୀରକୁ କ ଲଗି ସେ ଉପୁ ନ କରଇ ॥

ରାଜୋବାଚ

ଶ୍ଳୋକଃ—ଦୁଷ୍ଟା ସ୍ତ୍ରୀ ନୃପତିର୍ଦେହେ କାକରବେଶ ମୁହିଁତା ।

ନାୟୁକାର୍ଥେ ନଦୀପାରଂ ହରିଦ୍ରାମର୍ଦ୍ଦନଂ ତଥା ॥

ଏହା ଶୁଣି ନରପାଳ ଏ ଉତ୍ତର ଗ୍ରାସେ । ଯେଉଁ ରଜପ୍ରିୟ
ଯାଏ ଜାରପୁଂସ ପାଶେ ॥ ଉପୁପାଏ କାକ ରବ ଶୁଣି ସେ ଦିବସେ ।
ରଜନୀରେ ନଦୀ ପାର ହୁଏ ପୁଂସ ଆଶେ ॥ ଦେହରେ ହଳଦୀ
ସେହ ବୋଲି ହୋଇଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ କୁନ୍ଦୀରର ଉପୁ ତାର
ନୋହେ ॥ ତହୁଁ ନୃପତିଙ୍କି ହାରିଗଲ ନିଶାତରା । ଅବଶିଷ୍ଟ ବଳସ୍ତେଜା
ସୁଖେ ଗଲ ଚରି ॥ ସନ୍ତୋଷେ ନରପାଳଙ୍କୁ ଯାଣିଲ ସେ ବର ।
କହିଲ ଯା ଇଚ୍ଛା ଅଛି ମାଗ ହେ ସରର ॥ ବିହମ ପୁଞ୍ଜିଲେ କେତେ
ଆୟୁଷ ମୋହର । ଦୟାକରି ହେ ରକ୍ଷସୀ କହ ମୋ ଆଗର ॥ କହେ
ନିଶାତରି ଶୁଣ ତାରିଣ ପଞ୍ଚାଶ । ବରଷ ଯେ ତନିମାସ ଦିନସପ୍ତଦଶ ॥
ଏଥିଉଣା ଅଧିକ ଯେ ନୁହେ କେତେବେଳେ । ଏହିକଥା ତଥ୍ୟକରି
କହିଲି ମୁଁ ହେଲେ ॥ ଏହାଶୁଣି କହିଲେ ସେ ବିହମ ମିହିର । ତହୁଁ
କିଛି ଉଣା ଅବା ଅଧିକ ଯେ କର ॥ ରାକ୍ଷସୀ କହିଲ ତାହା ମୋ
ହାତରେ ନାହିଁ । ଏ ବରକୁ କଦାଚିତେ ଦେଇ ନପାରଇ ॥ ଏହା
ଶୁଣି ନରପତି ପୁଞ୍ଜିଲେ ତାହାକୁ । ତେବେ ଆଜି କି ପ୍ରକାରେ
ଶାଆନ୍ତୁ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ॥ ଏହା ଶୁଣି ନିଶାତରା ସନ୍ତୋଗ ମନରେ ।

ଯୋଗାସନ ମନ୍ତ୍ର ଦେଲା ନୃପତି କର୍ଣ୍ଣରେ ॥ କହିଲ ଏ
 ବିଦ୍ୟାବଳେ ବସି ଯୋଗାସନେ । ଯହିଁ ଇଚ୍ଛା ତହିଁ ଯିବ
 ମୋହର ପ୍ରସନ୍ନେ ॥ ଯେତେବେଳେ ମନେ ମନେ ଶ୍ରବୁଥିବ
 ମୋତେ । ହେବ ପରବେଶ ଜାଣି ତୁମ୍ଭର ଅଗ୍ରତେ ॥ ପରମାଦ
 କେତେ ତୁମ୍ଭରାଜ୍ୟ ନ ପଡ଼ିବ । ତୁମ୍ଭର ହୋଇବ ସବୁଠାରେ
 ଜଳସ୍ୱର ॥ ବରଦେଇ ନିଶାଚରା ହେଲା ଅନୁରାଗ । ରାସେ ଉଜାଗର
 ରହିଥିଲେ ନରରାଜ ॥ ସେ ସକାଶୁ ପ୍ରସାଦରୁ ପଲ୍ୟକେ ନୃପତି ।
 ଶୋଇଲେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ମନେ ଗୁଡ଼ି ଦେଇ ଶୁଭ ॥ ଦେଖୁ ଦେଖୁ
 ଦିନ ଆସି ହେଲା ପାଞ୍ଚ ଦଡ଼ି । ବିରୁଦ୍ଧରେ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ରଜା
 ଗଲା ମରି ॥ ଖାଇଥିଲେ ପ୍ରସାଦରୁ ଅବଶ୍ୟ ଉଠନ୍ତା । ଏତେ ଶ୍ରବ
 ମନେ ତାଙ୍କ ହେଲା ଗୁରୁ ଚିନ୍ତା ॥ କହେ ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ ନ ହୁଅ
 ଚକଳ । ଦୁଃଖ ଗଲା ପ୍ରକାଶିବ ଏବେ ଶୁଭବେଳ ॥

ବିଦ୍ରମାଦିତ୍ୟଙ୍କର ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ

ଏଥୁଅନ୍ତେ ସାଧୁଜନେ ମନ ଦେଇ ଶୁଣ । ଏକସିତେ ବିରୁଦ୍ଧ
 ଯେତେ ମନ୍ତ୍ରୀଗଣ ॥ ଗତ ରାସେ କି ଦଢ଼ିଲା ଜଣା ଗଲା ନାହିଁ । ମଲା
 କି ବା ନରପତି ଅଛି ପ୍ରାଣେ ରହି ॥ ଏତେ ଶ୍ରବ ତହିଁ ଦୂତ ଏକ
 ପଠାଇଲେ । ଦେଖି ଆସ ନରପତି ଜାବତ କି ମଲେ ॥ କେହି ତ
 ରାସସୀ ମୁଖୁ ବଞ୍ଚି ଆସି ନାହିଁ । ଏହାକୁ କି ନିଶାଚରା ରଖିଛି
 ନ ଖାଇ ॥ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆଜ୍ଞା ଦେନି ଗୁରୁ ଚଳିଗଲା ବେଗେ ॥ ଏମନ୍ତ
 କହିଲା ଦେଖି ଆସି ମନ୍ତ୍ରୀ ଆଗେ ॥ ବସିଛି ପୁରୁଷ ଏକ ଦେଖିଲ
 ଭିତରେ । ବିରୁଦ୍ଧ ଶୁଣି ମନ୍ତ୍ରୀ ଭୁତ ହୋଇପାରେ ॥ କବା
 ନିଶାଚରା ତାକୁ ଖାଇନାହିଁ ରାସ । ଦେଖିବାକୁ ଯିବା ଲା
 ହୁଏ ଭୟଜାତ ॥ ଏପରି ସମୟେ ତହିଁ ଏକଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ପହଞ୍ଚିଲେ

ହରିନାମ ମୁଖେ ଉଚ୍ଚାରିଣ ॥ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ମନ୍ତ୍ରୀଗଣ କଲେ ନମସ୍କାର
 ପଠାଇଲେ ଦେଖି ଆସ ବୋଲି ରାଜପୁର ॥ ବ୍ରହ୍ମଚେତେ
 ନିର୍ଭୟରେ ସେହୁ ବସ୍ତବର । ପଣିଯାଇ ଦେଖିଲେ ଯେ ବନ୍ଧମ
 ମିହିର ॥ ବସିଛନ୍ତି ପଲ୍ୟକରେ ଦୂର କରି ଭୟ । କହେ ବସ୍ତ
 ଦଣ୍ଡଧାରୀ ଜୟପୁର ହୁଅ ॥ ଶୁଣି ରାଜା ଉଠ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରିଲେ ।
 ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ କାହିଁ ଗଲେ ବୋଲି ପଚାରିଲେ ॥ ବସ୍ତ ଶେଷ ଭୂତ
 ଭୟେ ନ ଆସନ୍ତି ଏଥୁ । ଏକସ୍ବେତ ହୋଇ ସବେ ଦୁଆରେ ଅଛନ୍ତି ॥
 ଏଠାବରେ ଆଜିଯାଏ ରାଜା ଯେତେ ଦେଲେ । ରାକ୍ଷସୀ ମୁଖରୁ କେନ୍ଦ୍ର
 ବର୍ଣ୍ଣି ନ ପାରିଲେ ॥ କି ଉପାୟେ ତୁମ୍ଭେ ଆଜି ରହିଛ ଜୀବିତ ।
 କିଏ ତୁମ୍ଭେ ମହାତମା କହ ସତ୍ୟ ॥ ଶୁଣି ରାଜା ସବନୟେ
 କହିଲେ ଏମନ୍ତ । ଆମ୍ଭେ ତୁମ୍ଭ ପୂର୍ବ ରାଜା ବନ୍ଧମ ଆଦିତ୍ୟ । ତହୁଁ
 ରାଜାବସ୍ତ ଆଗେ ସକଳ କହିଲେ । ରାସେ ଯାହା ହୋଇଥିଲା ରାକ୍ଷସୀର
 ତୁଲେ ॥ ଶୁଣି ଦ୍ବିଜ ବେଦମତେ ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ । ବନ୍ଧମ ନୃପତି
 ତାଙ୍କୁ ଧନ ରତ୍ନ ଦେଲେ ॥ ମେଲଣି ହୋଇଣ ଦ୍ବିଜ ତହୁଁ ଚଳି
 ଗଲେ । ସବୁକଥା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଆଗେ ଜଣାଇଲେ ॥ ତାଙ୍କଠାରୁ ଧନ
 ପାଇ ଗଲେ ଦ୍ବିଜବର । ବାହାରିଲେ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଦେଶଉପହାର ॥
 ବହୁବିଧ ଭେଟି ଦ୍ରବ୍ୟ ସଜାତେ ଦେଶଣ । ଆନନ୍ଦେ ରାଜାଙ୍କୁ
 ଯାଇ କଲେ ଦରଶନ ॥ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ ବନ୍ଧମ
 ମିହିର । ଦିଆଅ ଘୋଷଣା ଦେଖୁଁ ଭୟ ଦେଲା ଦୂର ॥ ନିଶାଚରଣ
 ଭୟ ଆଉ ନୋହିବ ତୁମ୍ଭର । ମହାସୁଖେ ପୂର୍ବ ପରି ସବେ ବାସ-
 କର ॥ ଆଜ୍ଞା ପାଇ ମନ୍ତ୍ରୀଗଣ ଚଳିଗଲେ ଖରେ । ଅଭୟ ଘୋଷଣା
 ଦେଶଯାକ ଦିଆଇଲେ ॥ ଗୀତ ଛନ୍ଦେ କହେ ଏହା ସିଂହ ଜଗନ୍ନାଥ ।
 ସୁଖେ ବସି ପ୍ରଜା ପାଳ ଆଦେ ନରନାଥ ॥

ବନ୍ଧିଣ ସିଂହାସନର ଉତ୍ପତ୍ତି ବୃତ୍ତାନ୍ତ

ଏଥୁଅନ୍ତେ କଥାରସ ଶୁଣ ସାଧୁ ଜନେ । ସ୍ବର୍ଗେ ନୃତ୍ୟ
କରୁଥିଲେ ଅପସର ଗଣେ ॥ ହୁ ହୁ ଗନ୍ଧର୍ବର ଥିଲେ ବନ୍ଧିଣ କୁମର ।
ଅପସରଙ୍କର ଦେଖି ରୂପ ମନୋହର ॥ ଠାଗିଦେଲେ କାମବଶେ
ନୟନପ୍ରାନ୍ତରେ । ନାରୁଣୀର ତାଳ ଭଙ୍ଗ ହେଲା ସେହିଠାରେ ॥
ଦେଖି ତାହାଠାରେ କୋପ କଲେ ପୁରନ୍ଦର । କହେ ଅପସର
ତାଙ୍କୁ ଯୋଡ଼ି ବେନିକର ॥ ମୋହଠାରେ ଦୋଷ କିଛି ନାହିଁ
ସୁରସାର୍ଥ । ଏମାନଙ୍କ ନେତ୍ରଠାରେ ଭ୍ରମିଗଲି ମୁହଁ । ନାଳ ମୋର
ଭୁଲ୍ଲହେଲା ଏ ସତ୍ୟ ଅଟଇ । ଏହା ଶୁଣି ଅତଡ଼ୋଧେ ତାଙ୍କୁ ଶରୀୟାର୍ଥ
କହିଲେ ଗନ୍ଧର୍ବ ପୁଣେ ହୁଅ କାଠରୂପ । ଦୁରାଚାର ବ୍ୟବହାର
ଦେନ ଏହି ଶାପ ॥ ଶୁଣିଣ ସେମାନେ ପୁରନ୍ଦର ପାଦେ ପଡ଼ି ।
ଜଣାଇଲେ ଅତଡ଼ୋଧେ ଶିରେ କର ଯୋଡ଼ି ॥ ତୁମ୍ଭ ଅଭିଶାପେ
ଯେବେ ଆମ୍ଭେ ହେବୁ କାଷ୍ଠ । କହ କି ରୂପରେ ପୁଣି ହୋଇବୁ
ମୁକତ ॥ ସେମାନଙ୍କ ଭକ୍ତି ଦେଖି ତୋଷେ ସୁରରାଣୀ । କହିଲେ
ମୋହର ବାକ୍ୟ ଏବେ ଭଲେ ଶୁଣ ॥ କାଷ୍ଠ ହୁଅ ତାହାକୁ ମୁଁ କରି
ସିଂହାସନ । ବିନିମୟାଦିତ୍ୟ ହସ୍ତେ କରିବ ପ୍ରଦାନ ॥ ତହିଁରେ ସେ ବସି
ରାଜ୍ୟ ଶାସନ କରିଲେ । ସେ ସକାଶୁ ଅଧେପାପ ଖଣ୍ଡିବ ହେ ଭଲେ ॥
ତାଙ୍କ ଅନ୍ତେ ତାଙ୍କ ପୁଅ ହେବ ଯେବେ ରାଜା । ସେହି ସିଂହାସନେ
ବସି ପାଳିବ ପରଜା ॥ ସେ ସମୟେ ପାଦେ ପାପ ହୋଇବ ଶାଳନ
ସେହୁ ସ୍ବର୍ଗେ ଯାନ୍ତେ ପୋତା ହେବ ସିଂହାସନ ॥ ମାଟିତଳେ ବହୁଦିନ
ତୁମ୍ଭେ ରହିଥିବ । ଭୂମିରେ ତୁମ୍ଭର ପୁଣି ପାଦେ ପାପ ଯିବ ॥ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
ନଗରେ ଶ୍ରେଣ ହେବ ନରରାଣୀ । କିଛିକାଳେ ସିଂହାସନ ପାଇବେ
ସେ ପୁଣି ॥ ବସିବାକୁ ତା ଉପରେ ଯିବେ ଯେତେବେଳେ । ତୁମ୍ଭେ
ମାନେ ନିରୋଧିବ ତାଙ୍କୁ ସେହିକାଳେ । ବିନିମୟ କର ତାଙ୍କୁ

ଜଣେ ଜଣେ କହି । ତହୁଁ ଆସ ସ୍ୱର୍ଗସ୍ଥାନେ ନିଜ ଦେହ ପାଇ ॥ ଏହା
ଅଟେ ଜାଣ ତୁମ୍ଭ ଲଲଟ ଲିଖନ । ନିଶ୍ଚୟ ଭୋଗ ହେବ କେବେ ନ
ହୋଇବ ଆନ ॥ ଗନ୍ଧବଙ୍କ ସୁତେ ଚରଣି କାଷ୍ଠ ହେଲେ । ଡାକଣ
ବିଶ୍ୱକର୍ମାକୁ ଇନ୍ଦ୍ର ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ ॥ ରତ୍ନମୟ ସିଂହାସନ ଯତନେ
ରଚିବ । ଏ ବନ୍ଧିଣ ପିଠୁଳାକୁ ଚଢ଼ିରେ ଖଞ୍ଜିବ ॥ ଶୀଘ୍ର ଆଣି
ସମର୍ପିବ ଆମ୍ଭ ଶ୍ରୀଛନ୍ଦ୍ରମୂରେ । ଏହା ଶୁଣି ବିଶ୍ୱକର୍ମା କଲ ସେ ପ୍ରକାରେ ॥
ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ କହେ ଦେଖ ଶ୍ରାବ୍ୟ ଖେଳ । ପାଇବେ ସେ
ସିଂହାସନ ବିହମ ନୂପାଳ ।

ବିହମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ସିଂହାସନ ଲାଭ

ସ୍ୱର୍ଗପୁରେ ସିଂହାସନ କେତେଦିନଯାଏ । ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଆଗରେ
ସଭା ସମୀପରେ ଥାଏ ॥ ଦିନକରେ ସ୍ୱର୍ଗ ସଭା ମଧ୍ୟେ ପୁରୁଷକୁଟୁମ୍ବ ।
ରମ୍ଭା ଉତ୍ସର୍ଗିକି ଡାକ କରାଇଲେ ନୃତ୍ୟ ॥ ସେ ଦୁହେଁ ତ ଧରିସମା
ବିବାଦେ ନର୍ତ୍ତନ । କଲେ ଚଢ଼ି ହସ ଜଣା ନୋହିଲା ଦର୍ଶନ ॥
ନୃତ୍ୟ ଦେଖି ଗନ୍ଧବଙ୍କୁ ଇନ୍ଦ୍ର ପଚାରିଲେ । କିଏ ଉଣା କେ
ଅଧିକ କହିବଟି ଉଲେ । ଏହା ଶୁଣି ବିଷସେନ ଉତ୍ତର ଦିଅଇ ॥
ଉତ୍କଳ ନଗରେ ରାଜା ବିହମ ଅଛଇ ॥ ଗନ୍ଧବସେନର ସେହୁ ଅଟଇ
ନନ୍ଦନ । ସେ ଆସିଲେ ହାର ଜଣା କହିବ ହେ ଜାଣ ॥ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ
ଆଜ୍ଞାରେ ଗନ୍ଧବେକ ଚଳିଗଲା । ବିହମାଦିତ୍ୟଙ୍କୁ ରଥେ ବସାଇ
ଆଣିଲା ॥ ପରବେଶ କଲ ନେଇ ଦେବସଭା ମଧ୍ୟେ । ନରେଶ ପୂଜିଲେ
ପୂଜା କରି ଇନ୍ଦ୍ରପାଦେ ॥ କାହିଁପାଇଁ ଅଣାଇଲ ସତେ ସ୍ୱର୍ଗପୁର ।
ଯାହା ଆଜ୍ଞା ହେବ କରିବ ମୁଁ ପୁରନ୍ଦର ॥ ପଚାରିଲେ ଦେବରାଜ ଏ
ଦୁହିଙ୍କ ନୃତ୍ୟ । ମଧ୍ୟେ ଭଲ କହ କାର ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ॥ ଶୁଣି
ନୃପ କହେ ଦେବ ଯୋଡ଼ିଏ ଭ୍ରମର । ଅଣାଇଲେ କହିବି ମୁଁ ନୃତ୍ୟ

ଭଲ କାର । ଭ୍ରମର ଦର୍ପଣି ଆଣି ଦେଲେ ସେ ଚକ୍ରଣ । ହସ୍ତେ
ଧରି ନୃତ୍ୟ ଦେଖୁଥିଲେ ନରରାଣି ॥ ଯତନେ ସେ ତାହା ଗୁଡ଼ିଦେଲେ
ଗୁପ୍ତରେ । ଦୁହେଁ ଯାଇ ଦୁହିଁଙ୍କର ଦଂଶିଲେ ପ୍ରମତେ । ନୃତ୍ୟ
ଭେଳେ ରମ୍ଭା ଅତି ମଉଁ ହୋଇଥିଲା । ଭ୍ରମରର ଦଂଶନକୁ ମୋଟେ
ନଜାଣିଲା । ମାତୃଭବଣୀର ହୋଇଗଲା ତାଳଭଙ୍ଗ । ଜଣାଇଲେ
ନରପତି ପୁରପତି ଆଗ ॥ ଦୁହିଁଙ୍କର ନୃତ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ରମ୍ଭାର ଅଧିକ ॥
ଶୁଣିଲେ ସେ ବିବରଣ ଦେବଙ୍କ ନାୟକ ଦେବସଭା ମଧ୍ୟେ
ବିହମକୁ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲେ । ବନ୍ଧିତ ସିଂହାସନଟି ପୁରଧାର ଦେଲେ ।
ଶତୀପତିଠାରୁ ନୃପ ହୋଇଲେ ମେଲଣି । ଗନ୍ଧବେ ସେ ସିଂହାସନ
କାନ୍ଧେ ବଢ଼ିଆଣି । ଦେଲେ ନେଇ ବିହମକୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନଗରେ ॥
ଆନନ୍ଦରେ ସେ ଗନ୍ଧବେ ଗମେ ଯୁଗ୍ମପୁରେ ॥ କହେ ଜଗନ୍ନାଥସିଂହ
ଶିଶୁର ଇଚ୍ଛାରେ । ଅସନ୍ନବ ଦ୍ରବ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଅନାୟାସେ ମିଳେ ॥

ବିହମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ

ସେହି ସିଂହାସନ ପରେ ବିହମ ନୃପତି । ନିତ୍ୟ ବସି ରାଜ
କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ କରୁଥାନ୍ତି ॥ ଧନ୍ୟୁରା ସପତକ ବରାହ ମିହିର ।
କାଳଦାସ ଭବଭୃତ ସେ ଘଟକର୍ପର ॥ ବେତାଳଭଟ୍ଟ ଅମରସିଂହ
ବାଣଭଟ୍ଟ । ଏମାନଙ୍କ ନାମ ନବରହରେ ପ୍ରକଟ ॥ ନବରହ
ସଙ୍ଗେ ସଭା ମଣ୍ଡି ନରପତି । ବସୁଥାନ୍ତି ନିତି ଗୁଡ଼ି ମନ୍ତ୍ର ଭୟ ଭାନ୍ତି ॥
ଭାନୁମଣ୍ଡା ନାମେ କନ୍ୟା ନୃପ ବିଭାହେଲେ । କିଛିଦିନେ ଭାନୁମଣ୍ଡା
ପୁଅ ପ୍ରସବିଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଅଇଲେ ଶୁଣି ଜନମ ପୁଅର ।
ବିହମସେନ ବୋଲି ଯେ ନାମ ଦେଲେ ତାର । ଜୟ କଲେ ପୃଥ୍ୱୀ-
ଯାକ ବିହମ ମିହିର । ପାଳିଲେ ସେ ସିଂହାସନେ ପ୍ରଜା ବହୁକାଳ ॥
ଏଥୁଅନ୍ତେ ଯାହା ହେଲା ସାଧୁଜନେ ଶୁଣ । ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ଦିନେ

ହରଷିତ ମନ । ଅଶାନଲେ ଡାକ ତାଳ ବେତାଳ ଦୁହିତ ।
 ଗୁପ୍ତରେ ଏହି କଥା ପରୁରଲେ ତାକୁ ॥ ସପ୍ତସ୍ତର୍ଗ ଦେଖିବାକୁ
 ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ମୋର । ଦେଖାଇ ପାରିବ କି ହେ ମୋତେ ସେ ସକଳ ॥
 ଏହା ଶୁଣି ସେ ବେତାଳେ ଶ୍ରୁଷିଲେ ବଚନ । ଏହି କଥା ଆମ୍ଭ
 ପକ୍ଷେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାମାନ୍ୟ । ମାତ୍ର କଥାଟିଏ ଯେବେ ଯତନେ
 ପାଳିବ । ସପ୍ତସ୍ତର୍ଗ ଅନାୟାସେ ଦେଖି ହେ ଆସିବ ॥ ଗଲବେଳେ
 ଭ୍ରମେ ବୁଜିଥିବ ତଷ୍ଟ ଦୁଇ । ସ୍ତର୍ଗପୁର ହେଲପରେ ଦେଖିବ ପିଟାଇ ।
 ସ୍ତର୍ଗ ନୋହୁ ବାଟ ମଧ୍ୟେ ଯେବେ ଚାହିଁଦେବ । ଭ୍ରମର ଟି ନିଶ୍ଚୟ
 ମୃତ୍ୟୁ ସେହିଠାରେ ହେବ ॥ ବେତାଳଙ୍କ ବାଞ୍ଛ୍ୟ ନୃପ କଲେ
 ଅଙ୍ଗୀକାର । ତଷ୍ଟ ବୁଜି ପଲ୍ୟଙ୍କରେ ବସିଲେ ସଭର ॥ ସେ
 ବେତାଳେ ବହିନେଲେ ତାକୁ ଆଜ୍ଞା ପାଇ କିଛି ବାଟ ଥିଲା ଆଉ
 ସ୍ତର୍ଗେ ଯିବା ପାଇଁ ॥ ଜଗତେ କେ ନାହିଁ କାଳଠାରୁ ବଳୀୟାର ।
 କାଳବଣେ ତଷ୍ଟ ଫେଡ଼ି ଚାହିଁଲେ ନୃବର ॥ ପରୁରଲେ ବେତାଳକୁ
 ଆଉ କେତେ ବାଟ । ଏହା ଦେଖି ଫିଙ୍ଗିଦେଲେ ସେ ବେତାଳେ
 ଖଟ ॥ ଶେଷ ହୋଇଥିଲା ଆୟୁ ମଲେ ନୃପବର । ଜଗନ୍ନାଥ କହେ
 ଜଗନ୍ନାଥେ ଯୋଡ଼ି କର

ଦ୍ଵେଜରାଜାଙ୍କର ସିଂହାସନାରୋହଣ ଓ ଧନେଶ୍ଵର ସୌଦାଗର ବିବରଣ

ଏଥୁଅନ୍ତେ ହେଲ ଯାହା ଶୁଣ ସାଧୁଜନ । ସ୍ତର୍ଗପୁର ଦେଖିଗଲେ
 ଭକ୍ତମ ରାଜନ ॥ ସେହିଠାରେ ରହି ଆଉ ଫେରି ନଆସିଲେ । ତାହା
 ଦେଖି ତାଙ୍କ ପୁତ୍ର ରାଜପଣ କଲେ ॥ ପିତାଙ୍କର ଶୁଦ୍ଧି ଫିସା ଶାସ୍ତ୍ର
 ନିଧୁମରେ । ସାର ମନ୍ତ୍ରୀ ସହ ରାଜ୍ୟ ପାଳିଲେ ଆଦରେ ॥ ପିତାଠାରୁ
 ଅଧିକରେ ପାଳି ବସୁମଣି । ବୋଲାଇଲେ ଭୂମଣ୍ଡଳେ ଏକ-

ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ॥ ସେହି ସିଂହାସନରେ ବସି ପ୍ରଜା ପାଳୁଥିଲେ । କି ବରୁଣ ସେହିଠାରୁ ତାକୁ ନେଇଗଲେ । ଗୁପ୍ତ କରି ଭୂମିତଳେ ପୋତାଇ ତାହାକୁ । କିଛିଦିନେ ଆସୁ ଶେଷେ ଗମିଲେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ॥ ତହୁଁ ଚାଲିଗଲା ଏହିମତେ କେତେଦିନ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନଗରେ ହେଲେ ଶ୍ରେଣ ନରାଦି ॥ ପ୍ରଜାଗଣେ ପୁରସମ କରି ସେ ପାଳିଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ବରି ଧନରହ ଦାନ ଦେଲେ ॥ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନଗରେ ଥିଲେ ବହୁ ସୌଦାଗର । ବେପାର ଚଳଇ ନାନା ଦେଶେ ତାହାଙ୍କର ॥ ଧନେଶ୍ୱର ନାମେ ଏକ ବଡ଼ ସୌଦାଗର । କରେ ସେ ବୋଇତ ଚାଲି ବିଦେଶେ ବେପାର ॥ ସଙ୍ଗେ ଦେନି ସୌଦାଗର ଆଉ ଆଠଜଣ । ଅନୁକୂଳ କରି ଗଲେ ବିଦେଶକୁ ଜାଣ ॥ ଧନେଶ୍ୱର ପରି ରୂପ ଧରି ଏକ ଭୂତ । କାହୁଁ ଆସି ଘରେ ତାର ହେଲା ଉପସ୍ଥିତ ॥ ଧନେଶ୍ୱର ଶ୍ରୀଯ୍ୟାତାକୁ ଦେଖି ପଚାରିଲା । ଏତେ ଶୀଘ୍ର କହ ନାଥ ଫେରିଲେ କିପାଇଁ ? କପଟ ଭୂତ ଯେ ତାକୁ ଉଠୁଣିଲା ଧୀରେ । ଆଗୋ ପ୍ରିୟେ ପୀଡ଼ିତ ମୁଁ ପଥେ ହେଲି ଜ୍ୱରେ । ବିରୁଣିଲି ପୁରକନ୍ୟା କିଛି ନାହିଁ ମୋର । ଏତେ କଷ୍ଟ କରି ଯିବି କି ଲାଗି ବେପାର ॥ ଯାହା ଅଛି ଧନ ମୋର ଶହେ ବରଷେ । ନ ସରିବି ଘରେ ବସି ସୁଖେ ଖାଉଥିଲେ ॥ ଏହା ଶୁଣି ସୌଦାଗରନାଗ ହେଲା ତୋଷ । ଏହି କଥାଗୋଟି ସତ୍ୟ ଅଟଇ ଅବଶ୍ୟ ॥ ବେପାରରେ ନାହିଁ କାର୍ଯ୍ୟ ସୁଖେ ବସି ଘରେ । ଏହା କହି ବେନି ପ୍ରାଣୀ ଆନନ୍ଦେ ରହିଲେ ॥ ସୌଦାଗର ରମଣୀ ସେ ଭୂତର ଅଂଶରେ । ଛଅ ଗର୍ଭ ପ୍ରସବିଲା ଛଅ ବରଷେ ॥ କପଟରେ ଭୂତ ହୋଇଅଛି ସୌଦାଗର । ନ ଚିହ୍ନିଲେ କେହି ମାୟାରୂପ ଗୋଟି ତାର ॥ ଜଗନ୍ନାଥ କହେ କୁଟ ସେହୁ କଳ୍ପଥାଏ । ଅଳ୍ପଦିନେ ଇଚ୍ଛାସୁଖେ ସେହୁ ନାଶ ଯାଏ ॥

ଭୂତସଙ୍ଗେ ଧନେଶ୍ୱର ସୌଦାଗରର କଳହ

ତାହାପରେ ହେଲା ଯାହା ଶୁଣି ସାଧୁଜନେ । ବେପାରକୁ
 ଯାଇଥିଲେ ସୌଦାଗରମାନେ ॥ ପଥ ଦେଇ ଦୂତ ହାତେ ଗୁଡ଼େ
 ପଠାଇଲେ । ଯେହା ଗୁଡ଼େ ଆସି ଦୂତମାନେ ପହଞ୍ଚିଲେ ॥
 ଧନେଶ୍ୱର ଦୂତ ଗଲା ଧନେଶ୍ୱରଘରେ । ସୌଦାଗର ବସିଛି ଦେଖିଲା
 ସେହିଠାରେ । ଏହା ଦେଖି ଦୂତମନେ ଚକିତହୋଇଲା । ଆଗେ ତୁମ୍ଭେ
 କେଉଁ ବାଟେ ଆସିଲ ପୁରୁଷ । ସୌଦାଗରରୁପୀ ଭୂତ ଦିଅଇ
 ଭଉଁର । ବିଦେଶରେ ଦେହ ମୋର ଜାତ ହେଲା ଜୁର । ଅଇଲି
 ମୁଁ ଛାଡ଼ି ତେଣୁ ମୋର ବ୍ୟବସାୟ । ସେଠାରୁ ଫେରିଲା ଦୂତ
 ଲଭଣ ବସୁଧ ॥ କିଛିଦିନେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେପାର ସ୍ଥାନରେ । ଦେଖିଲା
 ବସିଛି ଧନେଶ୍ୱର ସେହିଠାରେ ॥ କହିଲା ସେ ଶୁଭ ହୋଇ ଆଗେ
 ଯାଇ ତାର । ପଥ ଦେନି ଯାଇଥିଲି ମୁହିଁ ତୁମ୍ଭ ଘର ॥ ଦେଖିଲି
 ମୁଁ ଘରମଧ୍ୟେ ବସିଥିଲ ତୁମ୍ଭେ । ହାତୁ ମୋର ଦେନିଗଲା ଚଠି
 ଦେଲୁ ଆମ୍ଭେ ॥ କହିଲା ମୁଁ ଜୁର ରୋଗେ ପୀଡ଼ିତ ହେବାରୁ । ଛାଡ଼ି
 ଚାଲି ଆସିଗଲି ଆଗେ ବେପାରରୁ ॥ ଦେଖି କରି ଫେରି ତହୁଁ
 ଏଠାକୁ ଅଇଲି । ସାକ୍ଷାତରେ ଏହିଠାରେ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଦେଖିଲି ॥
 ସୌଦାଗର ଦୂତ-ବାକ୍ୟେ ପଡ଼ିଲା ଚମକ । କପଟରେ କିଏ ମୋର
 ଗୁଡ଼େ ରଖିଲା କି । ସାଧୁସାଜ ସୌଦାଗରମାନେ ଏହା ଶୁଣି ।
 ଶବ୍ଦ ଶବ୍ଦ କଥା କିଛି ନ ପାରିଲେ ଜାଣି ॥ ବିକାକଣା ବେପାରକୁ
 ଶୀଘ୍ର ତୁଟାଇଲେ । ନିଜ ଦେଶେ ଅଳ୍ପଦିନେ ସକଳେ ମିଳିଲେ ॥
 ଧନେଶ୍ୱର ବେଗେ ବେଗେ ଯାନ୍ତେ ନିଜ ଘର । ଦେଖିଲା ଦୁଆରେ
 ଅଛି ଭୂତ ସୌଦାଗର ॥ କୋପେ ଥରି ରାଗରେ ସେ କହିଲା ଏହାକୁ ।
 କିଏ ତୁରେ କଥା ଆସୁ ମୋହର ଘରକୁ ॥ ଶୁଣି ଧନେଶ୍ୱର କହେ
 ମୋହର ଏ ଘର । କେଉଁଠାରୁ ଆସିବୁ ତୁ କି ଜାତି ରେ ତୋର ।

ଶୁଣି ପୁଣି ଭୁତ କହେ ଆରେ ଦୁର୍ଗର । ଏ ଘରେ ତ ପୁଅ ଦିଅ
ଅଛନ୍ତି ମୋହର ॥ କାହୁଁ ଆସି ମିଛଟାରେ କଳିଦଳ କରୁ ।
ଭୋଜରାଜ ରାଜ୍ୟ ବୋଲି ତଳେ ନ ବଢ଼ୁ ॥ କହେ ଜଗନ୍ନାଥ ସାଧୁ
ନ କର ତୁ ଭୟ । ଧର୍ମେ ଥିବା ଲୋକଟିର ହୁଏ ନିଶ୍ଚେ ଜୟ ॥

ଗୋପାଳ ବାଳକଙ୍କର ମୋକଦ୍ଦମା ବିଚାର

ଏହାପରେ ଯାହା ହେଲା ଶୁଣି ମନ ଦେଇ । ଶୁଣଣ କଲହ
କଲେ ଦୁଇଜଣ ତହିଁ ॥ ସାଧୁ ନାହିଁ ଦେଖି ଏକା ରୂପ ଦୁର୍ଦ୍ଦିଙ୍କର
କିଛି ଭାବ ନ ପାରି ସେ ହୋଇଲା ଅସ୍ଥିର ॥ କି ଦୃଷ୍ଟିକ ପରିଣାମେ
ଜାଣି ନ ପାରିଲା । ଲୋକଲଜ୍ଜା ହେଲା ବୋଲି ଭିତରେ ଲୁଚିଲା ॥
ଭୁତ ସାଧୁ ଦୁହେଁ ମରାମର ହୋଇଗଲେ । ଭୋଜ ନରପତି ଆଗେ
ଗୁହାରି କରିଲେ ॥ କହୁଛନ୍ତି ଦୁହେଁ ଘର ଭାରିଯା ମୋହର ।
ଦେଖାଯାଏ ଏକାପରି ରୂପ ଦୁର୍ଦ୍ଦିଙ୍କର ॥ ସାଧୁ ସଙ୍ଗେ ବେପାରରୁ
ଯେତେ ସୌଦାଗର । ଆସିଥିଲେ ବିଦେଶରେ କରି କାରବାର ॥
ରଜା ଆଗେ କହିଲେ ସେ ଗତକଥାମାନ । ଭୁତ ତାହା ନ ମାନିଲା
କହିଲା ଏସନ ॥ ଏମାନଙ୍କ ବଚନରେ ମୋଟେ ସତ ନାହିଁ ।
କହୁଛନ୍ତି ମୋ ବିପକ୍ଷେ ଏକମେଳ ହୋଇ ॥ ଦେଖି ଶୁଣି ରଜା
ପୁର ନ ପାଇଲେ ଅନ୍ତ । ରଜଦରବାରରେ ଦୁହେଁ ଆସୁଥାନ୍ତି ନିତ୍ୟ ॥
ଆସିବା ବାଟରେ ଥିଲା ସୁଦୀର୍ଘ ପଡ଼ିଆ । ଜଗୁଥିଲେ ତହିଁ ଗୋରୁ
ଗଉଡ଼ିଙ୍କ ଛୁଆ ॥ ପଡ଼ିଆ ଶେଷରେ ଏକ ମହଲର ଗଛ । ତା
ଛାଇରେ ହୁକାଟିଏ ଥାଏ ଅତି ଉଚ୍ଚ ॥ ସେ ହୁକା ଉପରୋପନ କରି
ସମତୁଲ । ରୂପପଟେ ଶକ୍ତି ଥାନ୍ତି କେତେଜାତି ଫୁଲ ॥ ସେ ପିଲରୁ
ଜଣେ ତହିଁ ବସେ ରଜା ହୋଇ । ମନ୍ଦିରପେ ତା ପାଖରେ ଥୋକେ
ଥାନ୍ତି ରହି ॥ ମୁଦେଇ ମୁଦାଲ ସାକ୍ଷୀ ପିଆଦା ପ୍ରଭୃତି । ହୋଇ

ଆଉ କେତେଜଣ ଚଢ଼ି ରହିଥାନ୍ତି ॥ ମୋକଦ୍ଦମା ଖେଳାକରି କରନ୍ତି
 ବରୁର । ନିତି ପ୍ରତି ଦ୍ଵୟ ଏହିପରି ଜାହାଜର ॥ ନିତି ଦିନ ସାଧୁ
 ଭୂତ ତାଙ୍କର ଆଗରେ । ଯାଆ ଆସ କରୁଥାନ୍ତି ରାଜଦରବାରରେ ॥
 ଦିନେ ତାଙ୍କୁ ସେ ଗୋପାଳ ରାଜ ଡକାଇଲା । କି ଲାଗି ପ୍ରତ୍ୟହ
 ତୁମ୍ଭେ ଯାଉଛ ପୁଅଁଲା ॥ ଶୁଣି ଭୂତ ସାଧୁ ଦୁହେଁ କହିଲେ
 ତକ୍ଷଣ । ଯେ ଯାହାର ବିବରଣ କରଣ ବର୍ଣ୍ଣନ । ଶେଷ ନ କରନ୍ତି
 ନ୍ୟାୟ ଭୋଜ ନରପତି । ସେଥିପାଇଁ ଯାଉଅଛୁ ତାଙ୍କ ପାଶେ ନିତି ॥
 ଯେବେ ତୁମ୍ଭେ ସେହି ନ୍ୟାୟ ପାରିବ ତୁଟାଇ । ଦୁହିଁଙ୍କର ଭଲ
 ହେବ ଯିବୁ ତୁନି ହୋଇ ॥ ସେ ଗୋପାଳ ରଜା ତାଙ୍କୁ କହେ
 ଏହା ଶୁଣି । କଲି ତୁଟିଯିବ ଦୁହିଁଙ୍କର ଏହିକ୍ଷଣି ॥ ଏହା କହି
 ଡଗରକୁ ବେଗେ ଆଜ୍ଞା ଦେଲା । କଲସୀ ଗୋଟାଏ ଶୀଘ୍ର ଆଣ ରେ
 ବୋଇଲା ॥ ତାହା ଶୁଣି ଡଗର ଧେ ବେଗେ ଧାଇଁଗଲା । ମାଠିଆଟେ
 ଆଣି ନୃପ ଆଗେ ଥୋଇଦେଲା ॥ ବସାଇଣ ସେ ଦୁହିଁଙ୍କ କହଇ
 ଗୋପାଳ । ପ୍ରକୃତରେ ହୋଇଥିବ ଘରଟି ଯାହାର ॥ ସତ୍ୟକଳେ
 ପଶିଯିବ ମାଠିଆ ଭିତରେ । ଘର ନାଶ ଧନ ରହୁ ଦେବ ମୁହିଁ
 କାରେ ॥ ପଶି ନ ପାରିବା ଲୋକ ମିଛୁଆ ପ୍ରମାଣ । ଘରୁ ପଳାଇବ
 ସେହୁ ପ୍ରହାର ପାଇଣ ॥ ଦିଅଇ ଉତ୍ତର ଏହା ଶୁଣି ଧନେଶ୍ଵର
 ପଶି ନ ପାରିବ ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ ମୋର ଘର ॥ କହେ ଭୂତ ଦେଖ
 ଏବେ ମୁହିଁ ପଶୁଅଛି । ପ୍ରକୃତରେ ସେ ଘରଟି ମୋ ନାମେ ରହିଛି ॥
 ସେହିକ୍ଷଣି ଭୂତ ଯାଇ ପୁଷ୍କରୁପ ଧରି । ମାଠିଆରେ ପଶିଗଲା କିଛି
 ନ ବରୁର ॥ ଏହା ଦେଖି ଗୋପନୃପ ଠାରିଦେଲା ହସ୍ତେ । ଡଗର
 ଲେସିଲା ମାଟି ଘଟମୁଖେ ପ୍ରସ୍ତେ ॥ ବାଟ ନ ପାଇଣ ଭୂତ ଜୀବନ
 ବକଳେ । ଗଡ଼େ ମାଠିଆକୁ ଘେନି ପଡ଼ିଆ ଭିତରେ ॥ ଚମକିତ
 ହୋଇ ସବେ ଦେଇ କରତାଳି । ହସୁ ହସୁ କୋଣେ ଯାଏ ପଡ଼ିଲା

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ॥ ଗୋରୁଚର ନୃପ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଗର ଦ୍ଵାଦେ । ମାଠିଆକୁ
ପଠାଇଲ ଘୋରକ ନିକଟେ ॥ ଧନେଶ୍ଵର ସୌଦାଗର ଚାରି ସଙ୍ଗେ
ଥିଲ । ଘୋର ପରୁରନ୍ତେ ସବୁ ବୁଝାଇ କହିଲ । ନରପତି ଏହା
ଦେଖି ଆତମ୍ବିତ ହୋଇ ! ଭୁତ ଥିବା ମାଠିଆଟି ପୋତାଇଲେ
ନେଇ ॥ ଧନେଶ୍ଵର ସୌଦାଗର ସ୍ଵଗୃହକୁ ଗଲ । ଗୀତଛନ୍ଦେ
ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ ବଖାଣିଲ ॥

ଲକ୍ଷପତି ସୌଦାଗର ବିଷୟ

ଏହାପରେ ସୂକ୍ଷ୍ମନରେ ଶୁଣ ଅନ୍ୟ ରସ । ଲକ୍ଷପତି ସୌଦାଗର
ଥିଲ ସେହି ଦେଶ ॥ ମଗଧ ଦେଶରେ ସେହୁ ଦୋକାନ କରଇ ।
ଦିନେକ ସେ ଦେଶରାଜା ତାହାକୁ ଡାକଇ ॥ କହିଲେ ହେଁ ଲକ୍ଷପତି
ସୌଦାଗର ଶୁଣ । ବେଦବିଦ୍ୟା ପଢ଼ିଥିବା ଶ୍ରୋତ୍ରୀୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ ॥
ଜଣେ ଆଖି ଆମ୍ବପାଶେ ଦେଇ ପାରିବୁ କି । କହେ ଲକ୍ଷାଧିପ ଗୁମ୍ଫା
ନ ଘଳ ଏଥିକି ॥ ତୁମ୍ଭ ରାଜ୍ୟେ ଆସି ମୁହିଁ କରୁଛି ବେପାର । ଆଜ୍ଞା
ମାନ ଆଣି ଦେବ ନିଷ୍ଠେ ଦ୍ଵିଜବର ॥ ଏହା କହି ସୌଦାଗର
ଶୀଘ୍ର ଚଳିଗଲା । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନଗରେ ଯାଇ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲ ॥
ତହିଁ ହରିହର ନାମେ ବ୍ରାହ୍ମଣେକ ଥାଇ । ଅଶ୍ଵାଦଣ ବିଦ୍ୟାରେ ସେ
ନିପୁଣ ଅଟଇ ॥ ସବୁକଥା କହି ତାକୁ ସଙ୍ଗେ ଦେଖିଗଲା । ମଗଧ
ଦେଶରେ ଯଥାକାଥେ ପହଞ୍ଚିଲ ॥ ସଙ୍ଗେ ଧରି ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ଗଲା ରାଜାପାଶ ।
ଦେଖି ତାକୁ ମଗଧେଶ ଲଭିଲେ ସନ୍ତୋଷ ॥ କିଛିଦିନ ରଖାଇଲେ
ବସାସଥା ଦେଇ । ଯାଗ କରାଇଲେ ତିନିଗୋଟି ତାଙ୍କ ଦେହ ॥
ଶେଷକରି ଯାଗକର୍ମ ମଗଧ ଅଧିପ । ପାତୋଟି ମାଣିକ୍ୟ ଦେଲେ
ଦକ୍ଷିଣା ସ୍ଵରୂପ ॥ ସେ ମାଣିକ୍ୟ ଧରି ବିପ୍ର ଆନନ୍ଦ ମନରେ । କହିଲ
ଏମନ୍ତ ଲକ୍ଷପତି ନିକଟରେ ॥ ଶୁଣ ଆହେ ସୌଦାଗର ମୋର

ବଚନକୁ । ଆଜି କାଲି ତୁମ୍ଭେ ପରା ଯାଉଛୁ ଘରକୁ ॥ ଏ ସାତୋଟି ମାଣିକ୍ୟ ସେ ମୋର ନେଇଥିବ । ଗଲକ୍ଷଣି ଯାଇ ମୋର ପିତା ହସ୍ତେ ଦେବ ॥ ବକା ବନ୍ଧା କରି ଏହା ଚଳୁଥାନ୍ତୁ ସେହି । ପଛେ ଯିବି ମୁହିଁ ଆଉ ଦିନାକେତେ ରହି ॥ ଏହା ଶୁଣି ସୌଦାଗର ସେ ମାଣିକ୍ୟ ନେଲା । ଖରତରେ ଦେଶେ ଯିବା ପାଇଁ ବାହାରିଲା ॥ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ବାଟେ ଦେଖି ଅମୂଲ୍ୟ ରତନ । ଲକ୍ଷପତି ସୌଦାଗର ବିଚାରଇ ପୁଣି ॥ ଅମୂଲ୍ୟ ମାଣିକ୍ୟ ଏହା ରଖିବି ଲୁଚାଇ । କି କରିବି ବିପ୍ର ତାକୁ କହିବି ଭଣ୍ଡାଇ ॥ ଏହା ଗର୍ବ ନାଭିସ୍ଥ କରି କହଇ ସାଧବ । କହିବି ମୁଁ କଥାଟିଏ ମନେ ରଖିଥିବି ॥ ଗୋଲମାଲ କଲବେଳେ ବିପ୍ର ହରିହର । ଏହି କଥା ସାକ୍ଷୀ ହୋଇ କହିବି ନିକର ॥ ଦେଖି-ଅଛି ଆମ୍ଭେ ଲକ୍ଷପତି ସୌଦାଗର । ସାତୋଟି ମାଣିକ୍ୟ ଦେଲା ପିତାକୁ ତୁମ୍ଭର ॥ ଏହା କହି ତାଙ୍କୁ କିଛି ଟଙ୍କା ଦେଲା ଲକ୍ଷ । ଘରେ ସେ ମାଣିକ୍ୟ ରଖି ରହିଲା ପ୍ରପଞ୍ଚ ॥ ଏଥିଅନ୍ତେ କେତେଦିନ ବିତି ଯିବା ପରେ । ହରିହର ବିପ୍ର ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ଘରେ ॥ ଦେଖିଲକ ଘରେ ତାର ଖାଇବାକୁ ନାହିଁ । ମରୁହନ୍ତି କୁଟୁମ୍ବଟି ଛଟପଟ ହୋଇ । ପଚାରିଲା ତା ବାପାକୁ ମନେ ଧରି ଦକ । ଦେଇଥିଲା ସୌଦାଗର ହାତେ ମୁଁ ମାଣିକ୍ୟ ॥ ବକା ବନ୍ଧା ନ କରି ତା କିପାଁ କଣ୍ଟ ପାଆ । ବୁଢ଼ା ବିପ୍ର ଏହା ଶୁଣି ହସେ ଟହ ଟହ ॥ ଦେଖା ନାହିଁ ଆଜିଯାଏ ସୌଦାଗର ମୁଖ । କେଉଁଦିନ ଆଣି ମୋତେ ଦେଲା ସେ ମାଣିକ୍ୟ ॥ ତାହା ଶୁଣି ହରିହର ବେଶେ ଚଳିଗଲା । ଲକ୍ଷପତି ସୌଦାଗର ନିକଟେ ମିଳିଲା ॥ କହିଲା ହେ ସୌଦାଗର ଏହା କିପାଁ କଲ । ଦେଇଥିଲା ମାଣିକ୍ୟ ମୋ ପିତାଙ୍କୁ ନ ଦେଲା । ନ ପାଇ ସେ ମାଣିକ୍ୟ ମୋ ପିତା ବଡ଼ ଦୁଃଖ । ପାଇଲେଣି କଲ ତାଙ୍କୁ କି ଲାଗି ବିମୁଖ ॥ ଏବେ ମୋ ମାଣିକ୍ୟ ଦିଅ ବେଶେ ମୁହିଁ ଯିବି । ବକାକଣା କରି

ମୋର କୁଟୁମ୍ବ ପାଳବ ॥ ଏହା ଶୁଣି ସୌଦାଗର କୋପେ ଅରହର ।
 ହୋଇ କହେ ଦେଉଥିବ ରହ କେତେବାର ॥ ସାକ୍ଷୀ ରଖିକରି
 ତାହା ଦେଲି ତୋ ବାପକୁ । ଅବଶ୍ୟାସ କଲେ ଏବେ କହ ତୁ
 ରଜାକୁ ॥ ବିଚାରରେ ସାକ୍ଷୀ ଯେବେ ଦେଲି ନ ପାରିବି ।
 ସେତେବେଳେ ପୁଣି ଥରେ ରହ ତୋତେ ଦେବି ॥ ଏହା ଶୁଣି
 କି କରବ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବଚର । ଶ୍ରେଣ ନୂପ ଆଗେ ଯାଇ ଗୁଡ଼ାର
 କରିଲା ॥ ଆଦ୍ୟପ୍ରାନ୍ତ ସବୁକଥା ନରେଣ ଶୁଣିଲେ । ଲକ୍ଷପତିକୁ
 ପିଆଦା ହାତେ ଡକାଇଲେ ॥ ଆଜ୍ଞା ଶୁଣି ଲକ୍ଷପତି ସୌଦାଗର
 ଗଲା । ଶ୍ରେଣରାଜ ସିଂହାସନତଳେ ଠିଆ ହେଲା । ଦେଖି ତାକୁ
 ପ୍ରଶ୍ନକଲେ ଶ୍ରେଣ ନରସାଇଁ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ମାଣିକ୍ୟ ତୁହୋ ନ ଦେଲୁ
 କପାଇଁ ॥ ଲକ୍ଷପତି କହେ ମୁହଁ ଆସିବାର କ୍ଷଣି । ମାଣିକ୍ୟ ଯେ
 ଦେଲି ସ୍ୱାର ପିତା ହସ୍ତେ ଗଣି ॥ ସେତେବେଳେ ବିପ୍ରପିତା
 ସେଠାବରେ ଥିଲା । କେଉଁଦିନ ରହ ମୋତେ ଦେଲ ହେ
 ବୋଇଲା ॥ ଲକ୍ଷପତି ବୋଲେ ବୁଢ଼ା ମିଛ କହୁ ତୁହି । ଦେଖିଛନ୍ତି
 ନାଉରଏ ଦେଲବେଳେ ମୁହଁ ॥ ଏହା କହି ନାଉରାକୁ ଆଣି ସାକ୍ଷୀ
 ଦେଲା । ଏ ସାକ୍ଷୀରେ ରଜାଙ୍କର ସନ୍ଦେହ ଜନ୍ମିଲା ॥ ସନ୍ଦେହ
 ହେବାରୁ ରଜା ଛୁଣ୍ଟାଇଲେ ନାହିଁ । ଦଉଡ଼ିଲେ ପ୍ରତିଦିନ ମୁଦାଲ
 ମୁଦେଇ ॥ ଦିନେ ଗୋରୁଚର ରଜା ହୁଙ୍କାର ଉପରେ । ବସିଥିଲା
 ଗଲେ ଦୁହେଁ ରଜଦରବାରରେ ॥ ଯାଉଥିଲେ ସେହି ବାଟେ ତାହାକୁ
 ଦେଖିଲା । ପଠାଇଣ ଡରାଇ ସେ ପାଶେ ଡାକିନେଲା ॥ ପଚାରିଲା
 କି କାରଣେ ତୁମ୍ଭେ ପ୍ରତି ଦିନ । ଦଉଡ଼ୁଛୁ ଏହିବାଟେ ସେ କଥା
 ବଖାଣ ॥ ତାହାଠାରୁ ଏହାଶୁଣି ସେହି ଦୁଇଜଣ । ଯେଯାହାର ଆପଣି
 ତା ଜଣାଇଲେ ପୁଣି ॥ ଶୁଣି କହେ ହୁଙ୍କାରଜା ଏହି ଗୁର ନ୍ୟାୟ ।
 ରଜାଙ୍କର ଏଥିପାଇଁ ଦୃଢ଼ ଅଇ ସାକ୍ଷୀ ॥ ତୁମ୍ଭେ ଦୁଇଜଣ ରଜା ଆଗେ

ଯାଇ କହ । ଯେବେ ସେ ବୋଲିବେ ଛୁଣ୍ଡାଇବି ମୁହିଁ ନ୍ୟାୟ ॥
 ମୁଦାଲ ମୁଦେଇ ଏହାଶୁଣି ଦଉଡ଼ିଲେ । ଡୁକାରଜା କଥାଯାକରଜାକୁ
 କହିଲେ ॥ ଶୁଣିଗଜାଦେଲେ ଆଜ୍ଞା କରୁ ସେ ବନ୍ଧୁର । ଦେଖିବା
 ସେ ନ୍ୟାୟ କରେ କେଉଁ ପରକାର ॥ ଏହାଶୁଣି ଡୁକା ରଜା
 ହୋଇଲ ସନ୍ତୋଷ । ମୁଦାଲ ମୁଦେଇ ସାକ୍ଷୀ ଦେଲେ ପରବେଶ ॥
 ସାକ୍ଷୀମାନେ ତାହା ଆଗେ କହିଲେ ଏସନ । ଦେଖିଛୁ ମାଣିକ୍ୟ
 ଆମ୍ଭେ ଦେଲ ମହାଜନ ॥ କହିଲ ସେ ଡୁକାରଜା ଦେଖିଅଛୁ
 ଯେବେ । ମୁହିଁ ଯାହା କହୁଅଛୁ କର ଯାଇ ସବେ ॥ ଦେଖିଥିଲ
 ଯେଉଁ ପରି ମାଣିକ୍ୟ ଦେବାର । ଗତିଆଣ ସେହିପରି ମାଟିରେ
 ସଭର ॥ ଅଲଗା ଅଲଗା ହୋଇ ବସ ଜଣେ ଜଣେ । ଜିବେ
 ତୁମ୍ଭକୁ ଆମ୍ଭ ଜଗୁଆଳିମାନେ ॥ ସାକ୍ଷୀମାନେ ଏହାଶୁଣି ଠାବେ ଠାବେ
 ଗଲେ । ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯାଇ ପ୍ରହରୀ ଜଗିଲେ ॥ ମାଣିକ୍ୟକୁ
 ନାଉଁଷିଆ ଦେଖିବେ ବା କାହୁଁ । ମନେ ମନେ ପାଞ୍ଚ ପାଞ୍ଚ ଗଢ଼ିଲେ
 ସେ ତହୁଁ ॥ କେହୁ ଆମ୍ଭ କେ ବା ତାଳ କେ ପଶସ ପରି । ଗଢ଼ିଲ
 କେ ବର କୋଳି ପୁଷ୍ପ ବୁଦ୍ଧି ଧରି । ଗଢ଼ାଗଢ଼ି କରି ସାରି ଯତନେ
 ଧଇଲେ । ଡୁକା ନରପତି ଆଗେ ନେଇ ଥୋଇଦେଲେ । ଡୁକାନୂପ
 ଦେଖି ସୌଦାଗରକୁ ବନ୍ଧାଇ । ଭୋଜ ନରପତି ପାଶେ ଦେଲ
 ପିଆଇ । ବରୁର ତାହାର ଭୋଜ ନରେଶ ଦେଖିଲେ । ସୌଦାଗର
 ଠାରୁ ବିପ୍ରେ ରହୁ ଦିଆଇଲେ ॥ ବରୁରିଲେ ମନେ ମନେ ଗଉଡ଼ର
 ପୁଅ । ଛୁଣ୍ଡାଇଲ କି ପ୍ରକାରେ ଏଡ଼େ ବଡ଼ ନ୍ୟାୟ ॥ ଏତେ ଭାବ
 ପାସ ମନ୍ତ୍ରୀ ଧଇଲେ ସଙ୍ଗରେ । ଗୋରୁଚର ବରୁରକ ପାଶେ
 ପ୍ରବେଶିଲେ । ଭୋଜସଙ୍ଗେ ଦୁହଁ ଦେଖି ଗୋପାଳ ବାଳକ ।
 ଡୁକା ଗୁଡ଼ି ତଳେ ଠିଆହେଲ ବହି ଦଳ । ପାଶେ ଦେଖି ଭୋଜଗଜ
 ପରୁରିଲେ ତାକୁ । କିପରି କଲୁ ଏ ନ୍ୟାୟ କହ ତ ଆମ୍ଭକୁ ॥ ଏହା

ଶୁଣି ସେ ଗୋପାଳ କିଛି ନକହିଲ । ଥନଥନ ଆଖି କରି ପଛଦୁଆ ଦେଲ ॥ ଏହା ଦେଖି ନରପତି ମନେ ବରୁଣଲେ । ଦ୍ରବ୍ୟକିଛି ଥାଇ ପାରେ ଯଦୁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ॥ ସେ ଡୁଙ୍କାକୁ ଚଢ଼ାଇଲେ ଲଗାଇ ମୂଲ୍ୟା । ତାହାତଳେ ସିଂହାସନ ହୋଇଥିଲା ଠିଆ ॥ ବସିଣଟି ପିତୁଳାରେ ଦିଶଇ ଶୋଭିତ । ତାକୁ ଦେଖି ନରପତି ହେଲେ ଆଚମ୍ବିତ ॥ ଏହି ସିଂହାସନଗୁଣେ ଗୋରୁଭଣା ପିଲେ । କରୁଥିଲେ ସୁବରୁର ବୋଲି ସେ ଭାବିଲେ ॥ ଏହି ସିଂହାସନ ନେବା ରାଜନବରକୁ । ଏହା ପରେ ବସି ଆମ୍ଭେ ପାଳିବା ରାଜ୍ୟକୁ ॥ ଏହା ଭାବ ସଫା କରି ତାକୁ ଦେଖି ଗଲେ । ବରୁର ସ୍ଥାନରେ ନେଇ ଯତନେ ରଖିଲେ ॥ ଶୁଭଲଗ୍ନଦେଖି ଶ୍ରେଣ କଲେ ସ୍ନାନ ଦାନ । ଡକାଇଣ ଦରିଦ୍ରକୁ ଦେଲେ ବସ୍ତ୍ର ଅନ୍ନ ॥ ଦେବ ପିତୃ ଦ୍ଵିଜ ତୋଷି ହୁଷ୍ଟମନ ହୋଇ । ସିଂହାସନ ପାଶେ ଗଲେ ଶ୍ରେଣ ନରସାଇଁ ॥ ଜଗନ୍ନାଥ କହେ ଯେବେ ପୂର୍ବ ଭାଗ୍ୟଥୁବ । ତେବେ ଆହେ ନରପତି ଏଥିରେ ବସିବ ॥

— — —

ପ୍ରଥମ ପୁଞ୍ଜିର କଥା

ଏହାପରେ ଆନନ୍ଦରେ ଶ୍ରେଣ ନରେଶ୍ଵର । ସିଂହାସନେ ଉଠିବାକୁ ଯାଆନ୍ତେ ସରୁର ॥ ପ୍ରଥମ ପୁଞ୍ଜି କହେ ଆହେ ନରନାଥ ଏଥି ବସିବାକୁ ତୁମ୍ଭେ ନୁହଁ ସମରଥ ॥ ବସନ୍ତ ଏ ସିଂହାସନେ ବିହମ ମିହିର । ଯେବେ ତାଙ୍କ ସମାନରେ ପୁଣ୍ୟ କରିପାର ॥ ତେବେ ଯାଇ ଏହି ସିଂହାସନରେ ବସିବ । ଏହା ଶୁଣି ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ଶ୍ରେଣ ନରଦେବ ॥ କହ ହେ ପୁଞ୍ଜି କେଉଁ ରୂପେ ସେ ବିହମ । କରୁଥିଲେ ଧର୍ମକର୍ତ୍ତା ବୁଝାଇ ଉତ୍ତମ ॥ କୁରୁପ ପୁଞ୍ଜି ଶ୍ରେଣ ନୃପ ବାଣୀ ଶୁଣି । ବୋଇଲ ହେ ଶୁଣ ତେବେ ଶ୍ରେଣ ନୃପମଣି ॥ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଥିଲେ ରାଜା ବିହମଆଦିତ୍ୟ । ଧର୍ମକର୍ତ୍ତା ସ୍ଥାପିବାରେ ଥାଏ ତାଙ୍କ ଚିତ୍ତ ॥

ଦିନକରେ ଗଲେ ସେହୁ ବସନ୍ତ କାଳରେ । ଶୁଣି ଦାସୀ ପରିବାସ
ଦେଶ ସଙ୍ଗତରେ ॥ ବନମଧ୍ୟେ ଥିଲା ତାଙ୍କ ବିହାର କାନନ ।
ଦେଖୁଥିଲେ ବୁଲି ବୁଲି ବନ ଶୋଭାମାନ ॥ ସୁଗନ୍ଧେ ବସନ୍ତ ଋତୁ
ନାନା ଫୁଲ ଫୁଟି । ମନ୍ଦ ପବନରେ ବାସ ଆମଳ ଚଢ଼ି ॥ ଥିଲେ ସେ
ବନରେ ଏକ ତପସ୍ବୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଦେଖିଲେ ସେ ଗଜସ୍ତ୍ରୀୟ ଅତି
ଶୋଭାବନ ॥ କାମରେ ପୀଡ଼ା ପାଇ ହୋଇ ଅଚେତନ । ବିନିମା-
ଦିତ୍ୟକୁ ଯାଇ ଜଣାଇଲେ ପୁଣି ॥ ତୁମ୍ଭ ନାଶଚଣେ ବନ ମଧ୍ୟେ
ଦେଖିକରି । କାମବାଣେ ମୋର ଦେହ ହେଉଅଛି ଘାସ ॥ ତହିଁ
ମଧୁ ନାଶ ଏକ ମତେ ତୁମ୍ଭେ ଦେଲେ । ନିବାରଣ କରିବି ମୁଁ
କାମବାଧା ଭଲେ ॥ ସହ ନ ପାରିଲେ ରଜା କାକୁସ୍ଥ ବଚନ ।
ଦାସୀମଧୁ ଚୁପବେଶ ବାଣ୍ଟିଲେକ ପୁଣି ॥ ନାନା ଅଳଙ୍କାର ତାକୁ
ଭୂଷଣ କରାଇ । ସେ ତପସ୍ବୀ ଦ୍ବିଜ ହାତେ ଥରପିଲେ ନେଇ ॥
ବିହରିବା ଲାଗି ପୁଣିଦେଲେ ଉପବନ । ରତିଭୋଗେ ମହାୟୁଗେ
ରହିଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ॥ ବିନିମ ରଜନଙ୍କର ଏପରି କାରଣ । ମନେ
ରଖିଥାଅ ଶୁଣ ଭୋଜ ନରପତି । ଏହା କହି ସେ ପୁଣି ଯିବି ହାସଲ
ଖସି । ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ କହେ ହେଲ ସ୍ବର୍ଗବାସୀ ॥

ଦ୍ବିତୀୟ ପ୍ରଭାତର କଥା

ଦ୍ବିତୀୟ ଦିବସ ଯହୁଁ ହୋଇଲା ପ୍ରବେଶ । ବ୍ରାହ୍ମ ମୁହୂର୍ତ୍ତରୁ
ଉଠି ଭୋଜ ନରଇଶ ॥ ସ୍ନାନ ସନ୍ଧ୍ୟା ଆଦି ନିତ୍ୟକର୍ମ ଶେଷ
କଲେ । ଡକାଇଣ ବିପ୍ରଗଣ ବହୁ ଦାନ ଦେଲେ ॥ ରଜବଧୂ
ଅନୁଯାୟୀ ସାରି ଦେବାଇନ । ସଙ୍ଗେ ଦେଶ ପାସ ମିତ୍ର ପାରିଷଦ
ଗଣ ॥ ସିଂହାସନ ତଳେ ଯାଇ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ଇଷ୍ଟଦେବ
ସରି ଧୀରେ ଉପରେ ଉଠିଲେ ॥ ଦ୍ବିତୀୟ ପାହାଚେ ଯହୁଁ

ପକାଇଲେ ପାଦ । ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁରୁଷ ଉଠି କରଇ ନିଷେଧ । ବନ୍ଦମ
ରାଜାଙ୍କର ଏହି ସିଂହାସନ । ନି ରୂପରେ ବସୁନ୍ଧା ହେ ଶ୍ରେୟ ନର-
ରାଣ ॥ ବନ୍ଦମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ପରି ହୋଇଲେ ନିର୍ଲୋଭ । ଏହିସିଂହାସନ
ଗୋଟି କରିବ ହେ ଲଭ ॥ ଶ୍ରେୟରାଜ ଏହା ଶୁଣି ପରୁରଲେ
ତାକୁ । ନିର୍ଲୋଭ ସେ କି ପ୍ରକାରେ କହ ତୁ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ॥ ଶୁଭ୍ର
ପୁରୁଷ ତାଙ୍କୁ କହିଲ ବଚନ । ଯାଗ କରିବାକୁ ଭାବି ବନ୍ଦମ
ରାଜନ ॥ ପଣ୍ଡିତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗଣେ ଆଣିଲେ ଡକାଇ । ତାଙ୍କୁ ପଠା-
ଇଲେ ହସ୍ତେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଦେଇ । ସେ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ଦ୍ଵିଜ ସମୁଦ୍ର
ତୀରରେ । ଠିଆ ହେଲେ ଯାଇଁ ତାଙ୍କୁ ବରବା ଆଶାରେ । ବନ୍ଦମଙ୍କ
ନିମନ୍ତ୍ରଣ ସାଗର ଜାଣିଲେ । ନରରୂପ ଧରି ଆସିକଲେ ପ୍ରବେଶିଲେ ।
ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପାଇ ତାଙ୍କୁ କହିଲେ ସାଗର । ଯିବାଲାଗି ଯାଗସ୍ଥାନ
ନାହିଁ ମୋତେ ତର ॥ ଦେଉଛୁ ଏ ରୂପଗୋଟି ରହ ତୁମ୍ଭେ ନେବ ।
ବନ୍ଦମଙ୍କୁ ଦେଇ ଏହା ବୁଝାଇ କହିବ ॥ ଏକ ରହେ ମିଳେଅନ୍ନ
ଏକେ ଅଳଙ୍କାର । ଆଉ ଏକେ ମିଳେ ଧନ ଅନ୍ୟେ ଯୋଦ୍ଧା ବୀର ।
ଏହା କହି ତାଙ୍କୁ ରୂପଗୋଟି ରହ ଦେଲେ । ଜଳମଧ୍ୟେ ସେହିକ୍ଷଣି
ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଲେ ॥ ରହ ଯେନି ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବାହୁଡ଼ଣ ଗଲ ।
ଯାଉଁ ଯାଉଁ ବାଟେ ତାର ବିଳମ୍ବ ହୋଇଲ ॥ ପହଞ୍ଚିଲା ଯାଇ ଯାଗ
ଶେଷ ହେଲା ପରେ । ବୁଝାଇ କହିଲା ସବୁ ନୃପେ ବିନୟରେ ॥
ରହ ରୂପଗୋଟି ବିପ୍ର ଦେଲା ନୃପ ହସ୍ତେ । ମେଲଣି ମାଗିଲା ଚୂଡ଼େ
ଯିବାକୁ ତଦନ୍ତେ । ଏହା ଶୁଣି ନରପତି କହିଲେ ବିପ୍ରଙ୍କୁ । ନିଅ
ଏଥୁ ରହ ଏକ ବାହିଣ ମନକୁ । ଏହା ଶୁଣି ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଇଲେ
ରାଜନ । ଘରେ ଯାଇ ବୁଝି ଆସେ କୁଟୁମ୍ବଙ୍କ ମନ ॥ ଏହା କହି ସେ
ବ୍ରାହ୍ମଣ ନିଜଗୃହେ ଗଲା । ପୁଅ ଭାସ୍ୟା ଆଗେ ସବୁ ବିଷୟ
କହିଲା ॥ କହିଲା ତା ଭାସ୍ୟା ଯହିଁ ମିଳେ ଅଳଙ୍କାର । ସେହି ରହ

ଗୋଟି ଆଣ ଯାଇ ବୋଲ ମୋର ॥ ପୁଅ ବୋଲେ ଧନ ଦେବା
ରହୁଗୋଟି ଆଣ । ଅନ୍ନ ମିଳିବା ରହରେ ବ୍ରାହ୍ମଣର ମନ ॥ କାହାର
ମନକୁ କାହା କଥା ନ ପାଇଲ । ବୋଲ ବୋଲ ହୋଇ ତହିଁ କଳି
ଉପୁଜିଲ । ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆରଦନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଯାଇ । ଛୁଡ଼ା ହେଲ
ନୃପ ଆଗେ ବଦନ ଶୁଖାଇ ॥ ଦେଖି ତାକୁ ପରୁରିଲେ ବିହମ
ମିଶ୍ରିର । ବିରସ ଦିଶଇ କିପାଁ ବଦନ ତୁମ୍ଭର । କହିଲ ସେ ଘର
କଥା ବୁଝାଇ ତାହାକୁ । ଭିନିଗୋଟି ରହ ନେଇ ନୃପ ଦେଲେ
ତାକୁ ॥ ଏହିପରି ସେ ବିହମ ଥିଲେ ଲୋଭନୀୟ । ଛୁଡ଼ିଲ ପୁତ୍ତଳି
ଏହା କହି ସିଂହାସନ ॥ କହେ ଜଗନ୍ନାଥ ତହିଁ ଗଲ ଶୂନ୍ୟ
ମାର୍ଗେ । ଗରବ ହୋଇଣ ସୁଖେ ବାସ କଲ ସୁଖେ ॥

ତୃତୀୟ ପୁତ୍ତଳିର କଥା

ସ୍ତୋକ ନୃପ ଛୁଡ଼ିକରି ଗଲେ ସିଂହାସନ । ଖୁଣି ବସିବାକୁ
ଖୋଜାଇଲେ ଶୁଭ ଦିନ ॥ କରଇ ବିବିଧ ଦାନ ପୁଣ୍ୟ ମହୋତ୍ସବ ।
ମାହେନ୍ଦ୍ରଯୋଗରେ ଯାଇ ନୃପ ସ୍ତୋକଦେବ ॥ କରନ୍ତେ ସେ ସିଂହା-
ସନେ ବସିବାକୁ ମନ । ତୃତୀୟ ପୁତ୍ତଳି ତାକୁ କହଇ ବଚନ ॥
ବୁଝା ଆଶା କର ନରପାଇଁ ଅକାରଣେ । ନୁହ ତୁମ୍ଭେ ଯୋଗ୍ୟ
ବସିବ ଏ ସିଂହାସନେ ॥ ଏଥିରେ ଯେ ବସୁଥିଲେ ବିହମଆଦିତ୍ୟ ।
ତୁମ୍ଭେ ଯେବେ ତାଙ୍କ ପରି ହେବ ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତ ॥ ଆସି ତେବେ
ସିଂହାସନ ଉପରେ ବସିବ । ପରୁରିଲେ ଏହାଶୁଣି ସ୍ତୋକ ନରଦେବ ॥
କହେ ହେ ପୁତ୍ତଳି ସେହି ବିହମ ଚରିତ । ହେଉଥିଲେ କେଉଁରୂପେ
ସେହି ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତ ॥ ଶରୁପ ପୁତ୍ତଳି ଶୁଣି କହଇ ଏ ବାଣୀ । ବିହମଙ୍କ
ରାଜ୍ୟ ଥିଲା ଏକ ବିପ୍ରମଣି । ପୁଅ ନ ଥିବାରୁ ସେବା କଲ
ଭଗବତ୍ତା । ଭଗବତ୍ତା କରୁଣାରୁ ପୁଅ ଉତ୍ତପତି ॥ ନାମ ହେଲ ସେ

ପୁଅର ଭଗବତ୍ତା ଦତ୍ତ । ବେଦବିଦ୍ୟାପୁରାଣେ ସେ ହୋଇଲ ପଣ୍ଡିତ ॥
 କେତେ ଦିନେ ମାତାପିତା ମରିଗଲେ ତାର । ଭଗବତ୍ତା ଦତ୍ତ
 କଲ ମନରେ ବରୁର ॥ ପିତାମାତା ମଲେ ଗୃହେ ଆଜ୍ଞା କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ।
 ବନମଧ୍ୟେ ଯାଇ ତପସ୍ୟା ମୁଁ ଯାଏବି ॥ ଏହା ଭାବି ଭଗବତ୍ତା ଦତ୍ତ
 ତହୁଁ ଗଲେ । ବନେ ଫଳମୂଳ ଖାଇ ତପ ଆଚରଲେ ॥ ଦିନକରେ
 ବନ୍ଧମ ଯେ ମୃଗୟାକଳ୍ପରେ । ଅଶ୍ବର ପିଠିରେ ଗଲେ ସେବନମଧ୍ୟରେ
 ଜୀବ ଜନ୍ତୁ ଖୋଜୁ ଖୋଜୁ ଗୁପ୍ତ ହେଲ ଆସି । ଏକା ହୋଇ ନରପତି
 ଗହମୂଳେ ବସି ॥ ଗୁପ୍ତ ହେଲ ବୋଲି ମନେ ହୋଇଲେ ଭାବିତ ।
 ଏ ସମୟେ ଶ୍ରୀବେଣୁ ଭଗବତ୍ତା ଦତ୍ତ ॥ ତାକୁ ଦେଖି ପଶୁରିଲେ
 ବନ୍ଧମ ମିଶ୍ବର । କି ନାମ ତୁମର ଅଟେ କେଉଁଠାରେ ଘର ॥ ସେ
 କହିଲ ବନ୍ଧମଙ୍କ ବନ୍ଧ୍ୟ ମୋର ଜନ୍ମ । ତପ କରେ ଭଗବତ୍ତା
 ଦତ୍ତ ମୋର ନାମ ॥ ତୁମ୍ଭେ କିଏ କାହିଁ ପାଇଁ ବସିଛ ଏଠାବେ ।
 ଦିଅ ତୁମ୍ଭ ପରିଚୟ ଶୁଣିବି ମୁଁ ଏବେ । ବନ୍ଧମାଦିତ୍ୟ ମୁଁ ଅଟେ
 କହିଲେ ନୃପତି । କି କାରଣେ ତୁମ୍ଭେ ଥିବ ବନେ କଷ୍ଟେ ଅତି ॥
 ଏହା କହି ସଙ୍ଗେ ତାକୁ ଦେନି କରି ଗଲେ । ଧନଦ୍ରବ୍ୟ ଗୃହ ଦେଇ
 ଯହେ ରଖାଇଲେ ॥ ପଣ୍ଡିତ ସଭାରେ ତାକୁ ଦେଇ ବଡ଼ପଣ । କୁଣ୍ଡଳ
 ମୁଦ୍ରା ଦେଇ ଡୋକଲେ ତା ମନ । ବନ୍ଧମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ପୈର୍ବ୍ୟ
 ବୁଝିବା ନିମନ୍ତେ । ସେ ପଣ୍ଡିତ ଏକଦିନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁପ୍ତରେ ॥
 ରାଜକୁମାରକୁ ସଙ୍ଗେ ନେଇ ଡାକି କରି । ଲୁଚାଇ ରଖିଲେ ତାକୁ
 ନିଜ ଘରେ ଭରି ॥ ହଜିବାରୁ ରାଜପୁତ୍ର ପଡ଼ିଲ ଚଢ଼ଳ ।
 ଖୋଜାଇଲ ରାଜା ଆଜ୍ଞା ପାଇ ସରଦାର ॥ ଖୋଜି ଖୋଜି ଡଗର
 ଯେ ନିରସ୍ତ ହୋଇଲେ । କି କରିବା ବୋଲି ଠାଏ ବରୁର ସେ
 କଲେ । ସେ ସମୟେ ଭଗବତ୍ତା ଦତ୍ତଙ୍କ ଚାକର । ହାତୁଡ଼ାସ ନାମ
 ତାର ଜାତିରେ ଗୋପାଳ । ରାଜପୁତ୍ର ଗଳାହାର ନେଇ ବଜାରରେ ।
 ବକୁଥିଲ ଦେଖିଦେଲେ ସେକାଳେ ଡଗରେ ॥ ବଳେ ଧରି ହାତ-

କଥା ପିଲା ର ତା ହାତେ । ବନ୍ଦମଳ ସମୀପକୁ ନେଲେ ସେ
 ଭାବେ ॥ ବନ୍ଦମାବତ୍ୟକୁ ଜଣାଇଲେ ହାତୁଦାସ । ଦେଇଛନ୍ତି
 ପଣ୍ଡିତେ ମୋ ନାହିଁ ଏଥୁ ଦୋଷ ॥ ରାଜନ ଶୁଣିଣ ପଣ୍ଡିତକୁ
 ଡକାଇଲେ । ଭଗବତଦତ୍ତ ତହୁଁ ଆଜ୍ଞା ପାଇ ଗଲେ ॥ ପଣ୍ଡିତକୁ
 ପଚାରିଲେ ବନ୍ଦମ ମିହିର । ସତ୍ୟ କହ ପାଇଅନ୍ତ କେଉଁଠାରୁ
 ହାର ॥ ଏହା ଶୁଣି ଜଣାଇଲେ ଭଗବତ ଦତ୍ତ । ଅର୍ଥହୀନ
 ଯୋଗୁଁ ମୋର ହେଲ ପାପବତ୍ତ । ମୂର୍ଖପଣେ ରାଜକୁମାରକୁ ବଧ
 କଲି । ହାତୁଦାସ ହାତେ ପଠାଇଣ ବକୁଥିଲି ॥ ଏହା ଶୁଣି ସଭା
 ଲୋକେ ହେଲେ ଆତମ୍ବିତ । ବନ୍ଦମ ଆଦତ୍ୟ ପଚାରିଲେ ନିଜ
 ଚିତ୍ତ ॥ ସୁଭାବରେ ପଣ୍ଡିତ ଏ ପୁଣି ଆମ୍ଭ ପାଶ । ରହିଛନ୍ତି ଏ
 କଥାରେ ନୁହଇ ବିଶ୍ୱାସ ॥ ଏହା ଶୁଣି ବିପ୍ର ହାତେ ରହୁହାର
 ଦେଇ । ଆଉ କିଛି ଧନ ଦେଲେ ଭଣ୍ଡାରରୁ ନେଇ ॥ ରାଜାଙ୍କର
 ଧୈର୍ଯ୍ୟମଣ ଦେଖି ସେ ପଣ୍ଡିତ । ସମର୍ପିଲେ କୁମାରକୁ ହୋଇ
 ଆନନ୍ଦିତ ॥ ପୁଅକୁ ଦେଖିଣ ରାଜା ହରଷ ହୋଇଲେ । ସଭାଜନ
 ମୁଖ ଚାହିଁ ଏପରି କହିଲେ ॥ ଶତ୍ରୁ ହେଉ ଯେବେ ପଛେ ପଣ୍ଡିତ
 ଅଟଇ । ସେ ଲୋକକୁ ରଖିଥିବ ବିଶ୍ୱାସ କରାଇ ॥ ମିତ୍ର ଅବା ପୁଅ
 ହେଉ ଯେବେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଦେବ । ଶାସ୍ତ୍ର ଲେଖାଅଛି ତାକୁ ବିଶ୍ୱାସ ନ
 ଯିବ ॥ ଶୁଣିଲ ତ ଏବେ ଏହା ଆହେ ଶ୍ରେଣପତି । ତାଙ୍କର ସମାନ
 ଯେବେ ହେବ ଦୃଢ଼ମତି ॥ ତେବେ ଆସି ସିଂହାସନ ଉପରେ
 ବସିବ । ଏହା କହି ସେ ପୁଣି ଶୁଣିଲ ସେ ଠାବ ॥ କହେ
 ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ ଦୈନ୍ୟ ଉଡ଼ିଗଲା । ଦେବ ଦେବ ପାଇ ସୁଖେ
 ସୁଖରେ ରହିଲା ।

ନତୁଥ ପୁଞ୍ଜଳିର କଥା

ଏଥୁଅନ୍ତେ ଶ୍ରେଣୀରାଜା ତନି ଦିନ ପରେ । ହୋମ ଦାନ
କରାଇଲେ ମହା ଆନନ୍ଦରେ ॥ ପାତ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଦେଶ ସିଂହାସନ ପାଶେ
ଗଲେ । ବସିବାକୁ ସିଂହାସନ ଉପରେ ଉଠିଲେ ॥ ଚତୁର୍ଥ ପାବକ୍ଷେ
ନେଇ ପକାନ୍ତ ଚରଣ । ଚତୁର୍ଥ ପୁଞ୍ଜଳି ତାଙ୍କୁ କଲ ନିବାରଣ ॥
ବୋଲେ ଏଥୁ ବସିବାକୁ ନୁହ ସମରଥ । ଏହିଠାରୁ ଫେରି ଯାଅ
ଏବେ ନରନାଥ ॥ ଅମଲ୍ୟ ଅଟଇ ଏହୁ ଦେବ ସିଂହାସନ । ଏହା
ପରେ ବସୁଥିଲେ ବିହମ ରାଜନ । ତୁମ୍ଭେ ଯେବେ ତାଙ୍କ ପରି
ଗୁଣଗ୍ରାସୀ ହେବ । ତେବେ ଆସି ସିଂହାସନ ଉପରେ ବସିବ ॥ ପୁଣି
ତାକୁ ପଚାରିଲେ ଶ୍ରେଣୀ ନରସାଇଁ । ବିହମ କପରି ଥିଲେ କହ
ଗୁଣଗ୍ରାସୀ ॥ ଘରୁପ ପୁଞ୍ଜଳି ଶୁଣି କହଇ ଏ ଗିର । ରାଜା ଥିଲେ
ଏହି ରାଜ୍ୟେ ବିହମ ମିହିର ॥ ଦିନେ ଏକ ସୌଦାଗର ବେପାରେ
ଅଇଲ । ବିହମ ରାଜନଆଗେ ଯାଇ ଦେଖାକଲ । ବୋଇଲ ଶ୍ରେଣୀ
ମୋର କାହିଁଦେଶେ ଘର । ନାନା ରାଜଧାନୀ ବୁଲି କରଇ ବେପାର ॥
ମଣିରହୁ ଗଜମୁକ୍ତା ଆଣି ବକୁଅଛି । ତୁମ୍ଭ ପାଇଁ ଏକ ମହାରହ
ଆଣିଅଛି ॥ ଏହା କହି ରହୁ ଗୋଟି ନୃପ ହସ୍ତେ ଦେଲ । ଦୁଇଲକ୍ଷ
ମୂଲ୍ୟ ଟଙ୍କା ତାର ଗଣିନେଲ ॥ ରହୁ ଦେଖି ରାଜା ପଚାରିଲେ
ସୌଦାଗର । କେତେ ରହୁଅଛି ଏହିପରି ତୋ ପାଶର । ନୃପବାକ୍ୟ
ଶୁଣି ତାଙ୍କୁ କହେ ସୌଦାଗର । ରହୁ ଆଉ ଆଠଗୋଟି ଘରେଅଛି
ମୋର ॥ ତାହା ଶୁଣି ନରପତି ଟଙ୍କା ଗଣିଦେଲେ । ବିଶ୍ୱାସୀ ଲୋକ
ଜଣେ ତା ସଙ୍ଗେ ପଠାଇଲେ ॥ ବୋଇଲେ ହୋ ଲୋକ ତୁହି ଏହା
ସଙ୍ଗେ ଯିବୁ । ରହୁ ଆଣି ଯାଉଦିନେ ଆମ୍ଭ ପାଶେ ଦେବୁ ॥ ଏହା
ଶୁଣି ଦୁଇଜଣ ସାଙ୍ଗ ହୋଇଗଲେ । ସୌଦାଗର ଘରେ ତନିଦିନେ

ପଦ୍ମଲେ ॥ ସୌଦାଗର ନିଜ ଘରୁ ଆଠ ରହୁ ଆଣି । ଶକ୍ତପୁରୁଷଙ୍କ
 ହାତେ ଦେଲା କେତେ ଗଣି ॥ ଯହୁ କର ରହୁ ଧରି ସେହୁ
 ବାହୁଡ଼ଲ । ଆସୁ ଆସୁ ବାଟେ ଘୋର ନଈବଢ଼ିହେଲ ॥ ଅତିବଡ଼
 ବଢ଼ି ସେହୁ ଡଙ୍ଗା ନ ଚଳଇ । ରହୁ ଧରି ସେ ପୁରୁଷ ମନେ
 ବିଚାରଇ ॥ ଆଜି ଯାଇ ନ ପାରିଲେ କଣ୍ଠ ବଳିଯିବ । ରାଜାଙ୍କର
 ଆଜ୍ଞା ନିଶ୍ଚୟ ଅବଜ୍ଞା ହୋଇବ ॥ ଏହା ଭାବି ତିନିରହୁ ନାହିଁଶାକ
 ଦେଲା । ନଦୀ ପାରି ହୋଇ ନୃପ ସମୀପେ ମିଳିଲା ॥ ସକଳ
 ବୃନ୍ଦା ତାଙ୍କୁ କହିଲା ବୁଝାଇ । ବାକି ପାଞ୍ଚରହୁ ଦେଲା ନୃପ
 ହସ୍ତେ ନେଇ ॥ ଭୃତ୍ୟ ଗୁଣ ବୁଝି ରାଜା ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ ।
 ପାଞ୍ଚରହୁ ପୁଣି ତାକୁ ପୁରସ୍କାର ଦେଲେ ॥ ଗୁଣଗ୍ରାସୀ ଏହିପରି
 ବିଦମଆଦିତ୍ୟ । ଆହେ ଶ୍ରେୟଶ୍ରୀ ଶୁଣିଲ ତ ତାହାଙ୍କ ଚରିତ ॥ ଏହା
 କହି ସେ ପୁରୁଳି ତହୁଁ ଚଳିଗଲା । କହେ ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ ସ୍ୱର୍ଗରେ
 ରହିଲା ॥

ପଞ୍ଚମ ପୁରୁଳିର କଥା

ଏହା ପରେ ଶ୍ରେୟନୃପ ଅପର ଦିନରେ । ସିଂହାସନେ
 ବସିବାକୁ ମନେ ବିଚାରିଲେ ॥ ଗଣକେ ଡକାଇ ଶୁଭ ଯୋଗ
 ବୁଝାଇଲେ । ଦେବପୂଜା ଦାନ ପୁଣ୍ୟ ବହୁତ ସେ କଲେ ॥
 ଆନନ୍ଦରେ ତହୁଁ ଯାଇ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନରେଶ । ପଞ୍ଚମ ପାବକ୍ତ୍ର ପରେ
 ହୁଅନ୍ତେ ପ୍ରବେଶ ॥ ପଞ୍ଚମ ପୁରୁଳି ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇ କହଇ । ନ
 ବସନ୍ତେ ନରରାଣ ସିଂହାସନେଯାଇ ॥ ବସୁଥିଲେ ଏକା ଏଥୁ ବିଦମ
 ଆଦିତ୍ୟ । ତାଙ୍କପରି ଭୁମ୍ଭେ ଯେବେ ହେବ ତପୋବନ୍ତ ॥ ତେବେ
 ଏହି ସିଂହାସନେ କର ଆରୋହଣ । କିପ୍ରୀ ଏବେ ଅକାରଣେ ପାଇବ

କଷଣ ॥ ପୁଣି ତାକୁ ପବ୍ବରଲେ ଗେଜ ନରେଶ୍ବର । କହ ପୁରୁଳ
ଶୁଣିବା ଚରିତ ତାଙ୍କର ॥ କପରି ଧାର୍ମିକ ଥିଲେ ବିହମ ଆଦର୍ଶ ॥
ଏହା ଶୁଣି ସେ ପୁରୁଳ କହଲ ଲୁହର । ପୁଣ୍ୟବନ୍ତ କେ ବା ହେବ
ତାଙ୍କ ସମାନରେ । ରାଜା ଥିଲେ ପୂର୍ବେ ସେହୁ ଉଜ୍ଜ୍ବଳ ନଗରେ ॥
ଦିନକରେ ସେ ବିହମ ପାରିଥି ଲକ୍ଷ୍ମୀରେ । ବିଜେକଲେ ପାସମନ୍ତ୍ରୀ
ସୈନ୍ୟ ସଙ୍ଗତରେ ॥ ଅଶ୍ବର ଉପରେ ବସି ଚଳିଲେ ଭୁବିତ । ଘୋର
ବନମଧ୍ୟେ ପାଇ ହେଲେ ଉପସ୍ଥିତ ॥ ନିବିଡ଼େ ଉଭୟ ଦିଗେ ଜାଲ
ବନ୍ଧାଇଲେ । ଅନ୍ୟ ଦିଗେ ନରପତି ଏକାକୀ ଜଗିଲେ ॥ ବାକ ଅନ୍ୟ
ଦିଗଆଡ଼ୁ ରାଜଲେକଗଣ । ଘଉଡ଼ିଲେ ଜୀବଜନ୍ତୁ ବଜାଇ ନିଶାଣ ॥
ବାଦ୍ୟ ଶୁଣି ଉପେ ଏକ ହରିଣ ଅଛଇ ନୃପତିଙ୍କ ପାଶେ ପାଶେ
ଶୀଘ୍ର ପଳାଇଲ ॥ ପଳାଇବା ଦେଖି ରାଜା ପଛେ ଗୋଡ଼ାଇଲେ ।
ଲୁଚିଲ କେଉଁଠି ରାଜା ଦେଖି ନ ପାରିଲେ ॥ ସେସମୟେ ସେହଠାରେ
ଏକ ବୃଦ୍ଧା ନାଗ । କାନ୍ଦୁଥିଲ କାଠବୋଝ ତଳେ ଥୋଇକରି ॥ ତାହା
ଦେଖି ନରପତି ପୁଚ୍ଛିଲେ ବହନ । କାହିଁପାଇଁ ବନସ୍ତରେ କରୁଛୁ
ରୋଦନ ॥ ସେ କହିଲ କାଠ ବୋଝ ନ ପାରିଲ ଟେକି । ଜୀବନ
ପୋଷିବି ଏହା ନେଇ ଗ୍ରାମେ ଶକି ॥ ଏହା ଶୁଣି ସେ ବିହମ ନୃପ
ଦୟା କଲେ । ଘୋଡ଼ାରୁ ଓହ୍ଲାଇ କାଠ ବୋଝ ଟେକି ଦେଲେ ॥
ମୁଣ୍ଡେ ବୋଝ ଧରି ବୃଦ୍ଧା ଆନନ୍ଦ ହୋଇଲ । ମୌନାବଣ କନ୍ୟା
ତୁମ୍ଭେ ଲଭ ହେ ବୋଇଲ ॥ ବିହମ ଆଦର୍ଶ ଶୁଣି ବିନୟେ
ଭାଷିଲେ । କେଉଁଦେଶରେ ସେ କନ୍ୟା ଅଛି କହ ଭଲେ ॥ ଶୁଣି
ବୃଦ୍ଧା କହେ କନ୍ୟା ଦକ୍ଷିଣ ଦେଶରେ । ମୌନାବଣ ଅଛି ଜାଣ
କାଞ୍ଚନ ଖଣ୍ଡରେ ॥ ଏହା କହି ବୃଦ୍ଧାନାଗ ଚଳିଲ ଭୁବିତ ।
ଘୋଟକ ପିଠିରେ ବସି ବିହମ ଆଦର୍ଶ ॥ ଦକ୍ଷିଣଦେଶକୁ ଯିବାପାଇଁ
ବାହାରିଲେ । ତାଳ ବେତାଳଙ୍କୁ ରାଜ ବୁଝାଇ କହିଲେ ॥ ଯାଉଅଛି

ମୌନାବଳୀ କନ୍ୟାପାଶେ ମୁହିଁ । ରହୁଥିବି ମୋ ପାଶରେ ଯାବଧାନ
ହୋଇ ॥ କ୍ଷଣମାତ୍ର ସଙ୍ଗ ମୋର କେବେ ନ ଛାଡ଼ିବି । ଯାହା
ଯେତେବେଳେ କହୁଥିବି କରୁଥିବି ॥ କହିଯାଉ ନରପତି ସୁମନ୍ତ
ପାବଣୀ । କାଞ୍ଚନଶତ୍ରୁ ରାଜ୍ୟକୁ ଗମିଲେ ଚିତ୍ତ ॥ ପବନ ଗତିରେ
ତାଙ୍କ ଘୋଡ଼ା ଚଳିଯାଇ । କାଞ୍ଚନଶତ୍ରୁ ମଧ୍ୟରେ ଦେଲେ ପହଞ୍ଚାଇ ॥
ନୃପ ଦେଖି ପରୁରଲେ ମେ ଦେଶ ଛାଡ଼ିଲେ । କାହାର ଏ ରାଜ୍ୟ
ଅଟେ କହ ହେ ଆତ୍ମକୁ ॥ ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜାଙ୍କର ନାମ କହ କହ ।
ଶୁଣି ପ୍ରଜାମାନେ ତାକୁ କହିଲେ ସନ୍ଦେଶ ॥ ଏ ଦେଶରେ
ମୌନାବଳୀ କନ୍ୟା ଅଟେ ରାଜା । ଆମ୍ଭେ ସବୁ ପ୍ରଜା କରୁ ପଦେ
ତାଙ୍କ ପୂଜା ॥ ଶୁଣି ହରଷିତ ହୋଇ ବନ୍ଧନ ମିହିର । ପ୍ରବେଶ
ହୋଇଲେ ଯାଇ ମୌନାବଳୀ ଘର ॥ ଭିତରକୁ ଯିବା ଲାଗି ବନ୍ଧନ
ଆଦିତ୍ୟ । ପରୁରନ୍ତେ ଦ୍ଵାରମାନେ କହିଲେ ଏମନ୍ତ ॥ ଦେଖି ଆଗେ
ବସିଅଛି ଯେଉଁ ପକ୍ଷୀ ତାକୁ । ଧରିବି ସେ ଯିବସେହି ଭିତରପୁରକୁ ॥
ଶୁଣିଣ ବନ୍ଧନାଦିତ୍ୟ ପକ୍ଷୀ ଧରିବାକୁ । ଯାଆନ୍ତେ ସେ ଉଡ଼ିଗଲା ଦୃଷ୍ଟ
ଉପରକୁ ॥ ବୃକ୍ଷେ ଯାଇ ନରପତି ଉଠିବାର ବେଳେ । ଉଡ଼ିଯାଇ
ପୁଣି ପକ୍ଷୀ ପଡ଼ିଗଲା ଜଳେ ॥ ତାଳ ବେତାଳକୁ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ
ନରବର । ଯାଅ ହେ ବେତାଳେ ଦେଶେ ଏ ପକ୍ଷୀକ ଧର ॥ ସେ
ବେତାଳେ ଅଦୃଶ୍ୟରେ ପକ୍ଷୀକ ଧରିଲେ । କେହି ନ ଦେଖିଲା
ଆଶି ନୃପ ହସ୍ତେ ଦେଲେ ॥ ପକ୍ଷୀଟିକୁ ହସ୍ତେ ଧରି ବନ୍ଧନ ମିହିର ।
ଯିବାକ୍ଷଣ ଦ୍ଵାରପାଳ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଦ୍ଵାର ॥ ଭିତରେ ପଶିଲେ ଯାଇ
ବନ୍ଧନ ନରେଶ । ଦେଖିଲେ ସେ ଦ୍ଵାର ଆଗେ ଗୋଟିଏ ପୁରୁଷ ॥
ଏକପାଦେ ଛୁଡ଼ାହୋଇ ରହିଅଛି ସେହି । ପରୁରଲେ ନରପତି ତା
ମୁଖକୁ ଚାହିଁ ॥ କହ ମହାତ୍ମା ଏପରି ରହିଛ କପାଇଁ । ସେ କହିଲା
ରାଜପୁତ୍ର ଅଟଇ ସେ ମୁହିଁ ॥ ଆସିଥିଲି ମୌନାବଳୀ କନ୍ୟା ନେବା-

ଆଗେ । ଯାଇଥିଲ ବହୁକଷ୍ଟେ ସେ କନ୍ୟାର ପାଶେ ॥ ହାରିବାରୁ
ତାକୁ ମୋତେ ଦଣ୍ଡ ଦେଇଅଛି । ବୃନ୍ଦାବନ ଦେଲ ଜାଣ ଏହିପରି
ଅଛି ॥ ଛଅମାସ ରହିବାକୁ ଦେଇଛି ଆଦେଶ । ରକ୍ଷାକର ଏ ବିପଦ
ମୋତେ ହେ ଗରେଶ । ବହୁକଷ୍ଟେ ପାଇଲିଶି କନ୍ୟା ଲେଖା ନାହିଁ ।
ବନ୍ଧନ ସ୍ତ୍ରୀ ଶୁଣି ତାକୁ ଦେଲେ ମୁକୁଳାଇ ॥ ମୁକ୍ତ ହୋଇଗଲା ସେହୁ
ଆପଣା ଭ୍ରବନ । ତା ବଦଳେ ଠିଆହେଲେ ପାଦକେ ଗଜନ ॥
ସେହିଠାରେ ହୋଇଗଲା ଦୁଇମାସ ଶେଷ । ତଳଗଲେ ସେ ଠାବରୁ
ବନ୍ଧନ ନରେଶ ॥ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ ଯାଇ ମୌନାବଳୀ ପୁରେ ।
ବସିଥିଲା ମୌନାବଳୀ କନ୍ୟା ପଲଙ୍କରେ ॥ ଚାହିଁ ତାକୁ କହିଲେ ଯେ
ବନ୍ଧନ ନରେଶ । ଶୁଣ ମୌନାବଳୀ ତୋର ପୂର୍ବର ଆଦେଶ ॥ ଏକ
ପାଦେ ଛଅମାସ ଛୁଡ଼ା ହେବାପାଇଁ । ସେହିପରି ଛଅମାସ ଗଲା ପୂର୍ଣ୍ଣ
ହୋଇ ॥ ବହୁକଷ୍ଟେ ଆସିଅଛି ପାଶକୁ ଚୋଡ଼ର । ବନ୍ଧନମୁଖୀ ଆଣି
ମୋ ଗଳାରେ ହାର ॥ ତାହାଶୁଣି ମୌନାବଳୀ ଉତ୍ତର ନ ଦେଲା ।
ସହଜେ ତ ମୌନାବଳୀ ମଉନେରହିଲା ॥ ପ୍ରତାପ ଏମନ୍ତ ତାକୁ କହଇ
ସନ୍ଦେଶ । ମୋହଠାରୁ ଶୁଣ ତୁମ୍ଭେ ବିଦେଶୀ ପୁରୁଷ ॥ ମୌନାବଳୀ
ନାମ ତାର ମୌନ ରହିଥାଇ । ବିଦେଶୀ ପୁରୁଷକୁ ସେ କଥା ନ
କହଇ ॥ ନିଶି ରାତିପହରେ ଯେ କୁହାଇବ କଥା । ବରମାଲ ଦେବ
ତାକୁ ନୋହିବ ଅନ୍ୟଥା ॥ ଏହାଶୁଣି ବନ୍ଧନ ଯେ ହେଲେ
ଆନନ୍ଦିତ । ତାକୁ ବେତାଳକୁ ଚାହିଁ କହିଲେ ଏମନ୍ତ ॥ ତୁମ୍ଭେ ମୋର
ବନ୍ଧନକୁ ରହିଥିବ ଚାହିଁ । ପାଳିବ ଆଦେଶ ଶୀଘ୍ର ଯାହା କହିବି ॥
ଏହାକହି ଦୁଃସାଧନେ ବସିଲେ ଗଜନ । ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ କହେ
ହୁଅ ସାବଧାନ ॥

ପ୍ରଥମ ପ୍ରହର କଥା

ପ୍ରଥମ ପ୍ରହର ଗୁଣି ହୋଇ ପରବେଶ । ପ୍ରାଣକୁ କହିଲେ
 ଯେ ବିଷମ ନରେଶ ॥ ଶୁଣ ହେ ପ୍ରାଣ ଏକ ନୃପତି ରାଜ୍ୟରେ ।
 ରାଜପୁତ୍ର ବୁଲି ଦେଶେ ଉପଦ୍ରବ କରେ ॥ ସୁନାଶ, ବଢ଼େଇ, ଚନ୍ଦ୍ରୀ
 ଏହି ତନିଜଣ । ମିତ୍ର ତାର ତାଙ୍କୁ ଘେନି କରେ ଦୁଷ୍ଟପଣ ॥ ପତ୍ରପତ୍ର
 ନାଶକର ଧର୍ମ ନ ରଖଇ । ରୂପବତୀ ରମଣୀକୁ ବଳେ ସେ ହରଇ ॥
 ଧନ ହରେ ବଳେ କାର କାହାକୁ ଯେ ମାରେ । ଏପରି ଉପଦ୍ରବ
 କଲ ଘରେ ଘରେ ॥ ଉପଦ୍ରବ ଦେଖି ତାର ଗଲେ ପ୍ରଜାଗଣ ।
 ଅତିଦୁଃଖ ରାଜା ଆଗେ କରିଲେ ଜଣାଣ । ଦୁଷ୍ଟପଣ ତାର ବୁଝି
 ରାଜା ହୋଧ କଲେ । ନ ବିରୁଦ୍ଧ ପୁତ୍ର ବୋଲି ରାଜ୍ୟ ତଡ଼ି ଦେଲେ ॥
 ମିତ୍ର ତନିଗୋଟି ସଙ୍ଗେ ଘେନି ପଳାଇଲ ॥ ଅରଣ୍ୟରେ ବୃକ୍ଷ ମୂଳେ
 ରାସରେ ରହିଲ ॥ ଚାରିମିତ୍ର ବସି ତହିଁ କରନ୍ତି ବିରାଟ । ନିବିଡ଼
 ଅରଣ୍ୟ ପୁଣି ଘୋର ଅନ୍ଧକାର ॥ ଯେବେ ଆମ୍ଭେ ଏକାବେଳେ
 ଶୋଇବା ସମସ୍ତେ । ବାଧା ଶାନ୍ତ ଆସି କରି ଖାଇବେ ନିଶ୍ଚୟେ ॥
 ଏତେ ଭାବ ଜଣେ ଜଣେ ପ୍ରହରେ ପ୍ରହରେ । ଜଗିଲେ ମେ ପାଳି
 କରି ରହି ଉଜାଗରେ ॥ ପ୍ରଥମରେ ବଢ଼େଇର କୁମର ଜାଗିଲ ।
 କାଠରେ ସେ କନ୍ୟାଟିଏ ଗଢ଼ି ଥୋଇ ଦେଲ ॥ ଦୁଃଖୀ ପ୍ରହରେ
 ଜଗି ରହିଲ ସୁନାଶ । ସୁନାରେ ସେ ଅଳଙ୍କାର ପିନ୍ଧାଇଲ କରି ॥
 ତୃଣପୁରେ ଚନ୍ଦ୍ରୀ ତାକୁ ଲୁଗା ପିନ୍ଧାଇଲ । ଚତୁର୍ଥରେ ଜୀବନ୍ୟାସ
 ରାଜପୁତ୍ର କଲ ॥ ଜୀବ ପାଇ ତକ୍ଷଣେ ସେ ହେଲ ଦବ୍ୟ ନାଶ ।
 ସମାନ ନୋହିବ ତାକୁ ସ୍ୱର୍ଗ ଅପସରା । ତା ରୂପକୁ ଦେଖି ସବେ
 ଆରମ୍ଭିଲେ ହସ୍ତ । ସମସ୍ତେ ଏ କନ୍ୟା ନେବୁ ବୋଲି କଲେ ବାଦ ।
 କହ ପ୍ରାଣ ସେ କନ୍ୟା ହୋଇବ କାହାର । ତାହା ଶୁଣି ପ୍ରାଣପତି

ଦେଲକ ଉତ୍ତର ॥ ବଡ଼ାଇର ସେ କନ୍ୟାଟି ହୋଇଲ ବଧୂରେ ॥
 ଏହା ଶୁଣି ମୌନାବଳୀ କହଇ ନୋଧରେ ॥ ଅନ୍ୟାୟ କହିଲୁ କପାଁ
 ହୋଇ ମୋ ପ୍ରାଣପ । ବଡ଼ାଇ ତ ହେଲ ତାର ନିଜ ଧର୍ମବାପ ॥
 ଜୀବ ଦେଇ ରାଜପୁତ୍ର ପିତା ବୋଲାଇଲ । ଅଳଙ୍କାର ଦେଲ ଯେ
 ସେ ଶୁଣୁର ହୋଇଲ ॥ ଯେ ଦେଲଟି ବସ୍ତ୍ର କନ୍ୟା ହୋଇଲ ତାହାର
 ମୌନାବଳୀ କଥା ଶୁଣି ବିହମ ମିହିର ॥ ସାକ୍ଷୀ କରି ପ୍ରାଣପକୁ
 କହିଲେ ଏମନ୍ତ । ଶୁଣିଲୁ ତ ଏବେ ଆମ୍ଭ କଥାର ଚଦନ୍ତ ॥
 ସାକ୍ଷୀ ଥାଅ ପ୍ରାଣପ ତୁ ଆମ୍ଭର ଆଗରେ । ମୌନାବଳୀ କଥା କହେ
 ପ୍ରଥମ ପ୍ରହରେ ॥ କହେ ଜଗନ୍ନାଥ ସବେ ମନ ଦେଇ ଶୁଣ । ପ୍ରଥମ
 ପ୍ରହର କଥା ହେଲ ସମାପନ ॥

ଦ୍ଵିତୀୟ ପ୍ରହର କଥା

ରଜନୀ ଦ୍ଵିତୀୟ ସାମ ହୋଇଲ ପ୍ରବେଶ । ମୌନାବଳୀ ପୂର୍ବ
 ପରି ରହିଲ ଅବଶ୍ୟ ॥ ତାର ଏ ଶୁଭକ ଦେଖି ବିହମ ରଜନ ।
 ଘଟକୁ ସମୋଧ ତାକୁ ପୂଛୁଲେ କାରଣ ॥ ତାଳ ବେତାଳ ଯାଇ
 ସେ ଘଟ ମଧ୍ୟେ ଥିଲେ । ପରୁରନ୍ତେ ରଜା ତାଙ୍କୁ ଏପରି କହିଲେ ॥
 ଶୁଣ ହୋ ବିଦେଶୀ ମୋର ସଂଧୀରେ ବଚନ । ମାନସଭେଦରେ
 ଥିଲ ମୃତ୍ତିକା ରୂପେଣ ॥ କୁମ୍ଭକାର ଯାଇ ମୋତେ ସେଠାରୁ
 ଆଣିଲ । ଦଳାଦଳି କରି ଚନ୍ଦେ କଳସ ଗଢ଼ିଲ ॥ ଖରାରେ ଶୁଖାଇ
 ତହୁଁ ପୋଡ଼ିଲ ଅଗ୍ନିରେ । ବଳଲ ସେ ଆଣି ମୋତେ ମୌନାବଳୀ-
 ଠାରେ ॥ ସେହି ଦିନୁ ମୌନାବଳୀ ପାଶରେ ମୁଁ ଅଛି । ଇତିହାସ
 ଶୁଣିବାକୁ ମନ ମୋ ହେଉଛି ॥ ଅଟ ତୁମ୍ଭେ ସୁପଣିତ ବିଦେଶୀ
 ପୁରୁଷ । ଜାଣିଥିଲେ ଇତିହାସ କର ହେ ପ୍ରକାଶ ॥ ଶୁଣ ଘଟ ଏକ

ଦେଶେ ସୌଦାଗର ଘରେ । ପାଞ୍ଚ ଗୋଟି ଭାଇ ଆଆନ୍ତି ସେ
 ଏକଠିରେ ॥ ପାଞ୍ଚଭାଇଙ୍କର ପାଞ୍ଚଆଆନ୍ତି ଘରଣୀ । ସାନଭାଇ ଭାସିଆ
 ଅଟେ ଅତି ଦୋଷୀ । ପତିପୁଷ୍ପ ଗୋଇବାର ଦେଖି ଶ୍ରଦ୍ଧାକାଳେ ।
 ଶିଖର ପିଟାଇ ଗୁମ୍ଫା ଏକା ହୋଇ ତଳେ ॥ ବଟପୁରୁଷର ସଙ୍ଗେ
 ଏକାନ୍ତେ ଯାଉ । ଆସି ପୁଣି ପତିପାଶେ ଶେଷରେ ଶୁଅଇ ॥ ତାର
 ଏ ଶାବକ କେହି ନ ଜାଣନ୍ତି ଘରେ । ପ୍ରତିଦିନ ସେ ବଟପୀ ଏହି
 ଦୃଢ଼ିକରେ ॥ ଦିନେ ସେ ଶିଖର ପିଟାଦେଖି ଚଉକଥା । ସୌଦାଗର
 ପୁଷ୍ପ ଆଗେ କହିଲ ସେ ଏହା ॥ ପ୍ରତି ରାତି ତୁମ୍ଭ ଘରେ ପିଟଇ
 ଶିଖର । ପିଟାଏ କେ ତାହା ମୁହଁ ନ ପାରିଲ ଦେଖି ॥ ଯଦୁ କର
 ରାସେ ତୁମ୍ଭେ ଦେଖ ଜଗି ରହି । ଏହା ଶୁଣି ବରୁର ଯେ କଲେ
 ପାଞ୍ଚଭାଇ ॥ କାହା ଆଗରେ ସେ କଥା କିଛି ନ କହିଲେ । କପଟେ
 ସେ ନିଜ ନିଜ ଶେଜରେ ଶୋଇଲେ ॥ ସାନବୋହୁ ଏ ବରୁର କିଛି
 ନ ଜାଣଇ । ପତି ଗୋଇବାର ଉଣ୍ଡୁ ଆସ ଯିବା ପାଇଁ ॥ ଅର୍ଦ୍ଧରାତି
 ହୋଇଗଲା ଶୋଇଲେ ସମସ୍ତେ । ସେ ସୁନ୍ଦରୀ ଉଣ୍ଡି ତାହା ଉଠିଲା
 ତୁରନ୍ତେ ॥ କବାଟ ପିଟାଇ ଜାରପୁଷ୍ପ ପାଶେ ଗଲା । ତାକୁ ଦେଖି
 ରାଗେ ଉପପତି ଗାଳିଦେଲା ॥ ବୋଇଲା ବିଳମ୍ବ ଏତେ କଲୁ
 କାହିଁ ପାଇଁ । ଅର୍ଦ୍ଧରାତି ଘେନି ଆସି ତୋତେ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ॥ କାମଗର
 ପୀଡ଼ା ପାଇ ହେଲ କଲବଳ । ଘାଣ୍ଟି କଲେ ତୋ ସଙ୍ଗରେ ନାହିଁ
 ଆଉଁ ଭଲ ॥ ଜାରପୁରୁଷର ଦେଖି ସେ ଏପରି ମାନ । ତା ପାଦରେ
 ପଡ଼ି କହେ ଶୁଣି ପ୍ରାଣଧନ ॥ ଏକବାରେ ଦୋଷ ମୋର କ୍ଷମା ତୁମ୍ଭେ
 କର । ନ କରିବ କାଲିଠାରୁ ଆଉ ହରବର । ଜାରପୁରୁଷ ତା ଶୁଣି
 ସନ୍ତୋଷ ହୋଇଲା । ରତି ଶେଷେ ଦୁହିଁଙ୍କର ଲଜ୍ଜାପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ॥
 ହରଷରେ ଚଳିଗଲା ତହୁଁ ସେହି ନାହିଁ । ମିଳିଲା ଜଳାକବାଟି ପାଶେ
 ଯାଇକରି ॥ ତାର ଶାବ ଦେଖି ସ୍ବାମୀ ଶିଖର ଦୁଆର । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟକଲ

ଘରେ ବସିଥିଲ ଉଜାଗର ॥ ଡିଡ଼କ କଳିବା ଜାଣି ଉଠେ ଦେଲ
 ଡକା । ପିଟାଅ ହେ ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର ହୋଇଛି ମୁଁ ଏକା ॥ ପେଟମୋଡ଼ା
 ଝାଡ଼ା ରୋଗ ହୋଇଛି ମୋହର । ସେହି ଯୋଗୁଁ ରାତିମଧ୍ୟେ ଉଠେ
 ପାଳଥର ॥ ତୁମ୍ଭ ନିଦ ନ ଭାଙ୍ଗି ମୁଁ ଆସୁଥାଏ ଏକା । ତଥଳ ପିଟାଅ
 ମୋତେ ଲଗୁଅଛି ଶଙ୍କା ॥ ଶୁଣି ସାଧୁପୁଂସ କହେ ତୋରେ କାର୍ଯ୍ୟ
 ନାହିଁ । ନ ଚାହିଁବ ମୁଖ ତୋର ଦୋଷରୁଣୀ ଭୁବ ॥ ଯେଣେ ଲଜ୍ଜା
 ତେଣେ ଯାଅ ନ ଆସ ମୋ ଘର । ଏହା ଶୁଣି ସେ ବଟପୀ ହୋଧେ
 ବୋଲେ ଗିର ॥ ଯାଉଛି ମରବ ବୁଡ଼ି ଗାଡ଼ିଆ ଭିତରେ । ତୁମ୍ଭର
 ନିଷ୍ଠୁର ବାଣୀ ସହି ମୁଁ ନ ପାରେ ॥ ଏତେ କହି ଗାଡ଼ିଆକୁ ପଥର
 ପିଟିଲ । ପାଶେ ଥିବା ରଜମୂଳେ ଲୁଚି ଗଲ ॥ ପଥର ପଡ଼ିଲେ
 ଜଳେ ଶଙ୍ଖଜାତ ହୋଇ । ଶୁଣି ସେହି ଶବ୍ଦ ମନେ ସାଧୁ ବରୁରଇ ॥
 ଜଳେ ପଡ଼ି ବୁଡ଼ିମଲେ ରଜଦଣ୍ଡ ହେବ । ଏତେ ଭାବ ସୌଦାଗର
 ଧାଇଁଗଲ ଯବ ॥ ପାଣି ଦରନ୍ତିଲ ଯାଇ ଗାଡ଼ିଆ ଭିତରେ । ଏସମୟେ
 ସେ ଚତୁର ପଶିଗଲ ଘରେ । କବାଟକୁ ଆଖି କରି ଶେଯରେ
 ଶୋଇଲ । ସାଧୁ ତାକୁ ନ ପାଇଣ ଦ୍ୱାରେ ବାଡ଼ୁଡ଼ଲ ॥ ଦେଖିଲ
 ସେ କବାଟ ଯେ କଲା ହୋଇଅଛି । ଏହା ଦେଖି ସାଧୁର ଯେ
 ନିଠୁରଇ କହି ॥ ଧୀରେ ଧୀରେ ଦେଲ ଡାକ ଶୁଣ ଗୋ ଚତୁର ।
 ଓଦା ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ଦେହ କମ୍ପଇ ମୋହର ॥ କବାଟ ପିଟାଅ ବେଗେ
 ଯିବୁ ମୁଁ ଘରକୁ ॥ ଏହା ଶୁଣି ସେ ରମଣୀ କହଇ ତାହାକୁ ॥
 ଭୁଲିଯାଅ ନିତି ନିତି କବାଟ ପିଟାଇ । ପିଲକୁ ମୁଁ ଧରି ଶୋଇଥାଏ
 ଏକା ହୋଇ ॥ ବୋଲିବୋଲି ହେଉଁ ଦୁହେଁ କଲ ହେଲ ଜାତ ।
 ତାହା ଶୁଣି ଭାଇମାନେ ଅଇଲେ ଭୁରତ ॥ ଦେଖି ତାକୁ ସାନଭାଇ
 ଲଜରେ ରହିଲ । ବଟପୀ ଅବଳା ସାହସରେ ଜୟ କଲ ॥ କହ ଚ
 ଘଟ ଏ ଦୁଇ ଜଣେ ମଧ୍ୟରେ । କେ ବଡ଼ ଚତୁର ହେଲ ବରୁର

ମନରେ ॥ ଦାଟ ଚତୁର ବୋଲେ ସେ ପୁରୁଷ ହୋଇଲ । ଏହା ଶୁଣି
ମୌନାବଳୀ ନୋଧରେ ଉଠିଲା ॥ କହେ ମୋର ଦାଟ ହୋଇ କହୁ
ନ ବରୁଣ । ସେ ଦୁଇରୁ ବୁଦ୍ଧିମତୀ ଅଟଇ ସେ ନାରୀ ॥ ଶୁଣି
ମୌନାବଳୀ ବାଣୀ ବିଚମ-ଆଦିତ୍ୟ । ବୋଇଲେ ମଉନାବଳୀ କଥା
କହିଲା ତ ॥ ଶୁଣିଥାଅ ସଖୀମାନେ ସାକ୍ଷୀ ତୁମ୍ଭେ ହେବ । କହେ
ଜଗନ୍ନାଥ ସେହୁ ଅବଶ୍ୟ ମାନବ ॥

ତୃତୀୟ ପ୍ରହର କଥା

ପୂର୍ବପରି ମୌନାବଳୀ ମଉନେ ରହିଲା । ତୃତୀୟ ପ୍ରହର ନିଶି
ଆସି ପଡ଼ୁଥିଲା ॥ ଏହା ଦେଖି କହନ୍ତି ଯେ ବିଚମ ରାଜନ । ଶୁଣ
ଖଟଶୂର ତୁ ଯେ ମୋହର ବଚନ ॥ ପଥରହୃଦୟ ତୁମ୍ଭ ମୌନାବଳୀ
ଅଟେ । ଦୟା କରି ପଦେ କଥା ନ କହେଟି ମୋତେ ॥ ମୂକପରି
ବସିଥିବି କେତେ ବେଳ ଚାହିଁ । ଦୟା ବନ୍ଧୁ କଥା ପଦେ କହ
ହେଲେ ତୁହି ॥ ଖଟଶୂର ମଧ୍ୟେ ଥାଇ ବୋଲଇ ବେତାଳ ।
ପୂର୍ବଚରିତ ମୋ ଶୁଣ ଆହେ ନରପାଳ ॥ ବନମଧ୍ୟେ ଅତିସୁଖେ
ରହିଥିଲି ମୁହିଁ । ନେଲା ମୋତେ କାଟିକରି ସେଠାରୁ ବଢ଼େଇ ॥
ଖଟଶୂର ଗଢ଼ି ବିନୀ କଲା ଏଠି ମୋତେ । ମୌନାବଳୀ ମୋ ଉପରେ
ଶୁଅଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ ॥ ସେହିନୁ ମୁଁ କାହା ମୁଖ ଚାହିଁ ନ ପାରିଲି ।
ବିଦ୍ୟାବନ୍ତ ରାଜା ତୁମ୍ଭେ ବୋଲି ମୁଁ ଜାଣିଲି ॥ ତୁମ୍ଭଠାରୁ ଶୁଣିବି
ପୁରର କାହାଣୀ । ବିଚମ ନରେଶ କହିଲେ ଯେ ତାହା ଶୁଣି ॥
ଶୁଣି ତେବେ ଖଟଶୂର ଏକଇ ରାଜ୍ୟରେ । ରାଜା ଏକ ଥାଇ ପ୍ରଜା
ପାଳଇ ସୁଖରେ ॥ ସେ ରାଜା ନବରେ ପୁଲ ଦିଅଇ ମାଲୁଣୀ ।
ଦିନେ ତାହା ସଙ୍ଗେ ଦେଖା ହେଲା ଗୋପାଳୁଣୀ ॥ ଗୋପାଳୁଣୀ
ବୋଇଲା ମୁଁ ତୋହଠାରୁ ବଡ଼ । ତା ଶୁଣି ମାଲୁଣୀ କଲା କଥାଟିକୁ

ଦୃଢ଼ ॥ ରାଜାଦର ପରିରୁଣ ଦୁହେଁ ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତା । କଥା ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ଦୁହେଁ
 ହୋଇଲେ ଅପ୍ରୀତି ॥ ଗୋପାଳୁଣୀ କହେ ମୁହିଁ ପାହୁଲେ କ୍ଷଣକେ ।
 ବିପଦ ଘଟାଇ ପାରେ ଧନାମାନାଲେକେ ॥ ତାହା ଶୁଣି ସେ ମାଳୁଣୀ
 ଦିଅଇ ଉତ୍ତର । କ୍ଷଣକେ ମୁଁ ତୁଟାଇବି ଘଟଣା ଗୋହର ॥ ଶୁଣିକରି
 ଗୋପାଳୁଣୀ ଗଲ ସେହିକ୍ଷଣି । ରାଜଜେମା ଆଗରେ ଯେ କହିଲକ
 ପୁଣି ॥ ଥିଲ କାଲି ତୁମ୍ଭେ ଜଳାକବାଟି ପାଖରେ । ରଘୁପତି
 ସୌଦାଗର ଦେଖିଲ ସେଠାରେ ॥ ଦେଖିକରି ଖାଉ ନାହିଁ ଅନ୍ନ
 ଜଳ ସେହି । ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ଦେବ ବୋଲି ଅଛି ମୋତେ କହି ॥
 ଏକ ନିଶି ତୁମ୍ଭେ ଯେବେ ତାହା ପାଶେ ଯିବ । ସେ ଲକ୍ଷକ ଟଙ୍କା
 ନିଶ୍ଚେ ତୁମ୍ଭକୁ ସେ ଦେବ ॥ ତାହା ଶୁଣି ରାଜଜେମା ସନମତ କଲ ।
 ଗୋପାଳୁଣୀ ସୌଦାଗର ପାଖେ ପହଞ୍ଚିଲ ॥ ଶୁଣ ଆହେ ରଘୁପତି
 ଗବାକ୍ଷ ମା'ରେ । ରାଜଜେମା ଦେଖି କରି ତୁମ୍ଭକୁ ଦାଣ୍ଡରେ ॥
 ତିନିଦିନ ହେଲ ସେହୁ ଖାଇ ନାହିଁ ଅନ୍ନ । ରହିଅଛି ଏକା ତୁମ୍ଭ-
 ଠାରେ ତାର ମନ ॥ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ମୋତେ ତାକୁ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।
 ତୁମ୍ଭେ ତାକୁ ଏକ ରାତି ସନ୍ତୋଷ କରିବ ॥ ବୋଲେ ସୌଦାଗର
 ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ଦେବ ମୁହିଁ । ଏକରାତି ଯେବେ ରାଜଜେମା ଶ୍ରେଣିବର୍ତ୍ତ ।
 ଗୋପାଳୁଣୀ ଏହା ଶୁଣି ଚାହିଁ ଚଳିଗଲ । ରାଜାର କନ୍ୟାକୁ
 ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ରେ ଆଣିଲ ॥ ଦେଖ ମନ୍ଦିରରେ ନେଇ ତାହାକୁ ରଖାଇ ।
 ସୌଦାଗରେ ଡାକ ନେଇ ଦେଲକ ମିଳାଇ ॥ ସୌଦାଗର ରାଜ-
 କନ୍ୟା ଦୁହେଁ ସେ ନିଶିରେ । ରତ୍ନରସେ ମାଡ଼ିଗଲେ ଦେଖାଇ
 ମନ୍ଦିରେ ॥ ଗୋପାଳୁଣୀ ତାହା ଦେଖି ବାହାର କଲଣି । ପକାଇଲ
 ଆଖି କରି ଆସି ସେହିକ୍ଷଣି ॥ ସେଠାବରୁ ଯାଇ ଗଡ଼ ଚଉକିଆ
 ଆଗେ । ନଟକୁଟୀ ଗଉଡ଼ୁଣୀ କହିଦେଲ ବେଗେ ॥ ଦେଖ ଆହେ
 ଚୌକଦାର ଦେଖାଇ ଦେଖିଲେ । ରଘୁପତି ସୌଦାଗର ରହି

କିସ କରେ ॥ କାହା ଯୁବଗଜ ସେହୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନେଇଛି ।
 ତାହା ଦେଖି କବାଟ ମୁଁ କଲି ଦେଇଅଛି ॥ ଚୌକଦାର ଏହା
 ଶୁଣି ବେଗେ ଧାଇଁଗଲା । ଦେବାଙ୍କ ମନ୍ଦିର ପାଶେ ପାହାରି ଜଗିଲା ॥
 ଖଞ୍ଜି ଦେଇ କୁଟସନ୍ତ୍ର ଗୋପାଳୁଣୀ ଗଲା । ମାଳୁଣୀ ଆଗରେ ଯାଇ
 ଏମନ୍ତ କହିଲା ॥ ଲଗାଇ ଆସିଛି ନିଆଁଲଗ୍ନ ଯାଇ କରି । ଜଣା-
 ଯିବ କେତେ ବୁଦ୍ଧି ଅଛଇ ତୋହର ॥ ଏହା ଶୁଣି ସେ ମାଳୁଣୀ
 ଗଲା ସେହିକ୍ଷଣି । ସନ୍ତାନ କରିଣ ସବୁ ପକାଇଲା ଜାଣି ॥ ରଘୁପତି
 ସୌଦାଗର ପିତା ପାଶେ ଗଲା । ଉଠାଇ ସକଳ ତାକୁ
 ବୁଝାଇ କହିଲା ॥ ସୌଦାଗର ବାପ ହେଲା ଭୟେ ଥରହର ।
 ବୁଝାଇ ମାଳୁଣୀ କହେ କପାଁ ଭୟକର ॥ ମାଗିବି ମୁଁ ଯାହା
 ତୁମ୍ଭେ ଏହିକ୍ଷଣି ଦେବ । ଅନାୟାସେ ତେବେ ତୁମ୍ଭେ ପୁଅ
 ମୁକୁଳବ ॥ ଯିବେ ତୁମ୍ଭେ ହିଅ ବୋହୂ ମୋହର ସଙ୍ଗରେ । ସଙ୍ଗେ
 ପୁଣି ଦେବ ଭଲ ବାଦ୍ୟ ଭଜିଯାରେ ॥ ଟଙ୍କା କିଛି ଦେଇଥିବ ଧରି-
 ଥିବ ମୁହିଁ । ଟଙ୍କା ଥିଲେ ଶଙ୍କା ନାହିଁ ତଥ୍ୟ ଏ ଅଟଇ ॥ ସହସ୍ରେ
 ଟଙ୍କାର ଅଳ ଦେଲା ସୌଦାଗର । ହିଅ ବୋହୂ ମାନଙ୍କୁ ସେ ଛୁଡ଼ିଲା
 ସଙ୍ଗର ॥ ତମକିଲା ବାଦ୍ୟନାଦେ ସେ ନଗରଯାକ । ମାଳୁଣୀ ତା
 ଦରୁ ନେଲା ଗୋଟିଏ ବାଲକ ॥ ସବେ ମିଳିଗଲେ ତହୁଁ ଦେବାଙ୍କ
 ମନ୍ଦିରେ । ଜଗି ବସିଥିଲା ଚୌକଦାର ଦେବାହାରେ ॥ ମାଳୁଣୀକହଇ
 ତାକୁ ବଚନ ସଧୀରେ । କବାଟ ଫିଟାଅ ଯିବୁ ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ॥
 ଚୌକଦାର ଶୁଣି କହେ ଫିଟାଇବି ନାହିଁ । କହିଅଛି ଗୋପାଳୁଣୀ
 ରଜାଆଗେ ଯାଇ ॥ ରଘୁପତି ସୌଦାଗରଅଛି ଯାଉଛରେ । ଯୁବଗୀଏ
 ଆଣି କାର ରଖିଛି ସଙ୍ଗରେ ॥ ରଜା ଆଜ୍ଞା ପାଇ ଆସି ଜଗିଅଛି
 ମୁହିଁ । ରାତି ନ ପାଇଲେ ଦ୍ଵାର ଫିଟାଇବି ନାହିଁ ॥ ମାଳୁଣୀ କହଇ
 ତାକୁ ଆରେ ବାବୁ ଶୁଣ । ହେବ ପ୍ରାତେ ଏ ଶିଶୁର ଅନ୍ତପରଶନ ॥

ଏହିପରି ଦେବଙ୍କର ପୂଜାବଧି ସାରି । ଦ୍ଵାର ଫେଡ଼ି ଯିବୁ ବାବୁ
 ବଳମ୍ବ ନ କରି । ଶିଶୁ ଶିଶୁମାଆ ଝୁଞ୍ଚି ଭଣ୍ଡାରୁଣୀ ମୁହଁ । ଚାରିଜଣ
 ଯିବୁ ଆଉ କେହି ଯିବେ ନାହିଁ ॥ ଗଣିଥିବୁ ଗଲବେଳେ ଆସିଲେ
 ଗଣିବୁ । ଏହିତକ ଦୟାକରି କରିଦିଅ ବାବୁ ॥ ଏହା କହି ଶେଷ
 ଟଙ୍କା ହାତେ ଗୁଞ୍ଜିଦେଲା । ଲେଉଟେ ଚୌକିଦାର କିଛି କହି ନ
 ପାରିଲା ॥ ଏଣେ ତେଣେ ଚାହିଁ ରୁବି ସେ ଫିଟାଇ ଦେଲା । ମାଲୁଣୀ
 ଭିତକୁ ଧରି ମନ୍ଦିରରେ ପଶିଲା ॥ ମାଳୁଣୀ ସେ ଶିଶୁଟିକି ଜେମା କୋଳେ
 ଦେଲା । ସଙ୍ଗେ ଆଣି ତାକୁ ସାଧୁ ଶ୍ରୀଯ୍ୟା ପୁଡ଼ି ଦେଲା ॥ ଚାରିଜଣ
 ବାହାରିଲେ ଗଣି ଚୌକିଦାର । ରୁବି ପକାଇଲା ହାତେ ଉତ୍ତମ
 ପ୍ରକାର ॥ ରାଜ ନନ୍ଦମାକୁ ସଙ୍ଗେ ନେଇ ସେ ମାଲୁଣୀ । ପୁଡ଼ିଦେଲା
 ଉତ୍ତମରେ କେହି ନାହିଁ ଜାଣି ॥ ବାକ ନଅଶହ ଟଙ୍କା ଘେନି
 ଆନନ୍ଦରେ । ସେ ମାଲୁଣୀ ଚାଲିଗଲା ଆପଣାର ଘରେ ॥ ଏ ସମୟେ
 ହୋଇଗଲା ଯହୁଁ ଗଣି ଶେଷ । ଜଣାଇଲା ଚୌକିଦାର ଯାଇ ରାଜା
 ପାଶ ॥ ରଘୁପତି ସୌଦାଗର କାହାର ଯୁବକ । ଚାରିଜଣ ଦେଖି
 ଚୁପ୍ତ ରହିଅଛି ରାତି ॥ ଗୋପାଳୁଣୀ କହିବାରୁ ଜଗିଅଛି ମୁହଁ ।
 ଶୁଣି ଆଜ୍ଞାଦେଲେ ରାଜା ଘେନିଆସ ଯାଇ ॥ ଆଜ୍ଞାପାଇ ଚୌକିଦାର
 ସେ ଦୁଇ ଜଣକୁ । ଘେନିଗଲା ବାନ୍ଧି କରି ରାଜାଙ୍କ ପ୍ରମୁକୁ ॥ ସେ
 ମାଲୁଣୀ ଗୋପାଳୁଣୀ ଦୁହେଁଯାକ ଯାଇ । ରାଜାଘାରେ ଜଗିଛନ୍ତି
 ଦେଖିବାର ପାଇ ॥ ରାଜା ଦେଖି କୋପେ କହେ ଆରେ ରଘୁପତି ।
 ଦେଖଚୁହେ ଘେନି ଥିଲୁ ଏ କାର ଯୁବକ ॥ ସୌଦାଗର ବୋଇଲା
 ଏ ଭାରିଯା ମୋହର । ଆସିଥିଲୁ ଦୁହେଁ ଫିଶି ଘରେ କଳିକର ॥
 କହିଲେ ଚିହ୍ନିବା ଲେକେ ଏ ମିଥ୍ୟା ନୁହଇ । ରଘୁପତି ସୌଦାଗର
 ଭାରିଯା ତ ଏହି ॥ ରଘୁପତି ଏହା ଶୁଣି ତାଙ୍କୁ ପୁଡ଼ିଦେଲେ । କହିବୁଟି
 ଖଟଖୁର ବାରେ ଏବେ ଭଲେ ॥ ମାଲୁଣୀ ସେ ଗୋପାଳୁଣୀ ଦୁହେଁ

ଭିତରେ । କିଏ ସାନ କିଏ ବଡ଼ ବିରୁଦ୍ଧ ବେଶରେ ॥ କହେ
 ଖୁବ୍ ଗୋପାଳୁଣୀ ବଡ଼ ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତା । ଶୁଣି ହୋଧେ ଚାପି ଓଷ୍ଠ କହେ
 ମୌନାବଳୀ ॥ ବିରୁଦ୍ଧେ ମାଲୁଣୀ ହେଲ ବୁଦ୍ଧିର ସାଗର ॥ କହିଲୁ
 ଅନ୍ୟାୟ ତୁହି ଖୁବ୍ ହୋଇ ମୋର ॥ ବିହମଆଦିତ୍ୟ ବୋଲେ
 ଖୁବ୍ ଥାଅ ଶୁଣି । କହିଲୁଟି କଥା ତୁମ ମୌନାବଳୀ ରାଣୀ ॥
 ତିନିଥର କଥା ଏବେ କହିଲ ତ ସେହି । ବରମାଲ ମୋ ଗଳାରେ
 କପା ଦେଉ ନାହିଁ ॥ ଜଗନ୍ନାଥ କହେ ଶୁଣ ବିହମ ମିହିର । ଆଉ
 ପ୍ରହରକୁ ନିଶ୍ଚେ ହୋଇବ ତୁମ୍ଭର ॥

ଚତୁର୍ଥ ପ୍ରହର କଥା

ଏହାପରେ ପୁଞ୍ଜନରେ କର୍ଣ୍ଣଦେଇ ଶୁଣ । ପରୁରନ୍ତ୍ର ପୁଞ୍ଜଳିକ
 ଶ୍ରେଣ ନରରାଣ ॥ କହ ପୁଞ୍ଜଳି ଚତୁର୍ଥ ପ୍ରହର ଚରିତ । ଏହାପରେ
 କି କରଲେ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ॥ ପୁଞ୍ଜଳି କହଇ ଶୁଣ ଶ୍ରେଣ
 ନରପତି । ଚତୁର୍ଥ ପ୍ରହର ଯହୁଁ ହେଲ ଆସି ରାତି ॥ ମୌନାବଳୀ
 ମୌନ ଥାଏ ବିହମ ରାଜନ । ତା ରହୁଦାରକୁ ଧୀରେ କଲେ
 ସମ୍ବୋଧନ ॥ ଦେଖ ହାର ମୌନାବଳୀଠାରେ ଦୟା ନାହିଁ ।
 ପଦଟିଏ କଥା ଆଉ ମୁଖେ ନ କହଇ ॥ ହାରେ ଥାଇ ବେତାଳ
 ଯେ କହଇ ଭାରଣ । ସୁଭାବରେ ପ୍ରାଣ ସୁଖି ଅଟେ ମୌନାବଳୀ ॥
 ପ୍ରତାପ ତୁମ୍ଭର କାହୁଁ ଜାଣିବଟି ସେହି । ମୁଁ କହୁଛି ଶୁଣ
 ମୌନାବଳୀ ପକ୍ଷ ହୋଇ ॥ ଏକ ରାଜପୁତ ତିନି ସଙ୍ଗୀ ସହିତରେ ।
 ଯାଉଥିଲେ ବିଦେଶକୁ ଦେଖିଲେ ବାଟରେ ॥ ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ
 ଅଛି ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମନ୍ଦିର । ଖଞ୍ଜା ହୋଇ ନାନାରତ୍ନ ଦିଶେ ତମକାର ॥
 କଉତୁକେ ଚାରି ମିତ୍ର ସେ ଘରକୁ ଗଲେ । ବସିଅଛି କନ୍ୟାଟିଏ
 ତହିଁରେ ଦେଖିଲେ ॥ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତିମା ପରି ଦିଶୁଅଛି ସେହି ।

ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁରେ ତା ରୂପକୁ ଭୁଲନା ବା କାହିଁ ॥ କଟୀ ତାର ସିଂହକଟୀ
ପରିଗୋଷ୍ଠ ପାଇ । ମୁଖରୁ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରବିମ୍ବକୁ ନିନ୍ଦଇ ॥
ଡାଳିମ୍ବର ବାଜ ପ୍ରାୟ ଦଶଇ ଦସନ । ପକ୍ୱ ବିମ୍ବ ପରି ଜାଣ ଓଷ୍ଠ
ଶୋଷାବନ ॥ କହଇ ବଚନଯେହ୍ନେ କୋକିଳର ସ୍ୱର । ଗଜଗମନକୁ
ନିନ୍ଦେ ଗମନ ତାହାର ॥ ରହୁଥିବ ତା ଗଳାରେ ଲମ୍ବେ କୁଚତଟେ
ପବିତ୍ର କନ୍ଦରେ ଥେହ୍ନେ ବିଜୁଳି ଚହଟେ ॥ ସ୍ୱବଚ୍ଚର ରୂପ ଶୋଷା
ଦେଖି ଚାରିଜଣ ॥ ଦାରିଲ ମଦନ ବାଣ ହେଲେ ଅଚେତନ ॥
ଏ ସମୟେ ଆଉ ତିନି ଯୁବକ ଧେଠାରେ । ଏକା ବସୁସର
ଆସି ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ॥ କାମାଚାର୍ଯ୍ୟ ଗୁପ୍ତାସୀ ସେ ତିନିହେଁ
ଅଟନ୍ତି । କପଟେ ମୋହିନୀ ରୂପ ଧରି ଆସିଛନ୍ତି । ଦେଖି ଚାରି
ପୁରୁଷଙ୍କୁ ତେଜା କରାଇଲେ । ଚାରି ସଙ୍ଗୀ ଉଠି ଚାରି ଯୁବକ
ଦେଖିଲେ ॥ ତହୁଁ ତାଙ୍କୁ ରମଣୀଏ ମନ୍ଦେ ମନ୍ଦେ ହସି । ଇଚ୍ଛାରେ
ପଚାରିଲେ ତାଙ୍କ ପାଶେ ବସି ॥ ଭ୍ରମମାନଙ୍କର ଘର ଅଟେ କେଉଁ
ଦେଶ । ଦୋରବନେ କିକାରଣେ ହୋଇଲ ପ୍ରବେଶ ॥ ତାହା
ଶୁଣି ସେ ଚାରିହେଁ ସକଳ ଚୁପ୍‌ଛାପ । ତାଙ୍କ ଆଗେ ବୁଝାଇଲେ ନ
କରି ଗୁପ୍ତତା ॥ ଶୁଣି ତାଙ୍କୁ ନାଶ୍ଟମାନେ କହିଲେ ଏ ବାଣୀ । ହୋଇ
ନାହୁଁ ବିଷ୍ଣୁ ଆମ୍ଭେ ଚାରିହେଁ ମିତ୍ରଣୀ ॥ ଯେବେ ଭ୍ରମମାନେ ବିଷ୍ଣୁ
ହୋଇବ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ । କହ ତେବେ ଦେବୁ ବରମାଳା ଯେ ଭ୍ରମଙ୍କୁ ॥
ଏହା ଶୁଣି ସେ ଚାରିହେଁ ହରଷ ହୋଇଲେ । ବରମାଳା ଦିଅ
ଆମ୍ଭ ଗଳାରେ କହିଲେ ॥ ତାହା ଶୁଣି ଚାରି କନ୍ୟା କହି ନ
ବିରୁଦ୍ଧ । ଦେଲେ ତାଙ୍କୁ ବରମାଳ୍ୟ ପତିତ୍ରାବେ ବରି ॥ ଗଜକନ୍ୟା
ବରିନେଲ ଗଜକୁମାରକୁ । ତିନି ଅସୁର ବରିଲେ ତିନି ସଙ୍ଗାତଙ୍କୁ ॥
ଚାରି ସଙ୍ଗୀ ଚାରି କନ୍ୟା ପାଇ ଆନନ୍ଦରେ । ରତି ସୁଖ ଭୋଗ କଲେ
ରହିଣ ସେଠାରେ ॥ କେତେଦିନ ଏହିପରି ଚାରି ଚାରି ଗଲିଗଲି ।

ଦଇବେ ସେ ରାଜକନ୍ୟା ଗର୍ଭବତୀ ହେଲା ॥ ଗର୍ଭ ହେବା ଜାଣି
 ମନେ ଗରୁ ଚିନ୍ତା ବହୁ । ଗୁମତେ ରାଜପୁତ୍ରକୁ ଜଣାଇଲା ସେହି ॥
 ପ୍ରାଣନାଥ ଶୁଣ ଏବେ କହିବି ମୁଁ ଯାହା । ଜାଣିବଟି ସତ୍ୟ ବୋଲି
 ମିଥ୍ୟା ନୁହେଁ ତାହା ॥ ଜାଣ ଏହି ତନୁ ସଖୀ ନୁହନ୍ତି ମାନୁଷୀ ।
 ମାୟା ରୂପ ଧରିଛନ୍ତି ପ୍ରକୃତେ ରାକ୍ଷସୀ ॥ ମାୟାବଳେ ଭୁଲାଇ ସେ
 କେତେ ପୁରୁଷକୁ । ଏହିଠାରେ ଖାଇଛନ୍ତି ଦେଖିଛି ମୁଁ ତାକୁ ॥
 ପ୍ରାଣରକ୍ଷା ହେବ ଜାଣ ଏଥିଁ ପଳାଇଲେ । ବିପଦ ପଡ଼ିବ ଜାଣ
 ଏ ସ୍ଥାନେ ରହିଲେ ॥ ଶୁଣି କହେ ରାଜପୁତ୍ର କି କରିବା ସଖି । କଥା
 ଶୁଣି ଜାବାମ୍ବା ମୋ ଯାଉଅଛି ଶୁଣି । ପ୍ରାଣ ଧରି ରାକ୍ଷସୀଙ୍କ ମୁଖରୁ
 ପଳାଇ । ଯିବା ଲାଗି ବରୁରଲେ ବାଟ ଦିଶୁ ନାହିଁ ॥ ପିଲାଦିନୁ
 ରହିଛି ତୁ ତାଙ୍କରି ମେଳରେ । ତାଙ୍କ କଥା ଜାଣିଥିବୁ ବୁଦ୍ଧି
 କରୁଣିଲେ ॥ କି ଉପାୟେ ଏବେ ଏଥି ପଳାଇବା କହ । ଏଥି
 ଥିଲେ ତାଙ୍କ ହାତେ ମରଣ ନିଶ୍ଚୟ ॥ କହେ ରାଜଜେମା ଶୁଣ ଆହେ
 ପ୍ରାଣପତି । ରାକ୍ଷସୀମାନଙ୍କ ଅଛି ଯାହା ଶୁଭଗତ ॥ ପୁରୁଷକୁ ଦିନ-
 ଯାକ ଜଗି ରହିଥାନ୍ତି । ଅର୍ଦ୍ଧ ରଜମାରେ ତାଙ୍କୁ ଶୁଆଇ ଦିଅନ୍ତି ॥
 ମାୟାବଳେ ନିଦ୍ରାଗତେ ମୋହ ସେମାନଙ୍କୁ । ସେହି ସମୟରେ ଯାନ୍ତି
 ଦୁରେ ବୁଲିବାକୁ ॥ ସେହି ସମୟକୁ ଆମେ ଜଗି ରହିଥିବା ।
 ଯେତେବେଳେ ବୁଲିବାକୁ ସେ ଯିବେ ଜାଣିବା ॥ ପକ୍ଷିରାଜ ଘୋଡ଼ା
 ଆଣି ବସିବା ସମୟେ । ଆକାଶରେ ପଳାଇବା ଉଡ଼ି ଦୈନ୍ୟପଥେ ॥
 ଏ କଥାରେ ନାଥ କିଛି ନ ଘେନ ସଂଶୟ । ଏବେ ଯା କହୁଛି ଶୁଣ
 ମନ କରି ଥୟ ॥ ନିଅ ଏହି ଅଭିଷେଧ ଅଛି ମୋହଠାରେ । ଲଗାଇବ
 ଘୋରିକରି ସମୟେ ଆଖିରେ ॥ ଏ ଅଞ୍ଜନ ଲଗାଇଲେ ଅସୁରାଙ୍କ
 ମାୟା । କଦାଚିତେ ନ ଲାଗିବ ଜାଣିଥାଅ ଏହା ॥ ଅଭିଷେଧ
 ଘେନିକରି ରାଜପୁତ୍ର ଗଲା । ତିନି ସଙ୍ଗାତକୁ ଡାକ ଗୁପ୍ତରେ

କହିଲ ॥ ଦେଇ ତାହା ତାଙ୍କୁ ସବୁ କହିଲ ବୁଝାଇ । ରହିଥିବ
 ତେଜା ହୋଇ ପଳାଇବାପାଇଁ ॥ ତେଜା ହୋଇ ସେହିପରି ସବେ
 ରହିଥିଲେ । ଅସୁସ୍ଥ ଏ ଅର୍ଦ୍ଧରାସେ ବୁଲି ବାହାରିଲେ ॥ ସେହି
 ସମୟକୁ ଜାଣି ଉଠିଲେ ସମସ୍ତେ । ବସିଲେ ଘୋଡ଼ାରେ ରାଜକନ୍ୟାର
 ସହିତେ ॥ ପକ୍ଷୀରାଜ ଘୋଡ଼ା ଯନ୍ତ୍ର ଉଡ଼ିଲା ନୂଆରେ । ଅସୁସ୍ଥଙ୍କ
 ବୁକୁ ତେଣେ ଦାଉ ଦାଉ କରେ ॥ ଜାଣିଲେ ସେମାନେ ସବୁ
 ମାୟା ବିଦ୍ୟାବଳେ । ଚାହିଁ ଚାହିଁ ବାଟେ ବାଟେ ଗୋଡ଼ାଇଣ
 ଗଲେ ॥ ଗୋଡ଼ାଇ ସେ ବହୁଦୂର ସେମାନଙ୍କୁ ଭେଟି । ଯାଉଥିଲେ
 ଆକାଶରେ ଚାହିଁଲେ ତରୁଣି ॥ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏତେ ଭେଦ ଜାଣିଲେ
 କେମନ୍ତେ । ରାଜପୁତ୍ରୀ ଏହା ସବୁ କରିଛି ଗୁପ୍ତରେ ॥ ସେ ଲାଗି
 ସେ ଜେମାଟିର ମରଣ ପାଞ୍ଚିଲେ । ତଳେ ଥାଇ ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରେ ଏପରି
 କହିଲେ ॥ ଶୁଣ ଆଗୋ ପ୍ରିୟସଖି କୁଟ ପାଞ୍ଚକରି । ଚାରି ପୁରୁଷଙ୍କୁ
 ଏକା ନେଉଅଛୁ ଧରି ॥ ଏକା କରି ଖାଇବୁ ତୁ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ନ ଦେଇ ।
 ଏହା କରିବା କି କୋର ଉଚିତ ଅଟଇ ॥ ଚାହିଁବେ ତ ପାଳିଥିଲେ
 ଖାଇବାର ପାଇଁ । ଗୋଟିଏ ହେଲେ ତୁ ଦିଅ ତଳକୁ ଖସାଇ ॥
 ସେ ଗୋଟିକ ଖାଇକରି ବୋଧ ହେବୁ ଆମ୍ଭେ । ବାକି ତିନିଗୋଟି
 ଖାଇ ରହ ତୁହି ଦମ୍ଭେ ॥ ଏହାଶୁଣି ଚାରିମିତ କଲେ ମହାଭୟ ।
 ଭାବିଲେ ଏ କଟ କରି ନେଉଛି ନିଶ୍ଚୟ ॥ ଶିଖାଇ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଏହି
 ରାକ୍ଷସୀ ନେଉଛି । ଏ କଥାରେ ସମୟ ହେ ନାହିଁ ଆଉ କିଛି ॥
 ଚାରିସଙ୍ଗୀ ଏହିପରି ବିଚାର କରଲେ । ଘୋଡ଼ାରୁ ସେ କନ୍ୟାଟିକୁ
 ଫୋପଡ଼ାଇ ଦେଲେ ॥ ତଳେ ପଡ଼ୁ ରାକ୍ଷସୀଏ ଖାଇଲେ ତାହାକୁ ।
 ମଲ୍ଲବେଳେ ରାଜଜେମା କହେ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ॥ ପୁରୁଷ ଜାତିରୁ ବଳି
 ନିର୍ଦ୍ଦୟ କେ ନାହିଁ ॥ ସୁଖେ କରୁଥାନ୍ତି ଶ୍ରେଣ ରସାଇ ହସାଇ ॥
 ଭୃତ୍ୟପରି ରହିଥାନ୍ତି ଖଟି ପାଦତଳେ । ଶ୍ରେଣ ଶେଷେ ଦିଅନ୍ତି

ସେ ମରଣ କବଳେ ॥ ମଲେ ଗଲେ ନ ପକାନ୍ତି ମନରେ ସେ
 କେବେ । ମଜ୍ଜି ରହନ୍ତୁ ସେ ଅନ୍ୟ ନାଶ ପ୍ରେମସ୍ତବେ ॥ କରୁଅଛି
 ନିୟମ ମୁଁ ନାଶ ଜନ୍ମ ହେଲେ । ପୁରୁଷଙ୍କ ମୁଖ କେବେ ନ
 ଚାହିଁବି ତିଳେ । ଏହା କହି ସେହିଠାରେ ଛାଡ଼ିଲ ଖବନ । ପକ୍ଷୀ
 ଦେହେ ବଳା ହୋଇ ପୁଣି ହେଲା ଜନ୍ମ ॥ ସେହି ବଳା କରୁଅଛି
 ବାସ ଏହିଠାରେ । ପୁରୁଷମାନଙ୍କୁ ନିନ୍ଦା ସବୁବେଳେ କରେ ॥
 ଏ ସମୟେ କାଳ ଏକ ସେଠାବରେ ଥିଲା । ବନ୍ଧମାନ୍ଦ୍ୟକୁ ଚାହିଁ
 ଏମନ୍ତ କହିଲା ॥ ରହନ୍ତାର ପ୍ରିୟଙ୍କର ଶକ୍ତି ନ ଜାଣଇ । ତେଣୁ
 ପ୍ରିୟ ପକ୍ଷଧର ବଚନ କହଇ ॥ ପ୍ରିୟଙ୍କର ଶକ୍ତି ଗତି ଭଲ ଜାଣେ
 ମୁହିଁ । ହେ ରାଜନ ପରୁରଲେ ସବୁ କହିବଇଁ ॥ ତାହା ଶୁଣି
 ବୋଲନ୍ତି ଯେ ବନ୍ଧମ ମିହିର । କି କି କଥା ଅଛି କାଳ କହିବୁଟି
 ତୋର ॥ ଶୁଣି କାଳ ରାଜା ପାଦେ ନମସ୍କାର କରି । କହଇ ଯେ
 ପୂର୍ବ ଜନ୍ମ କଥାଯାକ ସ୍ମର ॥ କହେ କାଳ କଥା ମୋର ଶୁଣ
 ନରବର । ଥିଲା ଏକ ଦେଶେ ବଡ଼ ଧନୀ ସୌଦାଗର ॥ ସ୍ୱର୍ଯ୍ୟା
 ତାର ଥିଲା ଯେଣୁ ଅତି ରୂପବତୀ । ନ ଛାଡ଼ଇ ପାଶ ସାଧୁ ତା'ର
 ଦିବାସତି ॥ କିନ୍ତୁ କାଳ ପରେ ନାଶ ପଡ଼ିଲା ଶ୍ୱେତରେ । ପ୍ରାଣପଣେ
 ସାଧୁ ତା'ର ଲାଗିଲା ସେବାରେ ॥ ଯେତେ କଲ ଚିକିତ୍ସା ସେ ଭଲ
 ହେଲାନାହିଁ । ଛାଡ଼ି ତାକୁ ସୌଦାଗର ବେପାରେ ନ ଯାଇ ॥ ଏହିପରି
 ବହୁକାଳ ଗତ ହୋଇଯାନ୍ତେ । ଦିନେ ସାଧୁ କହିଲା ତା ମାତାର
 ଅଗ୍ରତେ ॥ ସେ ନାଶକ ସମର୍ପଣ କରିଣ କହଇ । ଯାଉଛି ଗୋ ମାତ
 ଏବେ ବେପାରରେ ମୁହିଁ ॥ ଯହୁ କରି ଏହାକୁ ତୁ ଘରେ ପାଳୁଥିବୁ ।
 ମୃତ୍ୟୁ ହେଲେ କେବେ ତାକୁ ପୋଡ଼ାଇ ନ ଦେବୁ ॥ ଘୃତେ ସ୍ନାନ
 ରଖିଥିବୁ ସିନ୍ଦୂର ଭିତରେ । ଫେରିଲେ ମୁଁ ବେପାରରୁ ଦେଖିବି
 ଆଖିରେ ॥ ମାତା ଆଗେ ଏହା କହି ଗଲା ସୌଦାଗର । ବୋଇତରେ

ଦ୍ରବ୍ୟ ସାଜି ଚାଲିଲ ବେପାର ॥ ସିନ୍ଧୁ ପାର ହୋଇ ପଦ୍ମସ୍ଥଳ
 ଦକ୍ଷିଣରେ । ଭେଟି ନେଇ ଦେଖାକଲ ସେ ରଜା ପାଶରେ ॥ ରଜା
 ଅନୁମତ ପାଇ ତହିଁ ସୌଦାଗର । ବକା କଣା କରି ଲଭ ପାଇଲ
 ପ୍ରଚୁର ॥ ନେଇଥିବା ମୂଲଧନ ହେଲ ସାତଗୁଣ । ଗୃହକୁ ଫେରିବା
 ଲାଗି ହେଲ ତାର ମନ ॥ ଅନୁକୂଳ କଲ ଯିବାପାଇଁ ନିଜ ଦେଶେ ॥
 ଶୁଣିରଜା ହୋଇଥିଲ ଯାହା ତାର ବାସେ ॥ ଭାର୍ଯ୍ୟା ତାର ପଡ଼ିଥିଲ
 ରୋଗ ଆତ୍ମାନ୍ତରେ । ଭଲ ନ ହେଲ ଯେତେକ ଉପାୟ କରିଲେ ॥
 ଦେଖି ଦେଖି ବୈଦ୍ୟମାନେ ହୋଇଲେ ସ୍ଥକିତ । କିଛିଦିନେ ସେ
 ରମଣୀ ଛାଡ଼ିଲ ଜୀବତ ॥ ବୋହୂ ମରିବାର ଦେଖି ଶାଶୁ ଶୋକ
 କଲ । ପୁଅ ବୋଲ ମାନ ତାକୁ ଦିଅରେ ଭାଜିଲ ॥ ରଖିଦେଲ
 ଯତ୍ନକରି ସିନ୍ଧୁକ ଭିତରେ । ସୌଦାଗର କିଛିଦିନେ ମିଳେ ଆସି
 ଘରେ ॥ ମାତାକୁ ସେ ପଚାରିଲ ବଧୂ ଗଲ କାହିଁ । ଶୁଣିବା ମାତ୍ରକେ
 ମାତା ବକଲେ କାନ୍ଦଇ ॥ ସବୁକଥା କହି ଆଣି ଦେଲ ସେ ବାକସ ।
 ଫିଟାଇ ଦେଖିଲ ସାଧୁ ପ୍ରିୟ ଭଜା ମାଂସ ॥ ଘରଦ୍ବାର ଧନ ଦ୍ରବ୍ୟ
 କଲ ସବୁ ଦୂର । ବାକସକୁ ମୁଣ୍ଡାଇ ସେ ଚଳିଲ ସଭର ॥
 ବହୁଦୂର ଯାଇ ପଶିଗଲ ବନସ୍ତରେ । ନୟନେ ତା ପ୍ରାୟ ଆସ
 ଅଗ୍ର ସବୁବେଳେ ॥ ବୁଲି ବୁଲି ନିରାହାରେ ଶୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲ ।
 ଚଳି ନ ପାରି ସେ ଗଛ ମୂଳରେ ବସିଲ ॥ କନ୍ୟାଟିକୁ ବାହୁନି ସେ
 କରୁଛି ରୋଦନ । ପାଦଶୁଦ୍ଧି ସଙ୍ଗେ ସେ ସମୟେ ସିଲେଚନ ॥
 ବୃକ୍ଷଭରେ ବସି ଭ୍ରମଣ ଯେ କରୁଥିଲେ । ଅକସ୍ମାତେ ସେହଠାରେ
 ଆସି ମିଳିଗଲେ ॥ ଦୁଃଖ ଦେଖି ତାର ଦୟା କଲେ ଦେବା ଚିତ୍ତେ ।
 ଜଣାଇଲେ ଘଟଣାଟି ଶିବଙ୍କ ଅଗ୍ରତେ ॥ ଆହେ ପ୍ରଭୁ ଅଟ ତୁମ୍ଭେ
 ଜଗତର ପିତା । କଲଗି ଏ କରେ ଶୋକ ବୁଝ ଏ ବାରତା ॥
 ଏହା ଶୁଣି ସଦାଶିବ ହୋଇଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ତକ୍ଷଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ

ହେଲେ ଠାକୁରାଣୀ ଜାଣ ॥ ଦୁହେଁ ଏକସଙ୍ଗେ ଗଲେ ତାହାର
ପାଶକୁ । ବୁଝିଲେ ତା ଦୁଃଖ କଥା ପଚାରି ତାହାକୁ ॥ ଦୟା ବହି
ସେ ନାରାଜ ଜୀବନ୍ୟାସ ଦେଲେ । ସୌଦାଗର ଆଗେ ପୁଣି ଦେଖା
ବଖାଣିରେ ॥ ଶୁଣି ତୋର ଏହି ନାରା ଅମର ହୋଇବ । ଫିଙ୍ଗିଲେ
ତୁ କୁଳକୁଣ୍ଡା ପାଣି ସେ ମରିବ ॥ ଏହା କହି ଦେବଦେବୀ ହେଲେ
ଅନୁରାଗ । ଭାର୍ଯ୍ୟା ପାଇବାରୁ ସାଧୁ ହେଲା ତୋଷମନ ॥ ସଙ୍ଗେ
ଧରି ସେ ନାରାଜ ସୌଦାଗର ଗଲା । ନନ୍ଦିକୂଳ ଗହମୂଳ ଗୁଚ୍ଛରେ
ରହିଲା । ଶୋଇଲା ସେ ରମଣୀର ବେନଜାନୁପରେ । ମୁଣ୍ଡଦେଇ
ସୌଦାଗର ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଭାବରେ ॥ ଦଇବ ଭିକ୍ଷା କଥା ଶୁଣ
ନରବର । ଏ ସମୟେ ନୟନରେ ଦିବ୍ୟ ସୌଦାଗର ॥ ନାବ ଦେଇ
ଯାଉଥିଲା ସେହୁ ବେପାରରେ । ସେ ନୟନବାଳା ତାର ପଡ଼ିଲା
ଦୃଷ୍ଟିରେ ॥ ଶୋଭା ତାରଦେଖି ରଖାଇଲା ସେ ନାବକୁ । ଏ ସମୟେ
ସେ ରମଣୀ ଠାରିଲା ତାହାକୁ ॥ ଏହା ଦେଖି ସୌଦାଗର ନାବରୁ
ଅଇଲା । ରମଣୀ ପାଶକୁ ଧାଇଁ ହସି ପଚାରିଲା ॥ ରମଣୀରତନ
କିପାଁ ଡାକିଲୁ ଗୋ ମୋତେ । କହିଲା ସେ ଯିବି ମୁହଁ ତୁମ୍ଭର
ସଙ୍ଗତେ ॥ ଆଣ ଟେଲା ଏକ ଘୂର ମୁଣ୍ଡତଳେ ଦେବ । ନ କର
ସଂଗଠ ତୁମ୍ଭ ସଙ୍ଗତରେ ଯିବି ॥ ଏହା ଶୁଣି ସୌଦାଗର ଟେଲା
ଦେଲା ଖରେ । ମୁଣ୍ଡଟେକି ଥୋଇଲା ସେ ଟେଲାର ଉପରେ ॥
ତଳିଗଲା ନାବେ ବସି ସଙ୍ଗରେ ତାହାର । ଧନାସାଧୁ ସଙ୍ଗେ ଥିଲା
ଶିକାଶ କୁକୁର ॥ କନ୍ୟା ନେବା ଦେଖି ଗଲା ନୟା ଖରେ ଖରେ ।
ସେ ସାଧୁର ଘର ଦେଖି ବାହୁଡ଼ିଲା ଖରେ ॥ ଧନା ସୌଦାଗର ଚାହିଁ
ଅଚେତ ନିଦ୍ରାରେ । ଶୋଇଥିଲା ନ ଜାଣଇ କି ହେଲା ସେଠାରେ ॥
ଭାଙ୍ଗିଦେଲା ନିଦ୍ରାତାର ଯହୁଁ ସେ କୁକୁର । ନିଦ୍ରାତେଜ ଉଠି ବସିଲା
ସେ ସୌଦାଗର ॥ ନାରାଜ ନ ଦେଖି ପାଶେ ବକଳ ହୋଇଲା । ସେ

କୁକୁର ବାଟ ତାକୁ କଢାଇଣନେଲା ॥ ପଛେଯାଏ ସାଧୁ ଆଗେ ଯାଇ
 ସେ କୁକୁର । ଦେଖାଇଲା ନାଶ ତା'ର ଥିଲା ଯେଉଁ ଘର ॥
 ସୌଦାଗର ଦିନଯାକ ରହି ସେହିଠାରେ । ଖଜୁର ଧରି ଅନ୍ଧାରସେ
 ପଶିଲା ସେ ଘରେ ॥ ଦେଖିଲା ସେ ନାଶ ସେହି ପୁରୁଷ ସଙ୍ଗତେ ॥
 ଆଳାପଇ ବସି ରସରଙ୍ଗେ ତୋଷିତରେ ॥ ଦେଖି ସାଧୁ
 ପ୍ରକଳିତ ହେଲା କୋପାନଳେ । ଖଜୁର ଟେକି ପ୍ରହାରିଲା ପୁରୁଷ
 ଘରରେ ॥ ତାହା ଦେଖି ଦୁଇକର ଯୋଡ଼ି ପ୍ରାଣଭୟେ । ସେ
 ପ୍ରାଣ କହିଲା ତାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦିନୟେ ॥ ମୋ'ଠାରେ କୋପ ନ କର
 ଆହେ ପ୍ରାଣପତି । ତୁମ୍ଭର ହୋଇଲା ଏବେ ଏ ସବୁ ସମ୍ପତ୍ତି ॥ ଏହା
 କହି ଧନଯାକ ପେଡ଼ିରେ ଭରିଲା । ଗୁପ୍ତରେ କଟାମୁଣ୍ଡ ଲୁଚାଇ
 ଧଇଲା ॥ ସେ ପେଡ଼ିର ମଧ୍ୟେ ତାହା ରଖିଦେଲା ନେଇ । ସୌଦାଗର
 ସେ ବିଷୟ କିଛି ନ ଜାଣଇ ॥ ବଟପୀ ନାଶରକଥା ନୁହଇ ତ କଲ ।
 ପକାଏ ସେ ଚାନ୍ଦୁ ଚାନ୍ଦୁ ଦିଆଣିରେ ଧୂଳି ॥ କଟପାଞ୍ଚ କଟାମୁଣ୍ଡ
 ରଖିଲା ପେଡ଼ିରେ । ପେଡ଼ି ମୁଣ୍ଡାଇ ସେ ଆପେ ଚାଲିଲା ମଝିରେ ॥
 ସାଧୁ ଆଗେ ମଧ୍ୟେ ନାଶ ପଛରେ କୁକୁର । ଏହିପରି ସେ ଘରରେ
 ଚାଲିଲେ ସଭର ॥ ସେ ପେଡ଼ିରୁ ଟୋପା ଟୋପା ପଡ଼ିଲା ରକତ ।
 ଦେଖି ତାକୁ ଚାହିଁବିଏ କୁକୁର ଭରିତ ॥ ଚନ୍ଦ୍ର ଯହୁଁ ନ ରହିଲା
 ରକତ ବିନ୍ଦୁର । ବଟପୀ ରମଣୀ କଲା ମନରେ ବିଚାର ॥ କାଳ
 ହେଲା ଏ କୁକୁର ମୋ ପଛରେ ରହି । ମରାଇବି ଯାକୁ ଏବେ
 ଉପାୟ ଭିଆଇ ॥ ଏହା ପାଞ୍ଚ ଥର ଥର ବୃକ୍ଷମୂଳେ ଗଲା । ମଲି ମଲି
 କହି ଗଛ ମୂଳରେ ବସିଲା ॥ ସୌଦାଗର ତା'ର ମାୟା ନ
 ପାରିଲା ଜାଣି । ପଚାରିଲା କାହିଁକି ଗୋ ବସିଲା ଧରଣୀ ॥ ସେ
 କହିଲା ଦେଖ ମୋତେ ହେଲା ବଡ଼ ଜର । କି କରବି ଚାଲିବାକୁ
 ନାହିଁ ମୋର ବଳ ॥ ପଚାରିଲା ସାଧୁ ଏହା ଗୁଡ଼ିବ କିପରି ।

ଏହା ଶୁଣି ଉତ୍ତରଲ ବଟପୀ ଚତୁରା ॥ ପିଲାଦିନେ ନାପଥରେ ଏହି
 ଜୁର ହେଲା । କୁକୁର ଯେତେ ବୈଦ୍ୟ ସ୍ନାନ କରାଇଲା ॥
 ସେହିକ୍ଷଣି ଦେହ ମୋର ଗୁଡ଼ିଗଲା ଜୁର । ଆଡ଼େ ପ୍ରାଣପତି ଏବେ
 ସେହିକଥା କର ॥ ସୌଦାଗର ତା କଥାକୁ ସତ ବରୁରଲା । ଏଣେ
 ତେଣେ ବୁଲି ବୁଲି କୁକୁର ଖୋଜିଲା ॥ ଅପର କୁକୁର ଏକ ନ
 ପାଇଲା ତହିଁ । ନିଜ କୁକୁରକୁ ଚହ୍ଚହଁ ହାଣିଲା ସେ ଯାଇ ॥ ସେ
 ରକତ ନେଇ ତା'ର ମୁଣ୍ଡେ ଅଜାଡ଼ନ୍ତେ । ଜୁର ଛାଡ଼ି ପଳାଇଲା
 ଦେହରୁ ଭରିତେ ॥ ଧଡ଼ପଡ଼ ହୋଇ ତହୁଁ ଉଠିଲା ଯୁବଣୀ ।
 ବୋଲେ ପ୍ରାଣନାଥ ଦେଖ ଆଉ ନାହିଁ ତାତି ॥ ପେଡ଼ିଟିକ ସେହିକ୍ଷଣି
 ମୁଣ୍ଡାଇ ମୁଣ୍ଡରେ । ପୂର୍ବ ପରି ଚାଲିଲା ସେ ପୁରୁଷ ପଛରେ ॥
 କଟାମୁଣ୍ଡରୁ ରକତ ଟୋପା ଟୋପା ହୋଇ । ପେଡ଼ିତଳେ ଗଳାଆସି
 ଭୂଇଁରେ ପଡ଼ଇ ॥ ରାଜାର ସିପାୟା ସେହି ବାଟେ ଯାଉଥିଲା । ରକତ
 ପଡ଼ିବା ଦେଖି ପଥ ଓଗାଳିଲା ॥ ପରୁରଲା କି ରଖିବୁ ଏ ପେଡ଼ିରେ
 ତୁହି । ତାହା ଶୁଣି ସେ ବଟପୀ ଏମନ୍ତ କହଇ ॥ ତୁମ୍ଭେ ନିଜେ
 ଦେଖ ଏବେ ଫିଟାଇ ପେଡ଼ିକ । ଏହା କହି ଦେଖାଇଲା ଚୁଙ୍ଗୁଡ଼ିକୁ
 ଟେକ । ମୁଣ୍ଡ ଦେଖି ସେ ସିପାୟା କୋପମାନ ହେଲା । କାହାର
 ଏ ମୁଣ୍ଡ ବୋଲି ଗର୍ଜି ପରୁରଲା ॥ ଏହା ଶୁଣି କହେ ତାକୁ ସେ
 ବଟପୀ ନାଥ । ମୋ ପତିକୁ ଖଡ୍ଗେ ଏ ଖଣ୍ଡ ହାଣିକରି ॥ ପୁଣି
 ମୋତେ ହାଣିବାକୁ ହୁଅନ୍ତେ ଉଦ୍ୟତ । ଭୟେ ଗୋଡ଼ ଧରି ମୁଁ
 ଯେ ହୋଇଲି ମୁକତ ॥ କହିଲି ନ ମାର ମୋତେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
 ଯିବ । ଦାସୀପଣେ ତୋ ପାଦରେ ସେବା କରୁଥିବି ॥ ଦାସୀ
 କରିବାକୁ ମତେ ନେଉଛୁ ସଙ୍ଗତେ । ଧର୍ମପରାୟଣ ତୁମ୍ଭେ ବରୁର ହେ
 ଚିତ୍ତେ ॥ ଏହା ଶୁଣି ସେ ସିପାୟା ମେଡ଼ି ସହିତରେ । ସେ ଦୁହିଙ୍କୁ
 ବାନ୍ଧନେଲା ରାଜା ସମୀପରେ । ଦେଖି ପରୁରଲେ ରାଜା ତହିଁର

କାରଣ । କହଇ ରମଣୀ ତାକୁ ଶୁଣ ନରଘଣ ॥ ଏହି ଖଣ୍ଡ ଗତ-
 ରସେ ମୋ ଗୃହେ ପଶିଲ । ଖଣ୍ଡାଟାରେ ମୋ ସ୍ଵର୍ମାର ମୁଣ୍ଡ କାଟି
 ଦେଲ ॥ ପୁଣି ମୋତେ ମାରିବାକୁ ଆସିବାର ବେଳେ । ଧାଇଁ ଯାଇ
 ପଡ଼ଗଲି ତାହା ପାଦତଳେ ॥ କହିଲି ନ ମାର ମୋତେ ମୁଁ
 ଅବଳା ନାଶ । କି ଯଶ ପାଇବ ଅବା ମୋତେ ମାରି କରି ॥
 ପ୍ରିୟହର୍ୟା ପାପ କପାଁ ବହିବଟି ଅଙ୍ଗେ । ତୁମ୍ଭର ମୁଁ ଦାସୀ ହୋଇ
 ଯିବି ପଛେ ସଙ୍ଗେ ॥ ତାହା ଶୁଣି ସଙ୍ଗେ ମୋତେ ଯାଉଅଛି ଦେନି ।
 କର ନ୍ୟାୟ ତୁମ୍ଭେ ଧର୍ମ ଯାହା ନୃପମଣି ॥ ଏହା ଶୁଣି ସୌଦାଗର
 ବୋଇଲ ବଚନ । ଏହିମୋର ଭାର୍ଯ୍ୟା ମିଥ୍ୟା ନୁହଇ ରଜନ ॥ ଯଦି
 ସତ୍ୟେ ଏହି ମୋର ଭାର୍ଯ୍ୟା ହୋଇଥିବ । ଦେଶ ମୋର କୁଳକୁଆ
 ପାଣିରେ ମରିବ ॥ ପୁଣିରଜା ଆଗେ ପୁଞ୍ଜିଆ ବୁଝାଇଲ । ତୁଣ୍ଡେ
 ଧରି କୁଳକୁଆ ପାଣି ଫିଣ୍ଡି ଦେଲ ॥ ପଡ଼ିଲେ ସେ ପାଣି ଦେହ ପ୍ରାଣ
 ଗଲ ଛାଡ଼ି । ପଡ଼ିଗଲ ଭୂତଳରେ ଶବ ମୁହଁମାଡ଼ି ॥ ଏହା ଦେଖି
 ନରପତି ମନେ ଭୟ କଲେ । ସିଦ୍ଧପୁରୁଷ ଏ ଭାବ ମୁକୁଳାଇ
 ଦେଲେ ॥ ସେହି ସୌଦାଗର ମୁହଁ କାକ ଦେହ ପାଇ । ଏହି
 ବନେ ରହିଅଛି ଜାଣ ନରସାଇଁ ॥ ପ୍ରିୟଜାତି ଅବଶ୍ୟାସୀ ତାହାଙ୍କ
 ବଦନ । ନରୁହିଁ ବି କଦାଚିତେ ସତ୍ୟ ମୋ ବଚନ ॥ ବଙ୍କାର ମୋହର
 ସବୁ ଶୁଣିଲ ଚରିତ । କେ ରହିବ ଏ ବନରେ କହ କରି ତଥ୍ୟ ॥
 ମୌନାବଳୀ ହାର ଆଇ କହଇ ବେତାଳ । ବଙ୍କା ବନେ ରହିବାର
 ଉଚିତ ବିଚାର ॥ ଏହା ଶୁଣି ମୌନାବଳୀ ଉଠି ଶିର ଝୁଣି ।
 ବୋଇଲ ମୋ ହାର ହୋଇ କହୁ ମିଥ୍ୟାବାଣୀ ॥ ବଙ୍କା ଯାଉ ଦୂର
 ହୋଇ ରହି ଥାଉ କାକ । ପ୍ରିୟଜାତି ଅବଶ୍ୟାସୀ ଗାୟେ ଅଛି
 ବାକ୍ୟ ॥ ବିଚମ ଆହତ୍ୟା ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ମନରେ । କହିଲେ ସେ
 ମୌନାବଳୀ ସଖୀଙ୍କି ସଖୀରେ । ଶୁଣିଲ ତ ତୁମ୍ଭେମାନେ ବସି

ଏହିଠାର । ମୌନାବଳୀ କହିବାର କଥା ଚାରିଥର ॥ ଚତୁର୍ଥ ପ୍ରହର
ଏବେ ହେଲା ସମାପନ । ପୁଣି କିପାଁ ମୌନାବଳୀ ହୋଇଲ ମଜନ ॥
ହୋଇଲ ତ ଏବେ ତା'ର ପ୍ରତିଜ୍ଞା ପୂରଣ । ମାଳା ଧରି କରୁ ଏବେ
ମୋତେ ସେ ବରଣ ॥ ଅଥବା ତା ମନେ ଆଉ କିଛି କଥା
ଥିଲେ । ପରୁର ସଖୀଏ କହୁ ତୁମ୍ଭେ ମୋତେ ଭଲେ ॥ ତାହା
ଶୁଣି ମୌନାବଳୀ ସଖୀକି କହଇ । ତୁମ୍ଭେମାନେ ଯାଅ ତାକୁ
କହିବ ବୁଝାଇ ॥ ମୋ ଆଗରେ ଯେଉଁ ଛୁଟି ବନ୍ଧା ହୋଇଅଛି ।
ସବୁ ସମୟରେ ତାକୁ ଭୁତ ଲାଗିଅଛି ॥ ସେ ଛୁଟିକ ଦୁର୍ଦ୍ଦି କର
ଆଣି କ୍ଷୀର ଦେଲେ । ପ୍ରତିଜ୍ଞା ପୂରଣ ହେବ ବରଣ ମୁଁ ଭଲେ ॥
ବନ୍ଧନ ଆଦିତ୍ୟ ତାହା ଶୁଣି ତୋଷ ମନେ । ତାଳ ବେତାଳକୁ
ପଠାଇଲେ ସେ ଗୋପନେ ॥ ତାଳ ବେତାଳ ଛୁଟିର ମୁଖକୁ
ଧଇଲେ । ବନ୍ଧନ ଆଦିତ୍ୟ ନିଜେ ବସିଣ ଦୁର୍ଦ୍ଦିଲେ ॥ ମୌନାବଳୀ
ପାଶେ ନେଇ ଦେଲେ ଯହୁଁ କ୍ଷୀର । କ୍ଷୀର ଦେଖି ମୌନାବଳୀ ହେଲ
ତମଜାର ॥ ମନେ ବିଚାରିଲ ବରମାଳା ଦେବା ପାଇଁ । ନିଜ
ସଖୀମାନଙ୍କୁ ସେ କହିଲ ବୁଝାଇ ॥ ମରୁର ଏ ରସିକକୁ କେଉଁ
ଦେଶେ ଘର । କାହାର କୁମର ପୁଣି କି ନାମ ତାଙ୍କର ॥ ନ ଜାଣିଲେ
କୁଳଗୋଷ୍ଠ ତାହାକୁ କିପରି । ଦେବ ବରମାଳା ରଜକନ୍ୟା
ହୋଇକରି ॥ ବୋଇଲେ ବନ୍ଧନାଦିତ୍ୟ ଶୁଣ ମୌନାବଳୀ । ଉଚ୍ଛ୍ଳୁଳ
ନଗରେ ଆମ୍ଭେ ଅଟୁ ନରପତି ॥ ବନ୍ଧନ ଆଦିତ୍ୟ ନାମେ ଜଗତେ
ବଦିତ । ଗରବ ଗରବସେନଙ୍କର ଆମ୍ଭେ ସୁଧ ॥ ଏହା ଶୁଣି
ମୌନାବଳୀ ଉଠିଲ ହରଷେ । ଗଲେ ମାଳା ଦେଇ ହସ୍ତ ଧରିଲ
ସୁହାସେ । ବସାଇଲ ନେଇ ତାକୁ ନିଜ ଆସନରେ । ଆପେ
ବସିଲ ତାଙ୍କର ବାମପାଶୁରେ ॥ ତାମୂଳ ବଡ଼ିଆ ଦେଇ
ଯୋଡ଼ି ବେନି କର । ବୋଲେ ଦୋଷ କ୍ଷମାକର ଅହେ

ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର ॥ ସୁସ୍ତବରେ ପ୍ରୀତିଜାତି ଅଳ୍ପ ବୁଦ୍ଧି ମୋର । ତୁମକୁ
ଚାହିଁବା ପାଇଁ କାହିଁ ଶକ୍ତି ମୋର ॥ ପୃଷ୍ଠ ଭାଗ୍ୟ ଥିଲା ଆଜ ପାଇଲି
ତୁମକୁ । ଘଟାଇଲ ବନ୍ଧୁ ଜାଣି ମୋହର ଚିତ୍ତକୁ ॥ ଏହା କହି ମନ୍ଦ-
ହାସ କରଣ ଉଠିଲ । ଅନ୍ତର ପନିର ଆଣି ନୂପକୁ ସିଞ୍ଚିଲ ॥ ତାଙ୍କ
ଭାବ ଜାଣି ସଖୀମାନେ ଉଠିଗଲେ । ରକ୍ତରସେ ବେନିଜନ ପ୍ରମୋଦ
ଲଭିଲେ ॥ ଏହିପରି ନୂପ ଚହିଁ ରହି କିଛି ଦିନ । ଯିବାପାଇଁ
ନିଜ ରଞ୍ଜ୍ୟ ବଳାଇଲେ ମନ ॥ ମୌନାବଳୀ ମୌନ ଭାଙ୍ଗି
ସଜାତରେ ନେଲେ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନଗରେ ଯଥାକାଳେ ପହଞ୍ଚିଲେ ॥
ଶୁଣିଲ ତ ଶ୍ରେଣୀରାଜ ତାଙ୍କର ଚରଣ । କେଡ଼େ ଗୁଣବନ୍ତ ଥିଲେ
ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ॥ ତାଙ୍କପରି ଗୁଣବାନ ଯେବେ ତୁମ୍ଭେ ହେବ ।
ତେବେ ଆସି ଏହି ସିଂହାସନରେ ବସିବ ॥ ଏହା କହି ସେ ପୁରୁଲ
ସ୍ୱର୍ଗେ ଚଳିଗଲା । ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ ଏହା ଗୀତରେ କହିଲା ॥

ଷଷ୍ଠ ପୁରୁଲର କଥା

ତହିଁ କେତେଦିନ ପରେ ଶ୍ରେଣ ନରରାଣ । ସିଂହାସନେ
ବସିବାକୁ ବଳାଇଲେ ମନ ॥ ଦେବ ଦ୍ୱିଜ ପୂଜା ସାରି କଲେ
ଦ୍ରୋମଦାନ । ସିଂହାସନ ନିକଟକୁ କଲେ ସେ ଗମନ ॥ ବସିବାକୁ
ତାହାପରେ ଉଠିଲେ ସେ ଯାଇ । ଷଷ୍ଠ ପୁରୁଲ ତାହାକୁ କହିଲା
ବୁଝାଇ ॥ ଶୁଣ ଆଦିତ୍ୟ ଶ୍ରେଣନୂପ ବଚନ ମୋହର । ବସନ୍ତି ଏ
ସିଂହାସନେ ବିହମ ମିହିର ॥ ତାଙ୍କ ସମ ତୁମ୍ଭେ ହୁଅ ଯାଇ ଏବେ
ଆଗ । ପରେ ଆସି ସିଂହାସନେ ବସି କର ଶ୍ରେଣ ॥ ଏହା ଶୁଣି
ପହଞ୍ଚିଲେ ଶ୍ରେଣ ନରେଶ୍ୱର । ଜାଣିଥିଲେ ତାଙ୍କ ଜାଣି କହ ମୋ
ଆଗର ॥ ଶୁଣି ବୋଲେ ସେ ପୁରୁଲ ଆହେ ନରସାଇଁ । କହିବ

ବୁଝାଇ ଯାହା ଜାଣିଅଛି ମୁହିଁ ॥ ତାହାଙ୍କର ଭାର୍ଯ୍ୟା ନାମ ଅଟେ
 ଭାନୁମତୀ । ସୁଲକ୍ଷଣୀ ରୂପବତୀ ପୁଣି ମହାସତୀ ॥ ରୂପେ ତା'ର ମୁଗ୍ଧ
 ହୋଇ ବିହମ ମିଶ୍ନର । ତା ପାଶରୁ ଦିବାନିଶି ନୋହିଲେ ଅନ୍ତର ।
 ସବୁବେଳେ ଅନ୍ତଃପୁର ଭିତରେ ରହିଲେ । ଏହା ଦେଖି ପ୍ରାୟମନ୍ତ୍ରୀ
 ସବୁ ବିଚାରିଲେ ॥ ସର୍ବଦା ନୃପତି ଯେବେ ଥିବେ ଅନ୍ତଃପୁରେ ।
 କିପରି କରିବା ଆମ୍ଭେ ବିଚାର ଦେଶରେ ॥ ଏହା ଭାବି ନୃପତିଙ୍କ
 ଆଶିଲେ ଡକାଇ । କର ଯୋଡ଼ି ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ କହିଲେ ବୁଝାଇ ॥
 ଆପଣ ତ ସବୁବେଳେ ଥିବେ ଅନ୍ତଃପୁରେ । ମନ୍ତ୍ରୀ କରିବେ ହେ ଗଜ୍ୟ
 ରକ୍ଷା କି ପ୍ରକାରେ ॥ ଭାନୁମତୀ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ଗୋଟିଏ କରଅ । ସିଂହାସନ
 ପାଶେ ରଖି ତାକୁ ଦେଖୁଥାଅ ॥ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବଚନ ନୃପ ସତ
 ବିଚାରିଲେ । ହେଉ ପ୍ରତିରୂପ ଏକ ଗଢ଼ାଅ ବୋଇଲେ ॥ ତାହା ଶୁଣି
 ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଡକାଇ ବନ୍ଧାଣି । ଉଣ୍ଡାରୁ ସ୍ପର୍ଶରହ ଦେଲେ ତାକୁ
 ଗଣି ॥ ବୋଇଲେ ସେ ଭାନୁମତୀ ରୂପଟି ଗଢ଼ିବ । କେଉଁଠାରେ
 କିଛି ଉଣା ଅଧିକ ନୋହିବ ॥ ଏହା ଶୁଣି ସେ ବନ୍ଧାଣି ସୁନାତକ
 ନେଲା । ଅତିଯତ୍ନେ ଭାନୁମତୀ ମୂରତି ଗଢ଼ିଲା ॥ ରାଜପତ୍ନୀ ମଧ୍ୟେ
 ନେଇ ଥୋଇଲା ତାହାକୁ । ଦେଖି ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଜଣା କରିଲେ
 ରାଜାଙ୍କୁ ॥ ତାହା ଶୁଣି ନରପତି ସଭାକୁ ଆସିଲେ । ମୂର୍ତ୍ତିଟିକୁ ଦେଖି
 ସଭାଜନେ ପଚାରିଲେ ॥ ଭାନୁମତୀ ରୂପ ସଙ୍ଗେ ହେଲା କି ସମାନ ।
 କହ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ପାଉଛି କି ମନ ॥ କହିଲେ ସକଳେ ଶୁଣି
 ସମାନ ହୋଇଲା । ଧନ୍ୟ ଏ ବନ୍ଧାଣି ଅତି ଯତନେ ଗଢ଼ିଲା ॥
 ବୋଇଲେ ନୃପତି ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ଅଟଇ । ସର୍ବଗୁଣେ ଭାନୁମତୀ ସମ
 ଅଛି ହୋଇ ॥ ବରରୂପ ନାମେ ଥିଲେ ପଣ୍ଡିତ ଶେଖର । ସରସ୍ୱତୀ
 ପୁତ୍ର ସେହୁ ବିଦ୍ୟାର ପାଗର ॥ ଯଦୁ ଭଲ ହେଲା ବୋଲି କହିଲେ
 ସମସ୍ତେ । ହେଲା ନାହିଁ କହି ମଥା ହଲାଇଲେ ଆସ୍ତେ ॥ ରଜା କଲା

ବନକକୁ ଧରି ଶିଳ୍ପକାର । ଛୁଡ଼ା ହୋଇଥିଲା ମୌନଭାବେ ସେ
 ଠାବରେ ॥ ବରରୁଚି କହିବାର କର୍ତ୍ତ୍ତବ୍ୟ ଶୁଣିଲା । ହୁଏତ ହୋଇ
 ସଭାମଧ୍ୟେ ଏପରି କହିଲା ॥ ଭାନୁମଣ୍ଡା ତୁଲେ ଯେବେ ନୋହିବ ଏ
 ସମ । ନ ଧରିବ ବନକ ମୁଁ ଏ ମୋର ନିୟମ । ଏହା କହି ଧରିଥିବା
 ବନକ ପାଟକୁ । ଫିଙ୍ଗିଦେଲା କୋପକରି ପଣ୍ଡିତ ଆଗକୁ ॥ ତଳେ
 ପଡ଼ି ସେ ପାହଟି ଗୁଣ୍ଡି ହୋଇଗଲା । କାଳିଛଟା ସେ ମୂର୍ତ୍ତିର ଜାନୁରେ
 ପଡ଼ିଲା ॥ କଳାଜାଇ ଫରି ତହିଁ ଦିଶିଲା ସୁନ୍ଦର । ବୋଲନ୍ତି ଯେ
 ବରରୁଚି ହୋଇଲା ଏଥର ॥ ତାହା ଶୁଣି ସଭାଲୋକେ ହୋଇଲେ
 ଚକିତ ॥ ଦେଖିଛନ୍ତି ରାଣୀଙ୍କର ଉରୁ ଏ ନିଶ୍ଚିତ ॥ ନରପତି ଶୁଣି
 ପୁଣି ହେଲେ ଅତି ରୁଷ୍ଟ । ବିଚାରିଲେ ଏ ବ୍ରାହ୍ମଣ ନିଷ୍ଠେ ବଡ଼ଦୁଷ୍ଟ ॥
 ସୁପଣ୍ଡିତ ବୋଲି ରଖିଥିବାରୁ ପାଶରେ । ମହତ୍ତ୍ୱପାରିଲା ବସି ଆମ୍ଭର
 ସଭାରେ ॥ ମୁଖ ସ୍ୱାର ମୋଟେ ଆଉ ଶୁଣି ନ ଯୋଗାଇ । ଏହାଭାବ
 ଆଜ୍ଞାଦେଲେ କଟୁଆଳ ରାଇ ॥ ଏ ଦୁଷ୍ଟକୁ ଏଥୁ ବେଗେ ଧରି
 ଦେନିଯିବୁ । ଶୁଣାନ ମଧ୍ୟକୁ ନେଇ ମସ୍ତକ ଛେଦିବୁ ॥ ବିଳମ୍ବ
 କରନ୍ତା ଆଉ ନାହିଁ ପ୍ରୟୋଜନ । ଆଜ୍ଞା ମାତ୍ରେ କଟୁଆଳ
 କରିଲା ଗମନ ॥ ବରରୁଚି ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ବାନ୍ଧି ଦଉଡ଼ିରେ ! ଟାଣି
 ନେଇ ଫଡ଼ୁଆଇ ଶୁଣାନ ଭିତରେ ॥ ସେଠାବରେ ତାହାଙ୍କୁ ସେ
 ଦେଲା ଫିଟାଇଣ । ଚିତ୍ତେ ଦୟା ବହି ପୁଣି ଭାରିଲା ବଚନ ॥ ଶୁଣ
 ଅହେ ବିପ୍ର ତୁମ୍ଭେ ଅଟ ସୁପଣ୍ଡିତ । ତୁମ୍ଭ ପ୍ରାଣ ନାଶିବାକୁ ଚକ୍ର
 ନାହିଁ ହାତ ॥ ଛୁଡ଼ି ଦେଉଅଛି ତୁମ୍ଭେ ଏଠାରୁ ପଳାଅ । ଅନ୍ୟ
 ଦେଶେ ଲୁଚି ପ୍ରାଣ ଦେନି ରହିଥାଅ ॥ ଏହା କହି ଛୁଡ଼ିଦେଲା ତାଙ୍କୁ
 ସେଠାବରେ । ବରରୁଚି ପଳାଇଲେ ଜୀବନ ଆତୁରେ ॥ ବ୍ରାହ୍ମଣ
 ଗୃହରେ ଲୁଚି ରହିଲେ ସେ ଯାଇ । କୁକୁରଟେ କଟୁଆଳ କାଟି
 ରକ୍ତ ନେଇ ॥ ନୃପତି ଛୁମ୍ବରେ ଯାଇ ତାହା ଦେଖାଇଲା ॥ ଦେଖି

ତାହା ଗଜାକର ମନେ କଷ୍ଟ ହେଲା ॥ ବଢ଼ିଗଲେ ମୋ ସମାନେ
 ନାହିଁ ପାପୀ ଆଉ । ହୋଧବଣେ ଏହା କଲ ନିପ୍ରସବ କାହୁଁ ॥
 ଏହାପରେ କଥାଶୁଣ ଶ୍ରୋତନରବର । ଦିନକରେ ବସମାର୍ଜ ଗଜାକ
 କୁମର ॥ ଶିକାର କରିବା ଲାଗି ବନ ମଧ୍ୟେ ଗଲେ ॥ ଘୋଡ଼ା ହାତୀ
 ସେନ୍ୟସବୁ ସଙ୍ଗତରେ ନେଲେ ॥ ଯାଇଁ ଘୋର ବନମଧ୍ୟେ
 ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ । ଗଡ଼କର ଜଗାଇଲେ ସୈନ୍ୟ ତନିପାଶ ॥
 ଅନ୍ୟଦିଗେ ଗଜପୁଞ୍ଜ ଭୁରଜ ପିଠିରେ । ବସି ସ୍ଥିର ଦୃଷ୍ଟିଦେଲେ
 ଜନ୍ତୁଙ୍କ ଉପରେ ॥ ଜଗି ରହିଥିଲେ ନୃପସୁତ ଯେଉଁ ଘାଟେ ।
 ପଳାଇଲା ମୃଗଶିଶୁଟିଏ ସେହି ବାଟେ ॥ ନୃପସୁତ ତାହା ପଛେପଛେ
 ଗୋଡ଼ାଇଲେ । ବୁଲି ବୁଲି ସୈନ୍ୟମାନେ ଭେଟ ନ ପାଇଲେ ।
 ବରଷ ବଦନେ ସବେ ବାହୁଡ଼ିଲେ ଖରେ । ଏକା ହୋଇ ଗଜପୁଞ୍ଜ
 ରହିଲେ ବନରେ ॥ ଖୋଜି ଖୋଜି ମୃଗଶିଶୁ ନ ପାଇଲେ କାହିଁ ।
 ଏ ସମୟେ ରବି ଅସ୍ତ ହୋଇଗଲେ ଚନ୍ଦ୍ର ନୃପସୁତ ରାସ ହେବା
 ଦେଖି ଭୟ କରି । ଚଢ଼ିଲେ ବୃକ୍ଷରେ ଯାଇଁ ଘୋଡ଼ାରୁ ଉତ୍ତର ॥
 ଫିଟିବାରୁ ଘୋଡ଼ା ତହୁଁ ଖରେ ପଳାଇଲା । ଆପଣା ଶାଳରେ ଯାଇ
 ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲା ॥ ଏଥୁଅନ୍ତେ ହେଲା ଯାହା ଶୁଣ କହିବଇଁ । ଘାଲୁ
 ଏକ ବାଘ ଦେଖି ପଳାଇ ଆସଇ ॥ ପ୍ରାଣ ଆତ୍ମରରେ ଘାଲୁ ତରସ୍ତ
 ହୋଇଲା । ନୃପସୁତ ଥିବା ଗଛ ଉପରେ ଉଠିଲା ॥ ଦେଖିଲା ସେ
 ନର ଏକ ବସିଅଛି ତହିଁ । ଦେଖି ତାକୁ ଘାଲୁ କହେ ଭୟ କହି
 ନାହିଁ ॥ ମୋହଲାଗି ତୁମ୍ଭେ ମରନ ନୁହଁ କେବେ ଶୁଭ । ତୁମ୍ଭେ
 ଆମ୍ଭେ ଆଜିଠାରୁ ହୋଇବା ମଇସ ॥ ରାସଯାକ ଦୁଇମିତ ସୁଖେ
 ରହିଥିବା । ପ୍ରସ୍ତତ ହୋଇଲେ ନିଜ ନିଜ ସ୍ଥାନେ ଯିବା ॥ ଅଜୀବାର
 କଲା ତାହା ଶୁଣି ଗଜପୁଞ୍ଜ । ଧର୍ମ ସାକ୍ଷୀ କରି ଦୁଇଟି ହୋଇଲେ
 ମଇସ ॥ ଏହା ଦେଖି ବାଘ ଗଛ ମୂଳରେ ବସିଲା । କେହି

ଗୋଟି ପଡ଼ିଗଲେ ଖାଇବ ଭାବଲ ॥ କିଛିକ୍ଷଣ ଗଲପରେ କହେ
 ରଜପୁଷ । ବଡ଼ ନିଦ ଲଗୁଅଛି ମୋ ଆଖିକ ମିତ୍ର ॥ ଏହା ଶୁଣି
 ଭାଲୁ ବୋଲେ କିଛି ଭୟ ନାହିଁ । ଶୁଅ ତୁମ୍ଭେ ମୋ ଜୟରେ ମୁହଁ
 ଥିବ ରୁହିଁ ॥ ସୁଖେ ଯନ୍ତ୍ର ରଜପୁଷ ନିଦରେ ଶୋଇଲ । ଦେଖି
 ତାକୁ ଚକ୍ର ବାଦ ଭାଲୁକୁ କହିଲ ॥ ଶୁଣ ଆରେ ଭାଲୁ ତୋତେ
 କିଛି ଜଣା ନାହିଁ । ମନୁଷ୍ୟ ସଙ୍ଗରେ ମିତ୍ର ହୋଇଛୁ କପାଇଁ ॥
 ଦି ଗୋଡ଼ିଆ ଜନ୍ତୁକୁ ତୁ କରିଛୁ ବିଶ୍ୱାସ । ମୁଁ ଗଲେ ସକାଳେ
 ତୋତେ କରିବ ବିନାଶ ॥ ପାଇଅଛୁ ଭଲଯୋଗ ଶୋଇଛି ନିଦରେ ।
 ପେଲିପକା ଖାଇଦେବ ତାକୁ ମୁଁ ଏଠାରେ ॥ ଆନନ୍ଦରେ ପଲାଇବ
 ଖାଇ ତାକୁ ମୁହିଁ । ରାସ ଶେଷେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ରୁଲିଯିବୁ ତୁହି ॥
 ତାହା ଶୁଣି ଭାଲୁ କହେ ଶୁଣ ଆହେ ବାଦ । ତୋ ବୋଲରେ ଧର୍ମକୁ
 ମୁଁ କରିବ ଲଦବ ॥ ଧର୍ମସାକ୍ଷୀକରି ମିତ୍ର ହୋଇଅଛି ସେହି । ଅବଶ୍ୟାସ
 କଲେ ମିତ୍ରଦ୍ରୋଷୀ ମୁଁ ହେବଇଁ ॥ ବିଶ୍ୱାସଦାତାର ସୁଖ ନାହିଁ ଇନ୍ଦ୍ର-
 ଲେକେ । ମଲେ ମଧ୍ୟ ପରଲେକେ ପଡ଼ଇ ନରକେ ॥ ତାହା ଶୁଣି
 ବାଦ ତହିଁ ନରବେ ବସିଲ । କିଛିକ୍ଷଣେ ରଜପୁଷ ନିଦରୁ ଉଠିଲ ॥
 ଭାଲୁ ବୋଲେ ଆହେ ମିତ୍ର ଶୋଉଅଛି ମୁହିଁ । ବସିଥାଅ ସାବଧାନେ
 ତୁମ୍ଭେ ଚେତା ରହି ॥ ଶୁଣି ରଜପୁଷ ବୋଲେ ହେଉ ସେହିପରି ।
 ଶୋଇଲ ଭଲୁକ ବୃକ୍ଷେ ନଖ ଛଦକରି ॥ ପୂର୍ବରୁ ତ ବାଦକଥା
 ଜାଣିଥିଲ ସେହି । ସେଥିଲଗି ତା ଆଖିକୁ ନିଦ ନ ଆସଇ ॥ ଆଖି
 ବୁଜି ଘୁଡ଼ୁ ଘୁଡ଼ୁ ହୋଇଲ ମିଛରେ । ଦେଖି ଏହା ବାଦ ବୋଲେ
 ମନୁଷ୍ୟକୁ ଖରେ ॥ ଶୁଣରେ ମାନବ ଯାହା କହୁଅଛି ମୁହିଁ । ପୀରତ
 ତୁ ଭାଲୁ ସଙ୍ଗେ କରୁ କାହିଁପାଇଁ ॥ ଭାଲୁ ଅଟେ ବନଜନ୍ତୁ ନଖ
 ଥିବା ଜୀବ । କପରି ମନୁଷ୍ୟଠାରେ ପୀରତ ରଖିବ ॥ ଡରି ମୋତେ
 ରହିଅଛି ତୋପାଖରେ ଯାଇ । ସେହି ହେତୁ ତୋତେ କିଛି କରିପାରୁ

ନାହିଁ ॥ ମୋହ ବାଟେ ଯିବି ମୁହଁ ସକାଳୁ ଉଠିବ । ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ
 ଖାଇ ତୋତେ ବଣରେ ପଶିବ ॥ ମନମଧ୍ୟେ ବରୁଣ ତୁ ମୋହର
 କଥାକୁ । ପେଲିଦିଅ ତଳକୁ ମୁଁ ଖାଇଦେବି ତାକୁ ॥ ଖାଇ ତାକୁ
 ଆନନ୍ଦରେ ପଳାଇବି ମୁହଁ । ନିରାପଦେ ପ୍ରସାଦରୁ ଉଠିଯିବୁ ତୁହି ॥
 ରଜପୁଷ୍ପ ବାଦ କଥା ସତ ବରୁଣଲ । ସେ ଶାଲୁକୁ ଧରି ଆଣେ
 ତହୁଁ ପେଲିଦେଲ ॥ ବୃଷେ ନଖ ମାରି ଶାଲୁ ରହିଥିଲ ଦୂଡ଼େ ।
 ପେଲିବାରୁ ରଜପୁଷ୍ପ ନ ଦୁଃଖିଲ ଦାଡ଼େ ॥ ଉଠି ବୋଲେ ଆରେ
 ମୃତ କେଡ଼େ କର୍ମ କଲୁ । ମୋ ବିନାଶ ପାଞ୍ଚ ବୃକ୍ଷୁଁ ପେଲି ଦେଉ-
 ଥିଲୁ । ତୋତେ ପେଲିବାକୁ ବାଦ ଆଗୁ ଥିଲ କହି । ପେଲିଥିଲେ
 ଜୀବନରେ ଥାଆନ୍ତୁ କି ତୁହି ॥ ଅବଶ୍ୟାସୀ ନର ତୋତେ ହେଉ
 ରେ ଧକ୍କାର । ନାଶ କଲେ ତୋତେ ହେବ ମିତ୍ରଦ୍ରୋହ ମୋର ।
 ଏହା କହି ଶାଲୁ ତାର ଜିଭ ଟାଣି ନେଲ । ସସେମିର ରୁଣଗୋଟି
 ଅକ୍ଷର ଲେଖିଲ ॥ ବୋଇଲ ସେ ମିତ୍ରଦ୍ରୋହ ଫଳ ଏବେ ପାଅ ।
 ସବୁବେଳେ ସସେମିର ବୋଲି ଛପୁଥାଅ ॥ ରାସ ପାହି ଏ ସମୟେ
 ଦିଶିଲ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ । ପଳାଇଲ ବ୍ୟାଘ୍ର ତହୁଁ ଗୁଡ଼ି ବୃକ୍ଷମ୍ବଳ ॥ ବୃକ୍ଷରୁ
 ଓହ୍ଲାଇ ଶାଲୁ ଗଲ ନିଜସ୍ଥାନେ । ରଜପୁଷ୍ପ ସସେମିର ଜପି ବୁଲେ
 ବନେ ॥ ବୁଲି ବୁଲି ନିଜ ଦେଶେ ହେଲ ପରବେଶ । ପରୁରଲେ
 ଅନ୍ୟ କିଛି ନ କହଇ ଶ୍ରାବ ॥ ସସେମିର କହି କହି ବାଇ ପରି
 ବୁଲେ । ପୁସର ଏପରି ଦଶା ନୃପତି ଦେଖିଲେ ॥ ଚକ୍ରହକମାନଙ୍କୁ ସେ
 ଡକାଇ ସଭାର । ଦେଲେ ଅଭିଷେପ ନାନାବିଧ ଉପଦେଶ ॥ ତହିଁରେ
 ସେ ରୋଗ ମୋଟେ ନୋହିବାରୁ ଶାନ୍ତି । ଜ୍ୟୋତିଷ ଡକାଇ ରଜା
 କଲେ ଗ୍ରହ ଶାନ୍ତି ॥ ତଥାପି ସେ ପ୍ରାଗଳାମି ଭଲ ନ ହୋଇଲ ।
 ସସେମିର ଭଲ ଆଉ କିଛି ନ କହିଲ ॥ ତାହା ଦେଖି ମନଦୁଃଖେ
 କହିଲେ ନୃପତି । ଏ ବିପଦ ବେଳେ ବରହୁଣ ଥିଲେ ଏଥି ॥ ଏହାର

କାରଣ ଜାଣି କରନ୍ତେ ଉପାୟ । ମନ୍ଦପଣେ ତାହାକୁ ମୁଁ କରିଅଛି
 ଶୟ । କାଳିଦାସ ତାହା ଶୁଣି କହିଲେ ସର୍ପୀରେ । ଲୁଚି ରହିଛନ୍ତି
 ବରରୁଚି ଗୁପ୍ତରେ ॥ ସରସ୍ୱତୀପୁତ୍ର ସେହୁ ତାକୁ କେମାରିବ । ମିଥ୍ୟା
 ନୁହଇ ଏ କଥା ଜାଣି ନରଦେବ ॥ ଘୋଷଣା ଦିଆଅ ତାଙ୍କ ତଥ୍ୟ
 ଯିବ ଜଣା । ଅବଶ୍ୟ କହିବେ ସେହୁ ଏଥିର ଘଟଣା ॥ କାଳିଦାସ
 କଥା ରଜା ସତ୍ୟ ବିଚାରିଲେ । ସେହିକ୍ଷଣି ନିଜ ରାଜ୍ୟ ନାଗର
 ପିଟିଲେ ॥ ପୁଅକୁ ଆମ୍ଭର ଯେହୁ ଭଲ କରିଦେବ । ଯେତେ ଇଚ୍ଛା
 ତେତେ ଧନ ଆମ୍ଭଠାରୁ ନେବ ॥ ଲୁଚି ରହିଥିଲେ ବରରୁଚି ଯାହା
 ଘରେ । ଏହା ଶୁଣି ସେ ବିପ୍ରକୁ କହିଲେ ଗୁପ୍ତରେ ॥ ଆହେ ବିପ୍ର
 କହ ତୁମ୍ଭେ ରଜା ଆଗେ ଯାଇ । ପୁଅବଧୂ ମୋର ଘାର ଉପାୟ
 ଜାଣଇ ॥ ବୟସେ ଗୋଟିଏ ଘର କରିଦେବ ଯେବେ । ସଙ୍ଗେଘେନି
 ତାକୁ ମୁହଁ ଆଣିବି ସେଠାବେ ॥ ସେ ଭିତରେ ରହି ସବୁ ବୁଝିବ
 କାରଣ । ରାଜକୁମାରଙ୍କ ରୋଗ ଦେବ ଛଡ଼ାଇଣ ॥ ଯେବେ ସେହିପରି
 ରଜା କରିଦେବେ ଘର । ଆରୋଗ୍ୟ କରିବି ନିଶ୍ଚୟ ପୁଅକୁ ତାଙ୍କର ॥
 ଏହା ଶୁଣି ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶୀଘ୍ର ଚଳିଗଲା । ନରପତି ଆଗେ
 ସେହିମନ୍ତ ଜଣାଇଲା ॥ ଶୁଣି ବିପ୍ର କଥା ରଜା କଲେ ବୟସର ।
 ଯୁବା ବେଶେ ବରରୁଚି ମିଳିଲେ ସେଠାର ॥ ଅଣାଇଲେ ନିଜ
 ପାଶେ ରାଜକୁମାରକୁ । ବୋଇଲେ ଅର୍ଥ କର ମୁଁ ପଢ଼ିବା
 ଶ୍ଳୋକକୁ ॥

ସଭାବ ପ୍ରତିପନ୍ନାନାଂ ବଞ୍ଚନେ କା ବିଦଗ୍ଧତା ।

ଅଜମାରୁଦ୍ଧ୍ୟ ସୁପ୍ରାନ୍ତଂ ହନ୍ତୁଃ କିଂ ନାମ ପୌରୁଷଂ ॥

ମିତ୍ରତ୍ୱାବ କର ତୁମ୍ଭେ ଭଲ ସହିତରେ । ରହିଥିଲ ଦୁହେଁ
 ବୃକ୍ଷେ ବାଘର ଭୟରେ ॥ ବିଶ୍ୱାସରେ ଭଲ ତୁମ୍ଭ କୋଳେ ଥିଲ
 ଶୋଇ । ବୋଲାଇଲ କି ଚତୁର ତାକୁ ପେଲି ଦେଇ ॥ ମିତ୍ରତ୍ୱେଷା

ହେଲ ନାଶ ଗଲ ପଡ଼ରୁଷ । ତାହା ଶୁଣି ସକାରକୁ ଗୁଡ଼
ରାଜଶିଷ୍ୟ ॥ ସେମିଶ ସେମିଶ ବୋଲି ଉଚ୍ଚାରଣ ଯହୁଁ । ବରରୁଚି
ଏହି ଶ୍ଳୋକ ଶୁଣାଇଲେ ତହୁଁ ॥

ସେତୁବନ୍ଧେ ପ୍ରୟାଗେ ତ ଗଙ୍ଗାସାଗରସଙ୍ଗମେ ।

ବ୍ରହ୍ମହା ମୃତ୍ୟୁତେ ପାପେମିତ୍ରୋଷ୍ଣ ନ ମୃତ୍ୟୁତେ ॥

ସେତୁ ବନ୍ଧ ପ୍ରୟାଗ ବା ସମୁଦ୍ରସଙ୍ଗମ । ପୁଣ୍ୟତୀର୍ଥମାନଙ୍କେ
ଏ ଅଟନ୍ତି ଉତ୍ତମ ॥ ସେହି ଶୀର୍ଷେ ସ୍ଥାନ କଲେ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟାକାରୀ ।
ଭୁଲିଯାଏ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା ତା ଦେହ ବାହାର । ମିତ୍ରଦ୍ରୋଷୀ ସେ
ତୀର୍ଥରେ ଶେତବାର ସ୍ଥାନ । କଲେ ମଧ୍ୟ ପାପତାର ନୁହଇ ମୋଚନ ॥
ଧର୍ମ ସାକ୍ଷୀ କରି ଭଲୁ ସଙ୍ଗେ ହେଲ ମିତ୍ର । ବାଦ କଥା ଶୁଣି ନଷ୍ଟ
କଲ ହେ ଚରଣ ॥ ମିତ୍ରଦ୍ରୋହଠାରୁ ବଳି ପାପ ଆଉଁ ନାହିଁ ।
ତାହା ତୁମ୍ଭେ ଅରଜିଲ ରାଜପୁତ୍ର ହୋଇ ॥ ଶୁଣିଣ ସଲକ୍ଷେ ସେହୁ
ପୋତିଲ ବଦନ । ସସେ ଗୁଡ଼ ମିଶ ମିଶ କଲ ଉଚ୍ଚାରଣ ॥ ତାହା
ଦେଖି ବରରୁଚି ବୋଲନ୍ତି କୁମର । ପଢ଼ୁଛି ଅପର ଶ୍ଳୋକ ଅର୍ଥ
ହେତୁ କର ॥

ମିତ୍ରଦ୍ରୋଷୀ କୃତଦ୍ଵଷ୍ଟ ଯେ ତ ବିଶ୍ଵାସଘାତକାରୀ ।

ତେ ନର ନରକଂ ଯାନ୍ତି ପାବତନ୍ତ୍ର ଦିବାକରୋଃ ॥

ମିତ୍ରଦ୍ରୋଷୀ କୃତଦ୍ଵ ଯେ ବିଶ୍ଵାସଘାତକ । ମହାପାପୀ ଅଟନ୍ତି ଏ
ତିନିଜଣଯାକ ॥ ଏହି ତିନି ମହାପାପୀ ଗମନ୍ତି ନର୍କକୁ । ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ
ଧ୍ଵାପାକ କହିଲି ତୁମ୍ଭକୁ ॥ ଏକାବେଳେ କଲ ତୁମ୍ଭେ ତିନି
ପାପଯାକ । କଷ୍ଟ ନ ପାଇବ କିପାଁ ନ ଯିବ ନରକ ॥ ରାଜପୁତ୍ର ଏହା
ଶୁଣି ମନେ ଚିନ୍ତା କଲ । ସସେମି ଏ ତିନିଗୋଟି ଅକ୍ଷର ଗୁଡ଼ଲ ।
ରା ରା ବୋଲି ଅନୁକ୍ଷଣେ କହନ୍ତେ ମୁଖରେ । ବରରୁଚି ଶୁଣାଇଲେ
ଅନ୍ୟ ଶ୍ଳୋକ ଶରେ ।

ରାଜସି ରାଜପୁତ୍ରୋଽସି ଯଦି କଲ୍ୟାଣମିଚ୍ଛସି ।

ଦେହ ଦାନଂ ଦ୍ଵିଜାତିଶ୍ରେୟ ଦେବତାରାଧନଂ କୁରୁ ॥

ଶୁଣ ଆହେ ରାଜପୁତ୍ର ମୋହର ବଚନ । ଯଦି ତୁମ୍ଭେ ଇଚ୍ଛାକର
ନିଜର କଲ୍ୟାଣ ॥ ଆରାଧନା କର ଦେବେ ଦିଅ ବିପ୍ରେ ଦାନ ।
ଆଶ୍ଵେନୀ ଲଭିବ ମନୋବାଞ୍ଛା ଦେବ ପୂର୍ଣ୍ଣ ॥ ଶୁଣି ରାଜପୁତ୍ର
ସସେମିର ଦେଲ ଗୁଡ଼ । ଏମନ୍ତ କହିଲ ବରରୁଚି ପାଦେ ପଡ଼ି ॥
ତୁମ୍ଭ କରୁଣାରୁ ଆଜି ରୋଗ କ୍ଷୟ ହେଲ । ପୂର୍ବ ଭାବ ଆସି ମୋର
ଦେହେ ପ୍ରକାଶିଲ ॥ ତୁମ୍ଭପାଦେ ଆଜିଠାରୁ ହୋଇଲି ମୁଁ ଦାସ ।
କ୍ଷମା କରୁଥିବ ମୁହିଁ କରୁଥିଲେ ଦୋଷ ॥ ବସୁନ୍ଧର ଉଦ୍ଘାତେ ସେ
ଚରିତକୁ ଶୁଣି । ବିଦମ ବୋଇଲେ ବଧୂ ଶୁଣ ମୋର ବାଣୀ ॥
ଏହା କହି ସେହି ସଭାଜନଙ୍କ ଆଗରେ । ଶୁଣାଇଲେ ଏହି ଶ୍ଳୋକ
ପଢ଼ି ଉଚ୍ଚସ୍ଵରେ ॥

ଗୃହେ ବସସି କୌମାର ! ଅଟବାଂ ନୈବ ଗଚ୍ଛସି ।

ରକ୍ଷକ୍ୟାଂସ୍ତ୍ରମନୁଷ୍ୟାଣାଂ କଥଂ ଜାନାସି ଭାଷିତଂ ॥

କୁଳବଢ଼ା ନାରୀ ତୁମ୍ଭେ ଗୃହେ ସଦା ଥାଅ । କେତେବେଳେ
ହେଲେ ତୁମ୍ଭେ ବନକୁ ନ ଯାଅ ॥ ଭାଲୁ ବାଘ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ଏହି
ସମାର୍ପର । କପରି ଜାଣିଲ ତାହା କହ ମୋ ଆଗର । ନୃପ ବାକ୍ୟ
ବରରୁଚି ଶୁଣିଲେ କର୍ଣ୍ଣରେ । ଶୁଣ ବୋଲି କହି ଏହି ଶ୍ଳୋକଟି
ବୋଲିଲେ ॥

ଗୁରୁଦେବପ୍ରସାଦେନ ଜହ୍ନାଗ୍ରେ ମେଃ ସରସ୍ଵତୀ ।

ତେନାହଂ ନୃପ ଜାନାମି ଭାନୁମତ୍ୟାସ୍ତ୍ରିଲଂ ଯଥା ॥

ଗୁରୁଦେବଙ୍କର କୃପା ଥିବାରୁ ମୋଠାରେ । ବସିଛନ୍ତି ସରସ୍ଵତୀ
ସଦା ମୋ ଜହ୍ନାରେ ॥ ସେଥିପାଇଁ ଜାଣିଲି ମୁଁ ସେ କଥା ସକଳ ।
ଜାଣିଥିଲି ଯେଉଁରୂପେ ଭାନୁମତୀ ତଳ ॥ ବିଦମ ଆଦିତ୍ୟ ତାହା ଶୁଣି

ଧାଡ଼ିକାରେ । ପଣିଯାଇ ବସୁଦରେ ତାହାଙ୍କ ପାଦରେ ॥ ପୁନାକରି
ଆନନ୍ଦରେ ତାକୁ ଘେନିଗଲେ । ଧନ ରହୁ ଅଳଙ୍କାର ବହୁତର
ଦେଲେ ॥ ରଖାଇଲେ ପୂର୍ବପରି ହୋଇ ହରଷିତ । ଏହିପରି
ଗୁଣବାନ ବିହମଆଦିତ୍ୟ ॥ ମୋହଠାରୁ ଶୁଣିଲ ତ ଶୋଭା ନରରାଣ ।
ସେହିଦିନ ହେବ ତୁମ୍ଭେ ତାଙ୍କର ସମାନ ॥ ସେହିଦିନ ବସିବ
ହେ ଆସି ସିଂହାସନେ । ହୋଇନାହିଁ ଏବେ ତୁମ୍ଭେ ତାଙ୍କର
ସମାନେ ॥ ଏହା କହି ସେ ପୁରୁଷ ଶୂନ୍ୟମାର୍ଗେ ଗଲ । କହେ
ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ ସ୍ୱର୍ଗରେ ରହିଲ ॥

ସପ୍ତମ ପୁରୁଷର କଥା

ତାହାପରେ ଶୁଭଲଗ୍ନେ ଶୋଭା ନରରାଣ । ସନ୍ତୋଷିଲେ ଦେବ
ଦ୍ୱିଜ ଅତିଥିଙ୍କ ମନ ॥ ତହୁଁ ସିଂହାସନ ପାଶେ ପ୍ରବେଶିଲେ ଯାଇଁ ।
ଦେଖି ତାକୁ ସପତମ ପୁରୁଷ କହଇ ॥ ଶୁଣ ତୁମ୍ଭେ ବାକ୍ୟ ମୋର
ଶୋଭା ନରପତି । ବସନ୍ତି ଏ ସିଂହାସନେ ବିହମ ନୃପତି ॥ ଯେତେ
ବେଳେ ତୁମ୍ଭେ ତାଙ୍କ ସମାନ ହୋଇବ । ସେତେବେଳେ ଏହି
ସିଂହାସନରେ ବସିବ ॥ ପୁରୁଷର କଥା ଶୁଣି ଶୋଭା ନରରାଣ ।
ବୁଝିବାକୁ ପରୁରିଲେ ହୋଇ ହୁଷ୍ଟମନ ॥ ଜାଣିଅଛ ଯେତେ ଯେତେ
ତାଙ୍କର ପୁରୁଷ । କହ ପୁରୁଷକେ ତାହା ବିସ୍ତାର କରିଣ ॥ ତାହା
ଶୁଣି କହଇ ସେ ସ୍ୱରୂପ ପୁରୁଷ । ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ଥିଲେ ସବ
ଗୁଣଶାଳୀ । ଦିନେକ ସେ ବିହମାର୍କ ଆପଣା ରାଜ୍ୟରେ । ଦିଆଇଲେ
ଘୋଷଣା ଯେ ବୁଲଇ ଦାଣ୍ଡରେ ॥ ବିଦାନ ପଣ୍ଡିତ ଯେତେ ଅଛ
ଏହି ଦେଶ । ସେ ସକଳେ ଯାଇ ରାଜସଭା ମଧ୍ୟେ ବସ ॥ ତୁମ୍ଭକୁ
ପାଳିବେ ରାଜା ଅତି ଯତନରେ । ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ ଧନ ବସ୍ତୁ ତୁମ୍ଭ

ଘରେ ॥ ଏହା ଶୁଣି ଯେତେ ଶୁଣବାନ ଲୋକ ଥିଲେ । ସବେଯାଇ
 ବନ୍ଧନଙ୍କ ସଭାରେ ବସିଲେ ॥ ନାନା ଦେଶ କଥା ନାନା ପୁରାଣ
 ଚରିତ । ରାଜାଙ୍କୁ ସେ ଶୁଣାଇଲେ ହୋଇ ହରଷିତ ॥ ସେହି ସଭା
 ମଧ୍ୟେ ଏକ ବିପ୍ର ବସିଥିଲା । ବିହମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ଆଗେ ଏପରି କହିଲା ॥
 ଶ୍ରୀ କରବାକୁ ଜାଣ ମୁହିଁ ଯାଇଥିଲି । ବୁଲି ବୁଲି ଚନ୍ଦ୍ରକୂଟ ପର୍ବତେ
 ମିଳିଲି ॥ ପୁଣ୍ୟବତୀ ନଦୀ ଏକ ଅଛି ସେଠାବରେ । କେତେ ମୁନି
 ଜପ ତପ କରନ୍ତି ତା ଘାଟେ ॥ ଦିଗମ୍ଭସ ନାମେ କାଳୀ ରହିଛନ୍ତି
 ତହିଁ । ପୂଜା କରୁଛନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ବଳିଭୋଜୀ ଦେଇ ॥ ବିପ୍ରଠାରୁ ଏହି
 କଥା ଶୁଣି ସେ ରଜନ । ସେ ବିପ୍ରଙ୍କୁ ସଙ୍ଗେ ଧରି ଗମିଲେ ସେ
 ସ୍ଥାନ ॥ ଚନ୍ଦ୍ରକୂଟେ ମିଳି ସ୍ନାନକଲେ ନଦୀ ଜଳେ । ଦେବାଙ୍କ ମନ୍ଦିରେ
 ଯାଇ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ॥ ସେଠାରେ ଦେଖିଲେ ବିପ୍ର ତପ କରୁ-
 ଅଛି । ଚାରିପାଶେ ଅଳ୍ପ ଜାଳି ମଧ୍ୟରେ ବସିଛି ॥ ଦେଖି ତାଙ୍କୁ ପଚା-
 ରିଲେ ବିହମ ମିହିର । ଏତେ କଷ୍ଟ ସହି ତପ କି କାରଣେ କର ॥
 ସତ କହି ସେ କାରଣ ସକଳ ବୁଝାଅ । ତୁମ୍ଭ କଷ୍ଟ ଦେଖି ହୁଏ ମୋ
 ମନ ଅସ୍ତପ୍ତ ॥ ତମ୍ଭ ଦୁଇ ବୁଦ୍ଧି ବିପ୍ର କରୁଥିଲେ ଧ୍ୟାନ । ନୃପ
 ବାକ୍ୟଶୁଣି ତାଙ୍କୁ କହିଲେବଚନ ॥ କିଏ ତୁମ୍ଭେ ତୁମ୍ଭ ନାମକର ହେ
 ପ୍ରକାଶ । ଉତ୍ତରରେ ନୃପତି ମୁଁ ବିହମ ନରେଶ ॥ ବିପ୍ର ବୋଲେ
 ଶୁଣ ଯାହା ପ୍ରକ୍ତିଲ ନୃପତି । ସ୍ବପନରେ ଦିନେ ଆସି ମୋତେ
 ଭଗବତୀ ॥ କହିଲେ ହେ ବିପ୍ର ମୋତେ ନାନା ଉପହାରେ । ପୂଜା
 କରି ନୃପ ବଳି ଦେଲେ ମୋ ଆଗରେ ॥ ତୁମ୍ଭ ମନୋବାଞ୍ଛା ସବୁ
 କରିବି ପୂରଣ । ମିଥ୍ୟା କେବେ ନୁହଇଟି ଏହିକଥା ଜାଣ । ଏହା
 କହି ଭଗବତୀ ହୋଇଲେ ଅନ୍ତର । ଯୋଗାଡ଼ିଲି ସେହିଦିନୁ ନାନା
 ଉପହାର ॥ ମାତ୍ର ନୃପବଳି କାହୁଁ ଦେବ ନ ମିଳଇ । ସେଥିପାଇଁ
 କରୁଅଛୁ ତପ କଷ୍ଟ ସହି । ତାହା ଶୁଣି କହିଲେ ସେ ବିହମ

ଆଦିତ୍ୟ । ମୁଁ ନୃପ ବଳ ହେଲି କହୁଅଛି ସତ୍ୟ ॥ ମୋତେ ବଳ
 ଦେଇ ତୁମ୍ଭେ ଦୂର କର କଷ୍ଟ । ତାହା ଶୁଣି ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଉଠିଲେ
 ଭରିତ ॥ ସଙ୍ଗେନେଇ ସେ ରାଜାକୁ ଦେବା ପାଶେଗଲେ । ଧୂପ
 ଘାପ ନଇବେଦ୍ୟ ଉପରୁ ଦେଲେ । ପ୍ରୋଷଣ କରିଣ ତାକୁ ସେହି-
 ଠାରେ ରଖି । ବଳ ଦେବାପାଇଁ ଖଡ୍ଗ ରଖନ୍ତେଣ ଟେକି ॥
 ଭଗବତୀ ତାହା ଜାଣି ନିଜ ରୂପେ ଆସି । ଛଡ଼ାଇ ଯେନିଲେ ବିପ୍ର
 ହସ୍ତରୁ ସେ ଅଣି । ନୃପ ମୁଖ ଚାହିଁ ଦେବା ବୋଲନ୍ତି ବଚନ । ତୁଷ୍ଟ
 ହେଲି ଆହେ ନୃପ ମାଗି ବର ଘେନ ॥ ଦେବା ବାକ୍ୟ ଶୁଣି ନୃପ
 ଜଣାନ୍ତି ସଭର । ଏ ବିପ୍ରର ମନବାଞ୍ଛା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କର ॥ ତାହା
 ଶୁଣି ଭଗବତୀ କହିଲେ ବିପ୍ରକୁ । ଯାହା ଇଚ୍ଛା କରିଅଛି ମାଗ ସେ
 ବରକୁ ॥ ବିପ୍ର ବୋଲେ ଯେବେ ହୋଇଲ ପ୍ରସନ୍ନ । ମାଗୁଅଛି
 ତୁମ୍ଭ ପାଦେ କର ମୋତେ ଲୀନ ॥ ଅସ୍ତ୍ର ବୋଲି ସେ ବିପ୍ରକୁ କହି
 ଭଗବତୀ । ତଦନ୍ତେ କହିଲେ ତୁମ୍ଭେ ଶୁଣ ହୋ ନୃପତି ॥ ଜଗତରେ
 ଏକା ତୁମ୍ଭେ ପର ଉପକାରୀ । ସେ ଯୋଗେ ଏ ବର ଦେଉଅଛି
 ପ୍ରୀତିକରି ॥ ସବୁକାଳେ ତୁମ୍ଭ ବାଞ୍ଛା ହେଉଥୁବ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏହା କହି
 ବିଗମ୍ଭ ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଜୀନ ॥ ବର ପାଇ ସେ ବିହମ ନିଜ ଦେଶେ
 ଗଲେ । ଶୁଣିଲ ଚିତ୍ରାଙ୍କ କାଉଁ ଶ୍ରେୟନୃପ ଭଲେ ॥ ତାଙ୍କ ପରି
 ହୋଇପାର କାଉଁଶାଳୀ ଯେବେ । ସିଂହାସନେ ବସିବାକୁ ଆସିବଟି
 ତେବେ ॥ ଏହିପରି ନରତକୁ କହି ସେ ପୁରୁଷ । କହେ ଜଗନ୍ନାଥ
 ଗଲ ସ୍ୱର୍ଗପୁରେ ତଳ ॥

ଅଶ୍ୱମ ପୃଥୁଲର କଥା

ତାହାପରେ ଦିନେ ଶ୍ରେୟ ଦେବାଜୀନ କଲେ । ଶୁଭବେଳେ
 ଦେଖି ସିଂହାସନ ପାଶେ ଗଲେ ॥ ବସିବାକୁ ଯାଇ ନୃପ ପାଦଛେ

ଉଠନ୍ତେ । ଅଷ୍ଟମ ପୁଞ୍ଜି ତାଙ୍କୁ କହଇ ଏମନ୍ତେ ॥ ଆହେ ଶ୍ରେଣନୁମ
 ଏହା ନୁହଇ ଉଚିତ । ଏଥିପରେ ବସୁଥିଲେ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ॥
 ତାଙ୍କ ସମ ହେଲେ ତୁମ୍ଭେ ଏଥେ ଆସି ବସ । ପରୁରଲେ ତାହା ଶୁଣି
 ବିହମ ନରେଶ ॥ କହ ହେ ପୁଞ୍ଜି ତାଙ୍କ ଅପୁର ଚରିତ ॥ ଶୁଣିବାକୁ
 ତୋହଠାରୁ ବଳିଅଛି ଚିତ୍ତ ॥ ତାହା ଶୁଣି ସେ ପୁଞ୍ଜି ହରଷ
 ମନରେ । ଶୁଣ ତେବେ ନୃପ ବୋଲି କହି ଆରମ୍ଭିଲେ ॥ ସଭା
 ମଣ୍ଡାଇଲେ ଦିନେ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ । ସକଳ ପଣ୍ଡିତ ଚର୍ଚ୍ଚି ଥିଲେ
 ଉପସ୍ଥିତ । କାଳଦାସ ଆଦି ସବେ ସେ ସଭାରେ ଥିଲେ । ଆସି
 ସେହଠାରେ ଜଣେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ମିଳିଲେ ॥ ଦେଖି ନୃପ ସନ୍ନ୍ୟାସୀକୁ
 ଆନନ୍ଦ ହୋଇଲେ । ଆସନରୁ ଉଠି ପୂଜା ଯଥାବଧି କଲେ ॥
 ବିନୟ ବଚନେ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ ଏହା । କି କାରଣେ ଆଗମନ
 କଲ ପୁଣ୍ୟଦେହୀ ॥ ଯା ମାଗିବ ତାହା ଦେବ ଅଟେ ମୋର ସତ୍ୟ ।
 ତାହା ଶୁଣି ସେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ହୋଇ ତୋଷିଚିତ୍ତ ॥ ବୋଇଲେ ହେ ନୃପ
 ଶୁଣ ଏକାନ୍ତ ସ୍ଥାନରେ । କହିବି ଯା ଇଚ୍ଛା ଅଛି ମୋହର ମନରେ ॥
 ରାଜା ଶୁଣି ସେହିକ୍ଷଣି ସେଠାରୁ ଉଠିଲେ । ସଙ୍ଗେ ଧରି ସନ୍ନ୍ୟାସୀଙ୍କି
 ଅନ୍ତଃପୁରେ ଗଲେ ॥ ବସିଲେ ଏକାନ୍ତେ ଦୂର କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ।
 ଚର୍ଚ୍ଚି ଫିଟାଇଲେ ଯୋଗୀ କୋଥଳ ମୁଣାକୁ ॥ ସେ ଭିତରୁ ମଲ୍ଲଶୂଆ
 ଗୋଟିଏ କାଢ଼ିଲେ । ରାଜାଙ୍କର ମୁଖରୁହିଁ ଦୁଃଖରେ କହିଲେ । ଆହେ
 ନୃପ ବଡ଼ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଏହାଠାରେ ମୋର । ପୁଣି ବଞ୍ଚାଇଲେ କୁପ୍ରି
 ଲଭିବି ଅପାର ॥ ତାହା ଶୁଣି ବୋଇଲେ ସେ ବିହମ ରାଜନ । ମୃତ
 ଶବ୍ଦ ଜାଇବାର ଅସମ୍ଭବ ଜାଣି ॥ ଦଣ୍ଡେମାତ୍ର ତାକୁ ଅବା ପାରିବ
 ବଞ୍ଚାଇ । ସବୁଦିନେ ଜାଆଇବା ବିଦ୍ୟା ମୋର ନାହିଁ । ସନ୍ନ୍ୟାସୀ
 କହିଲେ ନୃପ ସେହିପରି କର । ଦଣ୍ଡେ ହେଲେ ଦେଖି ମନୁ
 ଦୁଃଖ ଯିବ ମୋର ॥ ଶୁଣି ରାଜା ପରଦେହ ପ୍ରବେଶ ମନ୍ଦରେ । ନିଜ

ଆମ୍ଭା ପ୍ରବଳଲେ ଶୁଆର ପିଣ୍ଡରେ ॥ ସେନ୍ଧିକଣି ପ୍ରାଣ ପାଇଁ ଉଠିଲୁ
 ସେ ଶୁକ । ମୃତ ପରି ଥିଲେ ରଜା ହରାଇ ବିବେକ ॥ ଦୃଷ୍ଟବୃତ୍ତି
 ଆଚରଣ କଲୁ ସେ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ । ନିଜଦେହ ଗୁଡ଼ି ରଜାଦେହେ ଗଲୁ
 ପଶି ॥ ନରପତି ତାହା ଦେଖି ଆକୁଳ ହୋଇଲେ । ଶୁନ ଦେହେ
 ଥାଇ ଘର ମଧ୍ୟରେ ବୁଲିଲେ ॥ ଯୋଗୀ ଥାଇ ରଜା ଦେହେ ଯଷ୍ଟିଏ
 ବୁଲିଲ । ନିର୍ଦ୍ଦାତେ ପିଟିଲୁ ଶୁଆ ଶରୀରକୁ ଚାହିଁ ॥ ଭୟେ ରଜା
 ଦିଗମ୍ଭସ ପାଦପଦ୍ମ ସ୍ପର୍ଶ । ଗବାକ୍ଷ ବାଟରେ ଉଡ଼ିଗଲେ ପ୍ରାଣ
 ଧରି ॥ ରଜା ଦେହେ ଯୋଗୀ ପଶି ମନ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟେ ଗଲୁ । ଖାତ ଖୋଳି
 ସନ୍ଧ୍ୟାସୀର ଦେହ ପୋତାଇଲୁ । ସିଂହାସନେ ବସି ଯୋଗୀ
 ଟେକାଇଲୁ ଛପ । ଡକାଇଲୁ ଥିଲେ ଯେତେ ସେ ଦେଶେ କରୁତ ॥
 ସେମାନଙ୍କୁ ଆଜ୍ଞା ଦେଲୁ ପାଖରେ ବସାଇ । ଧର ଯେତେ ଶୁଆଛନ୍ତି
 ଦେଶ ମଧ୍ୟେ ରହି ॥ ଯେତେ ଗୋଟି ଶୁଆ ଆଣିଦେବ ଆମ୍ଭ ପାଶେ ।
 ତେତେ ଗୋଟି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୁଦ୍ରା ଦେବ ମୁଁ ସନ୍ତୋଷେ ॥ ଏହା ଶୁଣି
 ସେ କରୁତମାନେ ଚଳିଗଲେ । ବ୍ୟାଧବୃତ୍ତି ଉପାୟରେ ଶୁଆକୁ
 ଧଇଲେ । ରଜାପାଶେ ଦେଇ ତାର ମୂଲ୍ୟ ଦେନ ଯାନ୍ତି । ବଧ
 କରେ ସେ ଶୁଆକୁ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ନୃପତି । ରଜ୍ୟ ଲେଉଟେ ଜ୍ଞାନ ଧର୍ମ
 ହରାଇ ସକଳ । ଶୁଆମରା ବୃତ୍ତିଟିକି କରିଥାଏ ମୂଲ ॥ କହଇ
 ପୁଣି ଶୁଣି ଶ୍ରେଣ ନରରାଣ । ବାରମେନ ନାମେ ଥିଲୁ ଶବ୍ଦରେକ
 ଜାଣ ॥ ବିମ୍ବ ଆଦିତ୍ୟ ତାକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରିଥାନ୍ତି । ପ୍ରତିଦିନ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୁଦ୍ରା
 ଗୋଟିଏ ଦିଅନ୍ତି ॥ ସେ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଯେଉଁ ଦିନୁ ନୃପତି ହୋଇଲୁ ।
 ସେ ଦିନୁ ତାହାକୁ ଆଉ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ନ ମିଳିଲୁ ॥ ମନ ଦୁଃଖେ ସେ ଶବ୍ଦର
 ଘରେ ଥିଲୁ ତାର । ଶୁଆ ଧରିବାକୁ ଦିନେ ହୋଇଲୁ ବାହାର ॥
 ଜାଲ ପୋତି ବନ ମଧ୍ୟେ ଖୁଦ ବୁଣିଦେଲୁ । ଲୁଚକରି ବୃକ୍ଷ
 ମୂଳେ ଯାଇ ସେ ବସିଲୁ ॥ ଶୁଆ ପଲ ଖୁଦକଣି ଖାଇବା

ଆଶାରେ । ଉଡ଼ି ଆସି ପଡ଼ିଗଲେ ଶବର ଜାଲରେ ॥ ଗାରସିଂହ
 ଶବର ତା ଦେଖି ଧାଇଁଗଲା । ଦୁଇହାତେ ଜାଲ ଡୋରି ଧରି ସେ
 ଟାଣିଲା ॥ ଶୁଆରୁପୀ ବିହମ ସେ କୃଷ ସଫିଥିଲେ । ଆପେ ଆସି
 ଗାରସିଂହ ଜାଲରେ ପଡ଼ିଲେ ॥ ତାହା ଦେଖି ସେ ଶବର ହୋଇଣ
 ଚକିତ । ଭଲ ସ୍ଥାନେ ଯହେ ତାକୁ ରଖିଲା ଭୁବିତ ॥ ଶ୍ରାବଣ ସେ
 ମନମଧ୍ୟେ ଏ କି ବିପତ୍ତି । ଏହୁ କିମ୍ପା ଆପେ ଆସି ହୋଇଲା
 ପଡ଼ିତ ॥ ବଡ଼ ଲୋକ ଜଣେ କେହି ଏହି ହୋଇଥିବ । ଏହା ଶ୍ରବ
 ଶୁଆଯାକ ବାନ୍ଧିଲା ସେ ଜବ ॥ ଗୃହେ ଯିବାପାଇଁ ତହୁଁ ହୋଇଲା
 ବାହାର । ବାଟେ ତାକୁ କହିଲେ ସେ ବିହମ ମିହିର ॥ ଶୁଣ ମୋର
 ବଚନ ଗାରସିଂହ ବ୍ୟାଧ । କି କାରଣେ ଏତେ ଜୀବ କରିବୁ ତୁ
 ବଧ ॥ ବୋଇଲା କିସତ ରଜା କଣିକରି ନେବ । ଯେତେ ଶୁଆଦେବ
 ତେତେ ସ୍ବର୍ଣ୍ଣମୁଦ୍ରା ଦେବ । ପୋଷିବି ମୁଁ ତାହା ବିକି କୁଟୁମ୍ବ ମୋହର ।
 ଶୁଣି କହେ ଶୁଆରୁପୀ ବିହମ ମିହିର ॥ ଏକା ମୋତେ ରଖି ସବୁ ଶୁଆ
 ଗୁଡ଼ିଦେଲେ ॥ ସହସ୍ରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମୁଦ୍ରା ମୁଣି ଦେବ ଭଲେ ॥ ତାହା
 ଶୁଣି ସେ ଶବର ଦେଲା ସବୁ ଗୁଡ଼ି । ରଜା ଶୁଆଟିକୁ ଯହେ ରଖିଲା
 ସଜାଡ଼ି ॥ ରଜା ଶୁଆ ସେ କିସତ ଘରେ ରହିକରି । ସବୁବେଳେ
 ପଡ଼ୁଥାଏ ରାମ କୃଷ୍ଣ ହରି ॥ ଶୁଣ ଆହେ ଶ୍ରେୟ ନୃପ ସେ ପାପୀ
 ସନ୍ଧ୍ୟାପୀ । ରାଣିହଂସ ପୁରେ ପଶି ନ ପାରେ ଭରସି ॥ ରୂପବତୀ
 କନ୍ୟାଟିଏ ମନ୍ଦ୍ରୀ ଘରେ ଥିଲା । ତାକୁ ଚନ୍ଦ୍ର ହେବା ଲାଗି କଥା
 ପକାଇଲା ॥ ଏହାଶୁଣି ମନ୍ଦ୍ରୀବର ହେଲା ଉତ୍ତପ୍ତ । ଜାମାତାହୋଇବେ
 ରଜା ହେବ ମୋର ଭଲ ॥ ଯୋଗାଡ଼ିଲା ଆନନ୍ଦରେ ବିଭାର ବିଧାନ ।
 ଅଧିବାସ ବିଧି କନ୍ୟା କଲା ପୂର୍ବଦିନ ॥ ବିଭାଦିନ ପ୍ରସାଦରୁ ଉଠି
 ମନ୍ଦ୍ରୀସୂତା । ସଖୀ ହସ୍ତେ ଧରିଲା ହଳଦୀ ଅଳତା ॥ ସ୍ନାନ କରିବାକୁ
 ଗଲା ସରସ୍ବତୀ କଳେ । ସଖୀଗଣ ସହିତରେ ମିଶି କୁତୁହଲେ ॥

ବାରସିଂହ ଶବରର ସରସ୍ବତୀ ଗାରେ । ଗୃହ ଅଟେ ମନ୍ଦୀପୁତା ଗଲ
 ସେ ବାଟରେ ॥ ଶୁଆ ପାଠ ପଢ଼ିବାର କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ବରେ ଶୁଣିଲ । ଶୁଆ ପାଶେ
 ମନ୍ଦୀ ପୁତା ପରବେଶ ହେଲ ॥ ପରୁରଲ ଶବରକୁ ମନ୍ଦୀର କୁମାରୀ ।
 ଶୁଆଟିକ ଦେବୁ କି ମୁଁ ନେବି କଣିକର ॥ କରତ ବୋଇଲ ଦେଲେ
 ସହସ୍ରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ଏ ଶୁଆକୁ ତେବେ ମୁହିଁ ଦେଇପାରେ ଜାଣ ॥
 ସହସ୍ରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମନ୍ଦୀପୁତା ଅଣାଇଲ । ଶବରକୁ ତାହା ଦେଇ
 ଶୁଆଟିକ ନେଲ ॥ ଯତନେ ଘୋଡ଼ାଇ ତାକୁ ପଣତ କାନୀରେ । ସେ
 ନବାନା ପହଞ୍ଚିଲା ଆପଣା ମନ୍ଦିରେ । ଶୁଆ ପାଠ ଶୁଣିବାକୁ କରନ୍ତେ
 ସେ ମନ । ଶୁଆ ତାକୁ ସେହ୍ନିକାଳେ କହିଲ ଏସନ ॥ କଥାଟିଏ
 କହିବି ମୁଁ କରବୁ ତୁ ଯେବେ । ବହୁତ ମଙ୍ଗଳ ତୋର ହୋଇବଟି
 ତେବେ ॥ ମଧୁଶ୍ୟାମା ଘରେ ମତେ ଗୋପନେ ରଖିବୁ । ମୋ କଥା
 ସେ ରଜା ଆଗେ କହି ନ କହିବୁ ॥ ମେଣ୍ଟାଟିଏ ବାନ୍ଧିଥିବୁ ପଲ୍ୟଙ୍କ
 ଖୁରରେ । ବସିଥିବୁ ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ପଲ୍ୟଙ୍କ ଉପରେ ॥ ପରୁରଲ
 ରଜା ତୋତେ ନକହିବୁ କଥା । ବସିଥିବୁ ମୁକପରି ପୋତିଦେଇ ମଥା
 ବହୁତ ଦିନଯୁ ହୋଇ ପରୁରବ ଯେବେ । ଲଜେ ଲଜେ ଏହି କଥା
 କହିବୁ ତୁ ତେବେ ॥ ଦେଖ ଏହି ମେଣ୍ଟା ଅଟେ ମୋର ନୀଳ ଭାଇ ।
 ତା ଆଗରେ କିପରି ମୁଁ କଥା କହିବଇଁ ॥ ତୋହ କଥା ଶୁଣି ରଜା
 ନେଲେ ମେଣ୍ଟା ପ୍ରାଣ । ଦିକଲେ ତୁ ଭାଇ ବୋଲି କରବୁ ଫିରନ ॥
 ରଜାକୁ କହିବୁ ପୁଣି ଦିନଯୁ ବଚନ । ଏ ଭାଇକି ମୋର ତୁମ୍ଭେ
 ଦିଅ ଜୀବଦାନ ॥ ରଜା ତାକୁ ଯେତେବେଳେ ଦେବଟି ଜାଆଇଁ ।
 ସେହ୍ନିକଣି ମୋତେ ଆସି ଘେନିଯିବୁ ତୁହି ॥ ରଜାର ଉପରେ ନେଇ
 ବସାଇବୁ ମୋତେ । ଏମରି କରିଲେ ସୁଖେ ରହିବୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ ॥
 ତାହା ଶୁଣି ମନ୍ଦୀପୁତା ସନମତ କଲ । ମେଣ୍ଟାଟିଏ ଆଣି ଖଟ ଖୁରରେ
 ବାନ୍ଧଲ ॥ ଶୁଆକୁ ଗୁପତେ ରଖିଦେଲ ସେହ୍ନିଠାରେ । ବସିଥିଲ ମୁଣ୍ଡ

ପୋତ ପଲଙ୍କ ଉପରେ । ବସୁକାର୍ଯ୍ୟ ଦିନବେଳୁ ହୋଇଥିଲା ଶେଷ ।
 ବେଳକାଳ ଜାଣି ରାଜା ହୋଇଲେପ୍ରବେଶ ॥ ମନ୍ତ୍ରୀସୁତା ପାଶେଯାଇ
 ଆନନ୍ଦେ ବସିଲା । ହାସ୍ୟ ପରିହାସ କରି ବଚନ ଗୁଣିଲା ॥ ସବୁ ଶୁଣି
 ମନ୍ତ୍ରୀସୁତା ନ ଦେଲା ଉତ୍ତର । ପରୁରଲ ରାଜାପୁଣି ହୋଇ କାମାତୁର ॥
 ଉତ୍ସବ କାଳରେ କପାଁ କରୁ ମୌନବ୍ରତ । କହ ଗୋ ସୁନ୍ଦର ତୋର
 କେବଣ ଚରିତ ॥ ତାହା ଶୁଣି ଧୀର କରି କହଇ ସୁନ୍ଦର । ଏହି
 ମେଣ୍ଟା ଗୁଲ ମୋର ଜାଣ ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ତାଆଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ମୁହଁ
 ତୁମ୍ଭ ସଙ୍ଗେ । କପରି ହେବ କହନ୍ତେ ନୃପ ଉଠି ରାଗେ ॥ ଯଷ୍ଟି
 ପ୍ରହାର ସେ ଶୀଘ୍ର ମେଣ୍ଟା ପ୍ରାଣ ନେଲା । ମନ୍ତ୍ରୀସୁତା ତାହା ଦେଖି
 ବକଳେ କାନ୍ଦଲା ॥ ବୋଇଲା ହେ ପ୍ରାଣନାଥ ଗୁଲ ମୋର ଏହି ।
 ଏହାକୁ ବଞ୍ଚାଅ ମୋହଠାରେ ଦୟାବନ୍ଧୁ । ପ୍ରିୟବଶେ ପଡ଼ି ଯୋଗୀ
 ହରାଇଲା ଜ୍ଞାନ । ପୁରାଇଲା ମେଣ୍ଟା ଦେହେ ଆପଣା ଜୀବନ । ତାହା
 ଦେଖି ମନ୍ତ୍ରୀସୁତା ବେଗେ ଧାଇଁଗଲା । ଶୁଆଟିକ ନେଇ ରାଜାଉପରେ
 ଗୁଡ଼ିଲା ॥ ବିଷମ ଆଦିତ୍ୟ ଶୁଆ ଦେହ ଗୁଡ଼ିଦେଇ । ନିଜ ଦେହେ
 ପ୍ରବେଶିଲେ ଆନନ୍ଦତ ହୋଇ ॥ ସେ କନ୍ୟାକୁ ପଠାଇଲେ ନିଜ
 ଅନ୍ତଃପୁରେ । ସଙ୍ଗେ ଧରି ମେଣ୍ଟାଟିକ ମିଳିଲେ ସଭାରେ ॥
 ସନ୍ନ୍ୟାସୀର ମୃତପିଣ୍ଡ ମାଟିରୁ ଖୋଳାଇ । ମିଶାଇଲେ ସେହିସଣି ମେଣ୍ଟା
 ସଙ୍ଗେ ନେଇ ॥ ସନ୍ନ୍ୟାସୀର ମୃତପିଣ୍ଡ ପାଇଲା ଜୀବନ । ଅକାରଣେ
 ମେଣ୍ଟାଟିର ନାଶଗଲା ପ୍ରାଣ ॥ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଲଜରେ ମୁଖ ପୋତିଲା
 ତଳକୁ । ତା ଦେଖି ବିଷମାଦିତ୍ୟ ବୋଇଲେ ତାହାକୁ ॥ ଏପରି
 ବିଶ୍ୱାସବାଣୀ କଥା କାହାଠାରେ । ନ କରିବ କେଉଁ କଲେ ପଡ଼ିବ
 ନର୍କରେ ॥ ଏପରି ବୁଝାଇ ତାକୁ ଧନରହୁ ଦେଲେ । ଦୋଷ କ୍ଷମା
 କରି ପୁଣି ବିଦାୟ କରିଲେ ॥ ଶୁଣିଲ ତ ଘୋରରାଜ ବିଷମ ଚରିତ ।
 ତୁମ୍ଭେ ଯେବେ ତାଙ୍କପରି ହେବ ଦୟାବନ୍ଧୁ ॥ ତେବେ ଆସି

ସିଂହାସନେ ବସିବ ରାଜନ । ଏହା କହୁ ସେ ପୁଞ୍ଜି ଗୁଡ଼ିକ ସେ
ପ୍ରାନ୍ତ । ପକ୍ଷୀଂଶ ଉଡ଼ିଗଲା ଗଗନ ମାର୍ଗରେ । କହେ ଜଗନ୍ନାଥ
ପାଇଁ ବସିଲୁ ସ୍ବର୍ଗରେ ॥

ନବମ ପୁଞ୍ଜିର କଥା

କିଛିଦିନ ପରେ ଶ୍ରେଣୀ ହୁଣ୍ଡମନା ହୋଇ । ନିତ୍ୟକର୍ମ ପାଇଁ
ବସ୍ତ୍ର ହାତେ ଦାନ ଦେଇ ॥ ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ପୂଜା ହରଷ ମନରେ ।
ଗଲେ ସିଂହାସନ ପାଶେ ମାହେନ୍ଦ୍ର ବେଳାରେ । ଦେଖି ତାଙ୍କୁ
କହଇ ସେ ନବମ ପୁଞ୍ଜି । ବସିବାକୁ ସିଂହାସନେ ନ'ହୁଅ
କାଉଁ । ତୁମ୍ଭପରି ରାଜା କାହୁଁ ଏଥିରେ ବସିବ । ବସନ୍ତି ଏଥିରେ
ରାଜା ବିହମ ନୃଦେବ ॥ ତାଙ୍କପରି ଗୁଣବାନ ଆଗେ ତୁମ୍ଭେ ହୁଅ ।
ତତପରେ ବସିବାକୁ ମାନସ ବଳାଅ ॥ ଏହା ଶୁଣି ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ
ଶ୍ରେଣୀ ନରନାଥ । କି କି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ॥ ଜଣା
ଥିଲେ ପୁଞ୍ଜି ହେ କହ ମୋର ଆଗେ । ଶୁଣିକରି ସେ ପୁଞ୍ଜି କହେ
ଅନୁରାଗେ ॥ ରାଜା ଥିଲେ ସେ ବିହମ ଉଚ୍ଛ୍ବଳ ନଗରେ । ପ୍ରଜାଗଣ
ପାଳୁଥିଲେ ପୁଷ୍ପ ସମାନରେ ॥ ବହୁସଂଖ୍ୟାରେ ସେ ଦେଶେ ଥିଲେ
ସୌଦାଗର । ପୁରୁଥାଏ ଧନରହେ ତାହାଙ୍କର ଘର ॥ ଧନପାଳ
ନାମେ ଏକ ସୌଦାଗର ଥିଲା । ଦିନୁଦିନ ପମ୍ପତି ତା ବହୁତ
ବଢ଼ିଲା । ସୁଖହେଗେ କେତେକାଳ ବିତିଗଲା ତା'ର । ଦିନକରେ
ମନମଧ୍ୟେ କଲା ସେ ବିଚାର ॥ ମିଛ ମାୟା ସଂସାର ଏ କେ ନୁହେଁ
କାହାର । ଧନରହୁ ଦାସପୁତ୍ର ମଲା ପରେ ପର ॥ ସଙ୍ଗେ କେହି
ଯିବେ ନାହିଁ ଶାବ ଯିବା ବେଳେ । ଏକମାତ୍ର ସାହା ହୁଏ ଧର୍ମ
ଶେଷକାଳେ ॥ ଜୀବନରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଧର୍ମ କଲା ନାହିଁ । ଦାନ

ପୁଣ୍ୟ ଶୀର୍ଷ ବ୍ରତ ଏବେ କରିବଇଁ ॥ ଏହା ଶ୍ରବ ପାଶେ ଡାକ
 ପ୍ରସେ ବୁଝାଇଲ । ଘରଦାର ଧନଧାନ୍ୟ ତାଙ୍କ ହାତେ ଦେଲ ॥
 ଆପଣା ପତ୍ନୀକୁ ଦେନି ହୋଇଲ ବାହାର । ଶୀର୍ଷ ଭ୍ରମିବାକୁ ଆଗେ
 କଲ ଅନୁକୂଳ ॥ ପ୍ରସାଗ ମଥୁରା କାଶୀ ବୃନ୍ଦାବନ ଆଦି । ବହୁଶୀର୍ଷ
 ବୁଲିଲ ସେ ପାଳି ଶାସ୍ତ୍ରବଧୂ ॥ ଶେଷେ ଏକ ଗିରି ଶିଖେ ଦୁହେଁ
 ପ୍ରବେଶିଲେ । ହରଗଉଁଷଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ସେଠାରେ ଦେଖିଲେ ॥
 ଅଷ୍ଟରହେ ନିର୍ମଳ ସେ ଦେବଙ୍କ ମନ୍ଦିର । ରତ୍ନ ତେଜେ ନ ପଶଇ
 ତହିଁ ଅନ୍ଧକାର ॥ ଶିବଙ୍କ ଆଗରେ ଏକ କୂପ ଅଛି ରହି । କୂପର
 ରୂପମା ମଧ୍ୟ ରହେ ଝଟକଇ ॥ କୂପପାଶେ ଦେଖିଲେ ସେ ଦୁଇଗୋଟି
 ଶବ । ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ସତେ ଥିଲ ପରି ଜୀବ ॥ ଦୁହିଁଙ୍କ ମୁଖକୁ
 ଦୁହେଁ ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି । ଏକ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁଣି ଏକ ପୁରୁଷ ଅଟନ୍ତି ॥
 ଏଥର ତଥ୍ୟକୁ ସୌଦାଗର ନ ଜାଣିଲ । ପତ୍ନୀକୁ ସଙ୍ଗତେ ଦେନି
 ବାହୁଡ଼ି ଅଲଲ ॥ ଶୀର୍ଷ ସାରି ସାଧୁ ଫେରି କିଛି ଦିନପରେ ।
 ଦେଖାଇଲ ନିଜ ରଜା ବିହମ ଗୁମୁରେ ॥ ଦେଖି ତାକୁ ନରପାଳ
 ଅତି ଅନୁରାଗେ । ଆସନରେ ନେଇ ବସାଇଲେ ନିଜ ଆଗେ ॥
 ବୋଇଲେ ତୁ ସୌଦାଗର ବଡ଼ ଶ୍ରାବ୍ୟବନ୍ତ ! ନାନାଶୀର୍ଷ ବ୍ରତକରି
 ହୋଇଲୁ ମୁକତ ॥ କେଉଁଠାରେ କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦେଖିଅଛୁ କହ ।
 ଶୁଣିବାକୁ ତୋ ମୁଖରୁ ବଳିଅଛି ସ୍ନେହ ॥ ତାହା ଶୁଣି ସୌଦାଗର
 ସର୍ଥରେ କହଇ । ନାନା ଶୀର୍ଷ ଶ୍ରୀର୍ଯ୍ୟା ସଙ୍ଗେ ବୁଲି ଦେଖିଲଇଁ ॥
 ଉତ୍ତର ସୀମାରେ ଅତି ଉଚ୍ଚ ପରବତ । ତା ଶିଖରେ ଆମେ ଦୁହେଁ
 ହେଲୁ ଉପଗତ ॥ ବିଜେ କରିଛନ୍ତି ସେ ସ୍ଥାନରେ ବିଶ୍ଵନାଥ । ତାଙ୍କ
 ପାଦେ ଭକ୍ତିଭରେ ଲଗାଇଲୁ ମାଥ ॥ ସେ ଶିବ ମନ୍ଦିର ଆଗେ ଅଛି
 ଏକ କୂପ । ତହିଁ ଦୁଇଗୋଟି ଶବ ଦେଖିଲୁ ସ୍ଵରୂପ ॥ ଦେହେ ପ୍ରାଣ
 ନାହିଁ ଦୁହେଁ ଠିଆହୋଇଛନ୍ତି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗିଲ ବଡ଼ ପଡ଼ି ସେ

ନୟାନ୍ତ । ତାଙ୍କର କାରଣ କିଛି ନ ପାରିଲି ଜାଣି । ଦେଖିଥିବା କଥା
 ଦେଲି ଗୁମୁରେ ବଖାଣି ॥ ଶୁଣିଲେ ଏମନ୍ତ ଯହୁଁ ବନ୍ଧମ ଆଦତ୍ୟ ।
 ସଙ୍ଗତରେ ଧରି ତାକୁ ଚଳିଲେ ଭଗତ ॥ ମିଳିଲେ ସେ ପରବତ
 ଶିଖେ କିଛି ଦିନେ । ହର ପାଦେ ପୂଜା କଲେ ଭଗତ ବଧାନେ
 ଦୃଷ୍ଟି ପକାଇଲେ ତହୁଁ ନୃପ କୃପ ପ୍ରତି । ଶବ ଦୁଇଗୋଟି ସେଠି
 ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ॥ ଶବକର କଥା କିଛି ବୁଝି ନ ପାରିଲେ । ଶିବକ
 ଆଗରେ ପୁତ୍ର କଲେ ଭକ୍ତିଭରେ ॥ ଜୟ ଜୟ ବଶ୍ୟନାଥ ପାବଣୀ-
 ରମଣ । ଜୟ ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ଜୟ ହର ନିଲେଚନ ॥ କଞ୍ଚିତରେ ଦୟା
 ବନ୍ଧି ଦେନ ମୋର ଭକ୍ତି । ଦିଅ ହେ ଜାଆଇ ଏହି ଶବ ଦୁଇଗୋଟି
 ଏ ସମୟେ ଶୁଣାଗଲା ଆକାଶରୁ ବାଣୀ । ଶବପାଇଁ ଦୟାହେଲେ
 ଆହେ ନରମଣି ॥ ମସ୍ତକ ତୁମ୍ଭର ଯେବେ ତୁମ୍ଭେ କାଟିଦେବ । ଜାଣ
 ନିଶ୍ଚୟ ବେନି ଶବ ପାଇବଟି ଜୀବ ॥ ବନ୍ଧମ ସେ ଶୂନ୍ୟବାଣୀ
 ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେକେ । କୋଷମୁକ୍ତ କରି ଅସି ଧଇଲେ ସଶକେ ॥ ନିଜ
 ଶିର ଛେଦିବାକୁ ଟେକନ୍ତେ ତାହାକୁ । ସ୍ଵରୂପରେ ବିଜେକଲେ ହର
 ସେହିଠାକୁ ॥ ବନ୍ଧମ ଆଦତ୍ୟ ହସ୍ତ ଖଡ୍ଗ ଘେନି ଗଲେ । ଆହେ
 ନୃପ ବର ମାଗ ବୋଲି ଆଜ୍ଞା କଲେ ॥ ରଜା ବୋଲେ ଯେବେ ତୁଷ୍ଟ
 ହେଲ ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ । ଶବ ଦୁଇଟିକୁ ପ୍ରଭୁ ଜୀବଦାନ ଦିଅ ॥ ଅସ୍ତ୍ର
 ବୋଲି ସଦାଶିବ କହନ୍ତେ ବଚନ । ବେନି ଶବ ସେହିଠାଣି ପାଇଲେ
 ଜୀବନ ॥ ପ୍ରାଣ ପାଇ ଦୁଇପ୍ରାଣୀ ଶିବକୁ ପୂଜିଲେ । ରଜାକୁ ଆଶିଷ
 ଦେଇ ନିଜ ଘରେ ଗଲେ ॥ ବଶ୍ୟରୂପୀ ନିଲେଚନ ହେଲେ
 ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ । ସାଧୁସଙ୍ଗେ ନିଜ ଦେଶେ ଚଳିଲେ ରାଜନ ॥ ଆନନ୍ଦରେ
 ରହି ନିଜ ପ୍ରଜାକୁ ପାଳିଲେ । ଶୁଣିଲ ତ ଶ୍ଵେତ ତାଙ୍କ ମହିମାକୁ
 ଭଲେ ॥ ତାଙ୍କପରି ତୁମ୍ଭେ ଯେବେ ହେବ ନରପାଇଁ । ବସିବ ଏ

ସିଂହାସନେ କହୁଅଛୁ ମୁହିଁ ॥ ଏହା କହି ସେ ପିତୃଳା ଗଲ
ସ୍ୱର୍ଗପୁରେ । ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ ଏହା ଗାଇଲା ଗୀତରେ ।

ଦଶମ ପୁରୁଲିର କଥା

ଅନ୍ୟଦିନେ ଶୁଭଲଗ୍ନେ ଶ୍ରେଣ ନରପତି । ବସିବାକୁ ସିଂହାସନେ
ବଳାଇଲେ ମତି ॥ ସ୍ନାନବିଧି ଅନ୍ତେ ପିତୃ ତର୍ପଣ ସାରିଲେ । ଦେବ-
ତାଙ୍କୁ ପୂଜି ବିପ୍ରେ ରହୁ ଦାନଦେଲେ ॥ ତାହାପରେ ସିଂହାସନ
ନିକଟକୁ ଯାଇ । ତା ଉପରେ ବସିବାକୁ ଉଠିଲେ ଆଗେଇ । ଦଶମ
ପୁରୁଲି ଉଠି କହିଲ ବଚନ । ଯୋଗ୍ୟ କି ହେ ତୁମ୍ଭେ ନୃପ ବିହମ
ସମାନ ॥ ତାଙ୍କପରି ସବୁଗୁଣେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ତୁମ୍ଭେ । ବସିପାର
ଏ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ସିଂହାସନେ ତେବେ ॥ ଉତ୍ତରଲେ ଶ୍ରେଣ ନୃପ କହି
ତାଙ୍କ ଗୁଣ । କିପରି ଅଟନ୍ତି ସବୁ ଗୁଣେ ସେ ନିପୁଣ ॥ ପୁରୁଲି
ବୋଇଲା ଯହିଁ ବିହମ ରାଜନ । ସେ ଦେଶରେ ବାସକରେ ପୁଷ୍କର
ବ୍ରାହ୍ମଣ ॥ ସେହୁ ବିପ୍ର ଅଟେ ସବୁ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ପଣ୍ଡିତ । ପଦ୍ମନାଭ
ନାମେ ତା'ର ଥିଲା ଏକ ପୁତ୍ର ॥ ଯେତେ ପରକାରେ ପୁଅକୁ ସେ
ପଢ଼ାଇଲା । ନ ପଡ଼ି ସେ ପଦ୍ମନାଭ ମୂରୁଖ ହୋଇଲା ॥ କିଛିଦିନ
ପରେ ପିତା ଛାଡ଼ିଲା ଜୀବନ । ଶୁଦ୍ଧି ଝିଣ୍ଟାସାର ପୁଷ୍ପହେଲା ସ୍ନାନମାନ ।
ପୁଷ୍କର ଦ୍ୱିଜକୁ ଯେଉଁମାନେ ମାନୁଥିଲେ । ପଦ୍ମନାଭକୁ ସେ ଦେଖି
ହତମାନ୍ୟ କଲେ ॥ ପଦ୍ମନାଭ ତାହାଦେଖି ବିରୁରିଲା ମନେ । ମୂର୍ଖ
ହେବାରୁ ମୁଁ ମୋତେ ନ ମାନନ୍ତି ଜନେ ॥ ଅପମାନ ସବୁ କିପାଁ
ଏଠାରେ ରହିବି । ଦୂରଦେଶେ ଯାଇ ନିଶ୍ଚେ ବିଦ୍ୟା ମୁଁ ପଢ଼ିବି ।
ଏହିପରି ମନମଧ୍ୟେ ରଖି ସେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । କାଶ୍ମୀର ରାଜ୍ୟରେ ଯାଇ
ହେଲା ପରବେଶ ॥ ତତ୍ତତ୍ତ ନାମେ ଏକ ସେ ଦେଶେ ପଣ୍ଡିତ ।

ବହୁ ବିଦ୍ୟା ଲଭିଥିଲେ ସାଧୁ ଦେବୀ ମନ୍ତ୍ର ॥ ପଦ୍ମନାଭ ବିପ୍ର ତାଙ୍କ
ପାଖରେ ରହିଲା । ବିଦ୍ୟା ଲଭିହେବା ମାନସରେ ସେବାକଲ ॥ ଏହି
ପରି କେତେକାଳ ସେବାକଲ ଯତ୍ନ । ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ବିପ୍ରଙ୍କର ଦୟାହେଲ
ତତ୍ତ୍ୱ ॥ ପଦ୍ମନାଭକୁ ସେ ଡାକ ବୋଇଲେ ବଚନ । ଦେଉଛୁ ମୁଁ
ସିଦ୍ଧିମନ୍ତ ବିଶ୍ୱାସରେ ଘେନ ॥ ଏତାକହି ସିଦ୍ଧିମନ୍ତ ଦେଲେ ତା ଶ୍ରବଣେ ।
ମନ୍ତ୍ରପାଇ ପଦ୍ମନାଭ ଜପେ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥ ମନ୍ତ୍ର ସଦା ଜପିବାରୁ
ବିଦ୍ୟାବନ୍ତ ହେଲା । ଶେଷେ ଗୁରୁପାଦେ ନମି ଗୃହକୁ ଫେରିଲା ।
ପଥମଧ୍ୟେ ଆସୁ ଆସୁ ମିଳିଲା କାଶୀରେ । ଦେଖିଲା ସେ ରମଣୀୟ
ବସିଛି ଦୁଆରେ ॥ ରୂପ ତା'ର ଦେଖି ବିପ୍ର ବିମୋହିତହେଲା । ବିଦ୍ରା
ହେବା ଲାଗି ତାକୁ ମନରେ ଭାବିଲା । ଦେଖିଲା ସେ ପୁରୁଷେକ
ଯାଉଛି ବାଟରେ । ପାଶେ ତାକୁ ଡାକ ବିପ୍ର ପରୁରିଲା ଧୀରେ ॥
ଜାଣିଥିଲେ କହ ମୋତେ ଏ ନାଶ ବୃକ୍ଷନ୍ତ । ତାହା ଶୁଣି ଉତ୍ତରିଲା
ପୁରୁଷ ଭରିତ ॥ ସେ ଫୁଟିଗଲେ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଅଟଇ । ତାକୁଆଶା
କଲେ ପାଶ ହରାଇବୁ ତୁହି ॥ ଭୁତଟାଏ ସେ ଫୁଟିଗଲେ ରଖିଅଛି
ତହିଁ । ଖାଇଦିଏ ତା ପାଶକୁ ଗଲମାସେ କେହି ॥ ତାହା ଶୁଣି
ପଦ୍ମନାଭ ନିରାଶେ ଫେରିଲା । ବହୁବାଟ ଭୁଲି ନିଜ ଗୃହେ ପହଞ୍ଚିଲା ।
ହସ୍ତୀୟ ବିଶ୍ରାମ ନେଇ ଘରେ ମନତୋଷେ । ପ୍ରବେଶିଲା ଯାଇ ଗଜା
ବିହମଙ୍କ ପାଶେ ॥ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟା ଗୁରୁଠାରୁ ଥିଲା ପାଇ ।
ବିହମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ଆଗେ କହିଲା ବୁଝାଇ ॥ ପାଠ ତା'ର ଶୁଣି ଗଜା
ସନ୍ତୋଷ ହୋଇଲେ । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ତାହିଁ ଦେଖିଅଛ ପରୁରିଲେ ॥
ତା' ଶୁଣି ବୋଇଲା ବିପ୍ର ଶୁଣ ମହାଗଜ । କାଶୀ ଧାମେ ଶୁଣିଲି ମୁଁ
ଏକଇ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ॥ ଅତି ରମଣୀୟ ଏକ ନବାନା ସୁନ୍ଦରୀ । ଦ୍ୱାରେ
ବସିଥିଲା ମୃଦୁ ମନ୍ଦହାସ ଧରି ॥ ତା'ରୂପକୁ ଚାହିଁ ମୁହିଁ ବିମୋହିତ
ହେଲି । ବିଦ୍ରା ହେବା ଲାଗି ତା'ର ଚରିତ ବୁଝିଲି ॥ ଶୁଣିଲି ମୁଁ

ଭୂତଟାଏ ନାଶକ ରଖିଛି । କନ୍ୟାଲେଉ ଗଲେ କେହି ସୁଖେ
 ଖାଉଅଛି । ଶୁଣିବାରୁ ଏହା ମୁହଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ମଣିଲି ॥ ନଯାଇ ସେ
 କନ୍ୟାପାଶେ ନିରାଶେ ଫେରିଲି ॥ ପଦ୍ମନାଭ କଥା ଶୁଣି ବିହମ
 ଆଦତ୍ୟ । ସଙ୍ଗେଧରି ତାକୁ ଚଢ଼ି ଚଳିଲେ ଭୁବିତ ॥ କେତେଦିନେ
 କାଶୀକ୍ଷେତ୍ରେ ମିଳିଲେ ନରେଶ । ବିଶ୍ଵନାଥ ପୂଜ ପଦ୍ମସ୍ଥଳେ କନ୍ୟା
 ପାଶ ॥ ନିଜ ପରିଚୟ ଦେଇ କନ୍ୟାକୁ କହନ୍ତି । ବିହମାଦତ୍ୟ ମୋ
 ନାମ ଉଚ୍ଛ୍ଵଳ ନୃପତି ॥ ଆମ୍ଭ ନଗରକୁ ଆସ ଆମ୍ଭସଙ୍ଗେ ଯିବ । ତା
 ଶୁଣି ସୁବଂଶ କହେ ପୁା ନୋହେ ସମ୍ଭବ ॥ ପଳାଅ ରାଜନ ତୁମ୍ଭେ
 ଏଥୁ ବେଗ ହୋଇ । ରହିଥିଲେ ଏ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରାଣେ ଆଶା ନାହିଁ ॥
 ଆଣି ମୋତେ ଏହି ଘରେ ରଖିଅଛି ଭୂତ । ଅନ୍ୟ କେ ଆସିଲେ
 ମାର ଖାଉଛି ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ॥ ଶୁଣିଲ ତ ଏବେ ଏଠୁଁ ଯାଅ ହେ ସଭର ।
 ବେଳ ହୋଇଲଣି ଭୂତ ଆସିବ ଏଥର ॥ ଏତିକି ବେଳକୁ ଆସି
 ପଦ୍ମସ୍ଥଳ ଭୂତ । କଲ ସେ ଗର୍ଜନ କାଢ଼ି ବିକଟାଳ ଦନ୍ତ ॥ ଆଗେ
 ଦେଖି ସେ ଭୂତର ଭୟଙ୍କର ରୂପ । ତାଳ ବେତାଳକୁ ଶୀଘ୍ର
 ଆଜ୍ଞାଦେଲେ ନୃପ ॥ ମାରିଦିଅ ଏ ଭୂତକୁ ବିଳମ୍ବ ନକର । ଆଜ୍ଞାପାଇ
 ବାର ଦୁହେଁ ଉଠିଲେ ସଭର ॥ ଭୂତସଙ୍ଗେ ସେହିକ୍ଷଣି ଲଗାଇଲେ
 ରଣ । ମୁଖ ମରାମରି ଶଙ୍ଖେ କମ୍ପଇ ଭୁବନ । ବେତାଳଙ୍କ ମାଡ଼ ଭୂତ
 ସହି ନ ପାରିଲା । ରତ୍ନଗୁଡ଼ି ଜିଭକାଢ଼ି ପରାଣ ହାରିଲା ॥ ତା ଦେଖି
 ବିହମାଦତ୍ୟ ହୋଇ ହରତେ । ସୁବଂଶକୁ ସୁମଧୁରେ କହିଲେ
 ଏମନ୍ତ ॥ ଭୂତର ବନ୍ଧନେ ସିନା ଥିଲା ଏ ସ୍ଥାନରେ । ମୁକତି ପାଇଲ
 ଏବେ ଆମ୍ଭ ବିରୁଦ୍ଧରେ ॥ ଏ ବ୍ରାହ୍ମଣ ତୁମ୍ଭଠାରେ ରଖିଛନ୍ତି ଆଶ ।
 ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ପୂରୁଅ ଗୋ ତାଳ ରତି ରସ ॥ ବ୍ରାହ୍ମଣର ପତ୍ନୀ
 ହୋଇ ରହ ତାଙ୍କ ଘରେ । ଧନଧାନ୍ୟ ଦେବୁ ଆମ୍ଭେ ରହିବ
 ସୁଖରେ ॥ ଏହା କହି ପଦ୍ମନାଭ ହସ୍ତେ ସେ କନ୍ୟାକୁ । ସମର୍ପିଲେ

ମହାପୁଣେ ଶ୍ରେଣ କରିବାକୁ ॥ ସେ ଦୁହିଁକୁ ସଙ୍ଗେଧର ନିଜ ଗନ୍ତେ
ଗଲେ । ସକଳ ସମ୍ପଦ ଦେଇ ପୁଣେ ରଖାଇଲେ ॥ ଆହେ ଶ୍ରେଣ
ଏହିପରି ବନ୍ଧମ ରଜନ । ପର ଉପକାରେ ସଦା ଥିଲ ତାଙ୍କ ମନ ॥
ତାଙ୍କପରି ହେଲେ ତୁମ୍ଭେ ପର ଉପକାରୀ । ପୁଣେ ବସ ସିଂହାସନେ
ଶ୍ରେଣ ଦଣ୍ଡିଆଣୀ ॥ ଏହା କହି ସିଂହାସନ ଚେନ ସେ ପିତୁଳା ।
ଜଗନ୍ନାଥ କହେ ସ୍ୱର୍ଗପୁରେ ତଳଗଲ ॥

ଏକାଦଶ ପୁରୁଲର କଥା

ଦିନାକେତେ ପରେ ଶ୍ରେଣ ନିତ୍ୟକର୍ମସାର । ସିଂହାସନ ପାଶେ
ଗଲେ ଦାନପୁଣ୍ୟ କରି । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଏକାଦଶ ପୁରୁଲକା କହେ ।
ଏଥୁ ତୁମ୍ଭେ ବସିବାଟା ସମୁଚିତ ନୁହେଁ ॥ ବନ୍ଧମଙ୍କ ସମ ଯେବେ
ପୁଣ୍ୟଦାନ ହେବ । ତେବେ ଏହି ଦେବ ସିଂହାସନରେ ବସିବ ॥
ଏହା ଶୁଣି ଶ୍ରେଣରାଜ କହିଲେ ସରାଗେ । କହ ହେ ପୁରୁଲ ତାଙ୍କ
କାର୍ତ୍ତି ମୋର ଆଗେ ॥ ଏକାଦଶ ପୁରୁଲ ଯେ କହେ ଏହା ଶୁଣି ।
ବନ୍ଧମଙ୍କ କାର୍ତ୍ତି ଯାହା ମୁହିଁ ଅଛି ଜାଣି ॥ ତାହା ଏବେ ତୁମ୍ଭ ଆଗେ
କହୁଅଛି ଶୁଣ । ନିତି ସତ୍ତା କରୁଥାନ୍ତି ବନ୍ଧମ ରଜନ ॥ ଦିନକରେ ସେ
ସତ୍ତାକୁ ଆସି ଏକ ଦିନ । ପ୍ରବେଶିଲ ବନ୍ଧୁଜେ ତା ଦେହେ ବ୍ରହ୍ମଚେନ ॥
ତାକୁ ଦେଖି ନରପତି ବଡ଼ ମାନ୍ୟ କଲେ । ଆସନ ଦିଆଇ ନିଜ
ପାଶେ ବସାଇଲେ ॥ ପରୁରଲେ ତାହା ପରେ କୋମଳେ ରଜନ ।
ଆହେ ବସବର କମ୍ପା କଲ ଆଗମନ ॥ କେବଣ ଦେଶରେ ଘର
କ କାର୍ଯ୍ୟ ତୁମ୍ଭର । ଶୁଣିଲେ ସଂଶୟ ମନୁ ହୋଇଯିବ ଦୂର ॥ ତାହା
ଶୁଣି ବସ୍ର ବୋଲେ ଶୁଣ ନରପତି । କାଶ୍ମୀର ରାଜ୍ୟରେ ମୋର
ଅଟଇ ବସତି ॥ ଧନୀ ସୌଦାଗର ଏକ ଅଛି ସେହି ଦେଶେ ।

ଖୋଲାଇଲୁ ପୁଷ୍କରିଣୀ ଦେଶହୃଦ ଆଶେ ॥ ଶୁଣିପାଶେ ସୁବର୍ଣ୍ଣରେ
 ବାନ୍ଧି ଘାଟମାନ । ତା ଖରରେ ହରଗୋଷ୍ଠ କରୁଛି ସ୍ଥାପନ ॥ ତାଙ୍କ
 ପାଇଁ ତୋଳିଛି ସେ ସୁରମ୍ୟ ଦେଉଳ । କେବଳ ସେ ପୋଖରୀରେ
 ନ ପଡ଼ଇ ଜଳ ॥ ତାହା ଦେଖି ସୌଦାଗର ମହା ଚିନ୍ତା କଲ ।
 ଅନଶନ ବ୍ରତେ ଶିବ ଚରଣେ ସେବକ ॥ ଏକାଳେ ଶୁଭଲ ଦୈବ
 ଯୋଗେ ଶୂନ୍ୟ ବାଣୀ । ବନ୍ଧିତ ଲକ୍ଷଣଯୁକ୍ତ ପୁରୁଷେ ତୁ ଆଣି ॥
 ଯେବେ ସୌଦାଗର ଏଥୁ ଦେଇପାରୁ ବଳ । ତେବେ ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ
 ହେବ ନ ବସ ତୁ ଭାଳ ॥ ସୌଦାଗର ଶୁଣିବାରୁ ଏ ଶୂନ୍ୟ ବଚନ ।
 ନିଜ ଓଜନରେ ତୁଳି ରଖିଲ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ॥ ସେ ସୁନାରେ ଯହୁଁପେ
 ପିତୁଳା ଗଢ଼ାଇ । ପୁଷ୍କରିଣୀକ୍ଳେ ସେହି ମୁଣିଅଛି ଥୋଇ ॥ ଦିଆଇଛି
 ଦୋଷଣା ସେ ଦେଶେ ସୌଦାଗର । ବନ୍ଧିତ ଲକ୍ଷଣ ଥିବ ଯେଉଁ
 ପୁରୁଷର ॥ ସେପୁରୁଷ ଯେବେ ଏଥୁ ଶିରଦାନଦେବ । ପୁଷ୍ପତାର ଏହି
 ସ୍ପର୍ଶ ମୁରତି ଲଭିବ ॥ ବନ୍ଧିତଲକ୍ଷଣଯୁକ୍ତ ପୁଂସ ମିଳୁ ନାହିଁ । ଥିଲେ
 ଅବା ଶିର ଦାନ ଦେବ କେ ଇଚ୍ଛଇ ॥ ତାହା ଶୁଣି ନରପତି
 ସେ ବିପ୍ର ସଙ୍ଗତେ । କାଶ୍ମୀରକୁ ଅନୁକୂଳ କରିଲେ ତୁରିତେ ॥
 ଜଳଶୂନ୍ୟ ନୂଆ ପୁଷ୍କରିଣୀ ପାଶେ ଯାଇ । ଶିବଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କଲେ
 ପ୍ରଲମ୍ବ ତ ହୋଇ ॥ ତାହାପରେ ପୁଷ୍କରିଣୀ ମଧ୍ୟକୁ ସେ ଗଲେ । ନିଜ
 ଶିର କାଟିବାକୁ ଖଞ୍ଜ ଉଠାଇଲେ ॥ ବୋଲନ୍ତି ସେ ଭକ୍ତିଭରେ
 ଭବଗଣା ଶୁଣ । ମୋ ଶରୀରେ ରହିଅଛି ବନ୍ଧିତ ଲକ୍ଷଣ ॥
 ବଳିରୂପେ ଅର୍ପିଛି ମୁଁ ମୋ ଶିରକମଳ । ତାହା ଖାଇ ସନ୍ତୋଷରେ
 ଭର ସରେ ଜଳ ॥ ଏହା କହି ସେ ଖଞ୍ଜ ଲଗାନ୍ତେ ବେକରେ ।
 ସେହିକ୍ଷଣି ଭଗବତ୍ତା ତାଙ୍କୁ ଦୃଶ୍ୟ ହେଲେ ॥ ଖଞ୍ଜ ଧରି ବୋଇଲେ
 ସେ କାଟି ନାହିଁ ଶିର । ତୋ ସାହସେ ତୁଷ୍ଟହେଲି ଘେନ ଇଚ୍ଛାବର ॥
 ବିଦମ୍ବ ବୋଇଲେ ଅନ୍ୟବରେ କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ । ଶୁଭଜଳେ ପୂର୍ଣ୍ଣହେଉ

ସରୋବର ଏହି ॥ ଅସ୍ତ୍ର ବୋଲି ଜଗନ୍ନାଥ କହିବା ମାସକେ ।
 ଜଳେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲ ସର ଚକ୍ରର ପଲକେ ॥ ସେହିଠାରେ ଭଗବନ୍ତ
 ହେଲେ ଅନୁରାଗ । ସୌଦାଗର ନୃପେ କହେ ବିନୟ ବଚନ ॥
 ତୁମ୍ଭେ ଯୋଗେ କାହିଁ ମୋର ହୋଇଲ ଉତ୍କଳ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତିମା
 ତୁମ୍ଭେ ନିଅ ନରପାଳ ॥ ବିହମ ବୋଲନ୍ତି ସାଧୁ ସେ କଥା ନ କହ ।
 ଅତିଥିଙ୍କ ହସ୍ତେ ତାହା ଦାନ କରି ଦିଅ ॥ ଏହା କହି ନିଜ ରାଜ୍ୟ
 ଶୀଘ୍ର ଚଳିଗଲେ । ସୁଖେ ପ୍ରଜାଗଣ ପାଳି ଆନନ୍ଦେ ରହିଲେ ।
 ଦେଖ ଆହେ ଶ୍ରେୟ ନୃପ ହୃଦୟ ତାଙ୍କର । ପରକାର୍ଯ୍ୟେ
 ଦେଉଥିଲେ ଆପଣାର ଶିର ॥ ତୁମ୍ଭେ ଯେବେ ତାଙ୍କ ପରି ହେବ
 ନରପତି । ତେବେ ସିଂହାସନେ ବସି ଟେକାଇବ ଛତି ॥ ଏହା
 କହି ସେ ପୃଥ୍ବୀ ଗଲ ସ୍ୱର୍ଗପୁରେ । ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ ଏହା ଭଣି
 ଗୀତରେ ॥

—୫୩୫—

ଦ୍ୱାଦଶ ପୃଥ୍ବୀର କଥା

ଆଉ ଦିନକରେ ଶ୍ରେୟ ଧାର ପ୍ରାତଃ କୃତ୍ୟ । ଘନ ଦୁଃଖୀ-
 ମାନଙ୍କୁ ସେ ଦେଇ ଅଳ୍ପ ବସ୍ତ୍ର ॥ ଦେବପୂଜା ଶେଷକରି ବିପ୍ରେ ଦାନ
 ଦେଲେ । ପାଟ ମନ୍ତ୍ରୀ ସହିତରେ ଆନନ୍ଦେ ଗମିଲେ ॥ ସିଂହାସନେ
 ବସିବାକୁ ଉଠାନ୍ତେ ଚରଣ । ଦ୍ୱାଦଶ ପୃଥ୍ବୀ ତାଙ୍କୁ କରିଲା ବାରଣ ॥
 ବୋଇଲା ଏ ସିଂହାସନେ ବସ ନାହିଁ ନୃପ । ବସନ୍ତି ଏଥିରେ ଏକା
 ସେ ବିହମ ଭୂପ । ତାଙ୍କ ସମ ଗୁଣୀ ତୁମ୍ଭେ ହେଲେ ବସିପାର ।
 ନୋହିଲେ ଘଟିବ ଜାଣ ବିପଦ ନିକର ॥ ତାହା ଶୁଣି ପ୍ରହ୍ଳଙ୍କେ ଶ୍ରେୟ
 ନରରାଣ । କି କି ଗୁଣ ଅର୍ଜିଥିଲେ ବିହମ ରାଜନ ॥ ବୋଇଲା
 ପୃଥ୍ବୀ ଏହି ଉତ୍କଳ ନଗରେ । ବିହମ ଆଦର୍ଶ ରାଜା ଥିଲେ ସେ

କାଳରେ ॥ ପାଳୁଥାନ୍ତି ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ସେ ପୁଅ ନିର୍ବିଶେଷେ । ଉପବନ
 ଏକ ଥିଲା ତାଙ୍କର ଏ ଦେଶେ ॥ ନାନାବିଧ ଫୁଲ ଫୁଟି ବାସ
 ଚଢ଼ିଟଇ । ସୁମଧୁର ପକ୍ଷୀମାନ ସବୁବେଳେ ଥାଇ ॥ ଦିନେ ଏକ
 ବ୍ରହ୍ମରାଜ ସେ ବନ ମଧ୍ୟରେ । ତେଜ ଦିଶେ ଅଗ୍ନି ପରି ପ୍ରବେଶ
 ହୋଇଲେ ॥ ତପ ଆଚରିଲେ ବସି ରଜନୀ ଦିବସ । ବନପାଳେ
 ତେଜ ଦେଖି ଡରିଲେ ବିଶେଷ ॥ ବନକୁ ସେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ପଳାଇଲେ
 ଡରେ । କରଯୋଡ଼ି ଜଣାଇଲେ ରାଜାଙ୍କ ଆଗରେ ॥ ତାହା ଶୁଣି
 ନରମଣି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ବନପାଳଙ୍କର ସଙ୍ଗେ ବଢ଼ିଗୁରୁ ଗଲେ ॥
 ବ୍ରହ୍ମରାଜ ପାଶେ ଯାଇ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ । ପ୍ରଣମିଲେ ଭକ୍ତି ଗଦ-
 ଗଦେ ନରସାଇ ॥ ସନ୍ତୋଷରେ ବ୍ରହ୍ମରାଜ କରି ସୁକଲ୍ୟାଣ ।
 ବୋଇଲେ ଦେଉଛୁ ଏହି ମନ୍ତ୍ର ଗୋଟି ଘେନ ॥ ନିୟମରେ ରହି
 ହୋମ କଲେ ସାତଦିନ । ଅଗ୍ନି ନିଜେ କରିବେ ହେ ଫଳେକ
 ଅର୍ପଣ ॥ ସେ ଫଳକୁ ଖାଇବ ଯେ ହେବ ସେ ଅମର । ନହୁଇବ
 ଜରାମାର୍ତ୍ତ କେବେ ତା ଶରୀର । ଯୁଧା ତୃଷା ରୋଗ ବ୍ୟାଧି ଶଙ୍କା
 ନ ରହିବ । ସବୁକାଳେ ଯୁବା ହୋଇ ସେହୁ ରହିଥୁବ ॥ ଏହା
 କହି ବିଦମଙ୍କୁ ଦେଲେ ସେହି ମନ୍ତ୍ର । ମନ୍ତ୍ର ପାଇ ସେ ବିଦମ
 ହୋଇ ଆନନ୍ଦିତ ॥ ଦିନ ଡାକ ବିଧିମତେ ହୋମ ଆରମ୍ଭିଲେ ।
 ନିଜେ ରାଜା ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡେ ଆହୁତି ଅର୍ପିଲେ ॥ ସାତଦିନ ବସି
 ହୋମ କଲେ ନୃପବର । ହୋମକୁଣ୍ଡମଧ୍ୟେ ଦେଖାଦେଇ ବୈଶ୍ଣାବର ॥
 ଦିବ୍ୟ ଚୂଡ଼ାମଳ ଟିଏ ନୃପହସ୍ତେ ଦେଲେ । ଏ ଫଳ ଖାଇଲେ ବୃଦ୍ଧ
 ନୋହିବ ବୋଇଲେ ॥ ଯୁଧା ତୃଷା ରୋଗ ବ୍ୟାଧି କେବେ ନବ୍ୟୁବ ।
 ଯୁବା ହୋଇ ସବୁବେଳେ ଆନନ୍ଦରେ ଥୁବ ॥ ଏହା କହି ଅଗ୍ନିଦେବ
 ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ । ଫଳ ଲଭି ନରପାଳ ହୋଇ ହୁଷ୍ଟମନ ॥
 ଯିବାବେଳେ ଦେଖିଲେ ସେ ବୃଦ୍ଧ ଦ୍ଵିଜବର । ଯଶ୍ଵିନ୍ଦ୍ର ଦେଇ

କଷ୍ଟେ ଶୁଲଭ ପଥର ॥ ଦୟା ବନ୍ଧି ନୃପ ତାକୁ ସେ ଫଳଟି ଦେଲେ ।
 ଗାଇବାମାତ୍ରକେ ବୁଦ୍ଧ ଯୁବକ ହୋଇଲେ ॥ ତାହା ଦେଖି ସବେ ଚହଁ
 ହେଲେ ତମଜ୍ଜିତ । ନୃପକୁ କଲ୍ୟାଣ କଲେ ସକଳେ ବହୁତ ।
 ଯୁବା ହୋଇ ବୁଦ୍ଧ ବିପ୍ର ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ । ବିହମ ଆଦତ୍ୟ ସୁଖେ
 ରାଜ୍ୟରେ ରହିଲେ ॥ ଶୁଣ ଶ୍ରୋତ ତାଙ୍କ ପରି ପର ଉପକାର । କଲେ
 ସିନା ସିଂହାସନେ ଯାଇ ବସିପାର ॥ ଏହା କହି ସେ ପୁରୁଷ ସ୍ୱର୍ଗ-
 ପୁରେ ଗଲା । ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ ଏହା ଗୀତରେ ଗାଇଲା ॥

ସମ୍ବୋଦଣ ପୁରୁଲିର କଥା

ଆଉଦିନେ ଶ୍ରୋତରାଜ ଦାନ ପୁଣ୍ୟ ସାରି । ସିଂହାସନେ
 ବସିବାକୁ ଉଠନ୍ତେ ବିରୁର ॥ ସମ୍ବୋଦଣ ପୁରୁଲି ଧେ କରଲା
 ବାରଣ । କେଉଁ ଶୁଣେ ସିଂହାସନେ ଉଠ ନରରାଣ ॥ ବିହମ
 ଆଦତ୍ୟ ରାଜା ଏଥୁ ବସୁଥିଲେ । ବସିବ ଏଥୁରେ ତୁମ୍ଭେ ତାଙ୍କ
 ସମ ହେଲେ । ଶ୍ରୋତ ପରୁରଲେ ତେବେ ତାଙ୍କର ଚରିତ । କହ
 ହେ ପୁରୁଲି ଶୁଣିବାକୁ ବଳେ ଚିତ୍ତ ॥ ବୋଇଲା ପୁରୁଲି ଶୁଣ
 ଶ୍ରୋତନୃପ ଭଲେ । ବିହମ ଆଦତ୍ୟ ଶୁଭେ ପ୍ରଜା ପାଳୁଥିଲେ ॥
 ବିରୁରଲେ ମନ ମଧ୍ୟେ ଦିନକରେ ସେହି । ମୋର ନିନ୍ଦା ପୁଣି
 ଅବା କରୁଥିବେ କେହି ॥ ନିଜ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଜା ବୋଲି ନ କହନ୍ତି
 ଭୟେ । ଆମ୍ଭେ ଥରେ ଜାଣିବା ତା ଯେବଣ ଉପାୟେ ॥
 ଏହା ଶୁଣି ରାଜା ଭୟ ରୂପକୁ ଧରିଲେ । ଚିହ୍ନି ନ ପାରିଲେ
 କେହି ରାଜ୍ୟରେ ବୁଲିଲେ ॥ କାହା ମୁଖୁ ନ ଶୁଣିଲେ କିଛି
 ନିନ୍ଦାବାଣୀ । ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି ସବେ ନରେଶ କରଣି ॥ ତାହା
 ଶୁଣି ଚଳିଗଲେ ଅତି ଆନନ୍ଦରେ । ପହଞ୍ଚିଲେ ଯାଇ ଏକ ଗିରି

ନିକଟରେ ॥ ରଜନୀ ପ୍ରବେଶ ହେଲା ଜାଣି ସେହିକାଳେ । ବନ୍ଧିଣିଲେ
 ନରପତି ବରଗଛ ମୂଳେ ॥ ବସି ବସି ଭାବୁଭାବୁ ଦେଖି ସେ ପାରିଲେ ।
 ପକ୍ଷିଶାବକ ଚାଟୁଟି ବୃକ୍ଷକୁ ଅଇଲେ ॥ ତଥା ମଧ୍ୟେ ଶାନ୍ତ୍ୟନ୍ତ୍ରବ୍ୟ
 ଆଣିଥିଲେ ଯାହା । ବାପ ମାଆଙ୍କର ପାଶେ ନେଇ ଦେଲେ ତାହା ॥
 ସବା ସାନ ଭାଇ କିଛି ନ ଥିଲା ତ ଆଣି । ମୁଖଟିକୁ ଶୁଖାଇଣ ହୋଇଲା
 ମଉମା ॥ ତାହା ଦେଖି ବାପ ବୋଲେ କପାଇଁ ବିରସ । ଦଶଇ
 ତୋ ମୁଖ ଆଜି କର ତା' ପ୍ରକାଶ । ପକ୍ଷିଶିଶୁ ଶୁଣିକରି ଏମନ୍ତ
 କହଇ । ମରିଥିଲୁ ପୂର୍ବଜନ୍ମେ ଆମ୍ଭେ ଦୁଇଭାଇ ॥ ବଡ଼ଭାଇ ବିପ୍ର
 ହେଲା ଦ୍ରୀପାନ୍ତରେ ଯାଇ । ହୋଇଛି ଏଠାରେ ପକ୍ଷୀ ମୋ କର୍ମରୁ
 ମୁକ୍ତି ॥ ଏହିଠାରୁ ପ୍ରତିଦିନ ମୁକ୍ତି ଯାଉଥାଏ । ସେ ଭାଇକ ଦେଖିକରି
 ଫେରି ଆସୁଥାଏ ॥ ଦୈବ୍ୟ ଏକ ସେ ଦେଶରେ ରଜା ହୋଇଅଛି ।
 ପ୍ରତିଦିନ ନର ଏକ ଭୋଗ ଖାଉଅଛି ॥ ବାସ କରିଛନ୍ତି ସେ
 ଦେଶରେ ଯେତେ ନରେ । ଅଛନ୍ତି ସେ ପାଳି କରି ନିତି ଘରେ
 ଘରେ ॥ ଯାହା ଘରେ ପାଳି ଆସି ଯେ ଦିନ ପଡ଼ଇ । ତାହା ଘରୁ
 ଜଣେ ଗଲେ ଦିଏ ତାକୁ ଖାଇ ॥ ସେହି ଭାଇ ଘରେ ଆଜି ପଡ଼ିଅଛି
 ପାଳି ॥ ଅସୁରକୁ ଡରି ମନେ ବସିଥିଲେ ଭାଳି ॥ ତା'ର ଭାସ୍ୟା
 ଦେଖି ମୋତେ ମୋ ଆଗେ କାନ୍ଦଲା । ତୁମ୍ଭ ଭାଇ ଆଜି ନିଶ୍ଚେ
 ମରିବେ ବୋଇଲା ॥ ତାଙ୍କ ଅନ୍ତେ କି କରିବି ଦିଅ ମୋତେ କହ ।
 ଏହା ଶୁଣି ମୋତେ ଆଉ କିଛି ନ ରୁଚଇ ॥ ତାହା ଶୁଣି ସବୁ ପକ୍ଷୀ
 କରିଲେ ରୋଦନ । ବୃକ୍ଷମୂଳେ ଥାଇ ସବୁ ଜାଣିଲେ ରାଜନ ॥ ଦୟା
 ବହୁ ତାଙ୍କୁ ନୃପ ଦିଅନ୍ତି ଉତ୍ତର । ନ କର ପକ୍ଷୀଏ ଶୋକ ମୋର
 ବୋଲ କର ॥ ମୋତେ ଘେନି ଶୁଭ ସଙ୍ଗେ ମୁଁ ତା' ବଦଳରେ ॥
 ବଳି ହେବି କିଛି ଆଉ ନ ଭାଳ ମନରେ ॥ ତାହା ଶୁଣି ପକ୍ଷୀମାନେ
 କହିଲେ ଏପରି । ବହୁଦୂର ବାଟ ତୁମ୍ଭେ ଯିବଟି କପରି ॥ ତାହା

ଶୁଣି ନୃପ ବୋଲେ ଯିବା ବିଦ୍ୟାବଳେ । ଉଡ଼ିଲେ ପକ୍ଷୀଏ ଚନ୍ଦ୍ର
ଆକାଶ ମଣ୍ଡଳେ । ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଶଙ୍ଖା ବସି ସୋଗାସନେ ।
ଉଡ଼ିଗଲେ ଆକାଶରେ ହରଷିତ ମନେ ॥ କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ
ଯାଇ ମିଳିଲେ ସେ ଦେଶେ । ପ୍ରବେଶିଲେ ବଳି ପାଳ ଥିବା
ବିପ୍ର ପାଶେ ॥ ମନ୍ଦିର ନିକଟେ ବିପ୍ର ହୋଇଣ ଦୁଃଖିତ ।
ବସିଥିଲା ଶଙ୍ଖା ତାକୁ କହିଲେ ଏମନ୍ତ ॥ ମୁହିଁ ତୁମ୍ଭ ବଦଳରେ
ହେଉଅଛି ବଳି । ଆନନ୍ଦରେ ଯାଅ ବିପ୍ର ନିଜ ଗୃହେ ଚଳି ॥
କଦାଚିତେ ମିଥ୍ୟା ନୁହେଁ କହୁଅଛି ସତ୍ୟ । ଖାଇଲେ ଖାଇବ
ମଛେ ଆଜି ମୋତେ ଦେବ୍ୟ ॥ ମରଣରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇ ଦ୍ଵିଜ
ଆନନ୍ଦରେ । ସୁକନ୍ୟାଣ ନୃପେ ଦେଇ ଗଲା ନିଜ ଘରେ ॥
ରହିଲେ ବିହମାବିତ୍ୟ ସେହଠାରେ ବସି । କୃଷ୍ଣାୟ ପ୍ରହର ଶୁଦ୍ଧ
ପ୍ରବେଶିଲା ଆସି ॥ ଘୋଡ଼ିଗଲା ଶୁଦ୍ଧ ଶୁଦ୍ଧ ନିବିଡ଼ ଅନ୍ଧାର ।
ମିଳିଲା ଅସୁର ଆସି ନୃପତି ଆଗର ॥ ଶୁଣଣ ବଦନ ପୁଣି
ବକଟାଳ ଦନ୍ତ । ଗର୍ଜନ ଶୁଣିଲେ ତା'ର କମଳ ଜଗତ ॥
ବୋଲଇ ରେ କେଉଁ ଦେଶେ ଅଟେ ତୋର ଘର । କିପା
ଆସି ବସିବୁ ତୁ ମୋ ରାଜ୍ୟ ଭିତର ॥ ମୋର ରାଜ୍ୟ ବୋଲି
ତୋତେ ନାହିଁ କି ରେ ଜଣା । କାହା ବୋଲେ ପତି ତୁ ରେ
ହେଲୁ ବୁଦ୍ଧି ବଣା ॥ ଶଜଣା ରୂପରେ ଖାଏ ମୁହିଁ ନରବଳି ।
ପତିଥିଲା ବାହୁଣର ଆଜି ସେହି ପାଳି ॥ ତା' ସ୍ଥାନରେ କି
କାରଣେ ବସିଅଛୁ ତୁହି । ଏହିକ୍ଷଣି ଜାଣ ତୋତେ ଖାଇଦେବି
ମୁହିଁ ॥ ଏହା ଶୁଣି କହିଲେ ସେ ବିହମ ରାଜନ । ଶୁଣ ଦୈତ୍ୟଶୁର
ତୁମ୍ଭେ ମୋହର ବଚନ ॥ ଜନ୍ମ ହେଲେ ମୃତ୍ୟୁ ହୁଏ ମୃତ୍ୟୁ ହେଲେ
ଜନ୍ମ । ଏହିପରି ଲଗିଅଛି ସଂସାର ନିୟମ ॥ ଆଗେ ହେଉ ପଛେ
ହେଉ ଦିନେ ହେବ ନାଶ । ଅନିତ୍ୟ ଶରୀର ପାଇଁ କିପା ଏତେ

ଆଶ । ମୋତେ ଯଦି ଆଜି ତୁମ୍ଭେ ଏଠାରେ ଖାଇବ । ତୁମ୍ଭ ସ୍ବଧା
 ଯିବ ପୁଣ୍ୟ ମୋହର ହୋଇବ ॥ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବଞ୍ଚକ ତା'ର ରକ୍ଷାଦେବ
 କୁଳ । ତହିଁରେ ତ ନିଶ୍ଚେ ଥିବ ପର ଉପକାର ॥ ପର ଉପକାର-
 ଠାରୁ ବଳି ପୁଣ୍ୟ ନାହିଁ । ଏପରି ସୁଯୋଗ ଆଜି ଗୁଡ଼ିକ କପାଇଁ ॥
 ହେ ଅସୁରରାଜ ମୋତେ ତୁମ୍ଭେ ଏଠାରେ । ଶାସ୍ତ୍ର ବସି
 ଆନନ୍ଦରେ ବିପ୍ର ବଦଳରେ ॥ ଗଜାଙ୍କ ମୁଖରୁ ଯହଁ ଏମନ୍ତ ଶୁଣିଲ ।
 ହୋଇଣ ସନ୍ତୋଷ ଦୈତ୍ୟ ଏମନ୍ତ କହିଲ ॥ ଆହେ ନୃପ ତୁମ୍ଭେ
 ଅଟ ଧାର୍ମିକ ପୁରୁଷ । କେହି ନାହିଁ ଏ ସଂସାରେ ତୁମ୍ଭର ସଦୃଶ ॥
 ଦିଅ ପର ଉପକାରେ ଆପଣା ପରାଣ । ଦେଖି ଏହା ବଡ଼ ତୁଷ୍ଟ
 ହେଲ ମୋର ମନ ॥ ସନ୍ତୋଷେ ଦେଉଛି ଏବେ ମାଗି ବର ଦେନ ।
 ତାହାଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ସେ ବିହମ ରାଜନ ॥ ଶୁଣ ଦୈତ୍ୟରାଜ ତୁମ୍ଭେ
 ହେଲ ଯେବେ ତୋଷ । ବିନୟେ ମାଗୁଛି ଗୁଡ଼ି ଯାଅ ଏହି ଦେଶ ॥
 ନରବଳି ଆଜିଠାରୁ ଦେବେ ନାହିଁ କେହି । ବାସକର ଆନନ୍ଦରେ
 ସବେ ଥିବେ ରହି ॥ ତୁମ୍ଭ ଅଧିକାର ଆଉ ଏଠାରେ ନ ଥିବ ।
 ଏହି ବର ମାଗୁଅଛି ସନ୍ତୋଷରେ ଦେବ ॥ ତାହାଶୁଣି ଅସୁ ବୋଲି
 କହି ସେ ଅସୁର । ବୁଲିଗଲ ସେ ରାଜ୍ୟକୁ ଗୁଡ଼ି ବହୁଦୂର ॥ ବାସ
 କଲ ଇଚ୍ଛାମତେ ଯାଇ ଅନ୍ୟ ଦେଶେ । ଦିବସ ହୋଇଲ ଆସି
 ରଜନୀର ଶେଷେ ॥ ପ୍ରସାଦରୁ ଉଠିଯାଇ ଦେଖିଲେ ସକଳେ ।
 ଗଡ଼ରାସ ନରବଳି ବସିଛି କୁଶଳେ ॥ ନିଶ୍ଚେ ଏ ଦେବତା ବୋଲି
 ମନେ ବିଚାରିଲେ । ତାଙ୍କ ପାଦେ ଯାଇ ସବେ ମିଳି ପୂଜା କଲେ ॥
 ସକଳ କାରଣ ରଜା କହିଲେ ବୁଝାଇ । ଦୈତ୍ୟ ଉପୁ ଆଜିଠାରୁ
 ଆଉ ହେବ ନାହିଁ ॥ ଯାହା ପାଇଁ ହୋଇଥିଲେ ବଳି ନରରାଜ ।
 ସେ ବିପ୍ରକୁ ଡକାଇଲେ ବହି ମନେ ତୋଷ ॥ ସେହି ଦେଶ ମଧ୍ୟେ
 ତାକୁ କରାଇଲେ ରଜା । ପ୍ରଜାରାଣ ମିଳି କଲେ ତାଙ୍କ ପାଦେ

ପୂଜା ॥ ମେଲଣି ନେଇଣ ରଜା ଗଲେ ନିଜ ଲେଣେ । ପାଳିଲେ
ପୂଜାକୁ ହିଜ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହରଷେ ॥ ଏପରି ବିହମାଦିତ୍ୟ ପର
ଉପଚାର । କରୁଥିଲେ ଜାଣ ଆହେ ଶ୍ରେଜ ନୃପବର ॥ ଯେବେ
ତୁମ୍ଭେ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ହୋଇବ ସମାନ । ଅଧିକାର କର ତେବେ
ଏହି ସିଂହାସନେ ॥ ଏହା କହି ସିଂହାସନ ଗୁଡ଼ି ସେ ପୁରୁଳି ।
ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ କହେ ସ୍ବର୍ଗେ ଗଲୁ ତଳି ॥

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ପୁରୁଳିର କଥା

ତାହାପରେ ଦିନେ ଶ୍ରେଜ କରି ଦାନ ପୁଣ୍ୟ । ସିଂହାସନେ
ବସିବାକୁ କଲେ ପୁଣି ମନ ॥ ଆନନ୍ଦରେ ବାହାରିଲେ ଉତ୍ସବ
କରିଲ । ପ୍ରବେଶ ହୁଅନ୍ତେ ସିଂହାସନେ ତଳେ ଯାଇ ॥ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି
ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ପୁରୁଳି କହଇ । ନ ବୁଝି ନ ବସ ଏଥୁ ଆହେ ନରମାଇଁ ॥
ଏଥୁରେ ବସନ୍ତ ରଜା ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ । ତାଙ୍କ ପରି ତୁମ୍ଭେ ଯେବେ
ହେବ ଗୁଣବନ୍ତ ତେବେ ଆସି ସିଂହାସନ ଉପରେ ବସିବ ।
ଅକାରଣେ କର୍ପା ଏବେ ହଟହଟା ହେବ ॥ ତାହା ଶୁଣି ପରୁରଲେ
ଶ୍ରେଜ ନରରାଣ । କହ ହେ ପୁରୁଳି ଥିଲୁ ତାଙ୍କର କି ଗୁଣ ॥ ଶୁଣି
ସେ ପୁରୁଳି ତାଙ୍କୁ କହଇ ଏମନ୍ତ । ଉଚ୍ଛ୍ଳୁଳନଗର ରଜା ବିହମ
ଆଦିତ୍ୟ ॥ କେତେ କେତେ ଗୁଣ ତାଙ୍କ ଦେହେ ଥିଲୁ ପୁର । ଅଟନ୍ତି
ସେ ବିଶେଷରେ ପର ଉପକାଶ ॥ ତାଙ୍କ ନିଜ ରଜଧାନି ଉଚ୍ଛ୍ଳୁଳ
ନଗରେ । ଧନୀ ସୌଦାଗର ଜଣେ ସୁଖେ ବାସ କରେ ॥ ରଜାଙ୍କ
ବେପାର ସେହି ଠିକା ନେଇଥାଏ । ରଜପୁରରେ ଯାହା ଯାହା
ଲୋଡ଼ା ହେଲେ ହଏ ॥ ରଜାଙ୍କର ତାହାଠାରେ ଥାଏ ଦୟା
ଅତି ମାଗଇ ସେ ଯାହା ତାକୁ ଚକ୍ଷଣେ ହଅନ୍ତି ॥ ଏହିଦିନେ ବହୁ

ଧନ ରଖି ସୌଦାଗର । ଆୟୁ ଶେଷ ହୋଇବାରୁ ଗଲ ସ୍ୱର୍ଗପୁର ॥
 ପୁଅ ତା'ର ଜାଣ ଅଟେ ପୁରନ୍ଦର ଦାସ । ନିରନ୍ତରେ କଲ ବେଶ୍ୟା
 ସଙ୍ଗ ଅଭିଳାଷ ॥ ବେଶ୍ୟା ସଙ୍ଗେ ସବୁବେଳେ ଯହୁଁ ସେ ମାଡିଲ ।
 ସକଳ ସମ୍ପତ୍ତି ସାରି ନିର୍ଦ୍ଦନ ସେ ହେଲ ॥ ସ୍ନେହ କରୁଥିଲ ବେଶ୍ୟା
 ଥିବାଯାଏ ଧନ । ଧନ ଶେଷେ ଧୁକ୍କାରି ସେ କଲ ସ୍ଥାନିମାନ । ତହୁଁ
 ପୁରନ୍ଦର ତେଜାପାଇ ବିରୁରଇ । ପିତୃଧନଯାକ ହାରି କସ କରବଇଁ ।
 ଖାଲିହାତେ ବନ୍ଧୁଘରେ ଯିବା ଅନୁଚିତ । ଏହା ଶ୍ରାବ ଯୋଗୀହୋଇ
 ବୁଲିଲ ବନସ୍ତ ॥ ବୁଲିବୁଲି ସେ ମଲୟ ପର୍ବତ ପାଖରେ । ପଡ଼ା
 ଏକ ଥିଲ ତହିଁ ଚଳିଲ ଉଷାରେ ॥ ଦିନକରେ ପୁରନ୍ଦର ଘରେ
 ଶୋଇଥିଲ । ବ୍ରାହ୍ମଣୀ କାନ୍ଦଇ ଉଠେ ନିଶୀଥେ ଶୁଣିଲ ॥ ପ୍ରଭାତେ
 ପୂଜିଲ ଯାଇ ସେହି ବ୍ରାହ୍ମଣୀକ । କି ଲଗି କାନ୍ଦଇ ରାସେ ମୋତେ
 କହିବ କି ॥ ଶୁଣି ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ କାନ୍ଦ କହିଲ ତାହାକୁ । କି କହିବି
 ଘଟୁଛି ଯା ମୋର କପାଳକୁ ॥ ଅର୍ଦ୍ଧରାସେ ନିତି ଭୂତ ପଶଇ ମୋ
 ଘରେ । ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଭାବରେ ମୋର ଶରୀରେ ପ୍ରହାରେ ॥ ତା' ମାଡ଼ରେ
 ବ୍ୟଥା ଯାଇ କରେ ମୁଁ ରୋଦନ । କିଏ ବା ମୋ ଦୁଃଖ ନେବ
 ମୁଁ ତ ସ୍ଥାନଜନ ॥ ବ୍ରାହ୍ମଣୀର ଦୁଃଖ ଶୁଣି ପୁରନ୍ଦର ଦାସ ।
 ଅନେକ ବୁଝାଇ ତାକୁ ଦେଲ ସେ ଆଶ୍ୱାସ । ତାହାପରେ ପୁରନ୍ଦର
 ନିଜରାଜ୍ୟ ଗଲ । ବିହମ ଆଦିତ୍ୟଙ୍କର ସଭାରେ ମିଳିଲ ॥ ବ୍ରାହ୍ମଣୀର
 କଥାଯାକ କହିଲ ବୁଝାଇ । ତା' ଶୁଣି ବିହମ ପର ଦୁଃଖେ ଦୁଃଖୀ
 ହୋଇ ॥ ପୁରନ୍ଦର ଦାସକୁ ସେ ସଙ୍ଗତେ ଧରିଲେ । ସେହିସଖି ଯିବା-
 ଲଗି ଅନୁକୂଳ କଲେ ॥ ମଲୟ ଗିରିରେ ମିଳି ଡାକ ବ୍ରାହ୍ମଣୀକ ।
 ବୋଇଲ ସେ ପୁରନ୍ଦର ନ ଭଲ ଏଣିକି ॥ ଏହି ଯେ ନୃପତି ତୋର
 ଛଡ଼ାଇବେ ଭୂତ । ଏହା ଶୁଣି ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ହୋଇ ଆନନ୍ଦିତ ॥
 ଆଗ୍ରା ଗୁଡ଼ରେ ତାକୁ ବସା ସଜା ଦେଲ । ରାକ୍ଷଣୀ ସାମଗ୍ରୀ ନିଜେ

ବସି ଯୋଗାଇଲ ॥ ରତନ ଭୋଜନ ସାରି ଶୋଇଲେ ସକଳେ ।
 ନିଶୀଥେ କାନ୍ଦଇ ଦିକା ପୂର୍ବ ପରକାରେ ॥ ନ ମାର ହେ ମରଗଲ
 ବୋଲି କାନ୍ଦେ ସେହି । ତଥାପି ସେ ଭୂତ ତାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦୟେ ପିଟଇ ॥
 ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ବକଳ ଶୁଣି ବନ୍ଦମ ଗୁଜନ । ତାଳ ବେତାଳକୁ ଆଜ୍ଞା
 ଦେଲେ ସେହିକ୍ଷଣି ॥ ଆଜ୍ଞା ପାଇ ସେ ବେତାଳେ ଶୀଘ୍ର ଚଳିଗଲେ ।
 ଭୂତ ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧି ତା'ର ପ୍ରାଣ ବିନାଶିଲେ ॥ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ତା' ଦେଖି
 ବଡ଼ ସନ୍ତୋଷ ଲଭିଲ । ବନ୍ଦମାଦିତ୍ୟଙ୍କୁ ବହୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କଲ ॥
 ତହୁଁ ନୃପ ପରୁରଲେ ବ୍ରହ୍ମଣୀକ ଚାହିଁ । ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଏ ଭୂତ ନିତିମାରେ
 କାହିଁ ପାଇଁ ॥ ବୋଇଲ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ତୁମ୍ଭେ ଶୁଣ ହେ ଗୁଜନ । ଏହି ଭୂତ
 ଅଟଇ ମୋ ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର ଜାଣ ॥ ଯଉବନ ବେଳେ ମୁହିଁ ଉନ୍ମତ୍ତ
 ହୋଇଲି । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରୀତି କରି ପରପୁରୁଷେ ମାତିଲି ॥ ତାହା ଜାଣି
 ପତି ମୋର ମହାହୋଧ ବନ୍ଧି । ମୋ ମୁଖ ନ ଚାହିଁ ମଲ୍ଲ ଆତ୍ମହାତୀ
 ହୋଇ ॥ ସେଦିନୁ ସେ ଭୂତ ହୋଇ ଥାଏ ଏହି ଘରେ । ଗୁପ୍ତଅର୍ଦ୍ଧ
 ହେଲେ ଆସି ନିର୍ଦ୍ଦୟେ ପ୍ରହାରେ ॥ ତୁମ୍ଭେ ଦୟା କରିବାରୁ ପାଇଲି
 ଉଦ୍ଧାର । ରତ୍ନ ସାତ ଗର ଅଛି ନିଅ ଉପହାର ॥ ବନ୍ଦମ ନୃପତି
 ତାହାଠାରୁ ରତ୍ନ ନେଇ ॥ ପୁରନ୍ଦରେ ଡାକ ପାଶେ କହିଲେ
 ବୁଝାଇ । ତୁମ୍ଭ ପିତା ପୂର୍ବେ ଥିଲେ ବଡ଼ ଗ୍ରାମ୍ୟବାନ । ନିଜ କର୍ମ-
 ଦୋଷେ ତୁମ୍ଭେ ହୋଇଲ ନିର୍ଦ୍ଦନ ॥ ଏହି ସାତଗର ରତ୍ନ ଦେଉଅଛି
 ନିଅ । କେପାର ବାଣିଜ୍ୟ କରି ମହାସୁଖେ ରହ ॥ ଏହା କହି
 ମୁରନ୍ଦର ହାତେ ତାହା ଦେଲେ । ଆପଣା ଗର୍ଜ୍ୟରେ ଯାଇ ପ୍ରବେଶ
 ହୋଇଲେ । ଧନ ପାଇ ନିଜ ଗୃହେ ଗଲ ସାଧୁ ପୁଅ । ଶୁଣିଲ ପରୋ-
 ପକାଶ ବନ୍ଦମ ଚରିତ । ଅହେ ଭୋଜ ହେଲେ ତୁମ୍ଭେ ତାହାଙ୍କ
 ସମାନ । ସିଂହାସନେ ବସିବାକୁ ବଳାଇବ ମନ ॥ ଏହା କହି ଶ୍ରେଷ୍ଠ
 ମାର୍ଗେ ଗଲ ସେ ପୁତ୍ରଲି । ସିଂହ ଜଗନ୍ନାଥ କହେ ପୂର୍ବ କଥା ଶୁଣି ॥

ପଞ୍ଚଦଶ ପୁରୁଲର କଥା

ତହିଁ ଆରବିନ ଶ୍ରେଣ ଦାନ ପୁଣ୍ୟକର୍ତ୍ତ । ବସିବାକୁ ସିଂହାସନେ
 ସକଳେ ହକାର ॥ ଦେବ ପିତୃ ପୂଜା ଯାରି ଅମୃତ ବେଳାରେ ।
 ସିଂହାସନ ପାଶେ ଯାଇ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ॥ ପଞ୍ଚଦଶ ପୁରୁଲକା
 ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ହସି । ବୋଇଲ ହେ ଶ୍ରେଣ ଏଥୁ ନ ପାରିବ ବସି ॥
 ବିନ୍ଦମ ଆଦିତ୍ୟଙ୍କର ଏହି ସିଂହାସନ । ଏଥୁରେ ବସି ସେ ରାଜ୍ୟ
 କରନ୍ତି ଶାସନ ॥ ତାଙ୍କ ପରି ଗୁଣ ଯେବେ ଅର୍ଜନ କରିବ । ଏ
 ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ସିଂହାସନ ଉପରେ ବସିବ ॥ ପୁରୁଲ ବଚନ ଶୁଣି ରାଜନ
 ବୋଇଲେ । କହ ତାଙ୍କ ଗୁଣ ତେବେ ଶୁଣିବି ମୁଁ ଭଲେ ॥ ଦେଲ
 ତହିଁ ପଞ୍ଚଦଶ ପୁରୁଲ ଉତ୍ତର । ବିନ୍ଦମଙ୍କ ବଡ଼ଗୁଣ ପରଉପକାର ॥
 ସିନ୍ଧୁ ନୃପ ନାମେ ଥିଲେ ଏକ ନରପତି । ବହୁ ବିପ୍ର ତାଙ୍କ ଦେଶେ
 ବାସ କରିଥାନ୍ତି ॥ ବିପ୍ର ଏକ ଥିଲେ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ସୁପଣ୍ଡିତ ।
 ସରୋଜାଶ୍ୟ ନାମରେ ସେ ଅଟନ୍ତି ବିଦିତ ॥ ଯାଦବାନନ୍ଦ ନାମକ
 କୁମର ତାଙ୍କର । ଗାୟକ ବିଦ୍ୟାରେ ସେହୁ ଅତି ଧୁରନ୍ଧର ॥ ସେ
 ଗୀତ ଗାଆନ୍ତେ ପଶୁ ହେଲେ ହେଁ ଶୁଣିବ । ଶୁଣିଥିବା ଗଛ ମଧ୍ୟ
 କର୍ମିଳ ଉଠିବ ॥ ସେ ଗ୍ରାମର ନାରାୟଣ ଗୀତ ଶୁଣି ତା'ର । ଘର
 ବର ପିଲ ଛୁଡ଼ି ହୁଅନ୍ତି ବାହାର ॥ ଏପରି ଘଟଣା ନିତି ଘଟିବାର
 ଦେଖି । ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ହେଲେ ଅତିଶୟ ଦୁଃଖୀ ॥ ଗୁହାରି କଲେ
 ସେ ରାଜାଆଗେ ସବୁ ଯାଇ । ଆମ୍ଭର ଆପଣି ଶୁଣ ଆହେ ନରପାଇଁ ॥
 ଦାଣ୍ଡରେ ଯାଦବାନନ୍ଦ ଗାଉଥିଲେ ଗୀତ । ଲଜ୍ଜା ଛୁଡ଼ି କୁଳବଧୂ
 ମିଳନ୍ତି ଭୁବିତ ॥ ତାହା ଯୋଗେ ସମସ୍ତଙ୍କ ମହତ୍ତ୍ୱ ସରଇ । ଏ ରାଜ୍ୟ
 ଭିତ୍ତେ ତାକୁ ଦିଅ ଦଉଡ଼ାଇ ॥ ନୋହିଲେ ସେ ରହୁ ଆମ୍ଭେ ଯିବୁ
 ଅନ୍ୟ ଦେଶ । ସୁବର୍ଣ୍ଣର କରି ଆଜ୍ଞା ଦିଅ ହେ ନରେଶ । ଏହାଶୁଣି

ରଜା ତାକୁ ପାଶେ ଡକାଇଲେ । ଗୀତ ଗାଇବାକୁ ତାଙ୍କ ଆଗେ
 ଆଜ୍ଞା କଲେ ॥ ରଜାଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଇ ଯାଦବ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ବଣାସଙ୍ଗେ
 ଚାଲ ଦେଇ କରନ୍ତେ ଗାୟନ ॥ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ପ୍ରେମଶ୍ରେଣେ ରଜା
 ମୋହ ଖଲେ । ଜଳ ସିଂହ ମନ୍ତ୍ରୀଗଣ ତେତା କରାଇଲେ ॥ ତେତା
 ପାଇ ନରପତି କୋପମନ ହୋଇ । ସେକ୍ଷଣି ରାଜ୍ୟରୁ ତାକୁ ଦେଲେ
 ଦଉଡ଼ାଇ ॥ ଯାଦବ ପଳାଇ ଯାଇ ବଡ଼ ଦୁର ଦେଶେ । ରଜା ଘରେ
 ପଡ଼ୁଥିଲା ରଜନୀ ପ୍ରବେଶେ ॥ ସେ ରଜାଙ୍କ ଉତ୍ତାପରେ ହେଉଥିଲା
 ନୃତ୍ୟ । ତା ଶୁଣି ଯାଦବାନନ୍ଦ ଗାଇଲା ସଙ୍ଗୀତ ॥ ତାହା ଶୁଣି
 ହାରପାଳ ନୃପତି ଗ୍ରମୁରେ । ଜଣାଇଲା ଗୁଣୀ ଏକ ଗାଉଛୁ
 ଦୁଆରେ ॥ ଦ୍ଵାସ ବାକ୍ୟ ଶୁଣି ରଜା ଡକାଇ ତାହାକୁ ।
 ଆଦେଶିଲେ ବଣା ବାଇ ଗୀତ ଗାଇବାକୁ ॥ ତା ଶୁଣି
 ଯାଦବାନନ୍ଦ କରଲା ଗାୟନ । ଗୀତ ଶୁଣି ପ୍ରେମେ ଶ୍ଵେଳ
 ହେଲେ ନରରାଣ ॥ ହାନି ଲଭ କଥା ନୃପ ଜାଣି ନ ପାରିଲେ ।
 ନିଜହାତୁ କାଢ଼ି ତାକୁ ରହ ମୁଦ ଦେଲେ ॥ ତାହାପରେ ଆସି
 ନୃତ୍ୟ କଲେ ବେଶ୍ୟାଗଣ । ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ ଦେଖାଇଣ ଭୁଲାଇଲେ
 ମନ ॥ କାମକାନ୍ତା ନାମେ ଏକ ବେଶ୍ୟା ଥିଲା ତହିଁ । ରୂପ ଗୁଣେ
 ସ୍ଵର୍ଗବେଶ୍ୟା ସମ ହେବେ ନାହିଁ ॥ ନୃତ୍ୟ ତାର ଦେଖି ତୋଷେ
 ସେ ଯାଦବାନନ୍ଦ । ରଜା ଦେବା ମୁଦ ତାକୁ ଦେଲା ବହି ମୋଦ ॥
 ତାହା ଦେଖି ନରପତି କୋପ ବହି ମନେ । ଯାଦବକୁ ତଡ଼ିଦେଲେ
 ସେଠାରୁ ତକ୍ଷଣେ ॥ ଯାଦବ ନୃପତି ଭୟେ କିଛି ଦୁର ଗଲା ।
 ସେହି କାମକାନ୍ତା ଘରେ ଗୁପ୍ତରେ ରହିଲା ॥ ଗାନ୍ଧାରରେ ସେ
 ଦୁହେଁ ତ ନିପୁଣ ଅଟନ୍ତି । ଦୁହେଁ ଚିହ୍ନା ଚିହ୍ନି ହେଲେ ବଢ଼ି
 ଗଲା ପ୍ରୀତି ॥ ପ୍ରେମଶ୍ରେଣେ ଦୁହେଁ ଯାକ ଥିଲେ ଗୁପ୍ତେ ରହି ।
 ଯାଦବ ବୋଇଲା ଧନେ ଶୁଣ ପ୍ରିୟସହି ॥ ହୋଇଛନ୍ତି ମୋହଠାରେ

ରଜା କୋପିତ । ରହିବା ତୋପାଣେ ମୋର ନୁହଇ ଉଚିତ ॥
 ଏହା କହି ସେ ଯାତବ ଚନ୍ଦ୍ର ଚଳିଗଲା । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନଗରେ ଯାଇ
 ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲା ॥ ବିହମଳ ସିଂହାସନରେ କଲା ବସି ଗାନ ।
 ଅନ୍ତଃପୁରେ ଥାଇ ଶୁଣି ନୃପ ପ୍ରୀତ ମନ ॥ ସିଂହାସନରେ ଆସି ପୁଣି
 ଗାୟନ ଶୁଣିଲେ । ପ୍ରଶଂସା କରିଣ ତାକୁ ପାଶେ ରଖାଇଲେ ॥
 ଦିନେ ନରପତି ତାକୁ ବସାଇ ପାଶରେ । ପରୁରନ୍ତେ ଦୁଃଖ ସୁଖ
 କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ॥ କହିଲା ଯାଦବାନନ୍ଦ ତାର ଗତକଥା । ଯାହା
 ଯାହା ହୋଇଥିଲା ପୂର୍ବର ବ୍ୟବସ୍ଥା ॥ କହୁଁ କହୁଁ ବାମକାନ୍ତା
 ମନରେ ପଡ଼ିଲା । ଦୁଃଖରେ ତା ନୟନରୁ ଲେଉଟି ଝରିଲା ॥
 ପ୍ରବୋଧ ନୃପତି ତାକୁ କାରଣ ବୁଝିଲେ । ସତ୍ୟ କରି ନରପତି
 ବୁଝାଇ କହିଲେ ॥ ହେ ଯାଦବାନନ୍ଦ ତୁମ୍ଭେ ଶୁଣୁ ମନୁ ଚିନ୍ତା ।
 ଅଶାଳ ଦେବ ମୁଁ ନିଶ୍ଚେ ସେହି କାମକାନ୍ତା ॥ ଏହା କହି ସେ
 ବିପ୍ରକୁ ରଖିଲେ ପାଶରେ । ଆଜ୍ଞାପତ୍ର ଲେଖି ଦେଲେ ଉଗ୍ରବୀ
 ହସ୍ତରେ ॥ ଉଗ୍ରବୀ ସେ ଲେଖା ନେଇ ବେଗେ ଚଳିଗଲା । ସେ
 ଦେଶର ନୃପତିଙ୍କ ହସ୍ତେ ଅରପିଲା ॥ ଫିଟାଇ ସେ ପତ୍ର ପଡ଼ି
 ଜାଣିଲେ ନରେଶ । ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଦେଇଛି ଆଦେଶ ॥
 ଲେଖିଛି ସେ କାମକାନ୍ତା ଅଛ ତୁମ୍ଭ ଦେଶେ । ଆଜ୍ଞା ମାନି
 ପଠାଇବ ତାକୁ ଆମ୍ଭ ପାଶେ । ନୋହିଲେ ଲାଗିବ ନିଶ୍ଚେ ତୁମ୍ଭ
 ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ । ପଞ୍ଚୁ ପଞ୍ଚୁ ନରପତି ବୋଲେ ହୋଇ ହୁଏ ॥
 ଆରେ ଦୁଇ କହ ଯାଇ ତୋହର ରଜାକୁ । ଯୁଦ୍ଧ ହେଲେ ହେଉ
 ଆମ୍ଭେ ନ ଡରୁ ତାହାକୁ ॥ ଆମ୍ଭରାଜ୍ୟ ତାହାର ତ ନୁହଇ ଅଧୀନ ।
 ଆମ୍ଭେ କପାଁ ତା ଆଜ୍ଞାକୁ କରିବୁ ପାଳନ ॥ ବେଗେ ଯାଇ କହ ଦୁଇ
 ବିହମାଦିତ୍ୟକୁ । ଅଛି ତାର କେତେବଳ ଆୟୁ ସମରକୁ ॥
 କଟୁବାକ୍ୟ ଏହିପରି କହନ୍ତେ ସେ ନୃପ ॥ ଶୁଣି ଫେରିଗଲା ଦୁଇ

ମନେ ବନ୍ଧି ତାପ ॥ ବନ୍ଧମ ଆଦିତ୍ୟ ପାଶେ ପରବେଶ ହେଲ ।
 କରଯୋଡ଼ି ସେ ସକଳ ବୃନ୍ଦା କହିଲ ॥ ଶୁଣି ସେ ବନ୍ଧମାଦିତ୍ୟ
 ସଜାଇ ସଜନ । ଯାଦବ ସଙ୍ଗରେ ବିଜେ କରିଲେ ବନ୍ଧନ ॥
 କାମକାନ୍ତା ବାସନ୍ତନା ଥିଲା ଯେ ରାଜ୍ୟରେ । ହୈନ୍ୟ ଘେନି
 ନରପତି ମିଳିଲେ ସେଠାରେ ॥ ଶିବର ପକାଇ ନୃପ ରଖିଲେ
 ସଜନ ॥ ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ରେ ଆରମ୍ଭିଲେ ଗୁପ୍ତଭ୍ରମଣ ॥ ସୌଦାଗର ବେଶ
 ଧରି ନିଶିଃଶଙ୍କ ମନରେ । କାମକାନ୍ତା ଗୃହେ ନୃପ ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ ପଶିଲେ ॥
 ଚନ୍ଦ୍ରତ ମନରେ କାମକାନ୍ତା ପଲ୍ୟଙ୍କରେ । ବସିଥିଲା ଶୁଚିଶ୍ରୀ ନୃପ
 ଆରମ୍ଭିଲେ ॥ ଦେଖୁଅଛି ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ଦିଅ ତୋର ଦେହ ।
 ବୋଇଲା ସେ ନାଗର ହେ ସେ କଥା ନ କହ ॥ ଯାଦବାନନ୍ଦ
 ବିଦ୍ରୁମେ ଆନେ ନ ଭଜିବ । ଜଞ୍ଜାଳ ନ କର ମୋତେ ଦେହ
 ମୁଁ ନ ଦେବି ॥ ଲକ୍ଷେ ଛୁଡ଼ି କୋଟି କୋଟି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୁଦ୍ରା ଦେଲେ ।
 ଯାଦବ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଅନ୍ୟ ନ ଟଳିବ ତିଳେ ॥ ତାହା ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି
 ସେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନୃପତି । ରାସକ ଶୁଆଅ ମୋତେ ସୁନ୍ଦରୀ ତୋ କତି ॥
 ନିଶ୍ଚୟ ଦେବ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ମିଥ୍ୟା କହୁ ନାହିଁ । ତାହାଶୁଣି କାମକାନ୍ତା
 କହେ ଦୟାବନ୍ଧୁ ॥ ଶୁଣ ହେ ରାସିକ ଯେବେ ମୋ ଘରେ ରହିବ ।
 କେବଳ ମୋ ପଲଙ୍କରେ ସୁଖେ ବସିଥିବ ॥ ମାତ୍ର ମୋ ଦେହରେ
 କେବେ ଦେବନାହିଁ ହସ୍ତ । ଶୁଣି ତା' କଥାରେ ନୃପ ହୋଇଲେ ସନ୍ତତ ॥
 କାମକାନ୍ତା ସନ୍ତତରେ ବସିଲେ ପଲଙ୍କେ । ହାସ୍ୟ ପରିହାସ କଲେ
 ନାନା କଉତୁକେ ॥ ପରିହାସ ରସ ବେଳେ ବନ୍ଧମ ମିହିର ।
 କାମକାନ୍ତା କୃତ ପରେ ପକାଇଲେ କର ॥ ତା' ଦେହରେ ରାଜାଙ୍କର
 ଲଗିବାରୁ ହସ୍ତ । କାମକାନ୍ତା ସେହିକ୍ଷଣି ହୋଇଲା ମୁକ୍ତିତ ॥ ତାହା
 ଦେଖି ରାଜା ଜଳ ସିଂହ ତା' ମୁଖରେ । ପୁଣି ବଞ୍ଚଣାରେ ବଞ୍ଚି ଚେତା
 କରାଇଲେ ॥ ସୁକ୍ତିଲେ ବନ୍ଧମ ନୃପ ତା ମୁଖକୁ ଚୁକ୍ତି । ହାତ ମୋର

ଲଗୁ ମୁହଁ ଗଲୁ ଗୋ କପାଳି ॥ ଚଢ଼ିର କାରଣ କହ ବୁଝାଇ
 ଭୁବିତ । ବୋଲେ କାମକାନ୍ତା ଶୁଣ କହୁଅଛି ସତ୍ୟ ॥ ଯାଦବାନନ୍ଦ
 ମୋ ଦେହେ ଅଧିକାଶ୍ଵାସେ । ସବୁବେଳେ ମନ ମୋର ତା ପାଦରେ
 ଖଟେ ॥ ତେଣୁ ଅନ୍ୟଠାରେ ମୋର ନ ବଳଇ ମନ । ସେଥିପାଇଁ
 ଏହା ହେଲା ସତ୍ୟ ଏବତନ ॥ ଏ କଥାକୁ ଶୁଣି ବିଚାରଲେ ନରପତି ।
 ଧନ୍ୟ ଏହି ଦୁଇ ପ୍ରାଣୀ ଧନ୍ୟ ତାଙ୍କ ପ୍ରୀତି ॥ ଏହା ଶ୍ରବଣ ନୃପବର
 ଉଠି ପ୍ରସ୍ତରରେ । ଶିବରକୁ ଗଲେ ତାହା କେହି ନ ଜାଣିଲେ ॥
 ସାରି ପ୍ରାତଃକୃତ୍ୟ ବିଧି ସେ ରାଜାଧିପୀ । ପଠାଇଲେ ପ୍ରୀତିପଥ ଦୁଇ
 ହାତେ ନୃପ ॥ ଯେ ଆଜ୍ଞା ବୋଲିଣ କହି ଦୁଇ ଚଳିଗଲା । ସେହି
 ଦେଶ ନରେଶଙ୍କ ପାରୁଣେ ମିଳିଲା ॥ ଯଥାମାନ୍ୟ କରି ତାଙ୍କୁ
 କହଇ ସେ ଦୁଇ । ଶ୍ରୋ ରାଜନ ଶୁଣ ମୋର କହିବା ବୃତ୍ତାନ୍ତ ॥
 ଉତ୍କଳନଗର ରାଜା ବିହମ ମିହିର । ସମସ୍ତ ଭୂମିରେ ଖ୍ୟାତ ଲାଗି
 ଯାହାଙ୍କର ॥ ପ୍ରୀତିପଥେ କହିଛନ୍ତି ବିନୟରେ ସେହି । ସେ କହିବା
 କଥା ଏବେ କହୁଅଛି ମୁହିଁ ॥ ବାରନାଶଟାଏ ଲାଗି ଲଗାଇଲେ
 ବାଦ । ଯଶ ପାଇବା କି ଆମ୍ଭେକର ଘୋର ଯୁଦ୍ଧ ॥ ଯୁଦ୍ଧ ହେଲେ
 ଜୟ ପରାଜୟ ତ ନିଶ୍ଚିତ । ମାତ୍ର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କଥାଲାଗି ସୈନ୍ୟ ହେବେ
 ହତ ॥ ନ ଦେଲେ ସେ ବାରନାଶ ନିଶ୍ଚୟ ଯୁଦ୍ଧ ହେବ । ହୁ'ନି
 ଲଭୁ ଭଲ ମନ୍ଦ ପରେ ଜଣାଯିବ ॥ ଏହି ସବୁ କଥା ଶ୍ରବଣ ଆପଣା
 ମନରେ । ଯାହା ତୁମ୍ଭ ଇଚ୍ଛା କହ ଏ ଦୁଇ ମୁଖରେ ॥ ଦୁଇ ମୁଖୁଁ
 ଶୁଣି ଏହା ଗଲେ ସେ ନୃପତି । ମନ୍ଦାଗଣ ସଙ୍ଗେ ବସି ବିଚାର
 କରନ୍ତି ॥ ବିଚାରରେ ଘିର ହେଲା ଏକ ବେଶ୍ୟାଲାଗି । ବଇର
 ଅର୍ଜିବା କପା ବୃଥାଟାରେ ରାଗୀ ॥ ଯେବେ ମାଗୁଛନ୍ତି ଏବେ
 ନିଅନ୍ତୁ ତାହାକୁ । ଏହାଶ୍ରବଣ ଉକାଇଲେ ସେ ବାରନାଶକୁ ॥
 ବେଶି କରାଇଲେ ତାକୁ ନାନାଭୂଷଣରେ । ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ପାଶେ

ପଠାଇଲେ ଖରେ ॥ ବିହମ ନୃପତି ତାକୁ ପାଇ ହେଲେ କୁଷ୍ଠ ।
 ଆଦେଶିଲେ ସୈନ୍ୟଗଣେ ଦେଶକୁ ଲେଉଟି ॥ ଡକାଇଣ ତାହାପରେ
 ଯାଦବାନନ୍ଦକୁ । କାମକାନ୍ତା ବାରନାଶ ଅରପିଲେ ତାକୁ ॥ ପାଇଣ
 ଯାଦବ ତାକୁ ହେଲ ଦୁଷ୍ଟମତି । ମିଳିଗଲ ସତେ ଅବା ଇନ୍ଦ୍ର
 ସମ୍ପତ୍ତି ॥ ଆନନ୍ଦରେ ପଥ ମଧ୍ୟେ ସବେ ଯାଉଥିଲେ । ଇଙ୍ଗିତରେ
 ଯାଦବକୁ ନୃପତି କହିଲେ ॥ ଶୁଣ ହେ ଯାଦବ ତୁମ୍ଭ କାମକାନ୍ତା
 ନାଶ । ଶ୍ରୀମିଶ୍ର ନନ୍ଦ ସୁଏ ନ ଆସଇ ଫେରି ॥ ପୁଣି ଆହା
 କହିବାରେ ଯାଦବ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ସେହିଠାରେ ପଡ଼ିଗଲ ଗୁଡ଼ ଦେହ
 ପ୍ରାଣ ॥ ତାହା ଦେଖି ବସିଗଲେ ସବେ ଚିନ୍ତାକରି । ଦେଖିଲ
 ତାହାକୁ ଆସି କାମକାନ୍ତା ନାଶ ॥ ମୃତ୍ୟୁ ତାର ଜାଣି ଆହା ଜୀବଧନ
 କହି । ତଳିପଡ଼ିଲ ସେ ତଳେ ଜୀବନ ହରାଇ ॥ ଏପରି ଘଟଣା ଦେଖି
 ବିହମ ଆଦର୍ଷ । ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୋ ଲାଗି ଏ ଦୁହେଁ ହେଲେ ମୃତ ॥
 ଏହା ଶୁଣି ମନମଧ୍ୟେ ଆକୁଳିତ ହେଲେ । ଦୁର୍ଗାଙ୍କର ପାଦ-
 ମଦେମନେ ନିବେଶିଲେ ॥ ଯୋଗାସନେ ରହି ମନ୍ତ୍ର ଜପିଲେ ଅନେକ ।
 ହୋମକଲେ ଯଥାକ୍ଷୟ ବସି ଦିନଯାକ ॥ ହୋମ ଶେଷ ପରେ ଦେବା
 ପାଇଁ ବଳିଭାଗ । କାଟିବାକୁ ନିଜଶିର ଧଇଲେ ଖଡ୍ଗ ॥ ରାଜାଙ୍କର
 ଶୁଭମନ ଜାଣି ଜଗନ୍ନାଥ । ତାଙ୍କପାଶେ ସେହିସଣି ହେଲେ ଉପସ୍ଥିତ ॥
 ଧାଡ଼ିକାରେ ନୃପହସ୍ତ ଖଡ୍ଗ ଘେନିଗଲେ । ତାଙ୍କରୁପ ଦେଖି ରାଜା
 ବହୁ ପୁଣିକଲେ ॥ ଭଗବତ୍ତା ତୁଷ୍ଟହୋଇ ଯାତ ଦେଲେ ବର ।
 ସଦିନୟେ ମାଗିଲେ ସେ ବିହମମିହିର ॥ ମୋହଠାରେ ତୁଷ୍ଟ ଯେବେ
 ହେଲେ ମହାମାୟୀ । ଏହିଶବ ଦୁଇଗୋଟି ହସ୍ତେ ଜାଆଇ ॥ ଅସ୍ତ୍ରକହି
 ଭଗବତ୍ତା ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ । ଉଠି ବସିଲେ ସେ ଦୁହେଁ ପାଇଣ
 ଜୀବନ ॥ ବିହମାଦର୍ଷ ତା ଦେଖି ଚିନ୍ତା ଦୂର କରି ॥ ପରବେଶ
 ହେଲେଯାଇ ଆପଣା ନଗର ॥ ଯାଦବାନନ୍ଦକୁ କାମକାନ୍ତା ସହିତରେ ।

ରଖାଇଲେ ଯଦ୍ କରି ଆପଣା ରାଜ୍ୟରେ ॥ ଶୁଣିଲ ତ ଶ୍ରେଳ ନୃପ
କପରି ଚରିତ । କେଡ଼େ ପର ଉପକାଶ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ॥ ତୁମ୍ଭେ
ଯଦି ହୋଇପାର ତାଙ୍କର ସମାନ । ତେବେ ଯାଇ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷେ
ବସ ସିଂହାସନେ ॥ ଏହା କହି ସ୍ୱର୍ଗପୁରେ ଗଲ ସେ ପୁରୁଷ ।
ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ ଏହା ଗୀତେ କହେ ଗ୍ରାମ ॥

— ୪୦୫ —

ଷୋଡ଼ଶ ପୁରୁଷର କଥା

ଆଉଁଦିନେ ଶ୍ରେଜଗୁଜ ଯାରି ନିତ୍ୟକର୍ମ । ବସିବାକୁ ସିଂହାସନେ
କରନ୍ତେ ଉଦ୍ୟମ ॥ ଶୋଡ଼ଶ ପୁରୁଷ କହେ ହୋଇ ହସହସ ।
ଆହେ ନରରାଣ ଏହା ଉପରେ ନ ବସ ॥ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟଙ୍କର ଏହି
ସିଂହାସନ । ଏଥି ବସି କରନ୍ତି ସେ ପରଜା ପାଳନ ॥ ତାଙ୍କ ପରି
ହେଲେ ତୁମ୍ଭେ ସିଂହାସନେ ବସ । ତା' ନ ହେଲେ ବସିବାକୁ ନ
କର ସାହସ । ଏହା ଶୁଣି ଶ୍ରେଜନୃପ ବୋଲିଲେ ଏ ଗୀତ । ହେ
ପୁରୁଷ କହ ତେବେ ଚରିତ ତାଙ୍କର ॥ କହେ ପୁରୁଷକା ଶୁଣ
ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନଗରେ ଥିଲେ କରି ଆଧିପତ୍ୟ ॥ ଏକ-
ଦିନେ ସୈନ୍ୟ ସଖା ନେଇ ସଙ୍ଗତରେ । ନୃପ ପଦ୍ମସ୍ଥଳେ ପଦ୍ମ
କେଶରୀ ହାତରେ ॥ ଯମକୟ ନାମେଥିଲ ତହିଁର ରାଜନ । ବହୁବଧ
ବିଦ୍ୟାରେ ସେ ଅଟେୟୁନିପ୍ତ ॥ ଦେବାଳୟ ଏକ ତାଙ୍କସିଂହାସନରେ
ଥାଏ । ଯୋଗୀ ଏକ ବାସକରି ସେମନ୍ଦରେ ରହେ ॥ ସେ ଯୋଗୀଙ୍କ
ପାଶେ ଯାଇ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ । ବିଶ୍ୱାସରେ କଲେ ତାଙ୍କ ପାଦେ
ପ୍ରଣିପାତ ॥ କଲ୍ୟାଣ ପାଶ୍ଚଳେ ସେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ରାଜାଙ୍କର । ପରୁରଲେ
ସବୁ ତାଙ୍କ ଦେଶ ହାଲଗୁଲ ॥ ସକଳ ଚରିତ ନୃପ କହିଲେ ବୁଝାଇ
ତାହାପରେ ପଶୁଲେ ଶିରେ କର ଦେଇ ॥ ନ ଚିହ୍ନିଲ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ମୁଁ

ଆହେ ଚପଶୀଳ । ମୋରାଜ୍ୟର କଥା ତୁମ୍ଭେ କପରି ଜାଣିଲ । ରାଜାଙ୍କ
 ମୁଖରୁ ଏହା ଶୁଣି ସେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ । ହସିଣ କହଇ ତାକୁ ବହୁତ
 ପ୍ରଶଂସି ॥ ଯାଇଥିଲ ଏକଦିନେ ରାଜ୍ୟକୁ ତୁମ୍ଭର । ପାଇଥିଲ ତୁମ୍ଭଠାରୁ
 ମାନ୍ୟ ବହୁତର ॥ ଅତି ଯତ୍ନକରି ମୋତେ ରଖାଇଲ ତୁମ୍ଭେ । ଅଳ୍ପ
 ବୟସାଇ ସୁଖେ ବିତାହେଲୁ ଆମ୍ଭେ ॥ ସେହିସବୁ କଥା ମନେ ଅଛଇ
 ମୋହର । ପୁଣ୍ୟବଳେ ଯାଇଅଛି ପାଶୋର ତୁମ୍ଭର ॥ ପୁଣ୍ୟବନ୍ତ
 ଲୋକଙ୍କର ସେହିପରି ଚିତ୍ତ । ଏପରି ପ୍ରଶଂସାକଲେ ରାଜାକୁ ବହୁତ ॥
 ସ୍ନେହେ ପୁଣି ପରୁରିଲେ ତାକୁ ସେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ । ଦେଶ ଛାଡ଼ି ତୁମ୍ଭେ
 କର୍ପା ହେଲ ପରଦେଶୀ ॥ ତେଣେ ଯଦି ଶତ୍ରୁ କେହି ଆସିବ ତୁମ୍ଭର ।
 କରିଅଛ ସେଥିପାଇଁ କହ କି ବରୁର ॥ ଶୁଣିଣ ବିସମାଦିତ୍ୟ
 ଯୋଗୀ ପାଦେ ପଡ଼ି । ଜଣାଇଲେ ଆନନ୍ଦରେ କର ଦୁଇ ଯୋଡ଼ି ॥
 ଆହେ ଯୋଗୀବର ତୁମ୍ଭ ଆଶୀର୍ବାଦେ ମୁହଁ । କେ କିସ କରିବ
 ବୋଲି ଚଣ୍ଡାସ ନ ଯାଇ ॥ ଦଇବ ଘଟନା କେବେ ନୁହଇ ଅନ୍ୟଥା ।
 ସେଥିପାଇଁ କହୁଛି ମୁଁ ଶୁଣ ଏକ କଥା ॥ ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ନାମେ ଥିଲ
 ଏକ ନରପତି । କଳନା ନ ଯାଏ ତା'ର ସେ ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି ॥ ସ୍ବର୍ଯ୍ୟା
 ନାମ ଜାଣ ତା'ର ଅଟଇ ସୁଶୀଳା । ମହାସତ୍ତା ପତିବ୍ରତା ଅଟଇ ସେ
 ବାଳା ॥ ପୁତ୍ର କନ୍ୟା ନ ଥିବାରୁ ସେ ରାଜ ଦମ୍ପତ୍ତି । ଦେଇଥାନ୍ତି
 ଇଷ୍ଟଦେବ ପୂଜନରେ ମତି ॥ ଆଶ୍ଚକୃତା ବୋଲି ଛାଡ଼ି କୁଟୁମ୍ଭେ
 ମିଳିଲେ । ମୁଖ ନ ଚାହିଁବୁ କହି ଦେଶୁ ତଡ଼ି ଦେଲେ ॥ ଦେଶ
 ଛାଡ଼ି ପଳାଇଲେ ରାଜା ରାଣୀ ଦୁଇ ! ବନମଧ୍ୟେ ବୃକ୍ଷମୂଳେ ବସିଲେ
 ସେ ଯାଇ ॥ ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇ ସେ ହରିଙ୍କି ଭଜିଲେ । ତିନିଦିନ
 ତିନିରାତି ଉପାସେ ରହିଲେ । ତାହାପରେ ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ସ୍ବରୂପା
 ସହିତ । ଭସା ମାଗିବାକୁ ଗଲ ଦୁଃଖରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ॥ ଦଇବବଳରୁ
 ବଳି ନାହିଁ ଆଉ ବଳ । ମରିଗଲା ସେହିଦିନ ସେ ଦେଶ ଭୁପାଳ ॥

ସୁଧ ଭାଇ ସହୋଦର ସେ ଭଜାର କେନ୍ଦ୍ର । ନ ଥିଲେ ଯେ ସିଂହାସନେ
 ବସିବାର ପାଇଁ ॥ ତାହା ଦେଖି ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ବସି ବସୁଥିଲେ ।
 ସୁବର୍ଣ୍ଣ କଳସ ଆଣି ହସ୍ତୀକରେ ଦେଲେ ॥ ବେଶ କରି ସେ ହସ୍ତୀକ
 ଦେଶ ମଧ୍ୟ ନେଇ । ବୁଲାଇଲେ ନରପତି ଖୋଜିବାର ପାଇଁ ॥
 ତାହା ଦେଖି ପଞ୍ଚଭୂତେ କରନ୍ତି ବିରାଗ । ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ବୁଲୁଛନ୍ତି ପାଇଁ
 କଷ୍ଟ ଘୋର ॥ ଶୁଣିଦେଇ ନିଜରାଜ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ଘେନି ରାଣୀ । ନୃପତାଙ୍କୁ
 କରାଇବା ଆମ୍ଭେ ଏଥେଆଣି ॥ ଏହା ଶୁଣି ଭୂତମାନେ ବେଗେଥାଇ
 ଗଲେ । ହସ୍ତୀଦେହେ ପଶି ଚନ୍ଦ୍ରସେନକୁ ଖୋଜିଲେ ॥ ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ନୃପ
 ଭିକ୍ଷା ମାଗୁଥିଲେ ଯହିଁ । ରାଜହସ୍ତୀ ସେହିଠାରେ ପହଞ୍ଚିଲା ଯାଇ ॥
 ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ମସ୍ତକରେ କଳସ ତାଳିଲା । ରାଜାରାଣୀ ଦୁହିଁଙ୍କି ସେ ପୃଷ୍ଠେ
 ବସାଇଲା ॥ ଶୁଣିଦେଲେ ନେଇ ତାଙ୍କୁ ରାଜସିଂହାସନେ । ତହୁଁ ହସ୍ତୀ
 ଚଳିଗଲା ନିଜ ବାସଗ୍ରାମେ ॥ ସେହି ଦେଶେ ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ନୃପତି
 ହୋଇଲେ । ପାଠ ମନ୍ତ୍ରୀଗଣେ ଆସି ପାଦରେ ଭେଟିଲେ ॥ ସେହି
 ପାଠ ମନ୍ତ୍ରୀ ହସ୍ତେ ରାଜ୍ୟଭାର ଦେଇ । ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ଶତ୍ରୁରାଜ୍ୟ ସେବା
 କରୁଥାଇ ॥ କେତେଦିନ ଏହିପରି ଯିବାର ଅନ୍ତରେ । ଶତ୍ରୁ ପାଞ୍ଚ
 ଦେଶ ରାଜା ମିଳି ଏକତ୍ରରେ ॥ ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ନୃପ ସଙ୍ଗେ କରିବାକୁ
 ଯୁଦ୍ଧ । ତାଙ୍କ ରାଜଦାଣ୍ଡ ଆସି କଲେ ଅବରୋଧ ॥ ପାଠ ମନ୍ତ୍ରୀ
 ଜଣାଇଲେ ଯେ ଚନ୍ଦ୍ରସେନଙ୍କୁ । ଆସିଛନ୍ତି ଶତ୍ରୁଗଣେ ଯୁଦ୍ଧ
 କରିବାକୁ ॥ ରାଜ ଦଣ୍ଡ ରୁଦ୍ଧଲେଖି ଗଡ଼େ ଯିବେ ପଶି । ଆଜ୍ଞା ଦିଅ
 ତାଙ୍କୁ ଆମ୍ଭେ ପକାଇବୁ ନାଣି ॥ ଶୁଣି ବୋଲେ ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ନ କର
 ସମର । ଶ୍ରୀହରି ଅଛନ୍ତି ରକ୍ଷା କରିବେ ଆମ୍ଭର ॥ ଭଜ ସେ ହରିଙ୍କି
 ତୁମ୍ଭେ ଆକୁଳ ନହୁଅ ॥ କରିବେ ସେ ନିଶ୍ଚୟରକ୍ଷା ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ରହ ॥
 ଏହାଶୁଣି ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ମାରବ ହୋଇଲେ । ସେହିପରି ପଞ୍ଚଭୂତେ ଆସି
 ପହଞ୍ଚିଲେ ॥ ବୋଇଲେ ହେ ନରପତି ବିରାଗ ନ କର । ଯାଉଅଛୁ

ଶତ୍ରୁବଳ ମାରବୁ ତୁମ୍ଭର ॥ ଏହା କହି ପଞ୍ଚଭୂତେ ଧାଇଁଗଲେ
 ବେଗେ । ଶତ୍ରୁ ସୈନ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ପଶି ମାଇଲେ ସେ ଗୁଣେ ।
 ନ ଦଶଇ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ କେହି ମାରବାର । ଆକାଶରୁ ଶ୍ରୀ
 ପଡ଼ି କାଟୁଥାଏ ଶିର । ଅଲୌକିକ ମାଡ଼ ସେହି ଭୂତଙ୍କ ମାରେଣି ।
 ଶତ୍ରୁ ସୈନ୍ୟ ପଳାଇଲେ ଭୟେ ପ୍ରାଣ ଦେନି । ଦେଖି ଚନ୍ଦ୍ରସେନ
 ନୃପ ଆନନ୍ଦ ହୋଇଲେ । ଡକାଇ ଭୂତଙ୍କୁ ରଜା ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଲେ ॥
 କି କାରଣେ ମୋହପାଇଁ କଲ ଭୁଲେ ରଣ । ସତ୍ୟ କରି ତାହା
 ମୋର ଆଗରେ ବଖାଣ ॥ ଉତ୍ତରରେ ଭୂତମାନେ ଶୁଣି ନରନାଥ ।
 କହୁଅଛୁ ଏବେ ଆମ୍ଭ ପୂର୍ବର ଚରିତ ॥ ମାତ୍ର ଦେହ ଧରି ଜଳେ
 ମହାକଷ୍ଟେ ଥିଲୁ । ତୁମ୍ଭର ଦୟାରୁ ଆମ୍ଭେ ମୁକତ ପାଇଲୁ ॥ ସେହିଦିନୁ
 କରିଥିଲୁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ସେଠାରେ । କରିବୁ ସାହାଯ୍ୟ ବୋଲି ତୁମ୍ଭ
 ବିପଦରେ ॥ ଏବେ ତୁମ୍ଭ ବିପଦକୁ ଦେଖିକରି ଆସି । ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ
 ପକାଇଲୁ ଶତ୍ରୁ ସୈନ୍ୟ ନାଶି ॥ ଆହେ ଚପା ମୁତଜନେ ନ ପାରନ୍ତି
 ଜାଣି । ସମସ୍ତଙ୍କ ରକ୍ଷାକାରୀ ସେହି ଚନ୍ଦ୍ରପାଣି ॥ ଏହା ଶୁଣି ସେ
 ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ସନ୍ତୋଷ ଲଭିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଗୋଟିଏ ସେ ବିଷମଙ୍କୁ
 ଦେଲେ ॥ ମଣି ପାଇ ନରପତି ହୋଇଲେ ଆନନ୍ଦ । ଗଲେ ତାଙ୍କ
 ନିଜ ଦେଶେ ଘେନି ସୈନ୍ୟଦ୍ବୟ ॥ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ବାଟେ ଏକ ଦରଦ୍ର
 ବ୍ରାହ୍ମଣ । ତାଙ୍କୁ ଆସି କହିଲେ ସେ ହୋଇ ଅତି ହନ ॥ ଆହେ
 ନୃପ ମୁଣ୍ଡି ବଡ଼ କୁଟୁମ୍ବା ଅଟଇ । ଅନ୍ୟାୟେ ବୁଲୁଅଛୁ ମାଗି ଦେହ
 ଦେହ ॥ ବିଷମ ଆଦିତ୍ୟ ତାର କଷ୍ଟ ନ ସହିଲେ । ସେହି ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି
 ଗୋଟି ତାଙ୍କୁ ଦାନ କଲେ ॥ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଘେନିକରି
 ଗଲା । ମଣି ପ୍ରସାଦରୁ ଚନ୍ଦ୍ରା ତା'ର ଦୂର ହେଲା ॥ ଆହେ ଶ୍ରେଣୀ
 ତୁମ୍ଭେ ତାଙ୍କ ସମାନ ହୋଇଲେ । ବସିବ ଏ ସିଂହାସନେ କହୁଅଛୁ
 ଭଲେ ॥ ଏହା କହି ସେ ପୁଣି ସିଂହାସନ ଛାଡ଼ି । ଗଲା ସ୍ୱର୍ଗପୁରକୁ

ସେ ଆକାଶରେ ଉଡ଼ି ॥ ଶୋଭଣ ପୁରୁଳ କଥା ଦେଲ ସମାପତ ।
ସିଂହ ଜଗନ୍ନାଥ କହେ ଚନ୍ଦ୍ର ରମାକାନ୍ତ ॥

ସପ୍ତଦଶ ପୁରୁଳର କଥା

ପରଦିନ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ଶ୍ରେଜଗଣ । ଅତିଥିକି ଅଳ୍ପ ଦେଇ
ବସ୍ତ୍ର ଦେଲେ ଦାନ ॥ ବସିବାକୁ ସିଂହାସନେ ଗଲେ ଦୁଷ୍ଟହୋଇ ।
ଦେଖି ତାଙ୍କୁ ସପ୍ତଦଶପୁରୁଳ ବୋଲଇ ॥ ଶୁଣ ଆହେ ଶ୍ରେଜ ଗଜ
ମୋ ବଚନ ବାରେ । ବସି ନ ପାରିବ ତୁମ୍ଭେ ଏ ସିଂହାସନରେ ॥
ଦେବତାଙ୍କ ସିଂହାସନ ଜାଣ ଅଟେ ଏହି । ବିହମ ଆଦିତ୍ୟେ ଇନ୍ଦ୍ର
ଏହା ଥିଲେ ଦେଇ ॥ ସେ ଯେପରି ପୁଣ୍ୟବାନ ପରଜପକାଶ ।
ତାଙ୍କ ସମ ଦେଲେ ତୁମ୍ଭେ ବସ ଯାଇକରି । ତାହାଶୁଣି ଶ୍ରେଜନୃପ
ଆନନ୍ଦେ ପୁଞ୍ଜିଲେ । କହ ତେବେ ତାଙ୍କ ଗୁଣ ଶୁଣିବି ମୁଁ ଭଲେ ॥
ପୁରୁଳ ବୋଲଇ ଶୁଣ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ । ବାହାରିଲେ ଥରେ ଦିଗ
ବିଜୟ ନିମିତ୍ତ ॥ ଚତୁରଙ୍ଗ ସୈନ୍ୟ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗତରେ ନେଲେ ।
ଯୁଦ୍ଧେ ଜଣି କେତେ ଦେଶ କରଗତ କଲେ ॥ କେତେ ନୃପ
ଆସି ମଧ୍ୟ ପଶିଲେ ଶରଣ । କଲେ ପୁଣି ସେମାନଙ୍କୁ ଅଭୟ
ପ୍ରଦାନ ॥ ଦିଗ୍‌ବିଜୟ ସାରି ପୁଣି ରାଜ୍ୟକୁ ଅଇଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ
ରାଜ୍ୟ ହାଲଗୁଲ ଜଣାଇଲେ ॥ କହିଲେ ମନ୍ତ୍ରୀଏ ପୁଣି ଆହେ
ନରଗଣ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଅଛି ପୁଲପୁଷ୍ପେ ଉପବନ ॥ ବସନ୍ତର କାଳ
ପୁଣି ପହଞ୍ଚିଛି ଏବେ । ବିହାର କରନ୍ତୁ ତହିଁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ
ଯେବେ ॥ ମନ୍ତ୍ରୀ ମୁଖୁଁ ଶୁଣି ରାଜା ରାଣୀ ସହିତରେ । ପ୍ରବେଶ
ହୋଇଲେ ଯାଇ ସେ ଉପବନରେ ॥ ବନ ଶୋଭା ଦେଖି ମନେ
ହୋଇଲେ ହରଷ । ଜଣାଇଲ ମନ୍ତ୍ରୀ ଯାଇ ତାହାକର ପାଶ । ଶୀର୍ଷ

କରିଦିବି ମୁହିଁ ଆଜ୍ଞା ମୋତେ କର । ମନ୍ତ୍ରୀର ବଚନ ଶୁଣି ବିଷମ
ମିହିର ॥ ଯାଅ ଶୀଘ୍ର କରି ବୋଲି ଦେଲେ ବହୁ ବିଷ । ଧନ ପାଇ
ମନ୍ତ୍ରୀବର ଚଳିଲୁ ଭରିତ ॥ ଭ୍ରମି ନାନା ଶୀଘ୍ର ପୁଣି ଦେଖି ବହୁ
ଦେଶ । କୁଞ୍ଜଗଳ ଦେଶେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଲୁ ପ୍ରବେଶ ॥ ଥିଲେ ତହିଁ
ମହାଶୟ ପୂଜା କରି ତାଙ୍କୁ । ପ୍ରବେଶ କରିଲୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ସେ
ଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟକୁ ॥ ସେ ଗ୍ରାମର କଟୁଆଳ ଆପଣା ଦୁଆରେ । ଟକମକ
ଫୁଟାଉଛୁ ଘୃତ କରେଇରେ ॥ ତାହା ଦେଖି ମନ୍ତ୍ରୀବର ପୁଚ୍ଛିଲେ
କାରଣ । କଟୁଆଳ ଉଠିଗଲା ଶୁଣ ମୋ ବଚନ ॥ ଆମ୍ଭ ଦେଶ
ରାଜଜେମା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦର । ଖୋଜନ୍ତେ ନ ମିଳେ ବର ତା'ର
ସମସର ॥ କରିଅଛି ରାଜକନ୍ୟା ଏହିପରି ପଣ । ପଡ଼ିବ ଯେ ଏହି
ଘୃତସ୍ରାବରେ ଡେଇଁଣ । ବରବ ତାହାକୁ ନିଶ୍ଚେ ରାଜାର ଦୁହ୍ନତା ।
କଦାଚିତେ ଏହିକଥା ନୋହିବ ହେ ମିଥ୍ୟା ॥ ତାହା ଶୁଣି ମନ୍ତ୍ରୀବର
ଆପଣା ବୁଦ୍ଧିରେ । ସେ କନ୍ୟାକୁ ଦେଖିଲେ ଯେ ରହି
ଗୋପନରେ ॥ ତା' ରୂପକୁ ଦେଖି ମନ୍ତ୍ରୀ ଜାନ ହସଇଲୁ । ପୁଣି
ଧୈର୍ଯ୍ୟଧରି ଦେହେ ଜାନ ଯେ ପାଇଲୁ ॥ ନ ରହି ସେଠାରେ ଆଉ
ଗଲା ସେ ବେଗରେ । ଯଥାକାଳେ ପହଞ୍ଚିଲୁ ଉତ୍କଳ ନଗରେ ॥
ଆନନ୍ଦେ ବିଷମାଦିତ୍ୟ ସମୀପକୁ ଗଲା । କୁଞ୍ଜଗଳ ଦେଶ କନ୍ୟା
ବିଷୟ କହିଲୁ ॥ ଶୁଣି ନୃପ ସେ ମନ୍ତ୍ରୀକି ଧାଇଁଲେ ସଙ୍ଗରେ ।
କେତେଦିନେ କୁଞ୍ଜଗଳ ଦେଶେ ପ୍ରବେଶିଲେ ॥ କଟୁଆଳ ପଶେ
ଯାଇ ପଶୁରନ୍ତେ ତାକୁ । ପୂର୍ବପରି ବୃତ୍ତାନ୍ତ ସେ କହିଲୁ ନୃପଙ୍କୁ ॥
କଟୁଆଳ ମୁଖୁଁ ପଣ ଶୁଣି ନରପତି । ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ ସେ ଘୃତ
ସ୍ରାବକୁ ତଡ଼ିତ ॥ ତନୁ ତାଙ୍କ ଜଳଗଲା ତପତ ଘୃତରେ ।
ରାଜକନ୍ୟା ତାହା ଶୁଣି ଅଇଲୁ ସରରେ ॥ ଅନୁର ମିଶ୍ରିତ ଜଳ
ହସ୍ତରେ ଧାଇଁ । ଶୀଘ୍ର ତାକୁ ନେଇ କରେଇରେ ପକାଇଲୁ ॥

ଅମୃତ ପ୍ରସାଦେ ଶକ୍ତା ପାଇ ଜୀବଦାନ । ଆପଣା ଶରୀର ଧରିଉଁଲେ
 ବହନ ॥ କରେଇରୁ ଆସି ଠିଆ ହେଲେ ନରବର । ପୂର୍ବୁଷତେ
 ଗୁଣ ତେଜ ଦିଶିଲ ତାଙ୍କର ॥ ଶୁଭକନ୍ୟା ତାହା ଦେଖି ବରମାଳା
 ଧରି । ଆସିଲ ସେ ନୃପତିକୁ ପତି ଭାବେ ବରି ॥ ବୋଇଲେ
 ବିହମାଦିତ୍ୟ ଶୁଣ ଆଗୋ ବାଲେ । ଏହି ବରମାଳା ଦିଅ ନାହିଁ
 ମୋର ଗଳେ ॥ ତଦ୍ବଦ୍ବତେ ପଡ଼ି ମୁହଁ ହାରିଥିଲ ପ୍ରାଣ । ତୁମ୍ଭେ ଆସି
 ଦେଲ ମୋତେ ପୁଣି ଜୀବଦାନ ॥ ହୋଇଲ ଧର୍ମରେ ତୁମ୍ଭେ
 ଜନନୀ ମୋହର । ନୁହଇ ଉଚିତ ମୋତେ ତୁମ୍ଭେ ବରିବାର ॥ ଦେଖ
 ମୋର ସଙ୍ଗେ ଅଛି ଏହି ମନ୍ତ୍ରୀରାଣ । ଏହାର ଆମ୍ଭର ନାହିଁ କିଛି
 ଭିନ୍ନାଭିନ୍ନ ॥ ମାନି ମୋର ବୋଲ ମାଳ ଏହାଙ୍କ ଗଳାରେ । ଦିଅ
 ଆଗୋ ନାରୀବର ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ମନରେ ॥ ଶୁଭକନ୍ୟା ତାହା ଶୁଣି ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କି
 ବରିଲ । ହସ୍ତଧରି ସେ ମନ୍ତ୍ରୀର ମଉନେ ରହିଲ ॥ ତାହା ଦେଖି
 ଆନନ୍ଦରେ ବିହମ ନରେଶ । ସେ ଦୁହିଙ୍କି ସଙ୍ଗେ ଧରି ଗଲେ
 ନିଜଦେଶ ॥ କରାଇଲେ ବିଷ ତାଙ୍କୁ ଶୁଭ ଅନୁକୂଳେ । କନ୍ୟାଦେଶ
 ମନ୍ତ୍ରୀବର ରହିଲେ କୁଣ୍ଡଳେ ॥ ବୁଝିଲ ତ ସେ ବିହମ ପରଉପକାରୀ
 କପରି ଅଟନ୍ତି ତୁମ୍ଭେ ହୁଅ ତାଙ୍କପରି ॥ ଏହା କହି ସେ ପୁତ୍ରଲି
 ଗଲ ସ୍ୱର୍ଗପୁରେ । ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ କହେ ଶ୍ରେଣ ବାହୁଡ଼ିଲେ ॥

ଅଷ୍ଟାଦଶ ପୁତ୍ରଲିର କଥା

ତହିଁ ଆରବିନ ଶ୍ରେଣକରି ଦାନ ପୁଣ୍ୟ । ସଙ୍ଗତରେ ଧରି
 ପାସ ଅମନାଦ୍ୟଗଣ ॥ ବସିବାକୁ ସିଂହାସନେ ଯାନ୍ତି ବେଗହୋଇ
 ଅଷ୍ଟାଦଶ ପୁତ୍ରଲିକା ବାରଣ କରଇ ॥ ଇଙ୍ଗିତରେ କହେ ଶ୍ରେଣ

ବାବୁଲ କି ତୁମ୍ଭେ । ଆସିଛ କପରି ଭଲ ବସିବାକୁ ଦରମ୍ଭ ॥ ବନ୍ଧନ
ଆଦିତ୍ୟଙ୍କର ଏହି ସିଂହାସନ । ବସିପାର ତାଙ୍କପରି ହେଲେ
ଗୁଣବାନ ॥ ଏହାଶୁଣି ଶ୍ରେୟନୁପ କହିଲେ ତାହାକୁ । ତାଙ୍କ ଗୁଣ
ଜାଣିଥିଲେ କହ ହେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ॥ ବନ୍ଧନାଦିତ୍ୟଙ୍କ ଗୁଣ ଶୁଣିବାର
ପାଇଁ । ସବୁକାଳେ ମନେ ମୋର ଶ୍ରଦ୍ଧା ବଳୁଥାଇ ॥ ତାହା ଶୁଣି ସେ
ପୃଥକ କହଇ ସର୍ପୀରେ । ରାଜା ଥିଲେ ସେ ବନ୍ଧନ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
ନଗରେ ॥ ବସି ଏହି ସିଂହାସନେ ପାଳୁଥାନ୍ତି ପ୍ରଜା । ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର
ନାମେ ଅନ୍ୟ ଦେଶ ରାଜା ॥ ବନ୍ଧନାଦିତ୍ୟଙ୍କ ଶାଳୀ ଭାରିଯା ତାଙ୍କର ।
ବିଶାଶ୍ୟ ହୋଇ ରାଜ୍ୟ ଥାଏ ସେ ନୃପର ॥ ଦିନେ ଏକ ଭାଟ
ତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଗଲା । ବନ୍ଧନାଦିତ୍ୟଙ୍କ ଯଶ ସେଠାରେ ଗାଇଲା ॥
ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନୃପ ସେ କଥା ଶୁଣିଲେ । ବନ୍ଧନାଦିତ୍ୟଙ୍କ ପରି
ହେବି ବିଚାରିଲେ ॥ କରି ଅନଗନ ବ୍ରତ କଲେ ଘୋର ତପ ।
ତାଙ୍କ କ୍ଳେଶ ଦେଖି ଦେବୀ ଗଲେଟି ସମୀପ । ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇଣ
ଦେବୀ ବୋଲନ୍ତି ବଚନ । ହୋଇଲି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୃପ ମାଟି ବର ଦେନ ॥
ତାହା ଶୁଣି ସେହି ରାଜା କହଇ ଉତ୍ତର । ବହୁତର ଧନ ମୋତେ
ଦିଅ ଗୋ ଅମ୍ଭଙ୍କେ ॥ ସେ ଧନକୁ ଦାନକରି ଦେବି ବିପ୍ରବରେ ।
ବନ୍ଧନାଦିତ୍ୟଙ୍କ ସମ ହେବି ଜଗତରେ ॥ ତାହା ଶୁଣି ଭଗବତୀ
କହିଲେ ଏପରି । ଆମ୍ଭର ଆଜ୍ଞାକୁ ନୃପ ଦେନ ହେତୁକରି ॥ ଶ୍ରେଷ୍ଠ
ଘୃତ ପୂର୍ଣ୍ଣକରି ବସାଇ ଅଗ୍ନିରେ । ପୁଟାଇବ ସେ ଘୃତକୁ ଅତି
ପ୍ରଖରରେ ॥ ପଡ଼ିବ ତହିଁରେ ଯାଇ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି । ଖାଇବେ
ଯୋଗିନୀ ତୁମ୍ଭ ମାଂସ ଶେଷ କରି ॥ ସେ ସମୟେ ପୁଣି ଆମ୍ଭେ
ସେହିଠାକୁ ଯିବୁ । ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଜାଆଇଁ ବହୁତର ଧନ ଦେବୁ ॥
ଏହିପରି ପ୍ରତିଦିନ କରୁଥିବ ତୁମ୍ଭେ । ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଜାଆଇଁ ଧନ
ଦେଉଥିବୁ ଆମ୍ଭେ ॥ ଇଚ୍ଛାମତେ ସେ ଧନକୁ ବିପ୍ରେ ଦାନ କରି ।

ସଂସାରରେ ବୋଲଇବ ପରତପକାୟ ॥ ଏହା କହି ଭଗବତ୍
 ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଲେ । ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନୃପ ସେହିପରି କଲେ ॥
 ପ୍ରତିଦିନ ଭଗବତ୍ ଦେଉଥାନ୍ତି ଧନ । ନୃପ ନେଇ ସେ ଧନକୁ
 କରୁଥାନ୍ତି ଦାନ ॥ ନିତି ମରି ରାଜା ଯନ୍ତ୍ର ଜନ୍ମ ହେଲେ ନିତି । ତାହା
 ଦେଖି ରାଣୀ ନିତି ଶୋକ କରୁଥାନ୍ତି ॥ ବିହମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ରାଣୀ ଭଗିନୀର
 ଶୋକ । ଶୁଣିକରି ମନ ମଧ୍ୟେ ଲଭୁଣ ଆତଙ୍କ ॥ ବସିଥିଲେ ଶୋକ
 କରି ଏହି ସମୟରେ । ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ରାଜା ମିଳିଲେ ସେଠାରେ ॥
 ପରୁରଲେ ପ୍ରାଣପ୍ରିୟେ ଶୋକ କାହିଁପାଇଁ । କରୁଅଛ ମୋତେ
 ବାରେ କହ ମହାଦେଉ । ତାହାଶୁଣି ବୋଲିଲେ ସେ ରାଣୀ
 ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର । ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନୃପ ଭଗ୍ନୀପତି ମୋର ॥ ନିତ୍ୟ ତପ୍ତ
 ଦୃତେ ସେହି ହାରଇ ଜୀବନ । ତାହା ଦେଖି ଭଗ୍ନୀ ଶୋକ କରେ
 ପ୍ରତିଦିନ । ଭଗ୍ନୀ ଦୁଃଖ ଶୁଣି ମୋର ଦୁଃଖ ହେଲ ଜାତ । ସେଥିପାଇଁ
 ଶୋକ ଆସି ହେଲ ଉପଗତ ॥ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ରାଜା ଶୁଣି ସେ
 କଥାକୁ । ଗଲେ ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ରାଜାଙ୍କ ରାଜ୍ୟକୁ ॥ ପ୍ରବେଶିଲେ
 ଶୀଘ୍ର ଯାଇ ଶିବଙ୍କ ମନ୍ଦିରେ । ପୁଟୁଥିଲା ଦୃତଭାଣ୍ଡ ଦେଖିଲେ
 ସେଠାରେ ॥ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରିବାକୁ ରାଜା ଥିଲେ ଯାଇ । ଫେରି
 ତେଣୁ ଦୃତଭାଣ୍ଡେ ପଡ଼ିଥାନ୍ତେ ଡେଇଁ ॥ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ତାହା ଜାଣି
 ସେହିକାଳେ । ନିଜେ ସେହି ତପ୍ତ ଦୃତଭାଣ୍ଡକୁ ଡେଇଁଲେ ॥ ପଡ଼ିବା
 ମାତ୍ରେ ଦେହ ଛାଡ଼ିଲେ ପ୍ରାଣ । ଖାଇଗଲେ ମାଂସଯାକ ଆସି
 ଯୋଗୀଗଣ ॥ ତାହାପରେ ଠାକୁରାଣୀ ସେଠାକୁ ଆସିଲେ । ଦେଇ
 ତାଙ୍କୁ ଜୀବଦାନ ଏପରି କହିଲେ ॥ ତୁମ୍ଭର ଏ ସାହାସକୁ ଦେଖି
 ହେଲି ତୁଷ୍ଟ । ବର ମାଗ ଅହେ ନୃପ ଯେ ବା ତୁମ୍ଭ ଇଷ୍ଟ ॥
 ଦେବାଙ୍କର ବାକ୍ୟ ଶୁଣି ବିହମ ନୃପତି । ଜଣାଇଲେ ତାଙ୍କ ଆଗେ
 ଅରପି ଉକତ ॥ ଯେବେ ମାତ ଦେବ ବର ଆଜିଠାରୁ ଆଉ ।

ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନୃପ ଏ କଷ୍ଟ ନ ପାଉ ॥ ପ୍ରତିନିତ୍ୟ ଚପ୍ରୟତେ
 ହେଉଅଛି ଦନ୍ତ । ସେ କଷ୍ଟରୁ ମୁକ୍ତ ତାକୁ କରମହାମାୟି ॥ ଅସୁକହ
 ଭଗବତ୍ ରତ୍ନମୁଦ୍ରାକାକୁ । ନିଜହସ୍ତ କାଢ଼ି ଦେଲେ ବନ୍ଧମାନ୍ଦିତ୍ୟକୁ ।
 କହିଲେ ଏ ରତ୍ନମୁଦ୍ରା କରେ ଯାର ଥିବ । ଯେତେ ମନାସିଲେ
 ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ରତ୍ନ ପ୍ରାପ୍ତି ହେବ ॥ ବରଦେଇ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଲେ ଶ କମ୍ପଣ ।
 ବନ୍ଧମ ଆଦିତ୍ୟ ସେହି ମୁଦ୍ରାକାଟି ଧରି । ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନୃପ
 ସମୀପକୁ ଗଲେ । ବୁଝାଇ ସକଳ ତାକୁ ମୁଦ୍ରାଟିକୁ ଦେଲେ ॥
 ମୁଦ୍ରାକା ଲଭିଣ ସୁଖେ ରହି ସେ ରାଜନ । ପ୍ରତିଦିନ ଇଚ୍ଛାମତେ
 କଲେ ଦାନ ପୁଣ୍ୟ ॥ ବନ୍ଧମ ଆଦିତ୍ୟ ରାଜା ସନ୍ତୋଷରେ ଗଲେ ।
 ରାମ ରାଜ୍ୟ ପରି ସୁଖେ ପରଜା ପାଳିଲେ ॥ ଶ୍ରୀ ଏବେ ଶ୍ରେୟନୃପ
 ମନରେ ତୁମ୍ଭର । କେଡ଼େ ଫର ଉପକାଶ ବନ୍ଧମ ମିଶ୍ନର ॥ ତାଙ୍କ
 ପରି ହେଲେ ତୁମ୍ଭେ ବସ ସିଂହାସନେ । ଏହା କହି ସେ ପୁତ୍ରିକ
 ଉଡ଼ିଲା ଗଗନେ ॥ ଅମର ଭୁବନେ ଯାଇ ହେଲା ପରବେଶ ।
 ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ କହେ ମନେ ବହି ତୋଷ ।

ଉନବିଂଶ ପୁତ୍ରିକାର କଥା

ଚର୍ଚ୍ଚିଆର ଦିନ ଶ୍ରେୟ ଯାରି ନିତ୍ୟକର୍ମ । ଦେବତାଙ୍କୁ ପୂଜି
 ବସ୍ତ୍ର ଦେଲେ ବହୁ ଦାନ ॥ ଅନୁକୂଳ ବେଳ ଦେଖି ଆନନ୍ଦରେ
 ଗଲେ । ସିଂହାସନେ ଉଠିବାକୁ ଗୋଡ଼ ବୁଡ଼ାଇଲେ ॥ ଏହା ଦେଖି
 ଉନବିଂଶ ପୁତ୍ରିକା କହେ । କର କର୍ପା ବୃଥା ଆଶା ପଡ଼ି ଯୁର
 ମୋହେ ॥ ବସିବାକୁ ସିଂହାସନେ ନ କର ସାହାସ । ବସୁଥିଲେ ଏହା
 ପରେ ବନ୍ଧମ ନରେଶ ॥ ଅଛି ଯେବେ ତାଙ୍କ ସମ ଗୁଣ ହେ
 ତୁମ୍ଭର । ବସ ସୁଖେ ସିଂହାସନେ ଆନ ନ ବଢ଼ର ॥ ଏହା ଶୁଣି

ପରୁଣିଲେ ଘୋର ନରବର । କହ କି କି ଭଲ ଗୁଣ ଥିଲା ତି
 ତାଙ୍କର ॥ ଏହା ଶୁଣି ସେ ପୁରୁଷ ଆରମ୍ଭେ ଖରେ । ବୋଇଲ
 ବନ୍ଧମ ରାଜ୍ୟ ଉତ୍କଳ ନଗରେ ॥ ପାତୁଆନ୍ତି ପ୍ରଜାଗଣ ପୁସର
 ସମାନ । କରୁଥାନ୍ତି ସବୁଲୋକେ ତାଙ୍କୁ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ॥ ବହୁସଂଖ୍ୟ
 ଶତ୍ରୁଯାତ୍ରୀ ବସ୍ର ଏକ ଦିନେ । ପ୍ରବେଶିଲେ ସେ ବନ୍ଧମରାଜା ସନ୍ଧ୍ୟାଦିନେ
 ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ନୃପ ଆନନ୍ଦ ମନରେ । ଯଥାବଧି ପୂଜା କରି
 ବସାଇ ଆଦରେ ॥ ନାନା ଶୀର୍ଷମାନଙ୍କର କଥା ପରୁଣିଲେ । ବସ୍ତ୍ରେ
 ଜାଣିଥିଲେ ଯାହା ବୁଝାଇ କହିଲେ ॥ ପରିଶେଷେ ବସ୍ର ଏକ ହୋଇ
 ଚୋଷମତ । ବୋଇଲେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା ଶୁଣ ହେ ନୃପତି ॥ ଏକ
 ଦେଶେ ପଟ୍ଟଚର ଶିଖର ଗୁମ୍ଫାରେ । ରହିଅଛି ପୁଷ୍କରଣୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ
 ସଲିଳରେ ॥ ଫଳ ପୁଷ୍ପ ଦ୍ରୁମେ ଶୋଭା ପାଏ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ । ଲଭଇ
 ଦେଖିବା ଲୋକ ଅପାର ତୃପ୍ତି ॥ ତାହା ଦେଖି ସେ ସ୍ଥାନରେ
 ମନତୋଷେ ମୁହିଁ । ଶେଷକଲି ଏକରାସ ଆନନ୍ଦରେ ରହି ॥
 ପ୍ରସାଦରୁ ଉଠି ସ୍ନାନ କରିବା କାଳରେ । ଅଭୂତ ଦଟଣା ଏକ
 ଦେଖିଲି ସେଠାରେ ॥ ପ୍ରାଚୀ ମୂଳେ ଉଦେଯନ୍ତ୍ର ହୋଇଲେ
 ଆଦିତ୍ୟ । ଏକ ରତ୍ନସ୍ତମ୍ଭ ସେ ଜଳରୁ ହେଲା ଜାତ । ସ୍ତମ୍ଭଟିର
 ଚେନ ଦିଶେ ସୂର୍ଯ୍ୟର ସମାନ । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ତା ଉପରେ
 ରତ୍ନସିଂହାସନ ॥ କ୍ଷଣକ ମଧ୍ୟରେ ତହିଁ ହୋଇଗଲା ଜାତ । ମଧ୍ୟାହ୍ନ
 ବେଳକୁ ହେଲା ଆକାଶରେ ସ୍ଥିତ ॥ ସାୟଂକାଳେ ଜଳେ ପୁଣି
 ମିଶିଗଲା ସେହି । ତାହା ଦେଖି ଆତମ୍ଭିତ ହୋଇଗଲି ମୁହିଁ ॥
 ଶୁଣି ଏହା ବସ୍ରଠାରୁ ବନ୍ଧମ ମିହିର । ସଙ୍ଗେ ଘେନି ସେ ବସ୍ରକୁ
 ଚଳିଲେ ସଭର ॥ ସେ ସ୍ଥାନରେ କେତେ ଦିନେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ।
 ବସ୍ର ସଙ୍ଗେ ଏକ ରାସ ତହିଁ ବାସ କଲେ ॥ ପ୍ରସାଦରୁ ନିତ୍ୟକର୍ମ
 ବଢାଇଲେ ବେଶେ । ସେ ସମୟେ ରବି ଉଦେ ହେଲେ

ପୂର୍ବେଦିଗେ ॥ ବାହାର ହୋଇଲୁ ଜଳମଧ୍ୟ ରହୁଥିଲୁ । ସିଂହାସନ
 ଦେଖା ଯିବା ହେଲୁ ବି ଆରମ୍ଭ ॥ ବିନୟ ଆଦର୍ଶ ତାହା ଦେଖିବା
 ମାତ୍ରକେ । ଜଳେ ଭେଦ ସିଂହାସନେ ବସିଲେ ପଲକେ ॥ କ୍ରମେ
 କ୍ରମେ ରହୁଥିଲୁ ଉଠିଲୁ ଆକାଶେ ॥ ବିନୟ ଆଦର୍ଶ ବସିଥାନ୍ତି
 ସୁସାହସେ ॥ ଦେହ ତାଙ୍କ ସୂର୍ଯ୍ୟ ତେଜେ ପ୍ରାଣ ଗୁଡ଼ିଗଲୁ । କେବଳ
 ଶରୀର ଗୋଟି ତହିଁ ରହିଥିଲା ॥ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପାଶେ ଉପଗତ ହେଲା
 ସିଂହାସନ । ନୃପେ ଦେଖି ଦୟା କଲେ ଗୁପ୍ତାକ ରମଣ ॥ ସିଂହ
 ସେ ଅନୁତ ତାଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇଣ ଦେଲେ । କୁଣ୍ଡଳ ଦିଗୁଟି ଦେଇ ବୁଝାଇ
 କହିଲେ ॥ ଆଡ଼େ ନୃପ ଯାହା ପାଶେ ଥିବ ଏ କୁଣ୍ଡଳ । ଯାହା ସେ
 ଲଜ୍ଜିତ ତାହା ଲଭିବ ଚଞ୍ଚଳ ॥ ଏହିପରି ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ ଯଦୁ
 ଗୁପ୍ତାପତ । ରହୁଥିଲୁ ଆସି ଜଳେ ପଡ଼ିଲା ଝଟକ ॥ କଲେ ଆସି
 ନିରପାଳ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ସଙ୍ଗେ । ଦେନି କିଛି ନିଜ ରାଜ୍ୟେ ଚଳିଗଲେ
 ବେଗେ ॥ ଯେଉଁ ବିପ୍ର ନୃପଙ୍କର ସଙ୍ଗେ ଥିଲେ ଯାଇ । ଭିକ୍ଷୁ ରେ ସେ
 ପୋଷିତୁ ଏ ଦରିଦ୍ର ଅଟଇ ॥ ତାହା ଜାଣି ସେ ବିନୟ କୁଣ୍ଡଳଟି
 ତାଙ୍କୁ । ଦେଇକରି ବୁଝାଇଲେ ତାହାର ତଥ୍ୟକୁ ॥ କୁଣ୍ଡଳ ଲଭଣ
 ବିପ୍ର କଲେ ସୁକଲ୍ୟାଣ । ମନୋବାଞ୍ଛା ଫଳ ପାଇ ରହିଲେ
 ସୁଖେ ॥ କର ହେ ବିରାଟ ମନ ମଧ୍ୟେ ଶ୍ରେୟନୃପ । କେତେ ବଡ଼
 ଦ୍ରାଘ ପୁଣି କେତେ ତାଙ୍କ ଦର୍ପ ॥ ତାଙ୍କ ସମ ହେଲେ ତୁମ୍ଭେ ବସ
 ସିଂହାସନେ ॥ ଏହା କହି ସେ ସୁଭଳ ଗମିଲା ଗଗନେ ॥ ଶ୍ରେୟବଳ
 ଫେରିଗଲେ ବିରାଟ ବଦନେ । ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ ଏହା ଗୀତରେ
 ବଖାଣେ ॥

ବିଂଶତି ପୃଷ୍ଠାଲିଖିତ କଥା

ତତ୍ପର ଦିବସେ ଶ୍ରେୟ ପ୍ରସାଦୁ ଉଠିଲା । ସ୍ନାନ ଦେବପୂଜା
 ପିତୃ ତରପଣ କଲେ ॥ ଦରିଦ୍ରଙ୍କୁ ଅଳ୍ପ ଦେଇ ବିପ୍ରେ କଲେ ଦାନ ।

ବସିବାକୁ ସିଂହାସନେ ବଳାଇଲେ ମନ ॥ ବଂଶଜ ପୁତ୍ରଲ ତାକୁ
 ଦେଖି ବୋଲେ ବାଣୀ । ସିଂହାସନେ ବସ କପା କିଛି ହିଁ ନ ଜାଣି ॥
 ବନ୍ଧମ ଆଦିତ୍ୟଙ୍କର ଏହି ସିଂହାସନ । ଜଗତେ ଯା ଯଶଃକାଞ୍ଚି ନରତ
 ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ॥ ଗୁଣବାନ ତାଙ୍କ ପରି ଅଟ କହେ ତୁମ୍ଭେ । ବାହାରିଛ
 ସିଂହାସନେ ବସିବାକୁ ଦମ୍ଭେ ॥ ତାହା ଶୁଣି ପରୁରଲେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ
 ନରରାଣ । କହ ହେ ପୁତ୍ରଲ ତାଙ୍କ ଥିଲ କି କି ଗୁଣ ॥ ଶୁଣିବାକୁ
 ଶ୍ରଦ୍ଧା ଜାତ ହୁଏ ମୋର ଚିତ୍ତେ । ତହୁଁ ସେ ପୁତ୍ରଲ କହେ ଶ୍ରେଜକ
 ଅଗ୍ରତେ ॥ ବସି ଏହି ସିଂହାସନେ ବନ୍ଧମ ଆଦିତ୍ୟ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
 ଦେଶକୁ ପାଳି ଥିଲେ ତୋଷଚିତ୍ତ ॥ ଏକ ଦିନେ ସଭାକରି ବସି
 ଥିଲେ ସେହି । ପାଶେ ପରବେଶ ହେଲ ଦୂତ ଏକ ଯାଇ ॥
 ଜଣାଇଲା କର ଯୋଡ଼ ଶୁଣ ମହାରାଜ । ଦେଖିଲି ମୁଁ ପୁରୁଷେକ
 ଉପବନେ ଆଜ ॥ ଯୋଗାସନ କରି ସେହୁ ବସିଛନ୍ତି ତହିଁ । ଜଳନ୍ତୀ
 ଅନଳ ପରି ଜ୍ୟୋତି ବସନଇ ॥ ନିଶ୍ଚୟେ ଦେବତା ସେହୁ ହୁଅଇ
 ବଶ୍ୟାସ । ଦୂତ ମୁଖ୍ୟ ଏହା ଶୁଣି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନରେଶ ॥ ସେହିକ୍ଷଣି ଦୂତ
 ସଙ୍ଗେ ଉଦ୍ୟାନକୁ ଗଲେ । ସେ ଦିବ୍ୟ ପୁରୁଷଙ୍କର ପାଶେ
 ପ୍ରବେଶିଲେ ॥ ଦିଶୁଥିଲେ ସେ ପୁରୁଷ ଦେବତାଙ୍କ ପ୍ରାୟ । ଦେଖି
 ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଣିପାତ କଲେ ନରରାୟ ॥ ହସ୍ତ ଉତ୍ତେଜନ କରି ଜଲ୍ୟାଣ
 ସେ କଲେ । ମୌନବ୍ରତେ ନୃପଙ୍କୁ ସେ କିଛି ନ କହିଲେ ।
 ଚଳିଗଲେ ସେହିକ୍ଷଣି ସେଠାରୁ ସେ ଉଠି । ତା ଦେଖି ବନ୍ଧମାଦିତ୍ୟ
 ଗଲେ ତାଙ୍କ ସାଥୀ ॥ ପଥ ତାଙ୍କ ଅନୁସରି ବହୁ ଦୂର ଗଲେ ।
 ଏକ ଗିରି ଗହ୍ୱରରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ । ସେ ଗୁହାରେ
 ଘୋଟିଅଛି ଘୋର ଅନ୍ଧକାର । ପୁରୁଷକୁ ନ ଦେଖିଲେ ବନ୍ଧମ
 ମିହିର ॥ ଯୋଗାସନେ ବସି ରାଜା ଗଲେ ଅନ୍ଧକାରେ ।
 ଭିତରେ ଦେଖିଲେ ଅଛି ହାର କେତେ ଦୂରେ ॥ ଥିଲେ ତହିଁ ଦୁଇ

ଦ୍ଵାଦ୍ଵାଦେଶି ସେ ରଜନ । ପୁରୁଷେ ସେ ତାକୁ କହୁ ନ କହି
 ବଚନ ॥ ହାତ ଠାରି ଜଣାଇଲେ ଯାଅ ଭିତରକୁ । ପଶିଗଲେ
 ନରପତି ପିଟାଇ ଦ୍ଵାରକୁ ॥ ଦେଖିଲେ ସେଠାରେ ଶୁଭେ ଗହଳ
 ବିଶେଷ । ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ଶୁଣି ଲଭିଲେ ସନ୍ତୋଷ ॥ ଦେଖିଲେ
 ସେ ପୁର ଅଷ୍ଟରତନେ ଜଡ଼ିତ । ସ୍ଵାସ ମାଳା ପାବଛରେ ହିଶେ
 ପୁରୋଭିତ ପୁରୁଷ ସକଳ ଗୃହ ଗୀତ ନୃତ୍ୟ ନାଦେ । ଜନେ
 ବିହରନ୍ତି ତହିଁ ପରମ ପ୍ରମୋଦେ ॥ ସର୍ବସୁଲକ୍ଷଣୀ ନାଶ ଦେଇ
 ହଳହଳ । ପୁରୁଷନ୍ତ ଇଷ୍ଟଦେବ ଦଳେ ଦଳ ମିଳି ॥ ଜଗନ୍ନାଥ
 ଗାଧା ନ ପଶଇ ସେ ପୁରରେ । ସର୍ବେ ଦେଶା ଯାଉଛନ୍ତି ସୁବା
 ପରକାରେ ॥ ତାହା ଦେଖି ବିରୁଣିଲେ ବିହମ ଭୂପତି । ପୁରନ୍ଦର
 ପୁର ଅବା ଦିବ୍ୟ ବାରସୁଖ ॥ ସେ କାଳେ ପୁରୁଷ ଏକ ଅଇଲ
 ସେଠାକୁ । ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ଦେଖି ପରୁଣିଲେ ତାକୁ ॥ ହେ ଦିବ୍ୟ
 ପୁରୁଷ କହ କେଉଁ ପୁର ଏହି । ଶୁଣି ତାକୁ ଅନ୍ତ ହସି ପୁରୁଷ
 କହଇ ॥ କେଉଁଠାରେ ତୁମ୍ଭ ଘର ତୁମ୍ଭେ କି ନ ଜାଣ । ବୁଝି ଏବେ
 ଏହା ଅଟେ ପାତାଳ ଭୁବନ ॥ ସେ ପୁରୁଷ ଏହା କହି ହୋଇଲା
 ଅନ୍ତର । ବିରୁଣିଲେ ମନ ମଧ୍ୟେ ବିହମ ମିହିର ॥ ବଳରାଜା
 ଭୁବନ ଏ ଅଟଇ ପାତାଳ । ଭଲ ଯୋଗେ ଆସିଅଛି ଦେଖିବି
 ସକଳ ॥ ବଳ ରାଜା ହାରେ ଥିବେ ଶ୍ରୀମଧୁସୂଦନ । ସେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ
 ପାଦପଦ୍ମ କରିବି ଦର୍ଶନ ॥ ଏହା ଭାବି ଗଲେ ତହୁଁ ବିହମ ନରେଶ ।
 ବଳ ରାଜା ସିଂହଦ୍ଵାରେ ହେଲେ ପରବେଶ ॥ ଶଙ୍ଖ ଚନ୍ଦ୍ର ଗଦା
 ପଦ୍ମ ଧରି ଚାରିଭୁଜେ । ଦ୍ଵାରପାଳ ରୂପେ ହରି କରୁଛନ୍ତି ବିଜେ ॥
 ହିଶେ ନବ ଜଳଧର ଶୋଭା ଚନ୍ଦ୍ର କାନ୍ତି । ପୟରେ ନୃପୁର କଣ୍ଠେ
 ଶୋଭେ ଗଜମୋତି । ମକର କୁଣ୍ଡଳ ପାଏ କର୍ଣ୍ଣେ ଅତି ଶୋଭା ।
 କିଶ୍କିନ୍ତ ନିନ୍ଦଇ କୋଟି ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ପ୍ରଭା ॥ ଶୋଭାବନ ହିଶେ କଟି-

ତଟେ ପୀତବାସ । କରନ୍ତି ପ୍ରକାଶ ବିମ୍ବାଧରେ ମଦତାସ ॥ ପୁଣ୍ୟବନ୍ତ
 ଲୋକ ଏକା ପାଏ ଦରଶନ । ଦେଖି ତାଙ୍କୁ ଯୁକ୍ତି କଲେ ବିହମ
 ରାଜନ ॥ ଯାଗଦେଲେ ବର ପ୍ରଭୁ ହୋଇଣ ସନ୍ତୋଷ । ଇଚ୍ଛା
 ବର ମାଗ ଆହେ ବିହମ ନରେଶ ॥ ବୋଇଲେ ରାଜନ ପ୍ରଭୁ
 ଶ୍ରୀଚରଣେ ମନ । ସବୁକାଳେ ରହ ଏହା ଏକମାତ୍ର ଧ୍ୟାନ ॥ ଅପୁ
 କହି ଗୁଡ଼ିଦେଲେ ବାଟ ନାରାୟଣ ॥ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ
 ବିହମ ରାଜନ ॥ ଦେଖିଲେ ସେ ପୁର ମଧ୍ୟେ ରହ ସିଂହାସନେ ।
 ବସିଥିଲେ ବଳରାଜା ଅତି ହୃଷ୍ଟମନେ ॥ ଦେଖି ସେ ବିହମ ତାଙ୍କୁ
 କଲେ ବହୁ ଯୁକ୍ତି । ତାହା ଶୁଣି ବଳରାଜା ଲଭିଲେ ନୃପତି ॥
 ଯୋଗବଳେ ଜାଣିଲେ ସେ ବିହମାଦିତ୍ୟଙ୍କୁ । ବସାଇଲେ ପାଶେ
 ଶୁଭାଶିଷ ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ॥ କୁଟଳ ବାରତା ସବୁ ପରାଗ ବୁଝିଲେ ।
 ଭକ୍ତି ଦେଖି ସନ୍ତୋଷରେ ବୁଝାଇ କହିଲେ ॥ ହେ ବିହମ ନୃପ
 ତୁମ୍ଭେ ଅଟ ପୁଣ୍ୟବନ୍ତ । ତୁମ୍ଭ ଯଶ ଚିନ୍ତାପୁରେ ହୋଇଛି ବିଖ୍ୟାତ ।
 ପାତାଳରେ ଦେଖାକଲ ଆସି ଆମ୍ଭ ପାଶ । କ ଦେଇ ତୋଷିବା କହ
 ତୁମ୍ଭର ମାନସ ॥ ଏହା କହି ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ପୁଣି ଏକ ଫଳ । ଦେଇ
 ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇଲେ ତତ୍ତ୍ୱ ସେ ଦୁଇର ॥ ଆହେ ନୃପ ଏ ମଣିକ ଦେଲେ
 ତୁଆଁଇଣ । ଲୌହ ଆଦି ଯେତେ ଧାତୁ ହୋଇବ ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ଏ ଫଳ
 ଶାଆନ୍ତେ ସୁଧା ତୃଷା ନ ରହିବ । ହୋଇଥିଲେ ଜରାଙ୍ଗଣ୍ଡ ଯୁବା
 ପାଲଟିବ ॥ ଏହା କହି ଦେଲେ ତାଙ୍କ କରେ ମଣି ଫଳ । ଆନନ୍ଦେ
 ଦେଖିଲେ ତାହା ବିହମ ମିହିର ॥ ପ୍ରଣମି ସେ ବଳ ପାଦେ ମେଲଣି
 ମାଗିଲେ । ବସି ଯୋଗାସନେ ନିଜ ଦେଶେ ବାହୁଡ଼ିଲେ ॥ ଯିବାବେଳେ
 ପଥ ମଧ୍ୟେ ଦେଖିଲେ ରାଜନ । ନିଜ ଦ୍ୱାରେ ବସିଅଛି ଏକ ବୃଦ୍ଧ ଜନ ॥
 ବସିଥିବା ସ୍ଥାନରୁ ସେ ନ ପାରଇ ଉଠି । ଅତି କଷ୍ଟେ ଉଠିବାକୁ
 ରଖିଅଛି ଯନ୍ତ୍ର ॥ ସେ ବୃଦ୍ଧ ପାଶକୁ ଯାଇ ବିହମ ମିହିର ।

ପରୁରରେ ବଳରେ କହିଲ ସେ ଗିର ॥ କ କରବ ଶକ୍ତି ମୋର
ଉଠିବାକୁ ନାହିଁ । ବହୁ ଲୋକ ଖାଇବାକୁ ଘରେ ଛନ୍ତି ରହି ।
ଅରଜିବା ଲାଗି ଆଉ ନାହିଁ କେହି ଘରେ । ଏହି ଦୁଃଖ ଶୋକ ମୋତେ
ସବୁବେଳେ ଘାରେ ॥ ତାହା ଶୁଣି ଦୟା କରି ବିହମ ଆଦତ୍ୟ ।
ଫଳଟିକୁ ଦେଲେ ତାକୁ ଖାଇବା ନିମିତ୍ତ ॥ ସେ ଫଳଟି ଖାଇବାରୁ
ବୁଦ୍ଧ ଦେହ ତାର । ଗୁଲିପାଇ ଦିଶିଲା ସେ କନ୍ଦର୍ପ ପ୍ରକାର ॥ ନିଜକୁ
ଅନାଇ ବୁଦ୍ଧ ବିପ୍ଳବ ହୋଇଲା । ବିହମାଦତ୍ୟଙ୍କ ପାଦେ ପଡ଼ି
ଜଣାଇଲା ॥ କେବଣ ଦେବତା ତୁମ୍ଭେ ଯେବେ ଦୟା କଲ । କୁଟୁମ୍ଭ
ପୋଷିବା ଚନ୍ଦ୍ରା କପା ନ ହରିଲା ॥ ତା ଶୁଣି ବିହମାଦତ୍ୟ ଅଳପ
ହସିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରାମଣିଟିକୁ ତାହା ହସ୍ତେ ସମର୍ପିଲେ ॥ କହିଲେ
ବୁଝାଇ ତାକୁ ଏଥେଁ ଲୁହା ଆଦି । ଲଗାଇଲେ ସୁନା ହେବ ରଖିତେ
ସମ୍ପାଦି ॥ ଏହା କହି ତଳଗଲେ ଆପଣା ନଗର । ଧନ ପାଇ ସେ
ଦରିଦ୍ର ହୋଇଲା କୁବେର ॥ ଶୁଣିଲ ତ ଶ୍ରେଜଗଜ ବିହମ ତରିତ ।
ତାଙ୍କ ପରି ଯେବେ ନୃପ ହେବ ଗୁଣବନ୍ତ ॥ ତେବେ ପାଇ ଶିଂହାସନେ
ଆରୋହଣ କର ॥ ପୁତ୍ରଲ ଏତେକ କହି ଗଲା ସ୍ୱର୍ଗପୁର ॥ ଏହା ଶୁଣି
ଶ୍ରେଜଗଜ ବିରାଟ ବଦନେ । ଜଗନ୍ନାଥ ଶିଂହ କହେ ଫେରିଲେ
ଭବନେ ॥

ଏକବିଂଶତି ପୁତ୍ରଲର କଥା

ପୁରୀର ଶ୍ରେଜଗଜ ଆଉ ଦିନ ଗଲେ । ବସିବାକୁ
ଶିଂହାସନେ ଆରାହ୍ନ ହୋଇଲେ ॥ ତାହା ଦେଖି ଏକବିଂଶ ପୁତ୍ରଲ
କହଇ । ଆହେ ଶ୍ରେଜ ତୁମ୍ଭେ ଶିଂହାସନେ ବସ ନାହିଁ ॥ ବୟସଲେ
ଯା ଉପରେ ବିହମ ମିଶ୍ଟର । ସେପରି ପଶସ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ଯାଇ ବସି
ପାର ॥ ପୁତ୍ରଲ ବଚନ ଶୁଣି ଶ୍ରେଜ ନରାଣଣ । ବୋଇଲେ କହ ହେ

ତେବେ ତାଙ୍କ ଜାଣି ଶୁଣ ॥ ପୁରୁଷ କହିଲ ଶୁଣ ବିହମ ରାଜନ ।
 ପୁରସମ ପାଳୁଥିଲେ ସଦା ପ୍ରଜାଗଣ ॥ ଦିନେ ଏକା ହୋଇ
 ବନ ମଧ୍ୟେ ସେହୁ ଗଲେ । ତପୀ ଜଣେ ସେ ବନରେ ଥିବାର
 ଦେଖିଲେ ॥ ତାଙ୍କ ପଦେ ନମ୍ର ହୋଇ କଲେ ନମସ୍କାର । ସନ୍ତୋଷେ
 ଅର୍ପିଲେ ତପୀ କଲ୍ୟାଣ ଅପାର ॥ ବହୁ ପୁଣ୍ୟ ଶୀର୍ଷ କଥା ବୁଝାଇ
 କହିଲେ । ଅପୂର୍ବ କଥାଏ ତପୀ ଶେଷେ ଜଣାଇଲେ ॥ ବୋଇଲେ
 ଶୁଣ ହେ ନୃପ କାଞ୍ଚନ ପଟ୍ଟେ । ତପୀ ଏକ ରହିଥିଲେ ଦେଖିଅଛୁ
 ନେତ୍ରେ ॥ ନ କରନ୍ତି ଭୋଜନ ସେ ନଦ୍ରା ତାଙ୍କୁ ନାହିଁ । ପଲକ
 ପଡ଼ିବା ତାଙ୍କ କେହି ନ ଦେଖଇ ॥ ଏକାସନେ ସବୁକାଳେ ବସିଥାନ୍ତି
 ଜାଣ । ନ ଦେଖଇ କେହି ତାଙ୍କ ଗମନାଗମନ ॥ ଏହା ଶୁଣି
 ବୋଇଲେ ସେ ବିହମ ନରେଶ । ସେ ତପସ୍ବୀ ପାଶେ ମୁହଁ ଯିବଇଁ
 ଅବଶ୍ୟ ॥ କେଉଁ ଦିଗେ ଗଲେ ଶୀଘ୍ର ପହଞ୍ଚିବ ତହିଁ । ଦୟା
 କରି କହିଦେଲେ ସୁଖୀ ହେବ ମୁହିଁ ॥ ତପସ୍ବୀ କହିଲେ
 ଅଇଶାନ୍ୟ ଦିଗେ ବାଟ । ବିଶେଷ ଦୁର୍ଗମପଥ ପଡ଼ଇ ସଙ୍କଟ ॥
 ରହିଛନ୍ତି ଦୁଷ୍ଟ ଜୀବେ ବାଟଯାକ ପୂରି । ଏକାକୀ ରାଜନ ତୁମ୍ଭେ ଯିବ
 କେଉଁ ପରି ॥ ଏହା ଶୁଣି ନୃପରାଜ ସେ ତପୀଙ୍କ ପାଦେ । ପ୍ରଣତ
 ଜଣାଇ ତହୁଁ ଉଠିଲେ ଆନନ୍ଦେ ॥ ଯୋଗ ଆସନରେ ବସି
 ହୃଦୟ ମାର୍ଗେ ଗଲେ । କାଞ୍ଚନ ଗିରିରେ ଯାଇ ତକ୍ଷଣେ ମିଳିଲେ ॥
 ତପୀ ଯାହା କହିଥିଲେ ଦେଖିଲେ ସେପରି । ବସିଥିଲେ
 ସେହି ଯୋଗୀ ଯୋଗଧ୍ୟାନ କରି ॥ ପ୍ରଣାମେ ବିହମ ପଦେ
 କରେ ବହୁ ସୁତି । ଜାଣି ତାହା ନେତ୍ରେ ଫେଡ଼ି ରହିଲେ
 ସେ ଯତି ॥ ଭକ୍ତି ଦେଖି ରାଜାଙ୍କର କଲେ ସୁକଲ୍ୟାଣ । ବୁଝିଲେ
 ତାଙ୍କର ସବୁ କଥା ପରୁରଣ ॥ ତା ଉତ୍ତରୁ ସନ୍ତୋଷରେ ସେହି
 ମହାଯତି । ବୋଇଲେ ଏତିକି ଦ୍ରବ୍ୟ ନିଅ ହେ ନୃପତି ॥ ବେତବାଡ଼

ଖଟ ଆଉ ଏହି ଝୁଲମୁଣି । କହୁଅଛି ମନେରଖ ଯାକ ଗୁଣ ସୁଣି ॥
 ପିତୁଳା ମାଟିରେ ଗଢ଼ି ରଖି ପଲ୍ୟଙ୍କରେ । ତା ହାତକୁ ଦୁଇବାଡ଼ି
 ପିଟିଲେ ବେତରେ ॥ ଜୀବନ ପାଇଣ ସେହୁ ସଭୁରେ ଉଠିବ ।
 ସଂଗ୍ରାମରେ ଜାଣ ସେହୁ ମହାବୀର ହେବ ॥ ଏ କୋଥଳ ମୁଣି
 ମଧ୍ୟେ ପୁରାଇଲେ ହସ୍ତ । ଖାଇବା ପଦାର୍ଥ ନୃପ ପାଇବ ଭୁବିତ ॥
 ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ବସି ଖାଉଥିବେ ଯେତେ । ଏ କୋଥଳ ମୁଣା ମଧୁ୍ୟ
 ବାହାରିବ ସେତେ ॥ ବୁଝାଇ ଏ ଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଦେଲେ ତାକୁ ରୁଷି ।
 ଘେନି ତାହା ଗଜା ଗଲେ ଯୋଗାସନେ ବସି ॥ ପିବାବେଳେ
 ଦେଖିଲେ ସେ ବସି ଏକ ଜନ । ବନେ ବସି କାନ୍ଦୁଥିଲା ଦେଖିଲେ
 ରାଜନ ॥ ବିକଳ ନ ସହ ତାର ପାଶକୁ ସେ ଯାଇ । ପରୁରଲେ ନୃପ
 କହ କାନ୍ଦ କାହିଁ ପାଇଁ ॥ ବୋଲଇ ସେ କି କହିବ ଶୋକର
 କାରଣ । ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମୋ ନାଶକରି ଶତ୍ରୁ ଗଣ ॥ ଛଡ଼ାଇନେଇ
 ମୋ ରାଜ୍ୟ ଧନ ଦେଲେ ତଡ଼ି । ନିଃସହାୟେ ଲୁଚିଛି ମୁଁ ଶୋକଜଳେ
 ବୁଡ଼ି ॥ କହିଲେ ତା ଦୁଃଖ ଶୁଣି ବିହମ ମନ୍ତ୍ରର । ଏବେ ଗୁଲ
 ହୋଇବି ମୁଁ ସହାୟ ତୁମ୍ଭର ॥ ତା ଶୁଣି ସେ ନୃପ ବୋଲେ
 ତୁମ୍ଭେ ଏକା ହୋଇ । କି କରବ ଶତ୍ରୁ ସୈନ୍ୟ ବହୁତ
 ଅଟଇ ॥ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ଶୁଣି ସେ ରାଜା ବଚନ ।
 ପିତୁଳା ସହସ୍ତ୍ରେ କଲେ ମାଟିରେ ଗଠନ ॥ ଶୁଆଇ ପଲ୍ୟଙ୍କେ ତାକୁ
 ବେତକୁ ଧଇଲେ । ହାତେ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ଦୁଇ ବାଡ଼ି ପିଟିଦେଲେ ॥
 ଜୀବ ପାଇ ସେହିକ୍ଷଣି ଉଠିଲେ ସେମାନେ । ମହାବୀର ମୁଣି
 ହୋଇ ଗର୍ଜିଲେ ତକ୍ଷଲେ ॥ ଖାଇବାକୁ ହସି ବୋଲି ମାଗନ୍ତେ ବିହମ
 ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ କୋଥଳରୁ କାଢ଼ିଲେ ଅସୀମ ॥ ଶରଗଣେ
 ତାହା ଖାଇ ଲଭିଲେ ତୁମ୍ଭେ । ପଡ଼ିଲା ବିହମ ପାଦେ ତା ଦେଖି
 ନୃପତି ॥ ଆଶ୍ଚାସନା ଦେଇ ତାକୁ ବିହମ ରାଜନ । ସଭୁର ତା

ସଙ୍ଗେ ଗଲେ ଦେବି ଗରଗଣ ॥ ସେହିସଖି ଯାଇ ତାର ବଜେ
 ପହଞ୍ଚିଲେ । ଦୋରତର ଯୁଦ୍ଧ କରି ଶତ୍ରୁ ବିନାଶିଲେ ॥ ସେ ଗରଜ
 ଡିରେ ଶତ୍ରୁମାନେ ପଳାଇଲେ । ଲୁଚିଗଲେ ପ୍ରାଣ ଦେବି କନ୍ଦର
 ମଧ୍ୟରେ ॥ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ଦେଖି ହୋଇ ତୋଷମନ । ସେ
 ରାଜାକୁ ରାଜ୍ୟ ତାର କର ସମର୍ପଣ ॥ ଯିବାପାଇଁ ନିଜ ରାଜ୍ୟ
 ତ୍ୟାଗେ ବାହାର । ସେ ନୃପତି ଜଣାଇଲା ଗୁମୁରେ ତାଙ୍କର ॥
 ନିଜ ରାଜ୍ୟ ଆପଣ ତ ବିଜେ କଲ ଏବେ । ଶତ୍ରୁମାନେ ଯେବେ
 ଆସି ପୁନଶ୍ଚ ଲଢ଼ିବେ ॥ ତେବେବେଳେ କି କରବି ବୁଦ୍ଧି ନ
 ଦଶଇ । ପୁା ଶୁଣି ବିହମ ନୃପ ମନେ ଦୟା ବନ୍ଧି ॥ ଝୁଲି ମୁଣି
 ବେତବାଡ଼ ପଲଙ୍କ ସଜ୍ଜିତେ । ଅକୁଣ୍ଠିତେ ସମର୍ପିଲେ ସେ ନୃପର
 ହସ୍ତେ ॥ ସେ ତିନିର ତଥ୍ୟ ସବୁ ବୁଝାଇଲେ ତାକୁ । ଆନନ୍ଦରେ
 ତଳିଗଲେ ଆପଣା ଦେଶକୁ ॥ ତାହା ପାଇ ସେ ନୃପତି ମନ ଭୟ
 ତେଜି ॥ ଡରାଇଲା ଶତ୍ରୁଗଣେ ସନ୍ତତ ଗରଜି ॥ ଶୁଣ ଆହେ
 ଭୋଜନୃପ ବିହମ ମିହିର । ଏହିପରି କରୁଥିଲେ ପର ଉପକାର ॥
 ଶୌର୍ଯ୍ୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ, ଗୁଣ ତାଙ୍କ ଦେହେ ଥିଲା ପରି । ହୋଇପାର
 ତୁମ୍ଭେ ଯେବେ ସେ ନୃପଙ୍କ ପରି ॥ ତେବେ ଯାଇ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କର
 ସିଂହାସନେ । ଏହା କହି ସେ ପୁରୁଷ ତଳିଲା ଗଗନେ ॥ ଭୋଜନୃପ
 ତାହା ଶୁଣି ବିରସମନରେ । ବାହୁଡ଼ି ମିଳିଲେ ଯାଇ ଆପଣାମନ୍ଦିରେ ।
 ବିହମଙ୍କ ଗୁଣସ୍ମର ହେଲେ ଆତମ୍ଭ ତ । ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ ଦ୍ଵାରା ଏ
 ଗୀତ ଭଣିତ ॥

ଦ୍ଵାବିଂଶ ପୁରୁଷର କଥା

ତହିଁ ଆରଦ୍ଧନ ପୁଣି ଭୋଜ ନୃପବର । ବସିବାକୁ ସିଂହାସନେ
 ହୋଇ ତତପର ॥ ନିତ୍ୟକର୍ମ ଯଥାବିଧି ପାରି ତୋଷିତଭେ । ସଙ୍ଗେ

ଦେଖି ପାଞ୍ଚ ମନ୍ତ୍ରୀ ଚଳିଲେ ଭୁବିତେ ॥ ସିଂହାସନ ନିକଟରେ
 ମିଳନ୍ତେ ସେ ଯାଇ । ଦ୍ଵାବିଂଶତି ପୁରୁଲିକା ହସିଣ କହଇ ॥
 ବୋଲେ କୃପା ଆଶା ନୃପ କର କ କାରଣେ । ବସି କୁମ୍ଭେ ନ ପାରିବ
 ଏହି ସିଂହାସନେ ॥ ବସନ୍ତ ଏଥୁରେ ରଜା ବିହମ ଅବତ୍ୟ ।
 ତାଙ୍କସମ ହେଲେ ଏଥୁ ବସିବ ନିଶ୍ଚିତ ॥ ସେ ବିହମାଦିତ୍ୟ
 ଦେହେ ଥିଲା କେତେ ଗୁଣ । କହ ବୋଲି ପଚାରିଲେ ଭୋଜ
 ନୃପରାଣ ॥ କହଇ ପୁରୁଲି ତାଙ୍କୁ ଶୁଣ ଏହି ବାଣୀ । ବିହମ ମିଶ୍ଵର
 ଥିଲେ ଭବେ ମହାଦାମା ॥ ପ୍ରଜାଗଣ ପାଳୁଥାନ୍ତି ଅତି ଯତନରେ ॥
 ସୁପଣ୍ଡିତ ବିପ୍ର ଜଣେ ଥିଲେ ସେ ନଗରେ । ଜାଣନ୍ତି ସେ ବେଦ
 ବିଦ୍ୟା ମନ୍ତ୍ର ତାନ୍ତ୍ର ସଦ୍ । ସମ ତାଙ୍କୁ କବିପଣେ ନୁହନ୍ତି ଘଟିବ ॥
 ରଜସରା ସଞ୍ଚେ ବସନ୍ତ ସେ ପ୍ରତିଦିନ । ପୁରସ୍କାର ରୂପେ ପାନ୍ତି ବହୁ
 ରତ୍ନ ଧନ ॥ ଶଙ୍କର ବୁଦ୍ଧ ବୋଲିଣ ତାଙ୍କ ପୁଅ ଥିଲା । ମନ ଦେଇ
 ନ ପଡ଼ି ମେ ଗଜମୂର୍ଖ ହେଲା ॥ ସେ ପଣ୍ଡିତ କାଳବଣେ ଛୁଡ଼ିଲେ
 ଶରୀର । ଶଙ୍କର ବୁଦ୍ଧ କରିଲେ ଶୁଦ୍ଧାଦି ସଭର ॥ ପିତାମୃତ୍ୟୁ
 ପରେ ଦୁଃଖେ ଯାପିଲେ ଜୀବନ । ଗ୍ରାମ ଲୋକେ କଲେ ତାକୁ ତେଣୁ
 ହତମାନ୍ୟ ॥ ଯେଉଁମାନେ ତା ପିତାକୁ ପୂଜା କରୁଥିଲେ ।
 ସେହିମାନେ ତାକୁ ପୁଣି ମୋଟେ ନ ଚାହିଁଲେ ॥ ରଜାଙ୍କର ସଭାରେ
 ସେ ବସି ନ ପାରିଲା । ଲଜେ ରହି ଏକମନେ ବିରୁଦ୍ଧ ସେ କଲା ॥
 ପିଅର ମୋ ସୁପଣ୍ଡିତ ଥିବାରୁ ସକଲେ । ରଜା ପ୍ରଜା ସହିତରେ
 ମାନ୍ୟ କରୁଥିଲେ ॥ ହେଲି ମୁହିଁ ମହାମୂର୍ଖ କେ ମୋତେ ଖୋଜିବ ।
 ପଣ୍ଡିତପୁଅ ମୁଁ ପୁଣି ଧକ ମୋର ଜୀବ ॥ ଏବେ କୁଟୁମ୍ଭ ମୋର କିଛି
 ଲେଖା ନାହିଁ । ଆଉ ଏଥେ ନ ରହିବ ଅପମାନ ସହି ॥ ଅପମାନ-
 ଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଟଇ ମରଣ । ବିଦେଶକୁ ବିଦ୍ୟାଅର୍ଥେ କରିବ ଗମନ ॥
 ଭଞ୍ଜ ସେ ଏହିପରି ନିଷ୍ଠା ଧରି ମନେ । ବୁଦ୍ଧ ଛାଡ଼ି ଗଲା ମୁଖ

ଶ୍ରୀକାନ୍ତ କାନନେ ॥ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ଦେଖିଲୁ ସେ ଅରଣ୍ୟମଣ୍ଡଳେ ।
 ବସିଥିଲେ ତପୀ ଜଣେ ବଟବୃକ୍ଷ ତଳେ ॥ ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ଅଗ୍ନିପରି
 ତେଜ ବିରଜିଲ । ଅଛନ୍ତି ସେ ଏକା ହୋଇ କେହି ସଙ୍ଗେ ନାହିଁ ॥
 ଦେଖି ତାଙ୍କୁ ମୂର୍ଖ ଦିଜ ବିଚାରଇ ମନେ । ଦେଖିଲୁ ମୁଁ ଶ୍ରୀଗୋ-
 ବଳେ ଏହାଙ୍କୁ ନୟନେ ॥ ଦୟାକଲେ ଏହି ତପୀ ପଣ୍ଡିତ
 ହୋଇବ । ଏହା ଶ୍ରୀବ କହିଲୁ ସେ ତପୀପାଦେ ସେବ ॥ ଫଳମ୍ବୁ
 ଖାଇ ସେବା କରେ ନିରନ୍ତର । ଦେଖି ତାହା ତୋଷ ହୋଇ ସେହି
 ତପୀବର ॥ ପାଶେଡାକ ପରୁରଲେ କହୁଥାରେ ବାବୁ । କି କାରଣେ
 ଏତେ କଷ୍ଟେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ତୁ ସେବୁ ॥ ତାହା ଶୁଣି ସେ ଶଙ୍କର ପଡ଼ି ତାଙ୍କ
 ପାଦେ । ଶୋକଭରେ ଜଣାଇଲୁ ଅଶ୍ରୁ ଗଦଗଦେ ॥ ଆଜନ୍ମରୁ ମୂର୍ଖ
 ମୁହିଁ ପାଠ ପଢ଼ିନାହିଁ । କେହି ମୋତେ ସେହିହେତୁ ପଚାରନ୍ତି
 ନାହିଁ ॥ ଯେଉଁ ରୂପେ ଏ ଦେହରେ ବିଦ୍ୟା ହେବ ମୋର । କୃପା
 କରି ସେ କଥାକୁ କରନ୍ତୁ ବିଚାର ॥ ତାହା ଶୁଣି ତପୀ ମନେ ହୋଇ
 ଅତି ତୋଷ । ଦେଲେ ତା କର୍ଣ୍ଣରେ ସିଦ୍ଧମନ୍ତ ଉପଦେଶ ॥ ଶଙ୍କର
 ବୁଦ୍ଧ ସେ ତପୀ ପାରୁଣରେ ରହି । ଜପ କଲ ସେ ମନ୍ତ୍ରକୁ ସ୍ଥିରଚିତ୍ତ
 ହୋଇ ॥ ସିଦ୍ଧ ମନ୍ତ୍ର ପ୍ରସାଦରେ ପଣ୍ଡିତ ହୋଇଲୁ । ତପୀଠାରୁ ବିଦା
 ହୋଇ ଭୁବିତେ ଚଳିଲୁ ॥ ନିଜ ଦେଶେ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ବାଟରେ
 ଦେଖିଲୁ । କାନନ ଭିତରେ ଏକ ଶିବାଳୟ ଥିଲା ॥ ସେହି ସ୍ଥାନେ
 ରହିଲୁ ସେ ହୋଇଣ ଆନନ୍ଦ । ଶିବଙ୍କ ସମ୍ମୁଖେ ଅଛି ଅତି ରମ୍ୟ
 ହ୍ରଦ ॥ ପଦ୍ମ ଆଦି ପୁଷ୍ପ ପୁଟି ଦିଶେ ମନୋହର । ଦେଖି ତା ଶଙ୍କର
 ବୁଦ୍ଧ କରଇ ବିଚାର । ରହି ଏଥେ ଆଜ ରାତ୍ରି ଯିବି ପ୍ରଭାତରେ ।
 ଏହା ଶ୍ରୀବ ରହିଲୁ ଯେ ଶିବଙ୍କ ମନ୍ଦିରେ ॥ ରାତ୍ରି ଆସି ପ୍ରହରକେ
 ହେଲୁ ସେ ଉତ୍ତରୁ । ଆଠକନ୍ୟା ବାହାରିଲେ ସେ ଜଳ ଭିତରୁ ॥
 ମଣ୍ଡି ହୋଇଛନ୍ତି ଦେହେ ନାନା ଅଳଙ୍କାର । ସୁନ୍ଦରପଣରେ ତାଙ୍କୁ

ସେହି ପଟାନ୍ତର ॥ ତନ୍ତ୍ର ନାହିଁ ଦେହ ବସ୍ତ୍ର ଜନ୍ତୁ ବାହାରନ୍ତୁ । ଗନ୍ଧ
 ପୁଷ୍ପ ବିଲ୍ୱ ଦଳ ହସ୍ତେ ଧରିଛନ୍ତି ॥ ଶିବଙ୍କୁ ପୂଜିଲେ ପଣି ମନ୍ଦର
 ଭିତରେ । ପୂଜା ଶେଷ କଲେ ନାନାବିଧ ଉପରୂରେ ॥ ସେ ଉତ୍ତରୁ
 ଏକମୁଖେ ଦେଖୁଛନ୍ତି ତୁଳସୀ । ନୃତ୍ୟ କଲେ ଆନନ୍ଦରେ ତହିଁ ସର୍ବ
 ବାଳୀ ॥ ରାସଶେଷେ ଜଳେ ପଣି ଶିଖ ପ୍ରାନ୍ତେ ଗଲେ । ତା ଦେଖି
 ଶଙ୍କର ତାଙ୍କ ପଛରେ ଚାଲିଲେ ॥ ଜଳେ ପଶୁ ବୋଧ ହେଲା ଅଗ୍ନି
 ପରି ତାଙ୍କୁ । ଭୟ ପାଇ ସେହିକ୍ଷଣି ଫେରିଲା କୁଳକୁ ॥ ସେହିଠାରୁ
 ବାଟ ଚାଲି ପୁଣି କେତେ ଦିନେ । ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲା ଯାଇ ଆପଣା
 ଭୁବନେ ॥ ହେବାରୁ ପଣ୍ଡିତ ଗଲା ରାଜାଙ୍କର ପାଶେ । ବିଷମଆଦିତ୍ୟ
 ଦେଖି ବସାଇଲେ ପାଶେ । ତାହାପରେ ପଚାରିଲେ ସେ ସକଳ
 କଥା । କହିଗଲା ବିପ୍ର ତାଙ୍କୁ ଘଟିଥିଲା ଯଥା ॥ ଯହୁଁ ଶିବାଳୟ କଥା
 ଶୁଣିଲେ ନୃପତି । ସଙ୍ଗେ ଘେନି ସେ ଦ୍ଵିଜକୁ ଚଳିଲେ ଝଟକ ॥
 ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ଯାଇ ଶିବଙ୍କ ମନ୍ଦିରେ । ଦିନଶେଷହେଲା ରାସ
 ପ୍ରହରକଠାରେ ॥ ପୂର୍ବପରି ଅସ୍ତ୍ରକନ୍ୟା ଜନ୍ତୁ ବାହାରିଲେ । ରାସେ
 ଶିବ ପଞ୍ଚ ପ୍ରାତଃ ଜଳେ ସେ ପଣିଲେ ॥ ବିଷମ ଆଦିତ୍ୟ ତାହା
 ଦେଖୁଥିଲେ ବସି । କନ୍ୟାଙ୍କ ପଛରେ ଗଲେ ଜଳମଧ୍ୟେ ପଣି ॥
 ଯାଉ ଯାଉ ପ୍ରବେଶିଲେ ପାତାଳ ଭୁବନେ । ପଚାରିଲେ ସେ ନାରାଜ
 ତହିଁ ତୋଷମନେ ॥ ହେ ସୁନ୍ଦରୀଗଣ କହ ଏ କେଉଁ ଭୁବନ । ତାହା
 ଶୁଣି ନାରାଜଣ ଶୁଣିଲେ ବଚନ ॥ ଆହେ ନୃପ ଜାଣ ଏହି ଅଟଇ
 ପାତାଳ । ଏ ଭୁବନେ ଜବା ନୃତ୍ୟ ନାହିଁ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ॥ ମର୍ତ୍ତ୍ୟକୁ ନ
 ଯାଇ ତୁମ୍ଭେ ରହ ଏହିଠାରେ । ବିଷମ ଆଦିତ୍ୟ ଶୁଣି କହନ୍ତି
 ସଧୀରେ ॥ ମୁଁ ରହିବି ଯେବେ ଏହି ପାତାଳ ଭୁବନେ । ଅନାଥ
 ହୋଇବେ ଜାଣ ମୋର ପ୍ରଜାମାନେ ॥ ଫେରିଯିବେ ଅତିଥ୍ୟ ଆସି
 ମୋର ଦାନ୍ତୁ । ଯିବି ମୁଁ ମେଲଣି ହଥ ସନ୍ତୋଷେ ଏଠାରୁ ॥ ତାହା

ଶୁଣି ଅସ୍ଥନାସ ହୋଇ ତୋଷ ମନ । ତାଙ୍କ ହସ୍ତେ ଆଣି ଦେଲେ
 ଆଠୋଟି ରତନ ॥ ରତ୍ନ ଘେନି ତହୁଁ ନୃପ ଯୋଗାସନେ ବସି ।
 ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ଶିବ ମନ୍ଦିରରେ ଆସି ॥ ଶଙ୍କରଙ୍କୁ ସଙ୍ଗେ ଘେନି
 ନିଜ ଦେଶେ ଗଲେ । ଯାଉଥାଉ ବାଟରେ ସେ ଯିବ ଦେଖିଲେ ॥
 ଅରଣ୍ୟ ଭିତରେ ବସି ଏକ ବିପ୍ରବର । କାନ୍ଦୁଥିଲା ନିନ୍ଦାକରି
 କରମକୁ ତାର ॥ ବନ୍ଧମ ଆଦିତ୍ୟ ଶୁଣି ତାପାଶକୁ ଗଲେ । କାନ୍ଦିବା
 କାରଣ ସେହି ବିପ୍ରକୁ ପୁଚ୍ଛିଲେ ॥ ଶୁଣି ଅତି ଦୁଃଖେ ତାଙ୍କୁ କହଇ
 ବ୍ରାହ୍ମଣ । ବହୁକୁଟୁମ୍ଭୀ ମୁଁ ପୁଣି ଗଣ୍ଡବ ନିର୍ଦ୍ଦିନ ॥ ତିନି ଦିନେ ଦିନେ
 ଖାଇବାକୁ ନ ମିଳଇ । ଭାରିଯାର କଟୁବାକ୍ୟ ନ ପାରିଲି ସହି ॥
 ଅରଣ୍ୟରେ ସେହି ହେତୁ କରୁଛି ରୋଦନ । ତା ଶୁଣି ବନ୍ଧମ
 ହେଲେ ତାହାଠାରେ ପ୍ରସନ୍ନ ॥ ଆଣିଥିବା ଅଷ୍ଟରତ୍ନ ସେ ବିପ୍ରକୁଦେଲେ ।
 ଆନନ୍ଦ ମନରେ ନିଜ ନଗରେ ଚଳିଲେ ॥ ଗଣ୍ଡବ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପାଇ ସେ
 ଅଷ୍ଟରତନ । ଚିକି ଭାଙ୍ଗି ମହାସୁଖେ କଟାଇଲା ଦିନ ॥ ବୁଝି ଆସିବେ
 ଭୋଜନ ମନରେ ବରୁର । ବନ୍ଧମଆଦିତ୍ୟ କେଡ଼େ ପରଜପକାଢ଼ ॥
 ଯେବେ ତୁମ୍ଭେ ତାଙ୍କ ସମ ଅଟ ନରରାଣ । ତେବେ ସୁଖେ
 ସିଂହାସନେ କରଆସେହଣ । ଏହାକହି ସେ ପୁରୁଷ ଗଲସ୍ବର୍ଗପୁର ।
 ଶୁଣି ବାହୁଡ଼ିଲେ ଲୁଗେ ଶ୍ଵେତ ନୃପବର ॥ ଦାବିଶକ୍ତ ପୁରୁଷର
 କଥା ହେଲା ଶେଷ । ସିଂହ ଜଗନ୍ନାଥ କହେ ସ୍ବର ରମାଣ୍ଡଣ ॥

ସମ୍ବୋଧିଂଶ ପୁରୁଷର କଥା

ତହିଁ ଆରଦନ ଶ୍ଵେତ ପୂର୍ବ ପରକାରେ । ଯଥାବିଧି ନିତ୍ୟକର୍ମ
 ବଦନ ସାରିଲେ ॥ ବସିବାକୁ ସିଂହାସନେ କର ମେ ବରୁର । ପ୍ରବେଶ
 ହୁଅନ୍ତେ ଯାଇ ନିକଟରେ ତାର ॥ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ନମ୍ବୋଧିଂଶ

ପୁରୁଲିକା ହସି । ବୋଲେ ହେ ନୃପ ଏଥୁ ନ ପାରିବ ବସି
 ଏଥୁରେ ବସନ୍ତ ରଜା ବିହମ ମିହିର । ତାଙ୍କପରି ଗୁଣୀ ଥିଲେ
 ବସ ନରବର ॥ ଏହା ଶୁଣି ଭୋଜ ତାକୁ ପଚାରିଲେ ସେହେ ।
 କି କି ଗୁଣ ଥିଲା କହ ସେ ବିହମ ଦେହେ ॥ ତାହା ଶୁଣି ସେ
 ପୁରୁଲି ବୋଲଇ ବଚନ । କହୁଅଛି ତାହା ଶୁଣ ହୋଇ ସ୍ଥିରମନ ॥
 ଉଜ୍ଜଳ ନଗର ରଜା ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ । ପ୍ରଜାକୁ ସେ ପୁଅ ପରି
 ପାଳନ୍ତି ସନ୍ତତ ॥ ଦିନେ ସେ ନୃପତି ଗଲେ ଦିଗ ବିଜେ କରି ।
 ତା ମଧ୍ୟରେ ହେଲା ଯାହା ଶୁଣ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥ ସୌଦାଗର ଜଣେ
 ତାଙ୍କ ଦେଶ ମଧ୍ୟେ ଥାଏ । କେତେ ଧନ ଥିଲା ତାର କହିବ ବା
 କିଏ ॥ ହାତୀ ଦୋଡ଼ା ଗୋରୁ ଗଈ ଥିଲା ଅସୁମାର । ଭାଗ୍ୟବଳେ
 ଥିଲେ ପୁଣି ଚାରିପୁଅ ତାର ॥ ସୌଦାଗର ଦିନେ ଯେହୁ
 ପୁଅକୁ ଡକାଇ । ବୋଲେ ମୋହଠାରୁ ତୁମ୍ଭେ ଶୁଣ ଚାରିପୁଅ ॥
 ଅଳ୍ପଦିନେ ମୃତ୍ୟୁ ମୋର ହୋଇବ ନିଶ୍ଚୟ । ସନ୍ଦେହ ନ କରି ଏହା
 ମନେ ରଖିଥାଅ ॥ ମିଳିମିଶି ଚାରିପୁଅ ରହିବ ଏକାଠି । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ-
 ଭ୍ରାତାଠାରେ ସଦା ରଖିଥିବ ଭକ୍ତି ॥ କନିଷ୍ଠକୁ ପୁଅପରି କରିବ
 ପାଳନ । କଦାଚିତେ ନ ଶୁଣିବ ଭଗାଣ ବଚନ ॥ କର୍ମବଶେ ଭିନ୍ନ
 ଯେବେ ହେବ କେତେବେଳେ । ଅଛି ଯାହା ମୋ ଖଟର ଚାରି
 ଶୁଭକାଳେ ॥ ବର୍ଷାନ କାଳରେ ତାହା ଯତନେ ଖୋଳିବ ।
 ଯଥାବିଧି ନିୟମରେ ସବୁ ବାଣିଜ୍ୟେବ ॥ କଳି ନ କରିବ ତୁମ୍ଭେ
 ମାନ ମୋ ବଚନ । କଳହରେ ଘରୁ ଶିଶୁ ତୁଟିଯାଏ ଜାଣ । ଏହି-
 ପରି ଉପଦେଶ ଦେଇ ସେ ପୁଅକୁ । ଅଳ୍ପ ଦିନେ ସୌଦାଗର
 ତେଜିଲା ଦେହକୁ ॥ ପିତା ମୃତ୍ୟୁ ଦେଖି ପୁତ୍ର କାନ୍ଦିଲେ ଅପାର ।
 ଶେଷ କଲେ ବିଧିମତେ ପ୍ରେତଚ୍ୟୁତ ତାର ॥ ଏକସରି ଚାରିପୁଅ
 ରହି ନ ପାରିଲେ । ଭଲ ଭଲ ହେବା ଲାଗି ବିଚାର କରିଲେ ॥

ପିତାକଥା ସ୍ମର ଗଲେ ମିଳି ଚାରିପାଇଁ । ଖଟଖୁରାତଳ ଖୋଳିଲେ ସେ
 ସବେ ରହି ॥ ଚାରିଖୁରା ତଳେ ଥିଲା ଚାରିଗୋଟି ଗରା । ତଷ୍ଟି ମାଟି
 ଅସ୍ଥି ଅଙ୍ଗାରରେ ତାହା ଭରା ॥ ଚାରି ଗରା ଚାରି ଦ୍ରବ୍ୟ ଭରା
 ଦେଖିଲେ । ସେଥିର ମରମ କିଛି ଜାଣି ନ ପାରିଲେ ॥ ଗରା
 ଦେଖି ପଚାରିଲେ ବୁଲି ନାନାପ୍ରାଣେ । ସବେ ଅସମର୍ଥ ହେଲେ
 ସେ ତଥ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନେ ॥ ତହୁଁ ସେ ବିହମାଦିତ୍ୟ ରାଜା ପାଶେ ଗଲେ ।
 ଯୋଗକୁ ବିହମାଦିତ୍ୟ ସେକାଳେ ନ ଥିଲେ ॥ ବିଗଦିତେ କରବାକୁ
 ଯାଇଥିଲେ ସେହି । ତା ମରମ ପାସମନ୍ତ୍ରୀ ନ ଜାଣିଲେ କେହି ॥
 ବିରସରେ ତହୁଁ ଚାରି ସୌଦାଗର ଗଲେ । ପଶ୍ଚିମ ଅଙ୍ଗିରା ଦେଶ
 ରାଜାକୁ ଭେଟିଲେ । ସେ ନୂପତି ସଭାମଧ୍ୟେ ଏହା ପଚାରିଲେ ।
 ପାସ ମନ୍ତ୍ରୀ ସଭାସଦ ଥିଲେ ତହିଁ ଯେତେ ॥ ତାହାର କାରଣ କିଛି
 ନ ପାରିଲେ କହି । ବିରସରେ ଫେରି ତହୁଁ ଗଲେ ଚାରି ପାଇଁ ॥
 ଯିବାବେଳେ ପଥେ ହେଲା ଘଟଣା ଯେମନ୍ତ । ବୁଝାଇ କବିବା ଶୁଣ
 ତହିଁର ବୃତ୍ତାନ୍ତ ॥ ବଧବା ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଜଣେ ଥିଲା ସେ ରାଜ୍ୟରେ ।
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦରୀ ସେହୁ ପୃଥ୍ବୀ ମଧ୍ୟରେ ॥ ନୂତନ ଯୌବନୀ
 ହୋଇ ରତ୍ନ ଚାରି ଦିନ । ପ୍ରସାଦେ ନଦୀକ ଗଲା କରବାକୁ
 ସ୍ନାନ ॥ ବାସୁକି ତା ରୂପ ଦେଖି ମଦନ ଆତୁରେ । ମାୟାରୂପ ଧରି
 ଯାଇ ତା ସଙ୍ଗେ ରମିଲେ ॥ ସେହିଦିନ ଗର୍ଭସ୍ଥିତ ହେଲା ସେ
 ବାଳାର । ଜାଣି ସେ କଥାକୁ ତା'ର ଜ୍ଞାତ ସହୋଦର ॥ ପରପ୍ରୀତି
 ଦୋଷେ ତାକୁ ନ ରଖିଲେ ଘରେ । ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ରହିଲା ଯାଇ
 କୁନ୍ଦାର ଶାଳରେ ॥ ଦଶମାସ ପୂରିଯାନ୍ତେ ଜନ୍ମିଲା କୁମର ॥ ତା
 ତେଜକୁ ସମନୋତ୍ତର ରବି ବୈଶ୍ଣାବର ॥ ଦେହରେ ତା ବିରାଜିଲା
 ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣୀ ଚନ୍ଦ୍ର । ବାସୁକି ପାତାଳେ ଥାଇ ଜାଣିଲେ ତକ୍ଷଣ ॥
 ଆନନ୍ଦେ ଆସିଲେ ସେହୁ କୁନ୍ଦାରଶାଳକୁ । ଶ୍ରୀ ଶାଳବାହନ ନାମ

ଦେଲେ କୁମରକୁ ॥ ବ୍ରାହ୍ମଣୀକୁ ଦେଇଗଲେ ଅସଂଖ୍ୟ ରତନ ।
 ପରମ ଆନନ୍ଦେ ସେହୁ ପାଳିଲା ନନ୍ଦନ ॥ ହେଲୁ ଯହୁଁ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ
 ଶାଳିବାହନକୁ । ସଙ୍ଗେ ଘେନି ଖେଳିଲା ସେ କୁମାର ପିଲାକୁ ॥
 ସୈନ୍ୟ ହାତୀ ଘୋଡ଼ାମାନ ମାଟିରେ ଗଡ଼ଇ । ସଙ୍ଗୀ ପିଲାକୁ ସେ
 ପାଦମର୍ଦ୍ଦୀ କରେ ନେଇ ॥ ରାଜାହୋଇ ଆପେ ନିତି କରୁଥାଏ ଖେଳ ।
 ଖେଳିବା ସମୟେ ସେହୁ ଚାରି ସୌଦାଗର । ବିରାସ ମନରେ
 ସେହୁବାଟେ ଯାଉଥିଲେ । ଶାଳିବାହନ ତାହାକୁ ପାଖକୁ ଡାକିଲେ ॥
 ପଚାରନ୍ତେ ଚାରି ଗରା ତା ଆଗରେ ଥୋଇ । ବୁଝାଇ କହିଲେ
 ସବୁ ତାକୁ ଚାରିଗର ॥ ଅତି ବୁଦ୍ଧିମାନ ଅଟେ ସେ ଶାଳିବାହନ ।
 ଭାବି ଭାବି ସେମାନଙ୍କୁ କହିଲା ଏସନ ॥ ଦେଖ ନାମ ଲେଖା ଅଛି
 ଗରାମାନଙ୍କରେ । ବାଣ୍ଟି ନେବ ତୁମ୍ଭେମାନେ ସେହୁ ପରକାରେ ॥
 ତଷ୍ଟୁ ଥିବା ଗରା ମଧ୍ୟେ ନାମ ଯାର ଅଛି । ଧାନ ମୁଗ ରବି ଶସ୍ୟ ତା
 ଭାଗେ ପଡ଼ିଛି ॥ ମୃତ୍ତିକା ଗରାରେ ଲେଖା ଅଛି ନାମ ଯାର । ଜମି
 ବାଡ଼ି ଭୂମି ସବୁ ହୋଇଲା ତାହାର ॥ ଅଙ୍ଗାର ଗରାରେ ଯାର ନାମ
 ଅଛି ରହି । ସୁନା ରୂପା ଧାତୁ ଦ୍ରବ୍ୟ ନେବ ସବୁ ମେହି ॥ ଅସ୍ଥି
 ଗରାଗୋଟି ଲେଖା ଅଛି ଯା' ନାମରେ । ଗୋରୁ ଗାଈ ହାତୀ ଘୋଡ଼ା
 ହେଲା ତା' ଭାଗରେ ॥ ହେଲୁ ବୁଝି ଦିଅନ୍ତେ ସେ ଛିଣ୍ଡାଇ ଏପରି ।
 ଚଳିଗଲେ ଆନନ୍ଦରେ ସୌଦାଗର ଚାରି ॥ ପାଖେଥିବା ଲୋକେ ଦେଖି
 ହେଲେ ଆତମ୍ବିତ । ବୋଲନ୍ତି ରେ ଧନ୍ୟ ଶିଶୁ କେଡ଼େ ବୁଦ୍ଧିମନ୍ତ ॥
 ସେ ଦେଶର ରାଜା ଶୁଣି ଏପରି ବିଚାର । ଶାଳିବାହନକୁ ଘେନି
 ଗଲେ ନିଜପୁର ॥ ଗୃହେ ରଖି ପାଳିଲେ ସେ କରି ଧର୍ମପୁତ୍ର ।
 ଚଉଦିଗେ ଏହି କଥା ହୋଇଲା ବିଦିତ ॥ ଦିଗବିଜେ ସାରି ତେଣେ
 ବିହସ ଆଦିତ୍ୟ । ନିଜ ନଗରରେ ଆସି ହେଲେ ଉପସ୍ଥିତ ॥
 ରାଜପାରିଷଦେ ତାଙ୍କୁ ସୌଦାଗର କଥା । କହି ବୁଝାଇଲେ ହେଲା

ଯେପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ॥ ଭେଦ ନ ପାରିଲେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଲୋକେ ଯାହା ।
 ଶିଶୁ ଶାଳିବାହନ ଯେ କହିଦେଲା ତାହା ॥ ବନ୍ଦନ ଆଦିତ୍ୟ ଶୁଣି
 ବସି ତ ହୋଇଲେ । ଶାଳିବାହନକୁ ଆଣିବାକୁ ବରୁଣଲେ ॥
 ଦୁଇ ପଠାଇ ଅଙ୍ଗିରାପଟ ନୃପଠାକୁ । କହିଲେ ସେ ମାଗି ଆଣ
 ଶାଳିବାହନକୁ ॥ ଅଙ୍ଗିରାପଟ ପାଶକୁ ଗଲା ସେହି ଦୁଇ । ବୋଇଲ
 ପେଶିଲେ ମୋତେ ବନ୍ଦନ ଆଦିତ୍ୟ ॥ ଶାଳିବାହନକୁ ଦିଅ କହିଛନ୍ତି
 ସେହି । ସେ ନୃପତି ଶୁଣି ବୋଲେ ଝୁଇ ହୋଇ ତହିଁ ॥ ଆମ୍ଭେ
 ବନ୍ଦନାଦିତ୍ୟର ଅଧୀନ ତ ନୋହୁ । ପୁଅ ମାଗିବାକୁ ସେହି
 ପାଦପିଲ କାହିଁ ॥ କହ ଯାଇ ଦେବି ନାହିଁ ଶାଳିବାହନକୁ । ଇଚ୍ଛା
 ହେଲେ ଦେଖିଯାଉ ଏଠାରେ ପୁଅକୁ ॥ ଶୁଣି ତାହା ଦୁଇ ଆସି କହିଲ
 ସକଳ । ବନ୍ଦନ ଆଦିତ୍ୟ ଶୁଣି ହେଲେ ହୋଧାନଲ ॥ ଚତୁରଙ୍ଗ
 ସେନା ଦେଖି ଅଙ୍ଗିରାପଟନେ । ପ୍ରବେଶି ପେଶିଲେ ଦୁଇ ରଜା ସନ୍ଧି-
 ଧାନେ ॥ ବୋଇଲେ ସେ ନୃପକୁ ହେ କହ ଏବେ ଯାଇ । ବେଗେ
 ଆଣିଦେଉ ଶାଳିବାହନକୁ ସେହି । ନୋହିଲେ ସେ କରୁ ଆସି ଆମ୍ଭ
 ସଙ୍ଗେ ରଣ । ତାହାଶୁଣି ସେ ନୃପତି ସାଜିଲା ବି ସୈନ୍ୟ ॥ ବନ୍ଦନ-
 ଆଦିତ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ଆରମ୍ଭିଲ ଯୁଦ୍ଧ । ଶୁଷଣ ସମରେ ତାର
 ସୈନ୍ୟ ହେଲେ ବଧ ॥ ବନ୍ଦନାଦିତ୍ୟକୁ ଚଢ଼ି ହାରି ପଳାଇଲା ।
 ଶାଳିବାହନକୁ ଶୋକେ ଯାଇ ସେ କହିଲା ॥ ଅଟଇ ବନ୍ଦନାଦିତ୍ୟ
 ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ରଜା । ବହୁ ବହୁ ରଜା ତାର ଅଟନ୍ତି ପରଜା ॥ ଯୁଦ୍ଧକରି
 ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ହାରିଗଲି ମୁହିଁ । ପଶିବା ଶରଣ ଚାଲି ରହା ଆଉ
 ନାହିଁ ॥ ଏହା ଶୁଣି କୋପ କଲ ସେ ଶାଳିବାହନ । ବୋଲେ ଆଜ୍ଞା
 ଦିଅ ମୋତେ କରିବି ମୁଁ ରଣ ॥ ଏହା କହି କୁମ୍ଭକାର ଶାଳକୁ ସେ
 ଗଲା । ବୁରି ଜାତି ସେନା ତହିଁ ମାଟିରେ ଗଡ଼ିଲା ॥ ପିତା
 ବାସୁକିଙ୍କି ପୁଣି କଲ ମନେ ଧ୍ୟାନ । ସେକ୍ଷଣି ସେ ଆସି ତାକୁ ଦେଲେ

ଜୀବଦାନ ॥ ପିତୃଳାଏ ଜୀବ ପାଇ ହେଲେ ମହାବୀର । ଶାଳବାହନ
 ଆଜ୍ଞାରେ କଲେ ଯୁଦ୍ଧ ଘୋର ॥ ଦୁଇ ସେନାଙ୍କର ହେଲୁ ସମର
 ବହୁତ । ସେ ଯୁଦ୍ଧରେ ହାରିଗଲେ ବନ୍ଦନ ଆଦିତ୍ୟ ॥ ବନ୍ଦନଙ୍କ
 ବହୁ ସୈନ୍ୟ ଗଲେ ତହିଁ ମର । ଯେତେକ ବା ବଞ୍ଚିଥିଲେ
 ପଳାଇଲେ ଡରି ॥ ସେମାନଙ୍କୁ ଘେନି ଗୁଜା ବନ୍ଦନ ମିଶ୍ଟର । ଗ୍ରାମ
 ପ୍ରାନ୍ତେ ବଶିଷ୍ଠିଲେ କରିବେ ଶିବର ॥ ଅଶ୍ଟକୁଳା ନାଗମାନେ ଆସି
 ରଜନରେ । ସେ ସୈନ୍ୟଙ୍କୁ ନାଶ କଲେ ବାସୁକ ଆଜ୍ଞାରେ ॥
 ଗନ୍ଧବସେନ ଅଟନ୍ତି ବାସୁକଙ୍କ ମିତ୍ର । ବନ୍ଦନ ଆଦିତ୍ୟ ଗୁଜା ସେ
 ଗନ୍ଧବପୁତ୍ର ॥ ତାଙ୍କ ଜୀବରକ୍ଷା କରି ମିତ୍ର ସୁତ ବୋଲି । ସୈନ୍ୟ
 ନାଶି ଅଶ୍ଟନାଗେ ଗଲେ ତହୁଁ ଫେରି ॥ ସଇନମାନଙ୍କୁ ନାଗେ
 କରିବାରୁ ହତ । ମନେ ମନେ ଚିନ୍ତେଇଲେ ବନ୍ଦନ ଆଦିତ୍ୟ ॥
 ବାସୁକଙ୍କ ପିତାଙ୍କର ମିତ୍ର ବୋଲି ଜାଣି । ଧ୍ୟାନ କଲେ ମନମଧ୍ୟେ
 ତାଙ୍କୁ ନୃପମଣି ॥ ବାସୁକ ଜାଣିଲେ ଥାଇ ପାତାଳଭୁବନେ । ଉଦ୍ଧ
 ହେଲେ ଆସି ବନ୍ଦନଙ୍କ ସନ୍ନିଧାନେ । ବୋଇଲେ ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲି
 ମାଗ ଇଚ୍ଛା ବର । ବନ୍ଦନ ଆଦିତ୍ୟ ଶୁଣି ଘୋଷ ଦୁଇ କର ॥
 କହିଲେ ଯୁଦ୍ଧେ ମୋ ମଲେ ଯେତେକ ସଇନ । ଦୟାକରି
 ସେମାନଙ୍କୁ ଦିଅ ଜୀବଦାନ । ପୁଣି ଶୁଣି ବାସୁକ ତାକୁ ଦୁଇଭାଣ୍ଡ
 ସୁଧା । ସମର୍ପି ବୋଇଲେ ଏବେ କର ହେ ସୁବଧା ॥ ଏହି ଯେ
 ଅମୃତ ଏର୍ଥୁ ନେଇ ଟୋପେ ଟୋପେ । ମୃତଶବ ମୁଖେ
 ଦେଲେ ଉଠିବେ ସେ ଆପେ ॥ ଆନନ୍ଦେ ନୃପତି ସେହି ସୁଧାଭାଣ୍ଡ
 ନେଲେ । ମୃତ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କର ସମୀପକୁ ଗଲେ ॥ ସେକାଳେ
 ବାସୁକା ବୃଦ୍ଧ ବ୍ରାହ୍ମଣ ରୂପରେ । ମିଳିଲେ ବନ୍ଦନାଦିତ୍ୟ ନୃପଙ୍କ
 ଆଗରେ ॥ ସତ୍ୟ କରାଇଣ ତାଙ୍କୁ ମାଗିଲେ ସେ ଦ୍ଵିଜ ।
 ଦୁଇ ସୁଧା ଭାଣ୍ଡ ଦିଅ ହେ ବନ୍ଦନ ରାଜ । ସେହିକ୍ଷଣି ସେ ବନ୍ଦନ

ସତ୍ୟ ଭଙ୍ଗ ଭୟେ । କପଟ ବସୁଙ୍କୁ ଚାହିଁ ନିର୍ମଳ ହୃଦୟେ ॥
 ସୁଧା ଦୁଇଭାଣ୍ଡ ଟେକି ଦିଅନ୍ତେ ତାହାଙ୍କୁ । ବରଂଲେ ନାଗରାଜ
 ଆପଣା ମନକୁ ॥ -ଜଗତ ଭିତରେ ନାହିଁ ଏପରି ଧାର୍ମିକ ।
 ସେଲଗି ବନ୍ଧ୍ୟାତ ଏଡ଼ି ଯିଜଗତ ଯାକ ॥ ଏହା ଭାବ ନିଜ ରୂପ
 ତାଙ୍କୁ ଦେଖାଇଲେ । ପୁଅ ଶାଳବାହନକୁ ଡକାଇଆଣିଲେ ॥ ଯେତେ
 ସୈନ୍ୟ ଦୁଇଙ୍କର ମରାଥିଲେ ରଣେ । ଜାଆଁଇଲେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅମୃତ
 ସେତେନେ ॥ ବୋଇଲେ ବନ୍ଧମାଦିତ୍ୟ ତୁମ୍ଭେ ମିତ୍ର ସୁତ । ଏ ଶାଳ-
 ବାହନ ଅଟେ ମୋର ପ୍ରିୟ ପୁଅ ॥ ଦୁଇଭାଇ ମନାନ୍ତର ହେବା
 ଅସୁନ୍ଦର ॥ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୋ ଆଗରେ ସମାଧାନ କର ॥ ଦୁଇ
 ପୁଅେ ଶୁଣି ପିତା ଚରଣେ ନମିଲେ । କୋଳାକୋଳ ହୋଇ ଦୁହେଁ
 ସ୍ବପ୍ନାନେ ଗମିଲେ ॥ ଦେଖ ଶ୍ରେଣରାଜ ସେହି ବନ୍ଧମ ଆଦିତ୍ୟ ।
 କପରି ସେ ସତ୍ୟବାଦୀ ପରହୃଦେ ରତ ॥ ଯେବେ ତୁମ୍ଭେ
 ହୋଇଥିବ ତାଙ୍କର ସମାନେ । ତେବେ ଯାଇ ନିର୍ଭୟରେ ବସ
 ସିଂହାସନେ ॥ ଫେରିଗଲେ ଏହା ଶୁଣି ଶ୍ରେଣ ନରସାଇଁ । ପୁତୁଲିକା
 ଉଡ଼ିଗଲା ସ୍ବର୍ଗେ ଚାହିଁ ଚାହିଁ । ଏଠାରେ ହୋଇଲା ଶେଷ ସମ୍ବୋଧନ
 କଥା ॥ ବହୁପାଦେ ରହୁ ସଦା ଜଗନ୍ନାଥ ମଥା ॥

ଚତୁର୍ବିଂଶତି ପୁତୁଲିକା କଥା

ପୁଣି ପର ଦିନ ଶୁଭଲଗ୍ନେ ଶ୍ରେଣରାଜ । ବସିବାକୁ ସିଂହାସନେ
 ହେଲେ ସଜବାଜ ॥ ଚତୁର୍ବିଂଶ ପୁତୁଲିକା ବୋଲେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ।
 ଆଡ଼େ ଶ୍ରେଣ ନରପତି ବାତୁଲ ହେଲ କି ॥ ବସିବାକୁ ସିଂହାସନେ
 ନିତି ନିତି ଆସ । ଜାଣ ତ ବସନ୍ତ ଏଥୁ ବନ୍ଧନ ନରେଶ ॥ ତାଙ୍କ
 ପରି ଗୁଣ ଯେବେ ଅରଜିଛ ତୁମ୍ଭେ । ତେବେ ଆସି ସିଂହାସନେ

ବସିଷ୍ଠାଞ୍ଚ ଦମ୍ଭେ ॥ ତାହା ଶୁଣି ପରୁରଲେ ଶ୍ରେୟ ନରରାଣ । କହ
 ତେବେ ତାଙ୍କଠାରେ ଥିଲ କି କି ଗୁଣ ॥ ତାହା ଶୁଣି ଆରମ୍ଭିଲ
 କଥା ସେ ପୁରୁଷ । ଶୁଣି ହେ କହୁଛି ତାଙ୍କ ଏକ କଥା ଶ୍ରୀ ॥ ବିଷମ
 ଆଦତ୍ୟ ବସି ଏହି ସିଂହାସନେ । ପାଦମନ୍ତ୍ରୀ ଦେନ ସଦା କରୁଥିଲେ ।
 ଦିନେ ॥ କାଳିଦାସ ଆଦି ତହିଁ ସକଳ ପଣ୍ଡିତ । ସୁଖେ ବସି ଅର୍ଥ
 କରୁଥିଲେ ନାନା ଶାସ୍ତ୍ର ॥ ସୁବିଖ୍ୟାତ ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ ବ୍ରାହ୍ମ ମିହିର ।
 ଜଣାଇଲେ ସେ ସମୟେ ଗୁମୁରେ ତାଙ୍କର ॥ ରୋହିଣୀବୃଷକୁ ବନ୍ଧ
 ମଙ୍ଗଳ ହୋଇବ । ପୃଥିବୀରେ ଅମଙ୍ଗଳ ସେ ହେବୁ ଦୃଷ୍ଟିବ ॥ ବୃଷ୍ଟି
 ନ ହେବାରୁ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପତ୍ତିବ ନାହିଁ । ନାଶ ଯିବେ ଜନ ପଶୁ
 ନିରାହାରେ ରହି ॥ ତାହା ଶୁଣି କହିଲେ ସେ ବିଷମ ଆଦତ୍ୟ ।
 ଅନ୍ୟାୟ ଅମୀତ ଆମ ଏ ଦେଶେ ନାହିଁ ତ ॥ ଯାଗ ଯଜ୍ଞ ହେଉଅଛି
 ବଧୁ ମୁତାବକ ॥ କିପରି ହେବ ଅନାବୃଷ୍ଟି ତା ସଙ୍ଗେ ମଡ଼କ ॥ ତାହା-
 ଶୁଣି ଭୁଜିହେଲେ ସବ ସଭାଜନ । ସୁଖ ଶାନ୍ତି ଶ୍ରବେ ତହିଁ ଗଲ
 କେତେ ଦିନ ॥ ରୋହିଣୀବୃଷକୁ ବନ୍ଧ ହେବାରୁ ମଙ୍ଗଳ । ଦୃଷ୍ଟି ସେ
 ରାଜ୍ୟେ ନାନା ପ୍ରାଣେ ଅମଙ୍ଗଳ ॥ ବୃଷ୍ଟି ନୋହିବାରୁ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପତ୍ତିଲେ
 ନାହିଁ । ପ୍ରଜାଗଣେ ପଳାଇଲେ ପେଟକୁ ନ ପାଇ ॥ ଅନୁଷ୍ଠେ
 ଆକାଶରୁ ନିର୍ଦ୍ଦାତ ପଡ଼ିଲ । ଭୂମିକମ୍ପ ଆଦି ନାନା ଉଚ୍ଚପାତ ହେଲ ॥
 ଏପରି ଦେଖିଲେ ଯହୁଁ ବିଷମ ଆଦତ୍ୟ । ଇନ୍ଦ୍ର ପୂଜା କରିବାକୁ
 ହୋଇଲେ ଉଦ୍ୟତ ॥ ସେ ସମୟେ ଶୁଣାଗଲ ଏକ ଶୂନ୍ୟବାଣୀ ।
 ମହାପଶୁ ମାଂସ ବଳ ଦିଅ ନରମଣି ॥ ବ୍ରହ୍ମ ଦୋଷ ନାଶଯାଇ ମେଘ
 ବରଷିବ । ଉଚ୍ଚପାତ ହୁଏ ଯେତେ ସକଳ ଲଭିବ । ଶୁଣିଲେ ବିଷମ
 ଏହିମରି ଶୂନ୍ୟ ବାଣୀ । ପ୍ରଜାହିତ ଚନ୍ଦ୍ର ମନେମନେ ହେଲେ ଗୁଣି ॥
 ପ୍ରଜାକୁ ପାଳିବା ପାଇଁ କରଇ ମୁଁ ଯାଗ । ଉଚିତ କି ତାକୁ ନାଶ କରି
 ଦେବା ଶ୍ରେୟ ॥ ପ୍ରଜା ନାଶ କଲେ ହେବ ବହୁତ ଅନ୍ୟାୟ ।

ଲୋକନିନ୍ଦା ଦେବ ପୁଣି ଧର୍ମ ଦେବ ସପ୍ତ ॥ ଏ କଳଙ୍କ ସୁଗେ ସୁଗେ
 ରହୁଥିବ ସିନା । ବଳ ଦେଲେ ନିଜେ ମୁହଁ ଦେବ ଭଜନନା ॥
 ଏହା ଶ୍ରବ ସତୀବଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟ ସମରପି । ଇଷ୍ଟ ଦେବତାଙ୍କ
 ନାମ ମନେ ମନେ ଜପି ॥ ଶୁଭ ପୁତ୍ର ହୋଇ ଧରି ଶାଣିତ
 ଖଡ୍ଗ । ଯାଗକୁଣ୍ଡ ସମୀପରେ ମିଳିଲେ ସେ ବେଗ ॥ ନିଜ ଶିର
 କାଟିବାକୁ ଇଠାଇଲେ ଅସି । ଦେବତାଏ ତାଙ୍କ ଦେଲେ କୁସୁମ
 ବରଷି ॥ ନ କାଟ ନ କାଟ ଶିର ବିହମ ଆଦତ୍ୟ । ଜଗତରେ ତୁମ୍ଭ
 ସମ ନାହିଁ ପୁଣ୍ୟବନ୍ତ ॥ ପର ହୃଦେ ରତ ପୁଣି ସାହସୀ ଧାର୍ମିକ ।
 ତୁମ୍ଭର ଏ ଗୁଣ ଦେଖି ହୋଇଲୁଁ ଅବାକ ॥ ଦେଉଅଛୁଁ ବର
 ଏବେ ବରଷିବ ଜଳ । ଅଗରେ ତୁଟିବ ନିଶ୍ଚୟ ପ୍ରଜାଙ୍କ ବିକଳ ॥
 ଏହା କହି ଦେବତାଏ ଦେଲେ ଅନୁରାଜନ । ଯେକ୍ଷଣ ବର୍ଷା ମେଘ
 କରି ରେଜନ ॥ ନୟା, ନାଳ ବିଲ ବାଡ଼ି ଗାଡ଼ିଆ ପୋଖରୀ । ଘଡ଼ିକ
 ଭିତରେ ସବୁ ଜଳେ ଗଲ ପୁର ॥ ବିହମ ଆଦତ୍ୟ ରାଜା ଲଭିଲେ
 ସନ୍ତୋଷ । ଦୁଇକୁ ଦକ୍ଷିଣା ଦେଇ ଯାଜ୍ଞ କଲେ ଶେଷ ॥ ତୁମ୍ଭେ
 ଯେବେ ଶ୍ରେୟନୃପ ବିହମଙ୍କପରି । ସାହସିକ ପୁଣି ଆଉ ପର
 ଭ୍ରମକାଣ୍ଡ ॥ ତେବେ ଯାଇଁ ସିଂହାସନେ ବସ ହେ ନିଃଶଙ୍କେ । ଏହା
 କହି ସେ ପୁରୁଷ ଗଲ ସ୍ୱର୍ଗଲୋକେ ॥ ତା ଦେଖି ଫେରିଲେ ଶ୍ରେୟ
 ବିରାଟ ମନରେ । ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ ଭଣେ ଚନ୍ଦ୍ର ମହେଶ୍ୱରେ ॥

ପଞ୍ଚବିଂଶତି ପୁରୁଷର କଥା

ଆଜହନେ ଶ୍ରେୟ ନୃପ ପୁର ପରକାରେ । ସିଂହାସନେ
 ବସିବାକୁ ମିଳନ୍ତେ ସେଠାରେ ॥ ପଞ୍ଚବିଂଶ ପୁରୁଷକା କରଲେ
 ବାରଣ । ବୋଇଲେ ବିହମଙ୍କର ଏହି ସିଂହାସନ ॥ ସମ ଯେବେ ଅଟ

ଶୁଭା ନିର୍ଦ୍ଦୟରେ ବସ । ତା ନ ଦେଲେ ବୁଝା ଦେବ ସକଳ ସାହସ ॥
 ତାହା ଶୁଣି ଭୋଜରାଜ ତାକୁ ପଚାରିଲେ । କହ ହେ ଆତ୍ମକୁ ସେହୁ
 କେଉଁପରି ଥିଲେ ॥ ପୁରୁଳିକା ବୋଲେ ତାଙ୍କ ଥିଲା ବହୁଗୁଣ ।
 ଗୋଟିଏ ଦେଶକୁ ମୁହଁ କହିବ ତା ଶୁଣ ॥ ପୂର୍ବପୁରେ ଇନ୍ଦ୍ର ଦିନେ
 ଦେବତାଙ୍କ ଆଗେ । ବନ୍ଧନ ପ୍ରାଣସା ଗାଇ କହିଲେ ସରସେ ॥
 ମଦକାକ ଠାରୁ ବନ୍ଧନଙ୍କ ଖ୍ୟାତି ଶୁଣି । ଅବଶ୍ୟାସ କରି ଦେବେ
 କହିଲେ ଏ ବାଣୀ ॥ କର୍ତ୍ତୃ ମାନଧାତା ବଳ ଆଦି କେତେ କେତେ ।
 ନରପତି ଥିଲେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜାଣନ୍ତି ସମସ୍ତେ ॥ ବନ୍ଧନାଦିତ୍ୟ 'କ' ଶ୍ରେଷ୍ଠ
 ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ । ସଂଗପ୍ତ ଜନମେ ଇନ୍ଦ୍ର ତୁମ୍ଭ ବଚନରୁ ॥ ତା
 ଶୁଣି କହିଲେ ଇନ୍ଦ୍ର ପୁରୋଗ୍ୟ ବଚନ । ତୁମ୍ଭ ଆତ୍ମ ବିବାଦରେ
 ନାହିଁ ପ୍ରୟୋଜନ ॥ ବୁଲ ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁରେ ତାକୁ ପଶ୍ୟା କରିବା ।
 କିପରି ସେ ଧର୍ମଶୀଳ ସେ କଥା ବିଚିତ୍ରା ॥ ଦେବତାଏ ସେ କଥାରେ
 ଜଳେ ଅଜୀକାର । ଧର୍ମ ଇନ୍ଦ୍ର ଦୁହେଁ ତହୁଁ ହୋଇଲେ ବାହାର ।
 ଏକାକୀ ବନ୍ଧନାଦିତ୍ୟ ସେହି ସମୟରେ । ବୁଲୁଥିଲେ ଛଦ୍ମବେଶେ
 ଆପଣା ରାଜ୍ୟରେ ॥ ପ୍ରଜାଙ୍କର ହାନି ଲାଭ ବୁଝିବା
 ସକାଶ । ରାଜା ହୋଇ ଧରିଥିଲେ ବ୍ରହ୍ମରାଜ୍ୟ ବେଶ ॥ ଦେଶଯାକ
 ବୁଲି ବୁଲି ବନସ୍ତ ମଧ୍ୟରେ । ବସିଥିବାବେଳେ ଇନ୍ଦ୍ର ଧର୍ମ
 ପହଞ୍ଚିଲେ ॥ ଗାଈ ଦେଲେ ଇନ୍ଦ୍ର ପୁଣି ଧର୍ମ ଦେଲେ ବ୍ୟାଘ୍ର ।
 ବନ୍ଧନଙ୍କୁ ବିଚିତ୍ରାକୁ ବାହାରିଲେ ଶୀଘ୍ର ॥ ବସିଥିଲେ ବୃକ୍ଷମୂଳେ
 ବନ୍ଧନ ଆଦିତ୍ୟ । ଭୟେ ଧେନୁ ଆସି ତହିଁ ଦେଲେ ଉପହେତ ।
 ବୋଇଲା ହେ ମୋତେ ରଖ ବନ୍ଧନଆଦିତ୍ୟ । ଗୋଡ଼ାଉଛୁ ବ୍ୟାଘ୍ର
 ପଛେ କରିବ ନିହତ ॥ କହୁଁ କହୁଁ ବ୍ୟାଘ୍ର ଆସି ସେଠାରେ ମିଳିଲା ।
 ବିକଟ ରୂପରେ ନା ନା ଭୟ ଦେଖାଇଲା ॥ ତା ଦେଖି ବନ୍ଧନାଦିତ୍ୟ
 ତାକୁ ପ୍ରହାରିଲେ । ବ୍ୟାଘ୍ର ତହୁଁ ଗରଜିଲା ଅତି ବିକଟାଳେ ।

ବୋଇଲ ନୃପତି ଗୁଡ଼ ଧେନୁକୁ ଖାଇବ । ତୁମ୍ଭେ କପାଁ ରଖିଅଛ
 ମୋ ଖାଦ୍ୟ ମୁଁ ନେବି ॥ ପେଟ ପୋଡ଼ୁଅଛି ମୋର ହୁଏ ବଳ
 ସୁଧା । ଭୋଜନରେ ମୋର ତୁମ୍ଭେ ନ ଦିଅ ହେ ବାଧା ॥ ଅବରୁ
 କର କମ୍ପା କଥା ମହାପାଳ । ଜାଣି ତ ଥିବ ହେ ତୁମ୍ଭେ ପେଟର
 ବକଳ ॥ ବିନ୍ଦମ ଆଦିତ୍ୟ ଶୁଣି ବ୍ୟାଘ୍ରର ବଚନ । ବୋଇଲେ ପଣିଛି
 ସେ ତ ମୋ ପାଶେ ଶରଣ ॥ ଯେ କାରଣୁ ତାକୁ ଗୁଡ଼ ନ ପାରିବ
 ମୁହିଁ । ଶୁଣି ତାକୁ ବ୍ୟାଘ୍ର କହେ କୋପରରେ ଗୁହଁ ॥ ଯେବେ
 ତୁମ୍ଭେ ଦୟା କରି ରଖିଲ ଧେନୁକୁ । ତୁମ୍ଭ ମାଂସ ଦିଅ ମୋତେ
 ସୁଧା ନାଶିବାକୁ ॥ ଭୋକରେ ଆକୁଳ ଦେଖ ହୁଏ ମୋ ଶରୀର ।
 ଲଭିବି ସନ୍ତୋଷ ମାଂସ ଖାଇଲେ ତୁମ୍ଭର ॥ ଏହିପରି ବ୍ୟାଘ୍ର ଯହୁଁ
 ଉତ୍ତର କହିଲା । ନରପତି ମନରେ ଯେ ଆନନ୍ଦ ଜନ୍ମିଲା । ବୋଇଲେ
 ସେ ବ୍ୟାଘ୍ର ତୁମ୍ଭେ ଖାଇ ମୋର ମାଂସ । ଗୁଡ଼ଦିଅ ଏ ଧେନୁକୁ
 ଲଭିବି ସନ୍ତୋଷ ॥ ଉଭୟ ଦିଗରେ ଧର୍ମ ହୋଇବ ମୋହର ।
 ଏହା କହି ବ୍ୟାଘ୍ର ମୁଖେ ପୁରାଇଲେ ଶିର ॥ ଇନ୍ଦ୍ର ଧର୍ମ ଦୁହେଁ ଦେଖି
 ତାଙ୍କ ଶୁଭମନ । ନିଜ ରୂପ ଧରି ଉଭା ହେଲେ ସେହିକ୍ଷଣ ॥
 ଉଭୟ ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ନୃପବର । ତୁମ୍ଭପରି ଧର୍ମବନ୍ତ
 ନାହିଁ ଏ ସଂସାର ॥ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇଲୁଁ ଦେଖି ତୁମ୍ଭର ଏ କାର୍ତ୍ତି ।
 ଇଚ୍ଛା ଅନୁରୂପେ ବର ମାଗି ନରପତି ॥ ତାହା ଶୁଣି କର ଯୋଡ଼ି
 ଜଣାଇଲେ ନୃପ । କଦାଚିତେ ହୃଦେ ମୋର ନ ପଶିବ ପାପ ॥
 ରହିଥିବ ସବୁକାଳେ ପର ଉପକାରେ । ଏହା ବିନା କାର୍ଯ୍ୟ ମୋର
 ନାହିଁ ଅନ୍ୟ ବରେ ॥ ତଥାସ୍ତୁ କହିଣ ତାଙ୍କୁ ଧର୍ମ ପୁରନ୍ଦର ।
 ଦେଇ ଏକ କାମଧେନୁ ଗଲେ ସ୍ୱର୍ଗପୁର ॥ ଦେଖି ସେ ଧେନୁକୁ ରାଜା
 ଆନନ୍ଦରେ ଗଲେ । ବାଟେ ଯିବାବେଳେ ଭିକ୍ଷୁ ବିପ୍ରେକ ଦେଖିଲେ ।
 କାମଧେନୁ ଗୋଟିକୁ ସେ ବିପ୍ରେ ଦାନ କରି । ଗଲେ ନିଜ ରାଜ୍ୟ

ହୃଦେ ପ୍ରେମାନନ୍ଦ ଭରି ॥ ଆହେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଯେବେ ତୁମ୍ଭେ ଅଟ ତାଙ୍କ ସମ । ବସ ସିଂହାସନେ ନିଶ୍ଚୟ ହେବ ପୂର୍ଣ୍ଣକାମ ॥ ଏହା ଶୁଣି ଶ୍ରେଷ୍ଠରାଜ ଫେରିଲେ ନବରେ । ଜଗନ୍ନାଥ କହେ ଗଲ ପୁତ୍ତଳି ନୂଆରେ ।

—୫୮୫—

ଷଡ଼ବିଂଶ ପୁତ୍ତଳିର କଥା

ତାପରେ ଦିବସେ ପୁଣି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନରରାଣ । ସିଂହାସନେ ବସିବାକୁ କରିଲେ ଗମନ ॥ ଦେଖି ତାଙ୍କୁ ଷଡ଼ବିଂଶ ପୁତ୍ତଳି କହଇ । ସିଂହାସନ ମାହାତ୍ମ୍ୟ କି ତୁମ୍ଭେ ଜାଣ ନାହିଁ ॥ ଏଥି ପରି ବସୁଥିଲେ ବିହମ ରାଜନ । କେଉଁ ଗୁଣେ ତୁମ୍ଭେ ତହିଁ ବଳାଉଛ ମନ ॥ ତାଙ୍କପରି ଗୁଣବାନ ଯେହୁ ହୋଇଥିବ । ସେହି ଏକା ବସିବାକୁ ସାହସ କରିବ ॥ ଏହା ଯହୁଁ ଶୁଣିଲେ ସେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନରପତି । ବୋଇଲେ ପୁତ୍ତଳି କହ ତେବେ ସେ କାର୍ତ୍ତବୀ ॥ ଆରମ୍ଭିଲ ପୁତ୍ତଳିକା ହେଉ ତେବେ ଶୁଣ । ବୁଲି ଯାଇଥିଲେ ଦିନେ ବିହମ ରାଜନ ॥ ସାମାନ୍ୟ ବେଶରେ ଭ୍ରମୁଥିଲେ ଦେଶାନ୍ତରେ । ଏକ ପ୍ଳାନେ ଶିବଙ୍କର ମନ୍ଦିର ଦେଖିଲେ ॥ ପୂଜା କରେ ସେ ଶିବଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଶୋଭାପାଏ ତା ଦେହରେ ବହୁ ଆଭରଣ ॥ ପୂଜା ସାରି ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସ୍ବଗୃହେ ଫେରିଲେ । ତହୁଁ ସେ ମନ୍ଦିରେ ରାଜା ସନ୍ତୋଷେ ରହିଲେ ॥ ସେହି ଦିନବର ପର ଦିନ ପ୍ରସାଦରେ । ବିନା ଅଳଙ୍କାରେ ଆସି ପଶିଲ ମନ୍ଦିରେ ॥ ସଂଶୟମନେ ବିହମ ନୃପ ଏହା ଦେଖି । ପରୁରିଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ନିକଟକୁ ଡାକ ॥ ବୋଇଲେ ହେ ବିପ୍ର ତୁମ୍ଭ ଦେହେ ଅଳଙ୍କାର । କାଲି ଥିଲ ଆଜି କପାଁ କରିଲ ବାହାର ॥ ତାହା ଶୁଣି ବୋଲେ ବିପ୍ର କାଲି ଜୁଆ ଖେଳି । ଟଙ୍କା ସୁନା ଅଳଙ୍କାର ସବୁ ହରାଇଲି ॥ ଏହା ଶୁଣି କହିଲେ ସେ ବିହମ

ରାଜନ । ଅତି ଅମଙ୍ଗଳ ଅଟେ ଜୁଆ ଖେଳ ଜାଣ ॥ ସାଧୁଜନେ
 କରିଥାନ୍ତି ନିନ୍ଦା ସେ ଖେଳକୁ । ଛୁଡ଼ ତୁମ୍ଭେ ଆଜିଠାରୁ ଭୁଲିଯାଅ
 ତାକୁ ॥ ଦ୍ଵିଜବୋଲେ ଆଦେ ନୃପ ସେ କଥା ନ କୁହ । ଜାଣିଥିଲେ
 ଜଣିବାକୁ ଉପାୟ ବତାଅ ॥ ଏ ବଚନ ନୃପ ଧନ୍ତୁଁ କଣ୍ଠରେ
 ଶୁଣିଲେ । ସଞ୍ଜେ ଘେନ ସେ ବିପ୍ରକୁ ସଭାରେ ଚଳିଲେ ॥
 ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ଯାଇ ବିନ୍ଧ୍ୟଗିରି ପାଶେ । ଦେବୀ ଏକ ଥିଲେ
 ତାଙ୍କୁ ପୂଜିଲେ ବିଶ୍ଵାସେ ॥ ଦୁହେଁ କିଛିଦିନ ତହିଁ ପୂଜା କରିବାରେ ।
 ଶୁଣିପାରିଲେ ସେ କଥା ଲୋକଙ୍କ ମୁଖରେ ॥ ନରବଳି ନ ପାଇଲେ
 କଉଶସି କାଳେ । ନୃହନ୍ତ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଦେବୀ ଯେବେ ପୂଜା କଲେ ॥
 ଏହି କଥା ଶୁଣି ବିପ୍ର ହୋଇଲୁ ହତାଶ । ନରବଳି କାହୁଁ ଆଣି
 ଦେବା ଦେବୀ ପାଶ ॥ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ଶୁଣି ବିରୁଦ୍ଧ ମନରେ । ନିଜେ
 ବଳି ହେବା ପାଇ ଶତ୍ରୁଗ ଧାଇଲେ ॥ ଦେବୀଙ୍କ ସମ୍ମୁଖେ ଯାଇ
 ହେଲେ ଉପସ୍ଥିତ । ତାଙ୍କର ଏ ଭକ୍ତି ଦେଖି ନିଜେ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
 ଆଗେ ଉଭା ହୋଇ ତାଙ୍କୁ କହିଲେ ଏସନ । ନ କାଟ ମସ୍ତକ ଆଉ
 ବର ମାଗିଦେନ ॥ ବୋଇଲେ ନୃପତି ଯେବେ ହୋଇଲୁ ପ୍ରସନ୍ନ ।
 ବାରେ ମାତ ଏ ବିପ୍ରର ବାଞ୍ଛା କର ପୂର୍ଣ୍ଣ ॥ ଏହା ଶୁଣି ସେ ବିପ୍ରକୁ
 ଦେବୀ ପରୁରିଲେ । ମାଗରେ ଆତ୍ମକୁ ଇଚ୍ଛା ତୋର ଯେଉଁ ବରେ ॥
 ବିପ୍ର ଶୁଣି ବୋଲେ ଦେବ ଦିଅ ଏହି ବର । ଜୁଆଖେଳେ
 ଛବୁଦିନେ ଜୟ ହେବ ମୋର ॥ ଅସ୍ତ୍ର କହି ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଲେ
 ଭଗବତ୍ । ସନ୍ତୋଷେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗଲ ଆପଣା ବସତି ॥ ବିହମ
 ଆଦିତ୍ୟ ରାଜା ଗଲେ ନିଜ ପୁର । ସ୍ଵେଜନୁପ ଶୁଣିଲ ତ କାରତ
 ତାଙ୍କର ॥ ଯେବେ ପର ଉପକାର ଅଟ ତାଙ୍କ ପରି । ତେବେ ଏହି
 ସିଂହାସନେ ବସ ଯାଇକରି ॥ ଏହା କହି ପୁରୁଲିକା ଗଲ
 ସ୍ଵର୍ଗପୁରେ । ସ୍ଵେଜରାଜ ବାହୁଡ଼ିଲେ ପୁର ପରକାରେ ॥ ଶତ୍ରୁବଂଶ

ପୁତ୍ରଲିର କଥା ଶେଷ ହେଲା । ଦୁର୍ଗା ସୁଖ ଜଗନ୍ନାଥ ଗୀତରେ
ଗାଇଲା ॥

—୫*୫—

ସପ୍ତବିଂଶତି ପୁତ୍ରଲିର କଥା

ପୁଣି ପରଦିନ ଗଲେ ଭୋଜ ନରପତି । ପାଞ୍ଚ ମନ୍ତ୍ରୀ ପାରିଷଦ
ସଙ୍ଗରେ ଅଛନ୍ତି ॥ ବସିବାକୁ ସିଂହାସନେ ଉଦ୍ୟମ କରନ୍ତେ ।
ସପ୍ତବିଂଶ ପୁତ୍ରଲିକା ରୋକିବା ନିମନ୍ତେ ॥ ବୋଇଲା ହେ ବସୁଅଛ
କିପା ମନ୍ତ୍ରପାଳ । ଏହାପରେ ବସିବାକୁ ନାହିଁ ତୁମ୍ଭ ବଳ ॥ ଏଥିରେ
ବସନ୍ତି ରାଜା ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ । ତାଙ୍କ ପରି ତୁମ୍ଭେ ଯଦି ଥିବ
ଗୁଣବନ୍ତ ॥ ତେବେ ବସ ସିଂହାସନେ ବୋଲ ମୋର ମାନ ।
ତା ନ ହେଲେ ଫେରିଯାଅ ନୃପ ହୋଇ ତୁନି ॥ ନୃପତି ବୋଇଲେ
କହ ବିହମଙ୍କ ଗୁଣ । ଜାଣିବା କିପରି ଥିଲେ ନ୍ୟାୟପରାୟଣ ॥
ଥିଲେ କେଉଁ ପରି ପୁଣି କହ ଦାନର୍ଥୀଳ । ପୁତ୍ରଲିକା କହେ ଶୁଣ
ନୋହିଁ ଅସମ୍ଭାଳ ॥ ଅଧିପତି ହୋଇଥିଲେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳର ସେହି ।
ଶାଳୁଥିଲେ ରାଜଧର୍ମେ ସମୁଦ୍ରାନ୍ତ ମନ୍ତ୍ରୀ । ପାଞ୍ଚ ମନ୍ତ୍ରୀ ଘେନି ସେହୁ
ଗଲେ ଏକ ଦିନେ । ପାରିଥି କରବାପାଇଁ ମହାଘୋର ବନେ ॥
ବରାହ ଭଲ୍ଲୁକ ବ୍ୟାଘ୍ର ସମ୍ଭର ହରିଣ । ମାଇଲେ ବହୁତ ଜୀବ ଖେଦ
ବନ୍ଧି ବାଣ ॥ ମୃଗୟା ବିନୋଦେ ରାଜା ସନ୍ତୋଷ ନୋହିଲେ । ମୃଗଟିଏ
ଦେଖି ତାର ପଛେ ଗୋଡ଼ାଇଲେ ॥ ଚଞ୍ଚଳ ଗତିରେ ଯହୁଁ
ଧାଇଁଲେ ସେ ବେଗେ । ସୈନ୍ୟଗଣ ନପାରିଲେ ଯାଇ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ॥
ରୁହୁଁ ରୁହୁଁ ଦିନ ଆସି ହେଲା ଅବସାନ । ବାହୁଡ଼ିଲେ ସୈନ୍ୟଗଣେ
ପୁରକୁ ବହନ ॥ ମୃଗକୁ ନ ପାଇ ତେଣେ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ । କିସ
ଏବେ କରିବା ହେ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଚିନ୍ତା ॥ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ବିରାବରା

ହେଲ ପରବେଶ । ଗ୍ରାମ ଏକ ଥିଲା ପାଶେ ଗଲେ ସେ ନରେଶ ॥
 ବାସକରେ ସେ ଗ୍ରାମରେ ଏକ ଦ୍ଵିଜବର । ନୃପତି ମିଳିଲେ ଯାଇଁ
 ସେ ବିପ୍ର ମନ୍ଦିର ॥ ବିପ୍ର ତାଙ୍କୁ ରଖାଇଣ ଅତିଥି ଭାବରେ । ଥିଲା
 ଯାହା ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ସନ୍ତୋଷରେ ॥ ବିନୟରେ ଜଣାଇଲ
 କରଣ କାକୁଡ଼ି । ଏହି ଦାଣ୍ଡଦ୍ଵାରେ ନିଦ୍ରାଯାଅ ହେ ନୃପତି । ମୁଁ ଅଟେ
 ଦରିଦ୍ର ମୋର ଘର ଆଉ ନାହିଁ । ଏ ଘରେ ରହିଛି ଶ୍ରୀମତୀ ପ୍ରସବନା
 ହୋଇ । ତାହା ଶୁଣି ଅଙ୍ଗୀକାର କଲେ ନୃପମଣି ॥ ମଣିଷା ଶଶି ଏ
 ବିପ୍ର ଦେଲେ ତାକୁ ଆଣି ॥ କେତେବେଳେ ବସି ରାଜା ମଣିଷା
 ଉପରେ । ଜାଣିଲେ ଶୋଇଲେ ସବେ ଗ୍ରାମ ନାଶନରେ ॥ ସକଳେ
 ଶୋଇଲେ କାର ଦେହେ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ । ନାନା ଭାବନାରେ ନୃପ
 ବସିଥିଲେ ଚାହିଁ ॥ ଥିଲା ଶଶୀଘର ପୂଜା ସେଦିନ ଶିଶୁର । ଶଶୀଦେବୀ
 ଆସିବାର ହୋଇଗଲା ବେଳ ॥ ଆସି ପହଞ୍ଚି ସେ ଦେଶ ନୃପତିଙ୍କୁ
 ଚାହିଁ । ବୋଇଲେ ନରେଶ ଏଥେ ବସିଛ କପାଇଁ । ବାଟ ଛୁଡ଼ି
 ଦିଅ ମୋତେ ଭିତରକୁ ଯିବି । ଶିଶୁଟିର କର୍ମପଲ ଲେଖି ମୁଁ
 ଆସିବି ॥ ଶଶୀଦେବୀ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ନୃପତି ଚିହ୍ନିଲେ । ହାର ଛୁଡ଼ି
 କର ଯୋଡ଼ି ଗୁହାରି ସେ କଲେ ॥ ବୋଇଲେ ହେ ମାତା ଶିଶୁ ଶ୍ରାବ୍ୟ
 ଯା ଲେଖିବି । ଫେରିବା ସମୟେ ମୋତେ କହିଦେଇ ଯିବି ॥ ଆଜ୍ଞା
 ହେଉ କହି ଦେଖା ଗୃହେ ପ୍ରବେଶିଲେ । ଶିଶୁ କପାଳେ ତା ଶ୍ରାବ୍ୟ
 ଲେଖି ବାହୁଡ଼ିଲେ ॥ ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁ ବସିଥିଲେ ବିହମ ଆଦର୍ଶ୍ୟ ।
 ଶଶୀ ଦେବୀ ଜଣାଇଲେ ତାହାଙ୍କୁ ଏମନ୍ତ ॥ କୁମର କପାଳେ ନୃପ
 ସବୁ ଭଲ ହେବ । ବିଷା ଗନ୍ଧେ ବ୍ୟାଧି କିନ୍ତୁ ଏହାକୁ ନାଶିବି ॥
 ଲବ୍ଧ ବା ଅର୍ଥ କଥା ମୂଳପାଦ ଘେନି । ଆଉ ତିନିପାଦ ଯେବେ
 ହୋଇବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ॥ ତେବେ ଜାଣ ଏହି ଶିଶୁ ବଞ୍ଚିଯିବ ଭଲେ ।
 କହି ଏହା ଶଶୀଦେବୀ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଲେ । ପ୍ରସ୍ତୁତେ ସେ ନରପତି

ଡାକି ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ । ଶୁଣିଥିଲେ ରାସେ ଯାହା କହିଲେ ତାହାକୁ ॥
 ଜାତପୁଷ ବସ୍ତ୍ରରାସେ ମୃତ ହେବ ଜାଣି । କାନ୍ଦିଲେ ବିକଲେ ଅତି
 ବ୍ରାହ୍ମଣ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ॥ ପ୍ରବୋଧ ଦେଇଣ ତାକୁ ବୋଇଲେ ଭୃପତି ।
 ଦେବା ତାର ପ୍ରତିକାର କହି ଯାଇଛନ୍ତି । ଏହି କଥା ଗୋଟି ତୁମ୍ଭେ
 ରଖିଥିବ ମନେ । ଡକାଇବ ମୋତେ ପୁଷ ବସ୍ତ୍ରହେବା ଦିନେ ।
 ବିହମ ଆଦର୍ଶ ମୁହିଁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନୃପତି । ରଜା ବୋଲି ଡାକିବାକୁ ନ
 କରିବ ଶ୍ରୀତି । ଏହା କହି ଗଲେ ନୃପ ଆପଣା ରାଜ୍ୟକୁ । ବ୍ରାହ୍ମଣ
 ରହିଲେ ଶୁଣି ବିଦ୍ରା ଦିବସକୁ ॥ ଯମେ ଯମେ ବଢ଼ିଲା ସେ
 ବ୍ରାହ୍ମଣ କୁମର । କର୍ଣ୍ଣବେଧ ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭ ବ୍ରତବଧ ତାର ॥ ସାରି ଦ୍ଵିଜ
 କିଛି ଦିନେ କନ୍ୟା ଅନେଶିଲେ । ବିଦ୍ରା କଲେ ଶୁଣି ନୃପ ଆପେ
 ପହଞ୍ଚିଲେ ॥ ବହୁତ ପ୍ରଶଂସି ଦ୍ଵିଜ କଲ ସୁକଳାଣ । ରହିଲେ
 ତା ଘରେ ରଜା ହୋଇ ତୋଷମନ ॥ ନିଶିଥରେ ବର କନ୍ୟା
 ମଧୁଶଯ୍ୟା କଲେ । ସୈନ୍ୟ ଦେଶ ନୃପ ସେହି ଗୃହକୁ ଜଗିଲେ ।
 ଏହା ଦେଖି କନ୍ୟା ନିଜ ବରକୁ ପୂଜିଲା । ସୈନ୍ୟ ଦେଶ ନୃପ
 କପା ଜଗିଛନ୍ତି ଭଲ ॥ ମୋ କର୍ମରେ ଲେଖା ଅଛି ଏହା ବୋଲେ
 ବର । ବ୍ୟାଘ୍ର ଏ ରାସରେ ଆସି ପ୍ରାଣ ନେବ ମୋର ॥ ଜଗିଛନ୍ତି
 ସେଥିପାଇଁ ନୃପ ଦେଶ ସୈନ୍ୟ । ଏଠାକୁ ଆସିଲେ ବ୍ୟାଘ୍ର କରିବେ
 ନଧନ ॥ ସ୍ଵାମୀ କଥା ଶୁଣି ବୋଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣ କୁମାରୀ । ଚିନ୍ତି ଦିଅ
 ବ୍ୟାଘ୍ର ମୁହିଁ ଦେଖିବି କପର ॥ ସେ କଥାକୁ ଶୁଣି ବିପ୍ର ସୁତ ଅତି
 ଶରେ । ବ୍ୟାଘ୍ର ରୂପ ଅବକଳ ଆଜିଲା କାନ୍ଦୁରେ । ଚକ୍ଷୁ ଦେଇ
 ଜୀବନ୍ୟାସ କଲ ତାକୁ ଯହୁଁ । ସେହି ବ୍ୟାଘ୍ର ଅତିଶରେ ଆହମିଲ
 ତହୁଁ ॥ ମଧୁଶଯ୍ୟା ଘରେ ତାର ବିନାଶିଲା ପ୍ରାଣ । ବିବାହତା
 କନ୍ୟା କଲ ଉତ୍ତରେ ଯମନ ॥ ସେ କଥାକୁ ବୁଝିପାର ବିହମ
 ଆଦର୍ଶ । ମଧୁଶଯ୍ୟା ଘରେ ପଶି ଦେଖିଲେ ଭୁବିତ ॥ ବିପ୍ରସୁତ

ଶବ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ଶଯ୍ୟାରେ । ଲେଖାଅଛି ବ୍ୟାଘ୍ର ରୂପ ସେ ଘର
 କାନ୍ଥରେ ॥ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଦେଖି ପୁଅର ମରଣ । କପାଳରେ
 କର ମାରି କରନ୍ତି ସେଦନ ॥ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ତାଙ୍କୁ କହିଲେ
 ବୁଝାଇ । ଏ ନିଷ୍ଠେ ବଞ୍ଚିବ ତୁମ୍ଭେ କାନ୍ଦ ନାହିଁ କେହି ॥ ରଖ
 ନେଇ ଏ ଶବକୁ ଚରଳ ଶୁଣିରେ । ସାବଧାନେ ରଖିଥିବ ନ
 ଦେଖାଇ କାରେ ॥ ଏଥେ ମୁହଁ ଆଉ ଥରେ ଆସିବାର ଯାଏ । ଜାଣି
 ଥାଅ ରଖିଥିବ ଲୁଚାଇ ସତ୍ତ୍ୱେ ॥ ଏହା କହି ପକାଇଲେ ତୈଳକୁଣ୍ଡେ
 ତାକୁ । ନୃପ ଗଲ ମନଦୁଃଖେ ଆପଣା ଦେଶକୁ ॥ ସୈନ୍ୟ ଯାହା
 ସଙ୍ଗେ ଥିଲେ ରାଜ୍ୟରେ ରଖାଇ । ବକ ମଧ୍ୟେ ବୁଲିଲେ ସେ
 ଏକା ହୋଇ ଯାଇ ॥ ‘ଲବ୍ୟ ଅର୍ଥ’ ‘ଲବ୍ୟ ଅର୍ଥ’ କହି ସବୁବେଳେ ।
 ଅନ୍ୟ କିଛି କଥା ମନ ମଧ୍ୟେ ନ ଶୁଣିଲେ ॥ ଶୁଣି ସବେ ସେ କଥାକୁ
 ନ ଦେଇ ଉତ୍ତର । ଉପହାସେ କହନ୍ତି ଏ ଅଟଇ ବାତୁଳ ॥ ବିଧାତା
 ଲେଖନ ଅବା କେ କରିବ ଆନ । ତାହାପରେ ହେଲ ଯାହା
 ଶୁଣ ଶ୍ରୋତାବଣ ॥ ସେ ରାଜ୍ୟ ରାଜଦୁଲଣୀ ପାହର ନଦୀ ।
 ସୌଦାଗର କନ୍ୟା ମିଶି ବାଳିକା ଏ ତନି ॥ ଏକମେଲେ ବାଲ୍ୟକାଳୁ
 ଗୁରୁ ପାଶେ ଯାଇଁ । ପଡ଼ୁଥାନ୍ତି ବ୍ୟାକରଣ ଜ୍ଞାନ ହେବା ପାଇଁ ॥
 ସେ ତନିଙ୍କ ସଙ୍ଗତରେ ଗୁରୁଙ୍କର ସୁତ । ପଢ଼ୁଥାଏ ବ୍ୟାକରଣ
 ଦୃଢ଼ କରି ଚିତ୍ତ ॥ କାଳବଣେ ଯଉବନ ପାଇଲେ ସକଳେ ।
 ଯୁବକଙ୍କୁ ଦେଖି ଗୁରୁପୁଅ କାମ ଶରେ । ମହା ପୀଡ଼ା ପାଇ ହେଲ
 ବିନୁଦିନ କ୍ଷୀଣ । ବୁଝିପାରି କନ୍ୟାମାନେ ତହିଁର କାରଣ । ଏକାନ୍ତେ
 କହିଲେ ଡାକି ଗୁରୁ କୁମରଙ୍କୁ । କପାଇଁ ଶୁବନା କର ନିରେଖି
 ଆମ୍ଭଙ୍କୁ । ତୁମ୍ଭେ ହେଲ ଯୁବା ଆମ୍ଭେ ହୋଇଲୁଁ ଯୁବଣ । ନିତିପ୍ରତି
 ଦେଖା ଦେଖି ଉଲ୍ଲସଇ ପ୍ରତି ॥ ପାଖା ପାଖି ହେଲବେଳେ
 ପୁଲକଇ ଅଙ୍ଗ । ତୁମ୍ଭେ ଆନ୍ଦେସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦାରଇ ଅନଙ୍ଗ ॥ ଦେହେ

ଦେହ ଲାଗିଗଲେ ଆସେ ଉତ୍ତେଜନା । ସୁରକ୍ତ କରିବା ମିଳି ନ ହୁଅ
 ବିମନା । ଆଜି ରାତ୍ରେ ଗ୍ରାମପ୍ରାନ୍ତ ଶିବାଳୟେ ଯିବ । ସେଠାରେ
 ଭଜନ ସଙ୍ଗେ ନିର୍ଭୟେ ରମିବ ॥ ଏହା କହି ତଳିଗଲେ ଯେ ଯାହା
 ପୁରକୁ । ସତ୍ୟ କହି ଗୁରୁପୁଣେ ଦେହ ଅର୍ପିବାକୁ ॥ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ଭାବ୍ୟ
 ତାଙ୍କ ବରୁର ସକଳ । ଗୁପ୍ତରେ ଶୁଣୁଥିଲ ରହି ଅନ୍ତରାଳ ॥ ଭୁନି
 ଭୁନି ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ କହିଲ ସେ କଥା । ଶୁଣିଲେ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ଦୃଶିଗଲ
 ମଥା । ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମି ଦିବ ବୋଲି ଉପୁଜିଲ ଭୟ । ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲ
 ଡାକିଲେ ସେ ଆସିଲ ତନୟ ॥ ବୋଇଲେ ପୁତ୍ରଙ୍କ ବାବୁ ଆଣିବୁଟି
 ମୋର । ଆଜ୍ଞା ମାନ ପୁଅ ଗୃହେ ପଶିଲ ସଭର ॥ ସେହିକ୍ଷଣି
 ସେ ପଣ୍ଡିତ ଟାଣି କବାଟକୁ । ଯତନେ ଶିକୁଳ ଦେଇ ବନ୍ଦୀ କଲେ
 ତାକୁ ॥ ଯେତେ ପରକାରେ ପୁଅ ମିଳିବ କରିଲ । କୌଣସି
 ପ୍ରକାରେ ପିତା ଦ୍ଵାର ନ ଖୋଲିଲ ॥ ପଣ୍ଡିତ ବୋଇଲେ ଭୁବୁ
 କରିବାକୁ ଯାହା । ମନେ ଭାବିଅଛି କେବେ ନ ହୋଇବ ତାହା ॥
 ସେ କଥା ନୋହିଲ କିଛି କନ୍ୟାକୁ ଗୋଚର । ବୁଲି ବୁଲି
 ସେହିଦିନ ବିହମ ମିଶ୍ଵର ॥ ସେ ସଙ୍କେତ ଶିବାଳୟେ ସେ ନିଶି
 ରହିଲେ । ରାତ୍ ପ୍ରହରକେ ରାଜନନ୍ଦନା ଆସିଲେ ॥ ନୃପଙ୍କୁ ସେ
 ନ ପାରିଲେ ଚିହ୍ନି ଅବକାରେ । ଗୁରୁପୁଣ ଭାବି ବରମାଲ୍ୟ
 ଗଲେ ଦେଲେ ॥ ମୁଖ ଚାହିଁ ସେ କନ୍ୟାର ବିହମ ରାଜନ ।
 ଲବ୍ୟ ଅର୍ଥ ପାଦଗୋଟି କଲେ ତାକୁ ପ୍ରଣାମ ॥ ପଣ୍ଡିତା ଅଟେ ସେ
 ପୁଣି ରାଜାର କୁମାର । ଶୀଘ୍ର ସେ ଦୁଇଟି ପାଦ ଦେଲ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ॥
 ପୁଣି ବେନି କୋମଳାଙ୍ଗୀ ଅଇଲେ ସେଠାକୁ । ନ ଚିହ୍ନି ବରଣ
 ମାଳା ଦେଲେ ନୃପତିଙ୍କୁ ॥ ବିହମ ଆଦର୍ଶ ତାଙ୍କୁ ପରୁରରେ ପ୍ରଣାମ ।
 ଅନ୍ୟ ଦୁଇପାଦ ଦୁହେଁ କରିଦେଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ॥ ମିଶିବାରୁ ଚାରି ପାଦ
 ହେଲ ଏହି ଶ୍ଳୋକ । ବୁଝ ସବୁ ଅର୍ଥ କରି ହେ ପଣ୍ଡିତ ଲୋକ ॥

ଶ୍ଳୋକଃ

- ୧ । ଲବ୍ଧବ୍ୟମର୍ଥଲଭତେ ମନୁଷ୍ୟା—
 ୨ । ଦେବୋଽପି ତତ୍ ବାରୟତୁଂ ନ ଶକ୍ୟଃ ।
 ୩ । ଅତୋ ନ ଶୋଭୟି ନ ବିପ୍ରୟୋ ମେ—
 ୪ । ଲଲ୍ଲଟ ଲେଖା ନ ପୁନଃ ପ୍ରୟାତି ।

ଅର୍ଥ

ଯୋଗ ଯାହା ଥାଏ ନିଶ୍ଚୟ ଲଭଇ ମାନବ । ନିବାର ନପାରେ
 ତାକୁ ନିଜେ ବି ଦଇବ ॥ ତେଜିଛି ମୁଁ ତାହା ଜାଣି ଶୋକ
 ବିସ୍ମୟକୁ । ନ ପାରେ କେ ପୋଛି ମୋର ଲଲ୍ଲଟ ଲେଖାକୁ ॥ ଚାରି
 ପାଦ ଏହିରୂପେ ହୁଅନ୍ତେ ପୂରଣ । ତେଲଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରାଣ ପାଇ ଉଠଇ
 ବ୍ରାହ୍ମଣ ॥ ବରମାଲ୍ୟ ଦେବା ପରେ ସେ ତନି ଯୁବଣ । ଦେଖିଲୁ
 ବେଳକୁ ଗୁରୁପୁତ୍ର ସେ ନୁହନ୍ତି ॥ ଜିଭ କାମୁଡିଲେ ଶବି ହେଲୁ
 ହଟହଟା । ପୁଣି ବୁଝିବାକୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ସେ କଥାଟା ॥ ପରୁରଲେ
 ଜେମା ତୁମ୍ଭେ କିଏ ମହାଶୟ । ଉତ୍ତମ ଚିତ୍ତରେ ଦିଅ ସତ୍ୟ ପରି-
 ତୟ ॥ ବୋଲନ୍ତି ସେ ନୃପ ଶୁଣି ତାଙ୍କର ବଚନ । ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ
 ରଜା ଆମ୍ଭେ ଅଟୁ ଜାଣି ॥ ତୁମ୍ଭେମାନେ ରାଣୀ ହେବ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
 ନଗରେ । ଏହା କହି ସେ ତନିକୁ ଘେନି ସଙ୍ଗତରେ ॥ ଆପଣା
 ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଗଲେ ଗହଣ ଲଗାଇ । ବୁଝି ଆଡ଼େ ଶ୍ରେଜଗଜ ଯାହାଗଲ
 ଗାଇ ॥ ବିହମଙ୍କ ସମ କେବା ଅଛି ଅବମାନର । ଯେପରି ସେ ଥିଲେ
 ସଦା ପର ଉପକାରେ ॥ ତୁମ୍ଭେ ଯେବେ ସେହିପରି ଅଟ ନରରାଣ ।
 ଗ୍ରହଣ କର ହେ ସୁଖେ ଏହି ସିଂହାସନ ॥ ଏହା କହି ସେ ପିତୃଳା
 ସ୍ୱର୍ଗେ ଗଲ ତଳି । ଶ୍ରେଜନୃପ ବାହୁଡିଲେ ମନେ ମନେ ଭାଳି ॥
 ମସ୍ତକିଣ ପୁତ୍ରଲର କଥା ଏ ଅପୂର୍ବ । ଜଗନ୍ନାଥ କହେ ଶୁଣି
 ସନ୍ତୋଷ ଲଭିବ ॥

ଅଷ୍ଟାବିଂଶତି ପୁରୁଲବ କଥା

ପର ଦିନ ଶ୍ରେଣୀ ରାଜ ସାରି ଦାନ ପୁଣ୍ୟ ॥ ବସିବାକୁ ସିଂହାସନେ
 ବଳାଇଲେ ମନ ॥ ପାଟ ମନ୍ତ୍ରୀ ସହିତରେ ଯାଇ ନରଣିଣ ।
 ସିଂହାସନ ନିକଟରେ ହେଲେ ପରବେଶ ॥ ଉଠି ତହିଁ ଅଷ୍ଟାବିଂଶ
 ପୁରୁଲ କହଇ । ଆଡ଼େ ଶ୍ରେଣୀନୃପ ତୁମ୍ଭେ ହୋଇଲ କି ବାଇ ॥
 କାହିଁ ପାଇଁ ବୃଥା ଆଶା ପ୍ରତିଦିନ କର । ଜାଣ ତ ବସନ୍ତି ଏଥି
 ବିଦମ ମିହିର ॥ ଆଗେ ତାଙ୍କ ପରି ଆଡ଼େ ହୁଅ ଗୁଣବାନ । ତା
 ପରେ କରିବ ସିଂହାସନେ ଆରୋହଣ ॥ ଏହା ଶୁଣି ପରୁରଲେ ଶ୍ରେଣୀ
 ନରପତି । କହ ତେବେ ଶୁଣିବା ହେ ତାଙ୍କ ଯଶ କୀର୍ତ୍ତି ॥ ବୋଲଇ
 ସେ ପୁରୁଲକା ଶୁଣ ହେ ରାଜନ । ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷା କରେ ଏକ ବ୍ରାହ୍ମଣ
 ନନ୍ଦନ ॥ ନାନା ଚେଷ୍ଟା ବୁଲି ବହୁ ଶାସ୍ତ୍ର ସେ ପଢ଼ିଲା ॥ ସାମୁଦ୍ରିକ
 ଶାସ୍ତ୍ର କଳ୍ପ ଜାଣି ନ ମାରିଲା ॥ ଜାଣିବ କିପରି ବୋଲି ମନରେ
 ବିଚାରି । ହୋଇଲା ପ୍ରବେଶ ଯାଇ ଉଚ୍ଛ୍ୱଳ ନଗର ॥ ଲୋକମୁଖୁ ଶୁଣିଲା
 ସେ ବିଦମନୃପତି । ପଢ଼ି ଅଷ୍ଟାଦଶବିଦ୍ୟା ପଣ୍ଡିତ ବୋଲନ୍ତି ॥ ମନମଧ୍ୟେ
 ବିଚାରିଲା ବ୍ରାହ୍ମଣ ନନ୍ଦନ । ତାଙ୍କ ଠାରୁ ଅର୍ଜିବାକୁ ସାମୁଦ୍ରିକ ଜ୍ଞାନ ॥
 ଏହା ଶ୍ରବଣ ବିପ୍ରସୂତ ଯିବା ସମୟରେ । ଆସୁଥିଲା ପରୁଷେକ ଦେଖିଲା
 ପଥରେ ॥ ଶୁଭଚିହ୍ନମାନ ମସ୍ତକରେ ବିରଜଇ । ମାଟ ମୁଣ୍ଡେ କାଠ
 ବୋର୍ଦ୍ଧ ନେଉଛି ସେ ବହି ॥ ଅତିଶୟ ଗରିବ ସେ ଦେହେନାହିଁ ବାସ ।
 କାଠ କାଟି ନ ଦିଲେ ନ ମିଳଇ ଗ୍ରାସ ॥ ଦେଖି ତାର
 ଏହିପରି ଅବସ୍ଥାକୁ ଗଲା । ବିଦମ ଆଦର୍ଶ ନୃପ ସମୀପେ ମିଳଇ ॥
 ବୋଲଇ ସେ ବିନୟରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ନନ୍ଦନ । ଏ ପୁରୁଷ ଦେହେ ନୃପ
 ଦେଖ ଶୁଭଚିହ୍ନ ॥ ବିରାଜଇ ପୁଣି ଏହୁ ଦରିଦ୍ର ହୋଇଛି । କାରଣ
 ଏଥିର ମୁହିଁ ଜାଣି ନ ପାରୁଛି ॥ ବିଦମ ନୃପତି ଯହୁଁ ଏପରି ଶୁଣିଲେ

ମେହି ପୁରୁଷକୁ ନିଜ କତି ଡିକାଇଲେ ॥ ଲକ୍ଷଣକୁ ତା ଦେହରେ
 କରି ନିଶ୍ଚୟଣ । ବୋଇଲେ ହେ ବସିଣ ଶୁଣ ଏହାର କାରଣ ॥
 ସର୍ପପଣା ଚନ୍ଦ୍ର ଦେଖ ପୂା ଶେଷରେ ଦିଶେ । ଦରିଦ୍ର ହୋଇଛି ତେଣୁ
 ଜାଣ ସେହି ଦୋଷେ ॥ ଏହା ଶୁଣି ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅତି ବିନୟରେ ।
 ଜଣାଇଲେ ବିଷମଙ୍କ ଆଗେ ଧୀରେ ଧୀରେ ॥ କହ ନୃପ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗରେ
 ଅଛି କି କି ଚନ୍ଦ୍ର । ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ କି ଲକ୍ଷଣେ ହୋଇଛ ଆପଣ ॥ ସେ
 ଲକ୍ଷଣ ସବୁ ମୋତେ ଚନ୍ଦ୍ରାଅ ନରେଶ । ସଂଶୟ ଯିବ ମୋ ମନୁ
 ଲଭିବ ସନ୍ତୋଷ ॥ ବସିର ବଚନ ଶୁଣି ବିଷମ ମିଶ୍ରିର । ଦେଖାଇଲେ
 ନିଜ ଅଙ୍ଗ ସୁଚନ୍ଦ୍ର ସକଳ ॥ କିଛି ଦିନ ପାଶେ ରଖି ବ୍ରାହ୍ମଣ ପୁଅକୁ
 ଭଲରୂପେ ସାମୁଦ୍ରିକ ପଡ଼ାଇଲେ ତାକୁ ॥ ଆଉ ମଧ୍ୟ ବହୁ ବିଦ୍ୟା
 ତାକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଲେ । ଅଳ୍ପ ଦିନେ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସୁପଣିତ ହେଲେ ।
 ଶେଷେ ନରପତି ତାକୁ ଦେଇ ବହୁ ବିଭୁ । ବିଦ୍ୟାକଲେ ଦେବଦ୍ବିଜେ
 ସଦା ତାଙ୍କ ଚିତ୍ତ ॥ ମହାନଦେ ଗଲେ ସେହି ବ୍ରାହ୍ମଣ ନନ୍ଦନ ।
 ଏହିପରି ଜାଣ ଥିଲେ ବିଷମ ରାଜନ ॥ ଚିତ୍ତ ତାଙ୍କ ଥାଇ ସଦା ପର
 ଉପକାରେ । ତୁମ୍ଭେ କି ହୋଇବ ନୃପ ତାଙ୍କ ସମାନରେ ॥ ଯେବେ
 ଅଟ ତେବେ ସିଂହାସନେ ବସ ଶ୍ରେଜ । ପ୍ରତିଦିନ ଶୁଣ ଯାହା ମନେ
 ମନେ ହେଉ ॥ ଏହା କହି ପୁତ୍ତଳିକା ସ୍ବର୍ଗେ ଗଲା ତଳ । ବାହୁଡ଼ିଲେ
 ଶ୍ରେଜ ବିଷମଙ୍କ କାର୍ତ୍ତି ଶ୍ରୀ ॥ ଅଶ୍ଟାବିଂଶ ପୁତ୍ତଳିର କଥା ହେଲା
 ଶେଷ । ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ କହେ ସୁର ଗଣେଶ ॥

ଉନବିଂଶ ପୁତ୍ତଳିର କଥା

ତାହା ପରଦିନ ଶ୍ରେଜ ପୂର୍ବଦିନ ପରି । ନିତ୍ୟ କର୍ମ ଦାନ
 ପୁଣ୍ୟ ଯଥାବିଧି ସାରି ॥ ସିଂହାସନ ନିକଟରେ ମିଳିଲେ ବହନ ।
 ବସିବାକୁ ମନ ମଧ୍ୟେ ହୋଇଲେ ଉଚ୍ଛନ୍ନ ॥ ଉନବିଂଶ ପୁତ୍ତଳିକା

କହେ ଏହାଦେଶୀ । ଆହେ ଶ୍ରେଜରଜ ତୁମ୍ଭେ ବାଜୁଲ ହେଲ କି ॥
 ଏହି ଦେବ ସିଂହାସନ ଅମଲ୍ୟ ଅଟଇ । ବିଦମ ଆଦତ୍ୟ ଗଜା
 ପୁରସ୍କାର ପାଇ ॥ ପୁରବେ ଏହା ପରେ ବସି ପାଳୁଥିଲେ ଦେଶ । ତାଙ୍କ
 ସମ ଅଟ ଯଦି ତୁମ୍ଭେ ନରକ୍ଷଣ ॥ ତେବେ ଆସି ବସ ନିଜ ମନରେ
 ବରୁଣ । ପରୁଣଲେ ଚାହା ଶୁଣି ଶ୍ରେଜ ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ବିଦମାଦତ୍ୟଙ୍କ
 ଠାରେ ଥିଲ କି କି ଗୁଣ । ଶୁଣିବାକୁ ପ୍ରତିଦିନ ହୁଏ ମୋର ମନ ॥
 ନୂଆକଥା ଜାଣିଥିଲେ କହ ମୋ ଆଗରେ । ଆରମ୍ଭିଲ ପୁରୁଲିକା
 ତହୁଁ ହର୍ଷଭରେ ॥ ସବୁ ଗୁଣେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଦମ ଆଦତ୍ୟ । ତିନି-
 ପୁରେ ତାଙ୍କ ଜାଣି ଅଟଇ ବିଦିତ ॥ ବହୁବିଦ୍ୟା ଜାଣନ୍ତି ସେ ବିଦ୍ୟାର
 ସାଗର । ତାଙ୍କ ସମ ଜ୍ଞାନ ଦାନ ନ ଦେଶେ ସଂସାର ॥ ତାଲ
 ବେତାଳ ଏ ଦୁହେଁ ତାଙ୍କ ପାଶେ ଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ବଳରେ ଗଜା
 ଜଗତ ଜଣନ୍ତି ॥ ଶ୍ରୀମତୀ ନାମେ ଥିଲେ ଶ୍ରେଜର ନନ୍ଦନୀ । ବିଷ୍ଣୁ
 ହେଲେ ତାଙ୍କୁ ନୃପ ବାଜିବିଦ୍ୟା ଜଣି ॥ ଚାହା ଶୁଣି ଶ୍ରେଜ ନରପତି
 ବିସ୍ମୟରେ । ବୁଝାଇ କହ ତା ବୋଲି ପ୍ରଶ୍ନ ପରୁଣଲେ ॥ ବାଜିବିଦ୍ୟା
 ଜଣିଲେ ସେ କେଉଁ ଉପାୟରେ । ଚାହା ଶୁଣି ସେ ପୁରୁଲି କହଇ
 ସର୍ଥରେ ॥ ତୁମ୍ଭ ବଂଶେ ଗୁଣବାନ ଥିଲେ ଜାଣ ନୃପ । ଶ୍ରେଜବିଦ୍ୟା
 ଯାକଠାରୁ ହୋଇଗଲ ଲେପ ॥ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅ ନାମ ନର-
 ନାଭୟଣ । ଶ୍ରୀମତୀ ନାମେ କନ୍ୟାଟିଏ ଥିଲ ଜାଣ ॥ ତାଙ୍କ
 ଦାସ ଦାସୀ ଦୁହେଁ ଥିଲେ କୁଜା କୁଜା । ଜାଣିଥାନ୍ତି ଏ ସମସ୍ତ ନାନା
 ଶ୍ରେଜବାଜି ॥ ଶ୍ରୀମତୀ ରୂପ ଅବା କେ ପାରିବ କହି । ଅତ୍ୟନ୍ତ
 ସୁନ୍ଦର ପୁଣି ପଦ୍ମନା ଅଟଇ ॥ ଦିନେ ବସି ଶ୍ରେଜନୃପ ସେ କନ୍ୟା
 ପ୍ରଦାନ । କରବାକୁ ପଣ ଏକ କଲେ ନିରୂପଣ । ଶ୍ରେଜ ବିଦ୍ୟାରେ ଯେ
 ମୋତେ ଟିକାର ଜଣିବ । କନ୍ୟା ଶ୍ରୀମତୀକୁ ସେ ବିବାହ କରିବ ॥
 ଏହି ସତ୍ୟ କରି ଗଜା ପଠାଇ ଦୁଇକୁ । ତାଙ୍କ ମୁଖେ ଶୁଣାଇଲେ

ବିଭିନ୍ନ ଶକ୍ତିକୁ ॥ ଦୁଇଗଣେ ଆଜ୍ଞା ଦେଇ ଶୀଘ୍ର ଚଳିଗଲେ । ନାନା
 ଦେଶ ବୁଲି ଏହି ବାରତା କହିଲେ ॥ ଶ୍ରେଜନ ପୂଜାର କନ୍ୟା ନାମ
 ସୁନୁମତୀ । ସୁଲକ୍ଷଣୀ ପଦ୍ମିନୀ ସେ ପୁଣି ଗୁଣବତୀ ॥ ଚିନ୍ତାବାଜି
 ଜଣିବ ଯେ ଶ୍ରେକ ନୃପତିଙ୍କୁ ! ସୁନୁମତୀ କନ୍ୟା ବରମାଲ୍ୟ ଦେବ
 ତାଙ୍କୁ ॥ ରାଜାମାନେ ଏହା ଶୁଣି କନ୍ୟା ଲେଭେ ଗଲେ । ଶ୍ରେଜ
 ବିଦ୍ୟାରେ ନ ଜଣି ଲଜରେ ଫେରିଲେ ॥ ବିହମ ଆଦର୍ଶ ଶୁଭମୁଖୁ
 ପଣ ଶୁଣି । କନ୍ୟାଲଭ କରିବାକୁ ମନେ ମନେ ଶୁଣି ପଣ କରାଇଲେ
 ଡାକ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କୁ । ସବିନୟେ ପରୁରିଲେ ନୃପ ସେମାନଙ୍କୁ ॥
 ଜାଣିଅଛ ନାନା ବିଦ୍ୟା ସକଳ ପଣ୍ଡିତେ । ଶ୍ରେଜବିଦ୍ୟା ଜଣି
 କନ୍ୟା ଆଣିବା କେମନ୍ତେ ॥ ନୃପତିଙ୍କ ଏପ୍ରକାର ବଚନକୁ
 ଶୁଣି । ପଣ୍ଡିତ ବରଗ ତାଙ୍କୁ କହିଲେ ଏ ବାଣୀ ॥ କପରି ସେ
 ଶ୍ରେଜବିଦ୍ୟା ଆମ୍ଭେ ଶୁଣି ନାହୁଁ । ଗୁମୁ ଯେ କରନ୍ତି ପ୍ରଶ୍ନ କହିବୁ ବା
 କାହୁଁ ॥ କାଳିଦାସ ତାହାପରେ ବୋଲନ୍ତି ଏପରି । ଅକ୍ଷରଟିଏ
 ପାଇଲେ ଶ୍ଳୋକ ଦେବ କରି ॥ ଶ୍ରେଜବିଦ୍ୟା ନ ଜାଣେ ମୁଁ କି ପ୍ରକାର
 ତାହା । ବରଦମିତ୍ତର ଉଠି କହିଲେ ମୁଁ ଯାହା ॥ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ବିଷୟେ
 ପ୍ରଶ୍ନ କରିବି ପୂରଣ । ଲଢ଼େ ଦଶା କାଳ ବେଳ ଆଦି ନିରୂପଣ ॥
 ତାହା ଛଡ଼ା ଶ୍ରେଜବାଜି କପରି ନ ଜାଣେ । ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ
 ଉଠି ଧନ୍ୟଗୁଣ ଭଣେ । ଚକିତ୍ରା ବିଷୟ ପୁଣି ରେଗର ନିଦାନ ।
 ପୂରଣ କରିବ ଯେତେ ପରୁରିଲେ ପ୍ରଶ୍ନ । ଏ ବାହାରେ ଅନ୍ୟ
 ବିଦ୍ୟା ନ ଜାଣେ ରାଜନ । ଅପର ପଣ୍ଡିତ କବି ହୋଇଲେ
 ମଉନ ॥ ବିହମ ମିତ୍ତର ଶୁଣି ପଣ୍ଡିତଙ୍କ କଥା । ମନ୍ଦ ଜପ ଚୂଡ଼େ
 ପଣି କଲେ ତା ବ୍ୟବସ୍ଥା ॥ ଏକାନ୍ତରେ ସୁମରିଲେ ତାଳ
 ବେତାଳଙ୍କୁ । ତାଳ ବେତାଳ ଆସିଲେ ତାହାଙ୍କ ଆଗକୁ ॥ ସେ
 ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଦେଖିବାରୁ କହିଲେ ନୃପତି । ଶ୍ରେଜରାଜାର କନ୍ୟା

ନାମ ଶ୍ରୀମତୀ ॥ ଅଟଇ ପଦ୍ମନା ସେହି ପରମା ସୁନ୍ଦରୀ । ଏହି
ପଣ କରିଛନ୍ତି ଶ୍ରେଣ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥ ଶ୍ରେଣବିଦ୍ୟା ତନିବାଜି ଜଣିବ
ସେ କେହି । ସେ କନ୍ୟାକୁ ଦେବେ ତାକୁ ସତ୍ୟ ଏ ଅଟଇ ॥
କେତେ ନରପତି ଯାଇ ସେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଶୁଣି । ଦେଲେଣି ବଞ୍ଚିତ
ଶ୍ରେଣବିଦ୍ୟାରେ ନ ଜଣି ॥ ଲଭିବା କପରି କହ ଆମ୍ଭେ ସେ
କନ୍ୟାକୁ । ତା ଶୁଣି ବେତାଳ ତାଳ କହିଲେ ରାଜାକୁ ॥ ଯାହା
କହୁଥିବୁ ଆମ୍ଭେ କରିବ ଅବଶ୍ୟ । କର ଆଗେ ସତ୍ୟ ଏହି କଥା
ନରଈଣି ॥ ନିଶ୍ଚୟ ଆମ୍ଭେ କରାଇବୁଁ ଜୟଲଭ ଜାଣ । ବିଷମ ମିହିର
ସତ୍ୟ କଲେ ସେହିପଣ ॥ ବୋଇଲେ ବେତାଳେ ଏବେ ଚାଲ
ନୁପକର । ନ କର ବିଳମ୍ବ ଜୟ ହୋଇବ ତୁମ୍ଭର ॥ ବେତାଳ
ବଚନେ ନୁପ ଚତୁରଙ୍ଗ ବଳ । ଘେନି ସଙ୍ଗେ ବାହାରିଲେ ଦେଖି
ଶୁଭବେଳ ॥ ପହଞ୍ଚିଲେ କେତେଦିନେ ଶ୍ରେଣ ରାଜ୍ୟେ ଯାଇ ।
ଦୂର ହାତେ ପକ୍ଷ ଏକ ଦେଲେ ପଠିଆଇ ॥ ପାଠକରି ସେ
ପକ୍ଷକୁ ଶ୍ରେଣ ନରାଣ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପୁତ୍ରକୁ ସେ ଡାକି କହିଲେ
ବଚନ ॥ କନ୍ୟା ନେବାପାଇଁ ଆସେ ବିଷମ ନୁପତି । ସମାପର କରି
ତାକୁ ଆଣ ଦେ ଝଟକ ॥ ତୋ ବାଜି ବିଦ୍ୟାରେ ତାକୁ ପଶଣା କରିବୁ
ତାହା ଶୁଣି ସେ କୁମର ଗଲ ବୁଝିସବୁ ॥ ନଦୀ ଏକ ଭିଆଇଲ
ବାଜି ବିଦ୍ୟାବଳେ । ବହଇ ପ୍ରବଳ ସ୍ରୋତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଜଳେ ॥
ପହଞ୍ଚିବୁ ପୁଣି ଚର୍ଚ୍ଚି ଜଳତର ଖାବ । ନାଶଟିଏ ସେ ଜଳରେ
ବାହୁଅଛି ନାବ ॥ ହୁଏ ଟଳ ଟଳ ନାବ ନ ରହେ ସମାନ ।
ଦେଖି ସେ ନାବକୁ ଡରି ନ ବସିବେ ଜନ ॥ ଏ ରୂପରେ
ମାୟାନଦୀ ଭିଆଇ ଭୁବିତ । ବିଷମଙ୍କ ପାଶେ ଯାଇ ମିଳି ରାଜପୁତ ॥
ଯଥାମାନ୍ୟ କରି କହେ ମୁଁ ରାଜ କୁମର । ନେବାପାଇଁ ତୁମ୍ଭକୁ
ମୁଁ ପେଷିଲେ ପିଅର ॥ ବିଷମ ନୁପତି ଶୁଣି ଯଥା ମାନ୍ୟ କଲେ ।

ତାହା ସଙ୍ଗତରେ ସୈନ୍ୟଗଣ ଘେନି ଗଲେ ॥ ମାୟାମୟ
 ପାଶେ ଯାଇ ଦେଖିଲେ ସକଳେ । ନାବେ ବସି ସେ ରମଣୀ
 ଡାକେ କୁକୁଡ଼ିଲେ ॥ ବସ ଆସି ନାବେ ମୁହିଁ ପାରି କରିଦେବି ।
 ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ଶୁଣି ମନେ ହେଲେ ଭାବି ॥ ପାରି ହେବେ
 ଏହି ନାବେ କପରି ସକଳେ । ଜାଣି ତାହା ନୃପ କର୍ଣ୍ଣେ କହିଲେ
 ବେତାଳେ ॥ ନୟା ନୁହେଁ ଭୋଜବାଜି ଅଟେ ଜାଣ ଏହି । ଚାଲି
 ଯାଅ ଘେନି ସୈନ୍ୟ ଭୟ କିଛି ନାହିଁ ॥ ବେତାଳଙ୍କ କଥା ନୃପ
 ଶୁଣନ୍ତେ କର୍ଣ୍ଣରେ । ପଟେ ସତ୍ୟ କଲ୍ଲ କଥା ପଡ଼ିଲ ମନରେ ॥
 ପାଦରେ ପାଶୋଇ ଥାଇ ସଇନ୍ୟଙ୍କୁ ଘେନି । ପଶିଗଲେ ଜଳରେ
 ସେ ମାୟାକୁ ନ ମାନି ॥ ନୟା ଆଦି ଯେତେ ସବୁ ମାୟା
 ହେଲା ଦୂର । ବିରସ ହୋଇଲ ଦେଖି ସେ ଭୋଜ କୁମର ॥
 ପ୍ରଥମ ବାଜିକ ଜଣି ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ । ସବେ ଘେନି ସୈନ୍ୟଗଣ
 ଚଳିଲେ ତୁରିତ ॥ ଭୋଜନୃପତିଙ୍କୁ ଯାଇ ଜଣାଇଲ ଚାଲ । ଜଣିଲେ
 ପ୍ରଥମ ବାଜି ବିହମ ମିହିର ॥ ଭୋଜନୃପ ତାହା ଶୁଣି ହୋଇଲେ
 ବିରସ । କନିଷ୍ଠ ପୁଅକୁ ତହୁଁ କହିଲେ ଏ ଭାଷ ॥ ଜାଣ ବାବୁ
 ଆସୁଅଛି ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ । ତୋ ବାଜିବିଦ୍ୟାରେ ଜଣି ଆସ ତୁ
 ତୁରିତ ॥ ଏହା ଶୁଣି ପିତାଠାରୁ କନିଷ୍ଠ ନନ୍ଦନ । ବାଟେ ଦେଖିଲ
 ସେ ଯାଇ ଏକ ବେଶାବନ ॥ ପ୍ରକାଶିଲ ନିଜ ମାୟା ସେଠାରେ
 ତାହାର । ଦ୍ଵିତଳ ପ୍ରାସାଦ ହେଲା ଅତି ମନୋହର ॥ ପୁଷ୍ପଗଣୀ
 ଏକ ସୁନିର୍ମଳ ଜଳେ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଫଳପୁଷ୍ପେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ପୁଣି ଭପବନ ॥
 ରଜପୁଷ୍ପ ମାୟା ବିରଚିଲ ଏହିପରି । ବିହମଙ୍କୁ ଜଣିବାକୁ ମନରେ
 ବିଚାରି ॥ ତାହା ଦେଖି ସୈନ୍ୟସଙ୍ଗେ ବିହମ ମିହିର । ଅନ୍ଧାରକା ଦେଖି
 ମନେ କରନ୍ତି ବିଚାର ॥ ନିତ୍ୟକର୍ମ ଏହିଠାର ରହି ବଢ଼ାଇବା ।
 ଶୁଚିମନ୍ତ ରୂପେ ଭୋଜନୃପଙ୍କୁ ଭେଟିବା ॥ ବିହମଙ୍କ ବିଚାରକୁ

ଜାଣି ସେ ବେତାଳେ । ହସି ହସି ଜଣାଇଲେ ତାକୁ ସେହିକାଳେ ॥
 ନୁହଇ ଏ ଅଟ୍ଟାଳିକା ମାୟାର ବିସ୍ତାର । ପଣି ସେ ଗୃହରେ ମଳ-
 ମୁଷ ଚ୍ୟାଗ କର ॥ ଦେଖିବ ସେ ମାୟା ସବୁ ହୋଇଯିବ ଲୀନ ।
 ତାହା ଶୁଣି ଜଳପାତ ଘେନି ନରରାଣ ॥ ଚ୍ୟାଗ କଲେ ମଳ-ମୁଷ
 ସେ ଗୃହ ଭିତରେ । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ମାୟା ସବୁ ପଳାଇଲ ଦୂରେ ॥
 ଅଟ୍ଟାଳିକା ନାହିଁ ବେଶାବନ ହିଁ ଦିଶିଲା । ତାହା ଦେଖି ଶକ୍ତାକର
 ଗହଣ ଚାଲିଲା ॥ ଏହା ଦେଖି ଆତମ୍ଭିତେ ଶ୍ରେଜ ସାନ ସୁତ ।
 ବିହମ ନୃପତି ପାଦେ କର ଦଣ୍ଡବତ ॥ ଯାଇ ପିତା ଆଗେ ସେ
 କଥାକୁ ଜଣାଇଲା । ଶୁଣି ଚିତ୍ତେ ଶ୍ରେଜ ନରପାଇଁ ବିଶ୍ଵରାଜ ॥
 ଦୁଇବାଜି ବୁଦ୍ଧିବଳେ ଜଣିଲା ବିହମ । ଆଉ ଏକ ବାଜି ମାତ
 ମୋର ମନସ୍କାମ । ସେ ବାଜିକ ଯେବେ ଜଣି ପାରେ ଏ ନୃପତି ।
 ନିଶ୍ଚୟ ଦେବ ତେବେ ଯାକୁ ମୋର ଭାନୁମଣ୍ଡା ॥ ଏହା ଭାବି ମନ
 ମଧ୍ୟେ ପଠାଇ ମନ୍ତ୍ରିକ । ବିହମାଦିତ୍ୟକୁ ନେଲେ ବାଟରୁ ସେ
 ଡାକ ॥ ବହୁ ମାନ୍ୟ କରି ତାକୁ ଗୃହେ ରଖାଇଲେ । ବହୁ ରତ୍ନ
 ଖର୍ଚ୍ଚି ଏକ ସଭା ମଣ୍ଡାଇଲେ ॥ ରତ୍ନସିଂହାସନେ ପୁଣି ବସାଇ
 ତାହାକୁ । ଦାସୀକୁ କହିଲେ ଆଣ ସେ ଭାନୁମଣ୍ଡାକୁ ॥ ଦାସୀମାନେ
 ଶୁଣି ଗଲେ ହୋଇଲେ ହରଷ । ଭାନୁମଣ୍ଡାକ ଆଣିଲେ କରଣ
 ସୁବେଶ ॥ ସେ ସମୟେ ମାୟାବଳେ ଶ୍ରେଜ ନରପତି । କଲା ଭାନୁମଣ୍ଡା
 ପ୍ରାୟ ଅସଂଖ୍ୟ ଯୁବତୀ ॥ ସବୁ ଯୁବତୀଙ୍କ ରୂପ ଦିଶଇ ସମାନ ।
 ନ ଦିଶଇ ଭାନୁମଣ୍ଡାରୁ କେହି ଭିନ୍ନ ॥ ଶୋଭାପାଏ ସମସ୍ତଙ୍କ କରେ
 ପୁଷ୍ପହାର । ଗୁନ୍ଥା ହୋଇ ନାନା ପୁଷ୍ପେ ଦିଶେ ମନୋହର ।
 ବୋଲେ ଶ୍ରେଜରାଜ ଆହେ ବିହମ ଭୂପତି । ଚନ୍ଦ୍ର କିଏ ଏମାନଙ୍କ
 ମଧ୍ୟେ ଭାନୁମଣ୍ଡା ! ଯେବେ ବିଭାହେବ ହସ୍ତ ଧରି ନିଅ ତାର
 ବିହମ ମିହିର ଶୁଣି ହେଲେ ନିରୁତ୍ତର ॥ ଗୁପ୍ତରେ ରହି କର୍ଣ୍ଣେ

କହିଲ ବେତାଳ । ମୁଁ କହିବା କଥା କର କହି ହିଁ ନ ଶୁଲ ॥
 ଭ୍ରମର ହୋଇଣ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଉଡ଼ିଆସି ମୁହିଁ । ଉଡ଼ିବ ଯା ମୁଖ ପାଶେ
 ଭ୍ରମମଣ୍ଡା ସେହି ॥ ଏହା କହି ଭ୍ରମମଣ୍ଡା ପାଶେ ଗଲ ବେଗେ ।
 ମଧୁପରୁଷକୁ ଧରି ଉଡ଼ିଲା ତା ଆଗେ ॥ ଦେଖି ତାହା ହୋଇ ହୃଷ୍ଟ
 ବିହମ ମିଶ୍ଟର । ପାଶକୁ ଆଣିଲେ ଧରି ଭ୍ରମମଣ୍ଡା କର ॥ ଭୋଜବାଜି
 ମାୟା ସବୁ ଗଲ ଦୂର ହୋଇ । ହେତୁ ମତାହା ଦେଖି ଆନନ୍ଦିତ
 ହୋଇ ॥ ରଖାଇଲେ ନିଜ ଗୃହେ ବିହମାଦିତ୍ୟକୁ । ଡକାଇ ଆଣିଲେ
 ନିଜ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବକୁ ॥ କରାଇ ଉତ୍ସବ ନିଜ ନଗ୍ର ମଣ୍ଡାଇଲେ ।
 କୁଳାଚାର ମତେ ସବୁ ଦାବ୍ୟ ସମ୍ପାଦିଲେ ॥ ବସାଇଣ ବିହମକୁ
 ରତନ ବେଢ଼ରେ । ସାକ୍ଷୀ କରି ଅନଳକୁ କନ୍ୟା ସମର୍ପିଲେ ॥
 ବିଭା ହୋଇ ଜେମାକୁ ସେ ବିହମ ଭୂପତି । କୁଳାଚାର ମାନି ତହିଁ
 ରହିଲେ ସେ ରାତି ॥ ପରଦିନ ପ୍ରଭାତରୁ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ।
 ଶଯ୍ୟା ତେଜ ବଢ଼ାଇଲେ ନିଜ ପ୍ରାତକୃତ୍ୟ ॥ ତାହାପରେ ଶୁଶ୍ରୁଷକୁ
 ଆଣିଲେ ଡକାଇ । ମେଲଣି ମାଟିଲେ ନିଜ ଦେଶେ ଯିବାପାଇଁ ॥
 ତାହା ଶୁଣି ଭୋଜନୃପ ଦେଲେ ଯତ୍ନତୁଳ । ସଂଖ୍ୟା କରି ହେବ
 ନାହିଁ ଏତେ ଯେ ଅଧିକ ॥ ବିହମାଦିତ୍ୟଙ୍କ କର୍ଣ୍ଣେ କହେ ଭ୍ରମମଣ୍ଡା ।
 ଦାସ ଦାସୀ କୁଜା କୁଜା ନାମେ ଯେ ଅଟନ୍ତି ॥ ସେ ଦୁହିଁଙ୍କ ମାଗି
 ନିଅ ପିତାକୁ ମୋହର । ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ଶୁଣି ଭ୍ରମମଣ୍ଡା ଗିର ॥
 ତହିଁ ମଗାଇଲେ କୁଜା କୁଜା ଦୁହିଁଙ୍କ ସେ । ତାହା ଶୁଣି ଭୋଜନୃପ
 କହିଲେ ସନ୍ତୋଷେ ॥ ସମ୍ପତ୍ତି ସେ କୁଜା କୁଜା ଅଟନ୍ତି ମୋହର । ତୁମ୍ଭେ
 ଯେବେ ମାରୁଅଛ ନ ଦେଖା କପରି ॥ ଏହା କହି ସେ ଦୁହିଁଙ୍କ
 ଯତ୍ନତୁଳ ଦେଲେ । ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ସୁଖେ କନ୍ୟା ଦେନି ଗଲେ ॥
 ବେତାଳ ସହିତେ ଗଲେ ସକଳ ସଇନ । ଯାଇ କେତେଦୂରେ ବସା
 କଲେ ସେ ରାଜନ ॥ ସୈନ୍ୟଗଣ ସହିତ ସେ ରହିଲେ ସେଠାରେ ।

ନିତ୍ୟ କର୍ମ ସାରି ଗଜା ସଗ୍ଧରେ ବସିଲେ ॥ କୁଜା ଯାଇଥିଲା ତାକୁ
 ଦେଖିଲେ ନୃପତି । ବରକୁ ହୋଇଣ ତହୁଁ ଏପରି କହନ୍ତି ॥ ପ୍ରାଣ
 କଥା ଶୁଣି ମୁହଁ ବୁଦ୍ଧି ହରାଇଲା । ଅସୁନ୍ଦର କୁଜା କୁଜା ଯୋଡ଼ାଏ
 ଆଣିଲି ॥ କୁଜା ତାହା ଶୁଣି ମନେ ବନ୍ଧୁ ଅତି କୋପ । ବରୁରିଲା
 ଗୁଣ ମୋର ନ ଜାଣେ ଏ ନୃପ ॥ ଦେଖାଇବି ଗୁଣ କିଛି ତାହାକୁ
 ମୁଁ ଆଜି ॥ ଏହା ଶ୍ରବଣେ ଶୁଣି ଲାଗିଗଲା କୁଜା ॥ ମାୟା
 ଆରମ୍ଭିଲା ସେହୁ କଣ୍ଠକ ବଣରେ । ମାୟା ଧୁଳି ଉଡ଼ାଇଲା ଗଗନ
 ପଟରେ ॥ ଘର ବାଡ଼ି କୋଠା ହେଲା ଦିପ୍ତସ୍ଥ ସ୍ତମ୍ଭ । ଶୋଭାପାଏ
 ଉପବନ ଫଳ ପୁଲେ ପୂରି ॥ ମନୋହର ଶିବାଳୟ କଲ ସେ
 ଭିତରେ । ଫୁଟିକମଣିର ଲିଙ୍ଗ ପ୍ରାପିଲା ମାୟାରେ ॥ ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ
 ପୁଷ୍କରିଣୀ ତା ନିକଟେ ହୋଇ । ପଦ୍ମ ଆଦି କୁସୁମରେ ଶୋଭନ
 ଦିଶଇ ॥ ଏହିପରି ମାୟାଟିଏ କରି ସମ୍ପାଦନ । କୁଜା ଆସି ଶୁଣେ
 ଏହିକାଳେ ନରଗଣ ॥ ବୁଲି ଯାଇଥିଲେ ସେହି ମାୟାକୁ ଦେଖିଲେ ।
 ଦେଖି ଶିବାଳୟ ମନେ ସନ୍ତୋଷ ଲଭିଲେ ॥ ବରୁରିଲେ ଯିବାକୁ
 ସେ ଶିବ ମନ୍ଦିରକୁ । ଦର୍ଶନ କରିବି ଯାଇ ତହିଁରେ ଶିବକୁ ॥ ଏହା
 ଶ୍ରବଣ ଯିବାବେଳେ ବିହମ ଗଜନ । ସେହିକାଳେ କୁଜା କଲା ମାୟାର
 ଉପାଶ ॥ କାହୁଁ ଆସି ନୃପ ପାଦେ ଲାଗିଗଲା ମଳ । ଶଉଚ
 ହେବାକୁ ତହୁଁ ଗଲେ ତତକାଳ ॥ ମାୟାର ସେ ପୁଷ୍କରିଣୀ
 ଜଳରେ ଝଟିତ । ବୁଡ଼ନ୍ତେ ଶରୀର ଲୁଗା ତାଙ୍କର ନ ଭିନ୍ନ ॥ କଣ୍ଠା
 ଲାଗି ଦେହଜାକ ହେଲା ବିଦାରିତ । ଶରୀରରୁ ରକ୍ତଧାର ବହିଲା
 ବହୁତ ॥ ବରୁରିଲେ ତାହା ଦେଖି ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ । କଣ୍ଠା ଝଣ୍ଟା
 ଏ ଜଳରେ ପଡ଼ିଛି ବହୁତ ॥ ଦେହଯାକ ସେ କଣ୍ଠାରେ ଚିରି
 ହୋଇଗଲା । ସେଥିପାଇଁ ଦେହରୁ ମୋ ରକତ ବହିଲା ॥
 ନରପତି ଏହିପରି ବରୁରିବା କାଳେ । ମାୟା ସବୁ ହରି ନେଲା କୁଜା

ମନ୍ଦବଳେ ॥ ନୟନ ବୁଲଇ ତହୁଁ ବନ୍ଧମ ଆଦିତ୍ୟ । ଦେଖିଲେ
 ସେ ଘରଦ୍ବାର କଛୁ ହିଁ ନାହିଁ ତ ॥ ନାହିଁ ଶିବାଳୟ ପୁଣି ନାହିଁ
 ଜଳାଶୟ । କୁମ୍ଭ ଏକା ବସିଅଛି ସବୁ କଣ୍ଟାମୟ ॥ ତା ଦେଖି ଲଭିଲେ
 ରଜା ବିସ୍ମୟ ହରଷ । କରଲେ ପ୍ରଶଂସା ତହିଁ କୁମ୍ଭକ ବିଶେଷ ॥
 କିଛି ନ କହିଲେ ତାକୁ ସେହି ଦିନଠାରୁ । ଆନନ୍ଦେ ରହିଲ କୁମ୍ଭ
 ମାୟାପ୍ରକାଶରୁ ॥ କୁମ୍ଭକୁ ଦେଖିଲେ କୁମ୍ଭ ଡୋଳି ତଳ । କାହିଁକି
 ଅଛି ଏ ବୋଲି ଦିଅନ୍ତି ସେ ଗାଳ ॥ ଜାଣିପାରି ସେ କଥାକୁ ବିଚାରଲ
 କୁମ୍ଭା ଯେତେ ଶୁଣ ଅଛି ମୋର ନ ଜାଣେ ଏ ରଜା ॥ ମାୟା
 କରି କନ୍ଦାଇଲେ ଚିହ୍ନିବ ସେ ମୋତେ । ଏପରି ବିଚାରି କୁମ୍ଭା
 ତଳିଲ ତୁରିତେ ॥ ଗୁପ୍ତରେ ରହିଲ ଯାଇ ରାଗରେ ସେ ଜଳ ।
 ଲଗରେ ଭେଳିକି ବୋଲି ଉଡ଼ାଇଲ ଧୂଳି ॥ ଘୋଟିଲ ଅପୂର୍ବ
 ମାୟା ବହୁ ସୈନ୍ୟ ଆସି । ମାର ମାର ବୋଲି ସବେ ଗର୍ଜନ୍ତି
 ତରସି ॥ ଡାକନ୍ତି ରେ ବନ୍ଧମ ତୁ ଆସି ଯୁଦ୍ଧ କର । ସହି ନ
 ପାରି ସେ ଡାକ ବନ୍ଧମ ମିହିର ॥ ହୋଧଉରେ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ
 ନିଜ ସୈନ୍ୟଗଣେ । ତାହା ଶୁଣି ସୈନ୍ୟ ଯାଇ ପଶି ଗଲେ
 ରଣେ ॥ ମାୟାସୈନ୍ୟ ସଙ୍ଗତରେ ସମର କରନ୍ତେ । ରକ୍ତେ ଜରଜର
 ହୋଇଗଲେ ବାଣ ଘାତେ ॥ ସୈନ୍ୟଙ୍କର ପୀଡ଼ା ଦେଖି ବନ୍ଧମ
 ଆଦିତ୍ୟ । ଧନୁଶର କରେ ଧରି ହୋଇ କୋପାନ୍ତୁତ ॥ ଅବିଚ୍ଛନ୍ନେ
 ବନ୍ଧଲେ ସେ ବାଣ କୋଟି କୋଟି । ଭୂମିରେ ପଡ଼ିଲେ ମରି ବହୁ
 ସୈନ୍ୟ ଲୋଟି ॥ ବଞ୍ଚିଥିଲେ ଯାହା ରଣ ଛାଡ଼ି ପଳାଇଲେ । ବନ୍ଧମ
 ଆଦିତ୍ୟ ତାହା ଦେଖି ଆନନ୍ଦରେ ॥ କେତେ ମଲେ ଶତ୍ରୁ ସୈନ୍ୟ
 ଦେଖିବାର ପାଇଁ । ରଣକ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରବେଶିଲେ ସେହିକ୍ଷଣି ଯାଇ ॥
 ଦେଖିଲବେଳକୁ କବି କାଳିଦାସ ତହିଁ । ଧନ୍ୟନ୍ଦ୍ର ବରରୂପ
 ମଉଛନ୍ତି ଶୋଇ ॥ ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ବରହମିହିର । ବେତାଳ

ଲକ୍ଷ ସହିତେ ଘଟକର ପର ॥ ଯେତେ ଯେତେ ଏହିପରି ଥିଲେ
 ସୁପଣିତ । ସେ ଯୁଦ୍ଧରେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ହୋଇ ସବେ ହତ ॥ ସେମାନଙ୍କ
 ମୃତ୍ୟୁ ଦେଖି ବ୍ୟଥା ହୋଇଣ । ହାହାକାର କରି ନୃପ ଚେତା
 ହରାଇଣ । ପୁଣି ଜ୍ଞାନ ପାଇ ଗଜା କରନ୍ତି ଫରନ । ସୁମରି ସେ
 ଚରସଙ୍ଗୀ ପଣିତଙ୍କ ଗୁଣ ॥ ଶୁଣି ତୁମକୁ ମୁଁ ଆଉ କପରି ରହିବ ।
 ତୁମ୍ଭରମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଜୀବନ ହାରିବ ॥ କୁଜା ଦେଖି ଗଜାଙ୍କର
 ବିକଳ ଫରନ । ପୁଣି ମନ୍ତ୍ରବଳେ ମାୟା କରିଲା ହରଣ ॥
 ନୟନ ବୁଲଇ ତହୁଁ ଦେଖିଲେ ରଜନ । ରଣ ଚନ୍ଦ୍ର ନାହିଁ ସବୁ
 ହୋଇଅଛି ଶୂନ୍ୟ ॥ କୁଜା ଆଗେ ଠିଆ ହୋଇ ମୃଦୁ ହାସ୍ୟ
 ହସେ । ପୁା ଦେଖି ଜାଣିଲେ ଗଜା ମାୟା କୁଜାର ସେ ॥ ସେ ଦିନୁ
 ସେ କୁଜାଠାରେ ହୋଇଲେ ପ୍ରସନ୍ନ । କୁଜା କୁଜା ନ ହୋଇଲେ
 ଆଉ କୋପ ମନ ॥ ଦିନାକେତେ ଯିବା ପରେ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ।
 ସନ୍ଧ୍ୟା କଲେ ଦେଖି ସଙ୍ଗେ ସକଳ ପଣିତ ॥ ପାସ ମନ୍ତ୍ରୀ ଅମାନାତ୍ୟ
 ସକଳେ ଅଛନ୍ତି । ଦେବସନ୍ଧ୍ୟା ବୋଲି ଲୋକେ ଦେଖି ବିଶ୍ୱରନ୍ତି ॥
 ସେହିକାଳେ କୁଜା କୁଜା ବେଶ ଭୂଷା ହୋଇ । ସେ ସନ୍ଧ୍ୟା ନିକଟେ
 ଦୁହେଁ ପହଞ୍ଚିଲେ ଯାଇ ॥ କାଳିଦାସ ଆଦି ସବୁ ପଣିତେ
 ଦେଖିଲେ । କରି ତାଙ୍କୁ ଉପହାସ କରିବା ପଡ଼ିଲେ ॥ କୁଜା କୁଜା
 ହାସ୍ୟ ତାଙ୍କ ଶୁଣିକରି ବେଗେ । ସେ ସ୍ଥାନରୁ ପଳାଇଲେ ଲଜ୍ଜାପାଇ
 ଗଗେ ॥ ଦୁହେଁ ବସି ଏକାନ୍ତରେ ଏ ବିଶ୍ୱର କଲେ । ଯେଉଁ ମୁଖେ
 କବିଗଣ ଆମ୍ଭକୁ ହସିଲେ ॥ ସେହି ମୁଖେ ତାଙ୍କୁ ଆମ୍ଭେ କନ୍ଦାଇବା
 ଯେବେ । ତେବେ ସିନା ଆମ୍ଭ ଗୁଣ ସେମାନେ ଜାଣିବେ ॥ ଏପରି ସେ
 କୁଜା କୁଜା ବିଶ୍ୱରଣ ଚିତ୍ତେ । ରାତି ଦୁଇ ଘଡ଼ି ଆଉଁ ଉଠିଲେ
 ଗୁପ୍ତତେ । ବୁଲି ନଗ୍ର ଚାରିପାଖେ ଉଡ଼ାଇ ଧୂଳିକ । ବୋଇଲେ
 ସବୁରି ଦେହେ ଲଗରେ ଭେଳିକ ॥ ଏହା ସେ ନଗ୍ରର ଲୋକେ

ନ ଜାଣିଲେ କେହି । କୁଜା କୁଜା ଚାଲିଗଲେ ଭେଳିକି
 ଲଗାଇ ॥ ବସିଲେ ବନ୍ଧମାଦିତ୍ୟ ସଭା ମଣ୍ଡାଲଣ । ଶୋଭା
 ପାଉଥିଲେ ସୁଧୀ ପାତ୍ର ମନ୍ଦୀ ଗଣ ॥ କୁଜା କୁଜା ତାହା ଦେଖି ଦୁହେଁ
 ମିଶି ଗଲେ । ମନ୍ଦ୍ର ସନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ବଳେ ମାୟା ଭିଆଇଲେ ॥ ଦୋଡ଼ା
 ପରେ ବସି ଜଣେ ସନ୍ଧିୟା ପୁରୁଷ । ସଙ୍ଗେ ଅଛି ନାଶ ଏକ ଧରି
 ଗାରବେଶ ॥ ପରମାୟୁଦ୍ଧ ଅଟେ ସେ ନାଶ ରଚନ । ଘେନି ତାକୁ
 ସଙ୍ଗତରେ ଆସିଲା ବହନ ॥ ନିଜ ହସ୍ତେ ରମଣୀର ହାତକୁ
 ଧଇଲା । ଉତ୍ତର ଦୋଡ଼ାରୁ ଗାର ସଭାରେ ମିଳିଲା ॥ ବନ୍ଧମାଦିତ୍ୟକୁ
 ଚାହିଁ ବୋଲଇ ସେ ଶ୍ରୀଷ୍ଠ ଆଦେ ନୃପ ତୁମ୍ଭେ ଅଟ ଧାର୍ମିକ ପୁରୁଷ ॥
 ଜଗତରେ ବୋଲଉଛ ପର ଉପକାଶ । କେ ତୁମ୍ଭକୁ ସତ୍ୟବାଦୀ
 ପଣେ ଅବା ସରି ॥ ତାହା ଜାଣି ଆସିଅଛି ତୁମ୍ଭପାଶେ ମୁହିଁ । ଅନ୍ୟ
 କାହାଠାରେ ମୋର ବଶ୍ୱାସ ନ ଥାଇ । ପଡ଼ିଅଛି ଅସମୟ ସଦାୟ
 ହୋଇବ । ଏ ମୋର ଭାରିଯା ଯାକୁ ଯହେ ରଖିଥିବ ଆଜି ମୋର
 ଇନ୍ଦ୍ରସଙ୍ଗେ ହୋଇବ ସମର । ଏହିସଖି ଯାଉଛି ମୁଁ ଦେଶ
 ସ୍ୱର୍ଗପୁର ॥ କରିବ ଇନ୍ଦ୍ରକୁ ଜୟ ଆଜି ମୁଁ ସମରେ । ନ ଘେନ
 ସଂଶୟ କିଛି ନୃପ ଏ କଥାରେ ॥ ଅଟେ ଏ ରମଣୀ ମୋର ପ୍ରାଣରୁ
 ଅଧିକ । ରଖିଥିବ ଯତ୍ନକରି ମୁଁ ଆସିବାତକ ॥ ଛୁଡ଼ିଗଲା ପ୍ରିୟରହ
 ବଶ୍ୱାସରେ ମୁହିଁ । ରଖିବ ମହତ୍ତ୍ୱ ମୋର ଧର୍ମକୁ ଅନାଇଁ ॥ ବନ୍ଧମ
 ଗଜନ ଶୁଣି ଏ ବଚନ ତାର । ବୋଲିଲେ ପରନାଶ ମୋ ମାତୃ
 ପରକାର ॥ ଯାଅ ତୁମ୍ଭେ ରହୁ ଆମ୍ଭ ଉତ୍ତାପରେ ଏହି । କୁଣ୍ଡଳେ ଆସିଣ
 ତୁମ୍ଭେ ଯିବ ସଙ୍ଗେ ନେଇ ॥ ଏହା କହି ଦାସୀଗଣ ଡକାଇ ସେଷଣି ।
 ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପଠାଇଲେ ଉତ୍ତାପକୁ ପୁଣି ॥ ଆଜ୍ଞାଦେଲେ ସେ ବନ୍ଧମ
 ଶୁଣ ଦାସୀମାନେ । ଏ ନାଶ କି ପାକୁଥିବ ମାତାର ସମାନେ ॥ ଆଜ୍ଞା
 ମାନ ଦାସୀମାନେ ତାକୁ ଆନନ୍ଦରେ । ଭିତର ପୁରକୁ ସଙ୍ଗେ ଘେନି

ଚାଲିଗଲେ ॥ ଏହାପରେ ସେ ପୁରୁଷ ଘୋଡ଼ାରେ ବସିଲା । ମାର
 ମାର କହି ଉଠେ ନୂନ୍ୟମାର୍ଗେ ଗଲା ॥ ଦେଖୁଥିଲେ ସଭା ଲୋକେ
 ହୋଇଲା ଅଦୃଶ୍ୟ । ଶୁଭ୍ରଥାଏ ମାର ମାର ଉଠ ଘୋଷ ॥
 ଟାଣ ହେଲା ବେଳୁଁ ବେଳ ରଣଗୋଳ ଧ୍ବନି । ପ୍ରବ୍ୟ ହେଲେ ସଭା-
 ଲୋକେ କର୍ଣ୍ଣରେ ତା ଶୁଣି ॥ କିଛି କାଳ ଏହିପରି ଶୁଭିଲା ଚହଳ ।
 ତାହାପରେ ହେଲା ଧାଡ଼ା ଶୁଣ ହେ ଭୂପାଳ ॥ ସେ ପୁରୁଷ ହାତ
 ଗୋଡ଼ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଛୁଡ଼ି । ଆକାଶରୁ ସଭା ଆଗେ ଯାଉଥାଏ ପଡ଼ି ॥
 ଶେଷେ ମୁଣ୍ଡଗୋଟି ଛୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ତାହାର । ସଭାଲୋକେ ତାହା ଦେଖି
 କଲେ ହାହାକାର ॥ ଭାର୍ଯ୍ୟା ତାର ଅନ୍ତଃପୁରେ ଥାଇ ସେ କଥାକୁ ।
 ଶୁଣି ହା ହା ନାଥ ବୋଲି ଆସିଲା ସେଠାକୁ ॥ ହାତ ଗୋଡ଼ ମୁଣ୍ଡ
 ସବୁ ଏକଠାବ କଲା । ବାହୁନି ବାହୁନି ତାକୁ ବକଲେ କାନ୍ଦିଲା ॥
 ବିଦମ ଆଦିତ୍ୟଙ୍କର ମୁଖକୁ ଅନାଇ । କାକୁଡ଼ ମିନତି ହୋଇ ରମଣୀ
 କହଇ । ସ୍ବାମୀ ସଙ୍ଗେ ଯିବି ମୁହିଁ କରିଦିଅ ଚିତା । ବିଧବା କପରି
 ହେବି ମୁହିଁ ପଡ଼ିବ୍ରତା ॥ ବିଦମାଦିତ୍ୟ ତା ଶୁଣି ଚନ୍ଦନ କାଷ୍ଠରେ ।
 ଘୃତ ତାଳ ଜଳାଇଲେ ଚିତା ଅଗ୍ନି ଖରେ ॥ ସ୍ବାମୀ ଦେହ ଧରି
 ସେହି ରମଣୀ ଉଠିଲା । ଦେଇ ହରିବୋଲ ଚିତା ଅନଳେ ପଶିଲା ।
 ତାହା ଦେଖି ସାଧୁ ସାଧୁ କଲେ ସବ ନର । ସେ ଅନଳେ ଭସ୍ମ
 ହେଲା ଦୁହେଁ ଶରୀର ॥ ଦୁହେଁ ଏହିପରି ଭସ୍ମ ହୋଇଲା ଉତ୍ତରେ ।
 ମିଳିଲା ଆସି ସେ ବାର ପୁରୁଷ ସଭାରେ ॥ ହସି ହସି ବୋଲେ
 ରୁହିଁ ବିଦମାଦିତ୍ୟକୁ ॥ ତୁମ୍ଭ କୃପାବଳେ ନୃପ ଜଣିଲି ଇନ୍ଦ୍ରକୁ ॥
 ଦିଅ ଏବେ ଭାର୍ଯ୍ୟା ମୋର ଯିବି ନିଜ ଦେଶ । ବିଷୟେ କହିଲେ
 ଶୁଣି ବିଦମ ନରେଶ ॥ ଶୁଣ ଆହେ ବାର ତୁମ୍ଭ ହାତ ଗୋଡ଼ ମୁଣ୍ଡ ।
 ପଡ଼ିଲା ଦେଖିଲୁ ସବେ ହୋଇ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ॥ କାନ୍ଦିଲା ତା
 ଦେଖି ତୁମ୍ଭ ରମଣୀ ବହୁତ । ତୁମ୍ଭ ଗୁଣ ବାହୁନାଇ ଶିରେ ମାର

ହାତ ॥ ତୁମ୍ଭ ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗକୁ ଗୋଟାଇଲ ସେହି । ଦେନ ତାକୁ
 ଅନଳରେ ପଶିଲ ଝସାଇ ॥ ସବ ସଭାଜନେ ଏହା ଦେଖିଲେ
 ଏଠାରେ । ଭୟ ହୋଇଗଲା ସବୁ ଚିତା ଅନଳରେ ॥ ତାହା ଶୁଣି
 ହସି ତାକୁ ବୋଲଇ ସେ ବାର । ଆହେ ନୃପ ନୁହେଁ ଏହା ଉଚିତ
 ବେଶର ପରନାଶ ରଖି ହେବ ବିଶ୍ୱାସଦାତକ । ଏହି ମହାପାପେ
 ଜାଣ ଭୁଞ୍ଜିବ ନରକ ॥ ମଲ୍ଲ ବୋଲି ଯେବେ ସେହୁ ସତ୍ୟ କହୁଅଛ ।
 ଅଳଙ୍କାର ଦିଅ ତାର କାନ୍ଧି ରଖିଅଛ । ସରସ ଗୁଡ଼ିବ ମୋର
 ସେ ସବୁ ଦେଖିଲେ । ନୃପ ଶୁଣି ବିସ୍ମୟରେ ନିରୁତ୍ତର ହେଲେ ॥
 ମାରବ ହେବାରୁ ରଜା କବି କାଳିଦାସ । ବୋଇଲେ ଅଗ୍ନିରେ
 ତୁମ୍ଭ ନାଶ ଦେଲୁ ଝାସ ॥ କମ୍ପା କେ ରଖିବ ଅବା ଅଳଙ୍କାର
 ତାର । ବୃଥା କମ୍ପା ଛୁଦ୍ର ଖୋଜ ତୁମ୍ଭେ ନୃପଙ୍କର ॥ ଏହା ଶୁଣି
 ଶର ତାକୁ ବୋଲଇ ହେ କବି । ଜାଣିଲି ମୁଁ ତୁମ୍ଭ କଥା ମନେ
 ମନେ ଶ୍ରବ ॥ ରଜା ଆଉ ତୁମ୍ଭେ ମିଳି କଲ ଏ ବିଚାର । ନାଶ
 ସେ ରଖିଲେ ନେଲ ତୁମ୍ଭେ ଅଳଙ୍କାର ॥ ପଣ୍ଡିତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ହୋଇ
 ଏଡ଼େ ଲେଉଟପ୍ରସ୍ତ । ପର ଅଳଙ୍କାର ନେଇ ବଢ଼ାଇବ ଚିତ୍ତ ॥ ତା
 ନ ହେଲେ ମୋ ବନାତା କଟୀ ଅଳଙ୍କାର । ତୁମ୍ଭ କଟୀଦେଶେ
 ଝୁଲେ କାହୁଁ କି ପ୍ରକାର ॥ ତାହା ଶୁଣି କାଳିଦାସ କଟୀକୁ
 ଚାହିଁଲେ । କଟୀଭୂଷା ଝୁଲୁଅଛି ଚକଚକ ଦେଖିଲେ ॥ କାଢ଼ି
 ତାହା ସେହିକ୍ଷଣି ପକାଇ ଭୁତଲେ । ଲଜ୍ଜାରେ ପୋତିଲେ ମୁଖ
 ନେଷୁ ଅଶ୍ରୁ ଗଲେ ॥ ତୋଳି ନେଇ ଅଳଙ୍କାର ରଖିଲ ସେ ବାର ।
 ବିହମାଦିତ୍ୟକୁ ପୁଣି କହଇ ଏ ଗୀର ॥ ତୁମ୍ଭେ ପର ସତ୍ୟବାଦୀ
 ନୃପ ଜଗତରେ । ସେଥିଲଗି ଶରଣ ମୁଁ ଗଲି ତୁମ୍ଭଠାରେ ॥
 ରଖିଗଲି ବିଶ୍ୱାସରେ ଆପଣା ଶ୍ରୀର୍ଥ୍ୟାକୁ । ଲେଉଟ କରି କମ୍ପା
 ତୁମ୍ଭେ ରଖିଲ ତାହାକୁ ॥ ପରଦ୍ରବ୍ୟ ପରନାଶ ହରିଲ କେସନ ।

ପାପ ହୁଏ ଜାଣିଥିବ ଆଡ଼େ ନରରାଣ ॥ ଯାହାହେଲ ଏବେ ଗୁଡ଼
ମନରୁ ଲେଉଟୁ । ଦିଅ ମୋ ରମଣୀ ମୋତେ ଯିବ ସୁଦେଶକୁ ॥
ପୁରୁଷର ଏହିପରି ବଚନକୁ ଶୁଣି । ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ ପାଇ ନୃପ କହିଲେ
ସେଷଣି ॥ ଆଡ଼େ ଶାର ସେବେ ତୁମ୍ଭ ନାଶ ଅଛି କହ । ଉକେ
ଡାକ ଆସୁ ସେହି ଫିଟିବ ସନ୍ଦେହ ॥ ନୃପତି ମୁଖରୁ ଏହା ଶୁଣି
ସେହି ଶାର । ମନ୍ଦହାସ କରି ତହୁଁ ଡାକଲୁ ମିବାର । ତନିଅର
ଆଦରରେ ଡାକଲୁ ଉତ୍ତରୁ । ସେ ରମଣୀ ବାହାରଲୁ ରାଜ
ଭବନରୁ ॥ ସନ୍ତାପନେ ବସି ସବେ ରହିଥିଲେ ଚାହିଁ । ନିଜ ସ୍ବାମୀ
ସମୀପରେ ମିଳିଲୁ ସେ ଯାଇ ॥ ହସି ବୋଲେ ସେ ପୁରୁଷ ହେ
ବନ୍ଧମାହତ୍ୟା । ନାହିଁ ନାହିଁ ବୋଲି ପରା କହୁଥିଲୁ ସତ୍ୟ ॥ ନ
ଥିଲୁ ତ ତୁମ୍ଭ ଦରୁ ଆସିଲୁ କପରି । ଶୁଣିଣ ନୃପକୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ
ପକାଇଲୁ ଘାରି ॥ ତଳକୁ ଚାହିଁ ସେ ଆଉ ନ ଦେଲେ ଉତ୍ତର ।
କୁଜା କୁଜା ହରିନେଲେ ମାୟାକୁ ତାଙ୍କର ॥ ନରପତି ଆଦି ସବେ
ଦେଖିଲେ ସେଠାରେ । ମାୟାର ଘଟଣା କିଛି ନାହିଁ ସେହି
କାଳେ ॥ ନାହିଁ ସେ ପୁରୁଷ ଫୁଲ ନାହିଁ ସେହି ବାଜ । ହେଉଛନ୍ତି
ହସାହସି ବସି କୁଜା କୁଜା ॥ ଦେଖିକରି ସେ ଦୁର୍ଦ୍ଦିକୁ ବନ୍ଧମ
ରାଜନ । ବହୁତ ପ୍ରଶଂସା କରି ଦେଲେ ବହୁ ଧନ ॥ ଚିନ୍ତା ତେଜ
କାଳିଦାସ ଆଦି କବିଗଣ । ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ କଲେ କୁଜା କୁଜାକୁ
ବହନେ ॥ ଆଡ଼େ ଶୋଭାଉ ଜାଣ ଏହିପରି ଶାନ୍ତି । ସର୍ବଗୁଣେ
ଶୁଣି ଥିଲେ ବନ୍ଧମ ତୁମ୍ଭ ॥ ଯେବେ ତୁମ୍ଭେ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସମାନ
ହୋଇବ । ତେବେ ଏହି ସିଂହାସନ ଉପରେ ବସିବ ॥ ଏହା
କହି ସେ ପୁତ୍ରଲ ଗଲ ଶୂନ୍ୟପଥେ । ବାହୁଡ଼ିଲେ ଶୋଭାଉ
ସେଠାରୁ ତୁରିତେ ॥ ଶେଷ ହେଲୁ ଉନବିଂଶ କଥା ସାଧୁଜନେ ।
ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ ଶ୍ରୀ କହେ ତୋଷମନେ ।

ଦ୍ଵିଂଶତ୍ ପୁରାଣର କଥା

ତାହାପରେ ଏକ ଦିନେ ଶ୍ଵେତ ନରବଣ । ସିଂହାସନେ ବସିବାକୁ ବସୁଥିଲେ ମନ ॥ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ସଙ୍ଗେ ଦେନାଇ ସମ୍ଭାର । ସିଂହାସନ ନିକଟକୁ ଗମିଲେ ସଭର ॥ ଦ୍ଵିଂଶତ ପୁରାଣ ତାକୁ ବୋଇଲ ବଚନ । ଜାଣୁ ଜାଣୁ କିପା ଶ୍ଵେତ ପଦ୍ମଶୁଭ ପୁଣି ॥ ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ପରି ବସନ୍ତ ଏଥିରେ । ଅଟ କି ହେ ଶୁଣି ତୁମ୍ଭେ ତାଙ୍କ ସମାନରେ ॥ ତାହା ଶୁଣି ବୋଇଲେ ସେ ଶ୍ଵେତ ମହାରଥା । ହେ ପୁରାଣ କହ ଆମ୍ଭ ଆଗେ ସତ୍ୟ କଥା ॥ ଥିଲେ ସେ ବିହମାଦିତ୍ୟ ଜେବଣ ପ୍ରକାର । ପୁରାଣିକା ବୋଲେ ତେବେ ଶୁଣ ନରବର ॥ ଏ ଉଚ୍ଛ୍ଳୁଲ ରାଜ୍ୟ ରଜା ବିହମ ରାଜନ । ରାଜଧର୍ମେ କରନ୍ତି ସେ ପରଜା ପାଳନ ॥ ମନର ଆନନ୍ଦେ ଦିନେ ବୁଲି ବାହାରିଲେ । ବନଗୋସ୍ଥ ଦେଖି ଦେଖି ଅରଣ୍ୟକୁ ଗଲେ ॥ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଶୁଭେଷି ସେହି ବନରେ ଅଛନ୍ତି । ପୂର୍ଣ୍ଣକୁଟୀ କରି ତାହା ମଧ୍ୟେ ବସିଛନ୍ତି ॥ ସେମାନଙ୍କ ପାଶେ ମିଳି ବିହମ ମିହିର । ପରୁଥିଲେ କଥା ଛଳେ ଶୀର୍ଷ ସମାବୃତ ॥ ସାଧୁମାନେ ତାହା ଶୁଣି ହୋଇ ତୋଷମନ । କହିଲେ ଯା ଦେଖିଥିଲେ ଶୀର୍ଷର ବିଧାନ ॥ ସର୍ବ ଶେଷେ କହିଲେ ସେ ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରେ । ଶୀର୍ଷକର ଯାଇଥିଲୁ ଦେଖିଲୁ ସେଠାରେ ॥ ରତ୍ନପୁଷ୍ପ ନାମେ ଏକ ରାଜଧାନୀ ଜାଣ । ଦେଖିଲୁ ସେଠାରେ ଅଛି ଏପରି ବିଧାନ ॥ ସପ୍ତଳା ନାମରେ ଦେବୀ ଅଛନ୍ତି ସେ ଦେଶେ । ନିତି ନରବଳ ରଜା ଦିଏ ତାଙ୍କ ପାଶେ ॥ ବିଦେଶୀ ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କୁ ନିଏ ବାନ୍ଧକରି । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ବି ନେଇଥିଲ ନୃପ ବଳେ ଧରି ॥ ପୌରାଣ୍ୟରୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ପଳାଇ ଆସିଲୁ । ଅନୁଭବ କଥା ତୁମ୍ଭ ଆଗେ ପ୍ରକାଶିଲୁ । ସାଧୁଙ୍କ ବଚନ ଶୁଣି ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ । ଏକା ହୋଇ ସେ ଦେଶକୁ ଚଳିଲେ ଭରିତ ॥

ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ ଯାଇ ସେହି ରହୁଥିଲେ । ବହୁଲେକ ଯାଉଥିଲେ
 ଦେଖିଲେ ପଥରେ ॥ ସବେ ଆନନ୍ଦତ ତହିଁ ମଧ୍ୟେ ଏକ ଜଣ । ବନ୍ଧା
 ଥାଇ ବିକଳରେ କରଇ ହୃଦନ " ବିହମ ରାଜନ ଶୁଣି ହୃଦେ ଦୟା
 ବହି । ପରୁରଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ବିସ୍ମୟେ ଅନାଇ ॥ ସକଳେ ହସ୍ତୁ
 କମ୍ପା କରେ ଏ ରୋଦନ । କି କାରଣେ କରିଅଛ ଏହାର ବନ୍ଧନ ॥
 ତାହା ଶୁଣି ସେ ସକଳେ ହସନ୍ତି ଉତ୍ତର । ବିଦେଶୀ ଏ ଏହି ଦେଶେ
 ନୁହେଁ ଏହା ଦର ॥ କାହୁଁ ଆସିଅଛି ଆଜ ଦେବାଙ୍କ ଇଚ୍ଛାରେ ।
 ପଡ଼ିବ ଏ ବଳ ରୂପେ ତାହାଙ୍କ ଆଗରେ ॥ ରାଜଦୁତେ ସେହି ହେତୁ
 ନେଉଛନ୍ତି ବାନ୍ଧ । ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ତେଣୁ ପକାଏ ସେ କାନ୍ଦ ॥
 ବିହମ ଆଦତ୍ୟ ଶୁଣି ରାଗେ ଶତ୍ରୁ ଧରି । ରାଜଦୁତଙ୍କର ଶିର
 ଦେଲେ ଛିନ୍ନ କରି । ତାହା ଦେଖି ରାଜାଙ୍କର ସକଳ ସଜ୍ଜନ ।
 ବିହମାଦତ୍ୟଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଆରମ୍ଭିଲେ ରଣ ॥ ଉଗ୍ରମର୍ତ୍ତୀ ଧରି ତହୁଁ
 ବିହମ ଆଦତ୍ୟ । ଏକାକୀ ବହୁଳ ସୈନ୍ୟ ରଣେ କଲେ ହତ ॥
 ବଞ୍ଚୁଥିଲେ ଯେତେ ଯୋଦ୍ଧା ପଳାଇଲେ ଉରେ । ଭୟେ ଥରି
 ଜଣାଇଲେ ରାଜାଙ୍କ ଛୁମ୍ବରେ ॥ ହେ ରାଜନ ନେଉଥିଲୁଁ ନରବଳି
 ଦାଣ୍ଡେ । ଅକସ୍ମାତେ ଗାରଟାଏ କାହୁଁ ଆସି ଶୁଣେ । ଏକାକୀ ସେ
 ଅସି ଧରି ସକଳେ ସଜ୍ଜନ । ରଣେ ମାରି ଫିଟାଇଲ ବଳର
 ବନ୍ଧନ ॥ ସାମାନ୍ୟ ସେ ନୁହେଁ ଗାର ଜାଣ ଆହେ ନୃପ । ତନିପୁର
 ଜଣିପାରେ ବହୁଲେ ସେ କୋପ ॥ ବୋଇଲେ ନୃପତି ଦେବୀ ପୂଜା
 ଭାଙ୍ଗେ ସେହି । ବୁଝିବେ ସେ ଦେବୀ ଲେଡ଼ା କଳହରେ ନାହିଁ ॥
 ଏହା କହି ସେ ରାଜନ ରହିଲ ନିବର୍ତ୍ତି । ମନ ମଧ୍ୟେ ବିରୁଦ୍ଧରେ
 ବିହମ ନୃପତି ॥ ରାଜଦୁତେ ନେଉଥିଲେ ଦେବୀ ପାଇଁ ବଳ ।
 ତାଙ୍କଠାରୁ ଛଡ଼ାଇଲି ମୁହିଁ କରି କଳି ॥ ଦେବୀର ମୁଁ ପୂଜାବଧି
 ଭାଙ୍ଗିଲି ଯେଉଁଲି । କରିବ ତା ପରିଶୋଧ ନିଜେ ହୋଇ ବଳ ॥

ଏହା ଭାବି ଗଲେ ସେହୁ ଦେବୀ ମନ୍ଦିରକୁ । ଘୋଷ ମନ୍ତ୍ର ଗାନକରି
 ପୂଜିଲେ ତାହାଙ୍କୁ ॥ ତାହାପରେ ହରଷରେ ଧାଇଁଲେ ଖଡ଼ଗ ।
 କାଟିବାକୁ ନିଜ ଶିର ହୋଇଲେ ସେ ବେଗ ॥ ବନ୍ଧମଙ୍କ ପବିତ୍ରତା
 ଜାଣି କାତ୍ୟାୟନୀ । ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସି ହସ୍ତ ଅସି ଗଲେ ଦେନି ॥
 ବୋଇଲେ ରାଜନ ତୁମ୍ଭ ପର ଉପକାରୀ । ନିଜ ପ୍ରାଣ ପରପାଇଁ
 ଦେଉଅଛି ବଳ ॥ ଏ ସାହସ ତୋର ଦେଖି ହେଲି ମୁଁ ପ୍ରସନ୍ନ ।
 ମାଗିବୁ ତୁ ଯେଉଁ ବର ଦେବ ଏହିକ୍ଷଣ । ତାହା ଶୁଣି ପ୍ରଣମି ସେ
 ବନ୍ଧମ ମିହିର । ବୋଇଲେ ପ୍ରସନ୍ନ ଯେବେ ଦିଅ ଏହି ବର ॥
 ନରବଳ ଆଜିଠାରୁ ଆଜ୍ଞ ନ ପଡ଼ିବ । ମରୁଛନ୍ତି ଯେତେ ସୈନ୍ୟ
 ତାଙ୍କୁ ଜାଆଇବ ॥ ଏହାଶୁଣି ଠାକୁରାଣୀ ତାହା ହେଉ କହି ।
 ଅମୃତ ମିଶ୍ର ତ ଜଳ ନୃପେ ଦେଲେ ନେଇ ॥ ବୋଇଲେ ଏଥରେ
 ଯୁଦ୍ଧେ ବଞ୍ଚିଥିବା ସୈନ୍ୟ । ଜୀବନ ପାଇବେ ଜାଣ ବନ୍ଧମ ରାଜନ ॥
 ଏହା କହି ଉଦ୍ରକାଳୀ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଲେ । ଅମୃତ ଜଳକୁ ରାଜା
 ଶବ୍ଦରେ ପିନ୍ଧିଲେ । ପଡ଼ିଥିଲେ ଯେତେ ସୈନ୍ୟ ରଣେ ହତ
 ହୋଇ । ଉଠିଲେ ସେ ପୂର୍ବପରି ଅଙ୍ଗେ ପୀଡ଼ା ନାହିଁ ॥ ପୂଜିଲେ
 ଆନନ୍ଦେ ସବେ ବନ୍ଧମଙ୍କ ପଦେ । ବନ୍ଧମ କହିଲେ ଯାଅ ସ୍ବଗୃହେ
 ଆନନ୍ଦେ ॥ ଆଜିଠାରୁ ନରବଳ ନ ଲୋଡ଼ିବେ କାଳୀ । ତୋଷିବ
 ତାହାଙ୍କୁ ଭୋଗ ଦେଇ ସୁଖ ବୋଲି ॥ କରନ୍ତି ସେ ଏହିପରି
 ପର ଉପକାର । ଆହେ ଭୋଜ ତୁମ୍ଭେ ଯେବେ ଅଟ ସେ
 ପ୍ରକାର ॥ ଆନନ୍ଦରେ ବସ ଆସି ଏହି ସିଂହାସନେ । ଏହା
 କହି ସେ ପୁରୁଷ ଉଡ଼ିଗଲା ଶୈନ୍ୟ ॥ ବିରସ ବଦନେ ତହୁଁ
 ବାହୁଡ଼ିଲେ ଭୋଜ ଜଗନ୍ନାଥ ସିଂହ କହେ ଉଦ୍ରକାଳୀ ଭଜ ॥

ଏକସିଂଶ ପୁରୁଲିର କଥା

ଅପର ଦବସ ପ୍ରାତେ ନିତ୍ୟ କର୍ମ ସାରି । ଭୋଜଗଳ ପାଟ
ମନ୍ତ୍ରୀ ଗଣ ସଙ୍ଗେ ଧରି ॥ ସିଂହାସନ ନିକଟରେ ହୁଅନ୍ତେ ପ୍ରବେଶ ।
ଏକସିଂଶ ପୁରୁଲିକା ହୋଇ ହସ ହସ ॥ ବୋଇଲ ବାତୁଲ କି ହେ
ଭୋଜ ନୁ ପବର । ବାରଣ କଲେ ହେଁ ଯେତେ ବିଚାର ନ କର ॥
ବିହମ ଆଦିତ୍ୟଙ୍କର ଏହି ସିଂହାସନ । ଗୁଣବାନ ପୁଣ୍ୟବାନ
ତାଙ୍କର ସମାନ ॥ ହେଲେ ଏହି ସିଂହାସନ ଲାଗି ଯୋଗ୍ୟ ହେବ ।
ପରୁରଲେ ତାହା ଶୁଣି ସେ ଭୋଜ ନୁଦେବ ॥ ବିହମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ଠାରେ
ଥିଲା କି କି ଗୁଣ । ଜାଣ ଯେବେ ଆମ୍ଭ ଆଗେ କହ ବିସ୍ତାରିଣ ॥
ପୁରୁଲିକା ବୋଲେ ଶୁଣ ଯିର କରି ମନ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲେ ସବୁଗୁଣେ
ବିହମ ରାଜନ ॥ ଦେଉଆନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ନଅ ପଣ୍ଡିତ ରଚନ । ଏକ ଏକ
ଗୁଣେ ଲଭିଆନ୍ତି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୁଣ ॥ ଜ୍ୟୋତିଷ ପଣ୍ଡିତ ତନୁ
ବରାହ ମିହିର । ଶୁଭଲଗ୍ନେ ପୁଅ ଜାତ ହେଲା ତାହାଙ୍କର ॥ ନିଜେ
ତ ଜ୍ୟୋତିଷ ବସି କୋଷ୍ଠିକି ଗଣିଲେ । ଶତେ ବର୍ଷ ଆୟୁ
ହେଲା ଅଙ୍କରେ ଲେଖିଲେ ॥ ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଏକ ମାତ୍ର ସେ ସମୟେ
ଗଲା । ଲେଖା ଶହେ ସଂଖ୍ୟା ଶେଷ ଶୂନ୍ୟରେ ବସିଲା ॥ ପଣ୍ଡିତେ ତ
ନ ଜାଣନ୍ତି ବସିବାର ମାତ୍ର ! ତଳକୁ ଚାହିଁଲେ କେତେ ଆୟୁଷ
ହୋଇଛି ॥ ଶେଷ ଶୂନ୍ୟ ଯୋଡ଼ାଇଣ ମାତ୍ର ବସିଥିଲା । ସେ କଥାରେ
ତାହାଙ୍କର ଲୟ ନ ହୋଇଲା ॥ ଏକ ଶୂନ୍ୟ ଦେଖି ମନେ କରିଲେ
ବିଚାର । ଦଶବର୍ଷ ପରମାୟୁ ହେଲା ଏ ପୁଅର ॥ ଦଶବର୍ଷ ପାଳ
ଯାହା ଦେଖିବା ମରଣ । ଭଲ ହେବ ଆଜିଠାରୁ କରିଲେ
ବର୍ଜନ ॥ ଏହା ଶୁଣି ତାମ୍ରଭଣ୍ଡେ ସେ ଶିଶୁକୁ ଭରି । ସମୁଦ୍ରେ
ଭସାଇ ଦେଇ ଗୁହେ ଗଲେ ଫେରି ॥ ଶାସି ଶାସି ତାମ୍ରଭଣ୍ଡ

ବହୁଦୂର ଗଲ । ସାଗରିକା ନାମେ ଏକ ଦ୍ଵୀପରେ ଲାଗିଲ ॥ ଏକ-
 ମେଲେ ବସିଥିଲେ ରାକ୍ଷସୀ ବହୁତ । ଜାଣନ୍ତି ସେ ଗଣନାରେ ଭୁତ
 ଭବିଷ୍ୟତ ॥ ଗୋଚର ହୁଅଇ ତାଙ୍କୁ ଚିନ୍ତିପୁର କଥା । ଜ୍ୟୋତିଷ
 ବିଦ୍ୟାରେ ସେହୁ ଜଣନ୍ତି ସବୁଥା ॥ ଆହେ ଭୋଜ ସେ ଦ୍ଵୀପରେ ପୂର୍ବେ
 ଏକ ରାଜା । ବାସ କରି ପାଳୁଥିଲା ଆନନ୍ଦରେ ପ୍ରଜା ॥ ମେଲ ହୋଇ
 ରାକ୍ଷସୀଏ ସେ ଦ୍ଵୀପେ ପଶିଲେ । ରାଜା ପ୍ରଜା ଥିଲେ ଯାହା ସବୁ
 ଖାଇଗଲେ ॥ ରାଜାର କନ୍ୟାଏ ଥିଲା ତାକୁ ଯତନରେ । ରଖି ପାଳି-
 ଥାନ୍ତି ସବେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ନେହରେ ॥ ଦିନେ ସିନ୍ଧୁଜଳେ ଥିଲେ ସେ
 ରାକ୍ଷସୀଗଣ । ତାମ୍ର ଭାଣ୍ଡ ଭାସିବାର ଦେଖିଲେ ସେ ଜାଣ ॥ କୋଳା-
 ହଳ କରି ତହୁଁ ବୋଇଲେ ସକଳେ । ନ ପଦାର୍ଥ ଭାସି ଆସେ ଦେଖ
 ସିନ୍ଧୁଜଳେ ॥ ତା ମଧ୍ୟରୁ ବୃଦ୍ଧା ଏକ କହିଲା ଏସନ । ସବୁ କଥା
 ଜାଣିବ ତ କରିଲେ ଗଣନ ॥ ବୃଥାଟାରେ କରୁଅଛ କପାଁ କୋଳାହଳ
 ତା ଶୁଣି ରାକ୍ଷସୀ ଏକ ଗଣିଲା ରଞ୍ଜଳ ॥ ଗଣି ଗଣି ବିଦ୍ୟାବଳେ
 ଜାଣିଲା ରାକ୍ଷସୀ । ତାମ୍ର ଭାଣ୍ଡେ ପୁଅ ଏକ ଆସୁଅଛି ଭାସି ॥
 ତାହା ଶୁଣି ରାକ୍ଷସୀଏ ଉଠିଲେ ସକଳେ । ଜଳୁ ଆଣି ତାମ୍ରଭାଣ୍ଡ
 ଶୀଘ୍ର ଫିଟାଇଲେ ॥ ଦେଖିଲେ ସେ ଭାଣ୍ଡେ ଅଛି ଅପ୍ପ ବାଲକ ।
 ଜାଣିପାରି ଗଣନାରେ ସବୁ କଥାଯାକ ଯତନରେ ନେଇ ତହୁଁ
 ପାଳିଲେ ଶିଶୁକୁ । ପଞ୍ଚମ ବରଷ ଯହୁଁ ପହଞ୍ଚିଲା ତାକୁ ॥
 ପଢ଼ାଇଲେ ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ୍ୟା ସକଳ ରାକ୍ଷସୀ । ଜାଣିଲା ସେ
 ଚିନ୍ତିପୁର କଥାଯାକ ବସି ॥ ଗଣନା ବିଦ୍ୟାରେ ସେହୁ ହେଲା
 ପାରଙ୍ଗମ । ପଢ଼ର ବରଷ ହମେ କଲା ଅତିହମ ॥ ରାକ୍ଷସୀଏ
 ରଖିଥିଲେ ଯେ ରାଜକୁମାରୀ । ଆନନ୍ଦରେ ତାହା ସଙ୍ଗେ ଦେଲେ
 ବିଭାଜନ ॥ ବର ନାମ ମିହିର ସେ କନ୍ୟା ନାମ ଖନା । ରାକ୍ଷସୀଏ
 ଦେଇଥିଲେ କରଣ ଗଣନା ॥ ବିଭା ହୋଇ ବର କନ୍ୟା ରହିଲେ

ସୁଖରେ । କଥା ହେଲେ ଏକଦିନେ ବସି ଏକାନ୍ତରେ ॥ ମିଛର
 ବୋଇଲ ଧନ ଶୁଣ ମୋ ବଚନ । କିଏ ପିତା କିଏ ମାତା କାହିଁ
 ଜନ୍ମ ସ୍ଥାନ ॥ ଜାଣିବ କିପରି ଏହା ନୁହଇ କଳନା । ତାହା ଶୁଣି
 ମିଛରକୁ କହିଲ ସେ ଖନା ॥ ଆଡ଼େ ପ୍ରାଣନାଥ କପା ଚନ୍ଦ୍ର ଏତେ
 କର । ଖଡ଼ି ଧରି ଗଣିଗଲେ ହୋଇ ଯିବ ସ୍ଥିର ॥ କିସ ଅବା
 ଅଗୋଚର ଜ୍ୟୋତିଷ ବିଦ୍ୟାରେ । ପଡ଼ା ଶୁଣା ଲୋକ ହୋଇ
 ପଡ଼ୁଛୁ ଭ୍ରମରେ ॥ ବୁଝାଇଣ ଏହିପରି କହିବାରୁ ଖନା । ମିଛର
 ଜାଣିଲ ସବୁ କରିଣ ଗଣନା ॥ ପିତା ମାତା ଜନ୍ମଭୂମି ପଡ଼ିଗଲ
 ମନେ । ଖନା ଆଗେ ଚହୁଁ ଯାଇ କହିଲ ଏସନେ ॥ ପିତା ମାତା
 ଜନ୍ମଭୂମି ଦେଖିବ କିପରି । ଖନା ବୋଲେ ଆଡ଼େ ନାଥ ରହ
 ଦମ୍ଭ ଧରି ॥ ମାହେନ୍ଦ୍ର ବେଳାରେ କାର୍ଯ୍ୟ ହୁଅଇ ମଫଳ ।
 ଯିବା ଯେବେ ଗଣିକରି ଦେଖ ସେହି ବେଳ ॥ ମିଛର ସେ କଥାଶୁଣି
 ହୋଇଲେ ଜାଗ୍ରତ । ଖୋଜିଲେ ମାହେନ୍ଦ୍ର ଯୋଗ ସ୍ଥିର କରି ଚିତ୍ତ ॥
 ପଡ଼ିଲ ସେ ବେଳ ଯହୁଁ ଦୁହେଁ ଯିବା ପାଇଁ । ବାହାରିଲେ ସେ
 କଥାକୁ ନ ଜାଣନ୍ତି କେହି ॥ ଜାଣିଲେ ସେ କଥା ସବୁ ରାକ୍ଷସୀଏ
 ରହିଁ । କହିଲେ ସକଳେ ମିଳି ମିଛରକୁ ଯାଇ ॥ ସ୍ବଦେଶକୁ ଯିବା
 ମନ ହୋଇଲ ଭ୍ରମର । ଭଲ ହେଲ ଆନନ୍ଦରେ ଶୁଭେ ଯାସା
 କର ॥ ରଖିଥିଲୁ ଆମ୍ଭେ ପୁଅ କନ୍ୟା ରୂପେ ପାଳି । କଲାଣ କରୁଛୁଁ
 ତୋଷେ ଦେଶେ ଯାଅ ଚଳି ॥ ମଙ୍ଗଳ ପାଞ୍ଚୁଛୁଁ ତୁମ୍ଭେ ପାଇବ
 ସୁଖ୍ୟାତି । ଜଗତରେ ରଖାଇବ ଅମର ନୀରତି । ରାକ୍ଷସୀଙ୍କ ମଧ୍ୟେ
 ଥିଲ ବୃଦ୍ଧା ଅତି ଯେହୁ । ଜ୍ୟୋତିଷ ବିଦ୍ୟାରେ ଅଟେ ଧୁରନ୍ଧର
 ସେହୁ ॥ ଅନ୍ୟ ସବୁ ରାକ୍ଷସୀଙ୍କି କହେ ଆଜ୍ଞା ଦେଇ । ତୁମ୍ଭେମାନେ ଏ
 ଦୁହିଙ୍କି ଶ୍ରେୟ ନେବ ବହି ॥ ଏ ଜ୍ୟୋତିଷ ପୋଥିଯାକ ସଙ୍ଗେ
 ନେଇଥିବ । ସାଗର ଅପର ଖରେ ତାକୁ ଗୁଡ଼ିଦେବ ॥ ପରଶିବ

ସେହୁଠାରେ ବନ୍ଦ୍ୟା ଚାହାକର । ଜ୍ଞାନ ହୋଇଥିବ ଯେବେ ଜଡ଼ିମ
 ପ୍ରକାର ॥ ଏହି ସବୁ ପୋଥି ତେବେ ଆଣିବ ଫେରାଇ । ଜ୍ଞାନ
 ନୋହିଥିଲେ ତାହା ଆସିବଟି ଦେଇ ॥ ଏହା ଶୁଣି ରାକ୍ଷସୀଏ
 ପୋଥିଯାକ ଧରି । ଶୂନ୍ୟମାର୍ଗେ ସେ ଦୁହିଁଙ୍କ ନେଲେ ବହି କରି ॥
 ପ୍ରବେଶିଲେ ଅଳ୍ପକାଳେ ସିନ୍ଧୁ ଆରକୂଳେ । ବରକନ୍ୟା ଦୁହିଁଙ୍କୁ ସେ
 ତଳେ ବସାଇଲେ ॥ ବନ୍ଦ୍ୟା ପରଶିବା ପାଇଁ କରନ୍ତେ ବରୁର ।
 ଦେଖିଲେ ପ୍ରସବ କରେ ଗାଞ୍ଜାଏ ଆଗର ॥ ମିହିରଙ୍କୁ ଅନାଇ ସେ
 ବୋଇଲେ ରେ ବାବୁ । ପରୁରୁଛୁ ଯାହା ଆମ୍ଭେ ସ୍ବରୂପ କହିବୁ ॥
 ପ୍ରସବିବ ଏହି ଧେନୁ ଯେବଣ ବାହୁଣୀ । ଅଟଇ କି ବଞ୍ଚି ତାର
 କହ ଗଣିକଣି ॥ କହିଲେ ମିହିର ତାଙ୍କୁ ଗଣି ତତକାଳ । ଯେ ବାହୁଣୀ
 ଜନମିବ ସେ ହେବ ଶୁକଳ ॥ ସେ କଥାକୁ ଜାଣିପାରି ସରସ୍ବତୀ
 ଦେବୀ । ଅଇଲେ ସେ ଅଳ୍ପକାଳେ ଏହି କଥା ଶୁଣି ॥ ମିହିର କହିବା
 କଥା ହେବୁ ଯେବେ ସତ୍ୟ । ରାକ୍ଷସୀଏ ନେଇ ଯିବେ ଏ ପୋଥି
 ସମସ୍ତ ॥ ଏପରି ପାଞ୍ଚ ସେ ଧେନୁ ଗର୍ଭରେ ପଶିଲେ । ବାହୁଣୀ ଶରୀରେ
 କଳା ବୋଲିଦେଇ ଗଲେ ॥ କଳାବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ତହୁଁ ଜନ୍ମିଲି
 ବାହୁଣୀ । ବରୁରଲେ ରାକ୍ଷସୀଏ ତାହା ଦେଖି କରି ॥ ମିହିରର
 ଜ୍ୟୋତିଷରେ ହୋଇ ନାହିଁ ଜ୍ଞାନ । ଏହା ଶୁଣି ପୋଥି ତାକୁ କଲେ
 ଅରପଣ ॥ ଆପଣା ଦେଶରେ ଯାଇ ମିଳିଲେ ସକଳେ । ମନରେ
 ପାଞ୍ଚିଲେ ବସି ମିହିର ସେକାଳେ ॥ ଜ୍ୟୋତିଷ ବନ୍ଦ୍ୟାରେ ସବୁ
 ସତ ଘଟୁ ନାହିଁ । ଯଥାର୍ଥରେ କହିଥିଲି ଗଣିକରି ମୁହିଁ ॥ ଦିଶୁଥିଲି
 ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ହେଲ କଳାବର୍ଣ୍ଣ । ପୋଥିସବୁ ରଖିବାରେ କେଉଁ
 ପ୍ରୟୋଜନ ॥ ଏହା ଶୁଣି ପୋଥିଯାକ ଚାଲିଲେ ମଘର । ଶୁଣିଲି
 ସେ କାଳେ ଗାଞ୍ଜା ବାହୁଣୀକୁ ତାର ॥ କଳା ଛୁଡ଼ି ଯାଇ ଦେହୁଁ
 ହେଲ ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ । ତାହା ଦେଖି କହେ ଖନା ଶୁଣ ପ୍ରାଞ୍ଜନ ॥ ଗଣି

ଯାହା କହିଥିଲ ସତ୍ୟ ତା ଅଟଇ । ଦେଖ ଏବେ ବାହୁଗୁଡ଼ି ଶୁକଳ
 ଦିଶଇ ॥ ତା ଶୁଣି ଆନନ୍ଦେ ଯାଇ ମିହିର ଦେଖିଲେ । ଯେତେ ଆଉ
 ପୋଥି ଥିଲା ତାକୁ ନ ଚିରଲେ ॥ ଚିରବାରେ ଏକ ଘାଗ ହୋଇଥିଲା
 ଶେଷ । ଭିନ୍ନ ଘାଗ ବାକି ଆଉ ରହିଲା ଜ୍ୟୋତିଷ ॥ କହିଲେ
 ମିହିର ତହୁଁ ରୁହିଁ ସେ ଖନାକୁ । ପ୍ରାଣପ୍ରିୟେ ସ୍ଥିର କରି ଯିବା
 କେଉଁଠାକୁ ॥ ତାହା ଶୁଣି ମିହିରକୁ ବୋଲଇ ସେ ଖନା ।
 ପିତାମାତା କାହିଁଥିବେ କର ତା ଗଣନା ॥ ଗଣନା କରି ସେ ତହୁଁ
 କହିଲେ ଗୋ ପ୍ରିୟେ । କାନନେ ଅଛନ୍ତି ମୋର ପିତା ଏ ସମୟେ ॥
 ବରଦ ଆରୁର୍ଯ୍ୟ ନାମ ଅଟଇ ତାଙ୍କର । ସରାପଣିତ ସେ ଜାଣ
 ବିଦମାଦିତ୍ୟର ॥ ତାତ ଆଜି କହିଛନ୍ତି ନୃପଙ୍କ ଆଗରେ । ମୁଦ ଏକ
 ଆକାଶରୁ ପଡ଼ିବ ବନରେ ॥ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ସମୟ ହେଲେ ପଡ଼ିବ ସେ
 ତହୁଁ । ସତ୍ୟ ମିଥ୍ୟା ଏ କଥାକୁ ଜାଣିବାର ପାଇଁ ॥ ମିଳିଛନ୍ତି ରାଜା
 ଆଦି ସେ ବନେ ସରବେ । ବୋଇଲା ସେ ଖନା ତେବେ ଚାଲ ହେ
 ସେଠାବେ ॥ ଇଷ୍ଟ ଦେବତାଙ୍କୁ ସ୍ମର ଦୁହେଁ ତହୁଁ ଗଲେ ।
 କିଛିକାଳ ପରେ ସେହି ବନରେ ମିଳିଲେ । ବିଦମାଦିତ୍ୟଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି
 ମିହିର ପଣ୍ଡିତ । ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ ସ୍ବପ୍ନ କହି ଟେକି ହସ୍ତ ।
 ବୋଇଲେ ନୃପତି ତୁମ୍ଭ ପରିତପ୍ତ ଦାସ । ମିହିର ବୋଇଲେ ଆମ୍ଭେ
 ବ୍ରାହ୍ମଣ ତନୟ ॥ ଜ୍ୟୋତିଷ ବିଦ୍ୟାରୁ କିଛି କରିହୁଁ ପଠନ ।
 କହିପାରୁ ଭୁତ ଭବିଷ୍ୟତ ବର୍ତ୍ତମାନ । ମୁଦିକାଏ ଏ ବନରେ
 ପଡ଼ିବାର ପାଇଁ । ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ସମାଜରୁ କହିଛନ୍ତି କେହି ॥ ଆସିଅଛି
 ତାହା ଶୁଣି ଦେଖିବା ଇଚ୍ଛାରେ । ଅବଧାନ କରି ମୁହିଁ କଥାଏ
 ପରୁରେ ॥ କେଉଁଠାରେ ଆକାଶରୁ ମୁଦିକା ପଡ଼ିବ । ଗଡ଼ ଗଡ଼
 କେଉଁ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥିର ସେ ହୋଇବ ॥ ତହୁଁ ସେ ମୋ ଆଗରେ ଗଣି
 ଖଡ଼ ଧରି । କହିଲେ ବରଦ ତାହା ନ ପାରେ ମୁଁ କରି । ସ୍ଥିର କରି

କହ ତୁମ୍ଭେ ଜାଣିଅଛୁ ଯେବେ । ସେ କଥା ମିହିର ଶୁଣି ଖଡ଼ି ଧରି
 ଜେବେ ॥ କରଣ ଗଣନା ତାଙ୍କୁ ଦେଖାଇଲେ ଯାଇ । ପଡ଼ିବ ଯେ
 ସ୍ଥାନେ ମୁଦି ପୁର ହେବ ଯହିଁ ॥ ଏ ବଚନ ଶୁଣି ସବେ ରଜାଙ୍କ
 ସହିତେ । ବସିଲେ ସେଠାରେ ଜଗି ଦେଖିବା ନିମନ୍ତେ ॥
 ଆକାଶରୁ ଏ ସମୟେ ମୁଦିଏ ଚିତ୍ତ । ମିହିର କହିବା ସ୍ଥାନେ
 ରହିଲୁ ସେ ଗଡ଼ି ॥ ପଣ୍ଡିତ ପକଳ ଦେଖି ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଲେ ।
 ସଙ୍ଗତେ ବିନିମାଦତ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଗଲେ ॥ ବସା ଦେଇ
 ରଖିବାକୁ ବରଦ କରନ୍ତେ । ବରଦ ଆରୁର୍ଯ୍ୟ ଯାଇ କହିଲେ
 ଏକାନ୍ତେ ॥ ଆହେ ନୃପ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ ଏହାକୁ ମୁଁ ନେଇ । ନିଜ
 ଘରେ ସୁବଧାରେ ଆସିବ ରଖାଇ ॥ ନୃପ ଶୁଣି ଅନୁମତି ଦିଅନ୍ତେ
 ତାହାକୁ । ସନ୍ତୋଷେ ବରଦ ଡାକି ନେଲେ ମିହିରକୁ ॥
 ଖନା ସହ ସେ ମିହିର ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଗଲେ । ବାଟରେ ବରଦ
 ଏହି କପଟ ଭାବିଲେ ॥ ଏ ପଣ୍ଡିତ ଥିଲେ ଲେପ ହେବ ଆମ୍ଭ
 ଯଶ । ଅଟଇ ଉଚିତ ଯୁକ୍ତି କରିବାର ନାଶ ॥ ଅତି ଶୁଭ
 ବେଳ ଦେଖି ବରଦ ପଣ୍ଡିତ । କରିଥିଲେ ପୂର୍ବେ ବାସଗୃହେକ
 ନିର୍ମିତ । ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ରେ ଗୃହ ଡାକେ ପଡ଼ିବ ପଡ଼ିବ । ବରଦ, ପଣ୍ଡିତ
 ତାହା ନ ପାରନ୍ତି ଭାବି ॥ ବିରୁରନ୍ତ୍ର ଭାଜି ତାହା ପଡ଼ିବ ଉପରେ ।
 ସେହେତୁ ସେ ନ ପଶନ୍ତି ସେ ଘର ଭିତରେ ॥ ରଖାଇଲେ ମିହିରକୁ
 ସେ ଗୃହରେ ନେଇ । ବିରୁରଲେ ଘର ଭାଜି ମରୁ ଆଜି ଏହି ॥
 ମିହିର ସେ ଘରେ ରହି ଖନା ସହିତରେ । ରାଜନ ସ୍ତୋତନ ସାରି
 ଶୋଇଲେ ନିଶାରେ ॥ ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ରେ ହୋଇବାରୁ ଉଚ୍ଚେ ବାରମ୍ବାର ।
 ପଡ଼ିବ ପଡ଼ିବ ବୋଲି ଡାକ ଦେଲା ଘର ॥ ମିହିର ସେ ଡାକ ଶୁଣି
 ଗଣି ସ୍ଥିରକଲେ । କାରଣ ତହିଁର ବୁଝି ଉଚ୍ଚରେ କହିଲେ ॥ ଆମ୍ଭେ
 ଦୁହେଁ ଶୋଇଥିବା କୋଣ ଗୋଟି ଛାଡ଼ି । ଅନ୍ୟ ତିନି କୋଣରେ ତୁ

ଅକାଳ ହୋ ପଡ଼ି । ଏହିପରି ଅନୁମତି ଦିଅନ୍ତେ ମିହିର । ରହ
 ପଡ଼ି ତଳି କୋଣେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲୁ ଘର ॥ ପ୍ରସାଦରୁ ଉଠି ସେହି
 ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବରଦ । ଗୁମ୍ଫାରେ କି ହେଲା ବୋଲି କରଣ ସନ୍ଦେହ ॥
 ମିହିରଙ୍କ ବସାଘର ପାଖେ ପ୍ରବେଶିଲେ । ଗଦା ଗଦା ରହୁ ପଡ଼ି
 ଥିବାର ଦେଖିଲେ ॥ ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ ମିହିର ଶୋଇଥିଲେ ନାଦ୍ରାବଣେ ॥
 ବରଦ ତାହାକୁ ଦେଖି ଭାବିଲେ ମାନସେ । ବୋଧହୁଏ ଏ ପୁରୁଷ
 ଦେବଅଂଶେ ଜାତ । ଏହା ଭାବି ରହୁ ଧରି ଗଲେ ସେ ଭୁବିତ ॥
 ସକାଳ ହୋଇଲା ଜାଣି ଉଠିଲେ ମିହିର । ସ୍ନାନ ଅନ୍ତେ ପୂଜାବିଧି
 ସାରିଲେ ତାଙ୍କର ॥ ବିନ୍ଦୁମୟ ଗୁମ୍ଫାରେ ଚେଣେ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ।
 ସକ୍ଷୀ କଲେ ଆନନ୍ଦରେ ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ଧରି ॥ ବରଦ ମିହିର ଦୁହେଁ
 ଏହି ସମୟରେ । ପ୍ରବେଶିଲେ ବିନ୍ଦୁମୟ ପଣ୍ଡିତ ସଭାରେ ॥ ଦୁଇ
 ସିଦ୍ଧ ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ୍ ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ଦେଖି । ଯଥାବିଧି ମାନ୍ୟ ନୃପ କଲେ
 ହସ୍ତ ଟେକି ॥ ସନ୍ତୋଷ ମନରେ ତାଙ୍କୁ ବରଦ ମିହିର । ଆଶୀର୍ବାଦ
 କଲେ ଦୁହେଁ ପ୍ରସାରିଣ କର ॥ ନୃପ ଲଙ୍ଗିତରେ ଦୁହେଁ ବସିଲେ
 ଆସନେ । ନାନା ଅର୍ଥ ଯୁକ୍ତି ଚର୍ଚ୍ଚା କଲେ ସଭାଜନେ ॥ ଏ ଉତ୍ସରୁ
 ଯାହା ହେଲା ଶୁଣି ନୃପବର । ଉଭା ହୋଇ କର ଯୋଡ଼ି ବିନୟେ
 ମିହିର ॥ ପରାଗିଲେ ବରଦଙ୍କୁ ଆଦେଶ ସୁପଣ୍ଡିତ । କେତୋଟି ଭୃମ୍ଭର
 କନ୍ୟା କେତେଗୋଟି ପୁଅ ॥ କୋତୋଟି ଜାତିତତ୍ତ୍ୱ ବାହୁଡ଼ିଲେ
 କେତେ । ଶୁଣିବାକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ମୋର କହନ୍ତୁ ହେ ମୋତେ ॥ ମିହିରଙ୍କ
 କଥା ଶୁଣି ପଣ୍ଡିତ ବରଦ । କହି ଆରମ୍ଭିଲେ ମାତ୍ର ଉଠୁଥାଏ କୋଡ଼ ।
 ଜନ୍ମ ଥିଲା ଜାଣି ମୋର ଗୋଟିଏ ନନ୍ଦନ । ଲଗ୍ନ ତାର ଧରି କଲି
 ଦଶା ନିରୂପଣ ॥ ପରମାୟୁ ଦଶବର୍ଷ ହେବାରୁ ତାହାର ।
 ମନଦୁଃଖେ କଲି ପୁଣି ମାନସେ ବିଚାର ॥ ଦଶବର୍ଷରେ ଯେବେ ଏ
 ପୁଅ ମରିବ । ସେତେବେଳେ ଶୋକ ନିଶ୍ଚୟ ଗୁରୁତର ହେବ ॥ ଶ୍ରେୟ

ଅଟେ ଆଜିଠାରୁ କରିଦେବା ତ୍ୟାଗ । ଏହା ଶ୍ରବଣେ ପୁଅକୁ ନେଇ
 ଗଲି ବେଗ ॥ ତାମ୍ର ଶ୍ରେଣୀ ଭରିଦେଲି ସାଗରେ ଭସାଇ । ଶୋକ
 ବଢ଼େ ସେ କଥାକୁ ପରାୟଣ ହେ ନାହିଁ ॥ ମିହିର କହିଲେ ଶୁଣି
 ବିନୟେ ବଚନ । ଯେଉଁ ଲଗ୍ନ ଧରିଥିଲ କର ତା ଗଣନ ॥ ଜାତ
 ଯେବେ ସେ ଲଗ୍ନରେ ହୋଇଛି ଦୁର୍ମର । ପରମାୟୁ ଧେବ ବର୍ଷ
 ହୋଇବ ତାହାର ॥ ବରାହ ସେ କଥା ଶୁଣି ବିସ୍ମିତ ହୋଇଲେ ।
 ପୁଣି ଲଗ୍ନ ଦେଖି ସତ୍ୟ ଅଟଇ ଜାଣିଲେ ॥ ମିହିର ବୋଇଲେ
 ଯେବେ ଗଣା ଅଟେ ସତ୍ୟ । ଜାଣ ତୁମ ପୁଅ ନିଶ୍ଚୟ ରହିଛି
 ଜୀବିତ ॥ କେଉଁଠାରେ ଅଛି ଏବେ ଗଣି କରି କହ । ତାହା ଶୁଣି
 ଗଣି ଗଣି ବୋଇଲେ ବରାହ ॥ ଅତି ନିକଟରେ ବୋଲି କହିଲ
 ଗଣନା । ମିହିର କହିଲେ ପୁଣି କର ହେ ଠିକଣା ॥ କିଏ ତୁମ୍ଭ
 ପୁଅ କାହିଁ ଅଛି କହିଦିଅ । ତାହା ଶୁଣି ବରାହ ଯେ ଗଣି
 ନିଃସନ୍ଦେହ ॥ ଜାଣିପାରି ସବୁ କଥା ହୋଇ ଆନନ୍ଦିତ । ତୁମ୍ଭ ମୋର
 ପୁଅ କହି କଲେ କୋଳାଗ୍ରତ । ଆନନ୍ଦରେ ବେନି ନେଷୁ ଅଶ୍ରୁଜାତ
 ହେଲା ॥ ପିତାଙ୍କ ଚରଣେ ଚଢ଼ୁ ମିହିର ନମିଲ ॥ ସତ୍ତ୍ୱ ମଧ୍ୟେ
 ପରିତପ୍ତ ପୂର୍ବ ଇତିହାସ । ମିହିର ସକଳ କହି କରଲେ ସନ୍ତୋଷ ॥
 ବିହମ ଆଦିତ୍ୟ ରଜା ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ତୁଲେ । ସକଳ ବୃନ୍ଦା ଶୁଣି
 ଆନନ୍ଦ ଲଭିଲେ ॥ ସତ୍ତ୍ୱ ଶେଷ ହେଲା ସବେ ଗଲେ ଯେହାପୁର ।
 ରଜାଠାରୁ ପୁରସ୍କାର ପାଇଲେ ମିହିର ॥ ପୁଅ ପୁଅବଧୂ ଦେନ
 ବରାହ ସୁଖରେ ॥ ରହିଲେ ବିହମ ଥିଲେ ଏହି ପରକାରେ ॥
 ଗ୍ରାହକ ପଣରେ ରଖି ବହୁତ ପଣ୍ଡିତ । ପାଳିଥିଲେ ଧନରହ
 ଦେଇ ଅସ୍ତମିତ ॥ ହୋଇବ ଗ୍ରାହକ ଯେବେ ତୁମ୍ଭେ ତାଙ୍କ ପରି ।
 ତେବେ ବସ ସିଂହାସନେ ଶ୍ରେଣୀ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥ ଏହା କହି ପୁଣ୍ଡଳିକା
 ସ୍ୱର୍ଗେ ଚଳିଗଲା । ଜଗନ୍ନାଥ କହେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ରହିଲା ॥

ଦ୍ଵାଦ୍ଵିଂଶ ପଞ୍ଚାବଳି କଥା

ଏହିପରି ପ୍ରତିଦିନ ଗୋନଗନ ଯାନ୍ତି । ବସିବାକୁ ସିଂହାସନେ ଯନ୍ତ୍ର କରୁଥାନ୍ତି ॥ ଦିନକରେ ମିଳିଲେ ସେ ସିଂହାସନ ପାଶେ । ବସିଣ ପୁରୁଳ ଦେଖି ମୃଦୁହାସେ ଶୁଷେ ॥ ସବୁଦିନେ କଥା ଶୁଣି ଆଦେ ଗୋନଗନ । ଫେରି ଯାଉଥାନ୍ତି ପୁଣି କି ବରୁର ଆନ ॥ ଏକାକୀ ମୁଁ ଅଛି ମୋହଠାରୁ କଥାଟିଏ । ଶୁଣି ସୁବରୁର କର ମୁହିଁ ସ୍ଵର୍ଗେ ଯାଏ ॥ ଏହା କହି ବୋଇଲୁ ସେ ବିହମ ନୃପତି । ଏହି ସିଂହାସନେ ବସି ପ୍ରଜା ପାଳୁଥାନ୍ତି ॥ ଦୁରଦେଶୀ ବେପାରୀଏ ଶଗଡ଼ରେ ଲଦି । ଆଣନ୍ତି ଯା ବଳଗଲେ ବିହମ ଜଳଦି ॥ ଟଙ୍କା ଦେଇ କଣି ନେଇ ତାହାର ସମ୍ପଦ । ବିଦାୟ ଦିଅନ୍ତି ଶୀଘ୍ର ଲଭେ ସେ ଆନନ୍ଦ ॥ ତାହା ଶୁଣି ଦୁରଦେଶୀ ଏକ ମହାଜନ । ଘେନାଇଲୁ ସଙ୍ଗତରେ ବହୁତ ରଚନ ॥ ନିଶ୍ଚୟ ବିହମ ହେବ ବିରୁର ମନରେ । ମିଳିଲୁ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଗଡ଼ ନିକଟ ହାଟରେ ॥ ଦଇବରେ କିଛି ତାର ନୋହିଲୁ ବିହମ । ଦିନ ଶେଷେ ଶୁଣି ନୃପ କଲେ ତାହା ହସ ॥ ଉଚିତ ମୂଲ୍ୟ ପାଇ ସେ ରହୁ ବଣିଜାର । ବିହମଙ୍କ କାର୍ତ୍ତିକଲ ସର୍ବପ୍ରସର ॥ ଘାନ ବ୍ରାହ୍ମଣେକ ଥିଲୁ ଏକଇ ଦେଶରେ । ଯେତେ ଅର୍ଜିଲେ ହେଁ ଅଣେ ନାହିଁ ତାର ଘରେ । ଦୁଃଖମନେ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବସି ଦେଶ ପାଶ । ~~ଏକ~~ ମନ୍ତ୍ର ଜପ ପ୍ରୋଷକଲୁ ଅହର୍ନିଶ ॥ ସାତ ଦିନ ସାତ ରାତି ଉପବାସ କଲୁ । ତା ଦେଖି ସେ ଦେଶାଙ୍କର ଦୟାଳୁଜାତ ହେଲୁ ॥ ନିଜ ରୂପେ ଦେଖାଦେଇ ଜଗତର ମାତ । ବୋଲିଲେ କଲଗି ଦିନ ଜପୁଅକୁ ମନ୍ତ୍ର ॥ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇଲି କି କିଏ ଇଚ୍ଛା ତୋର । କରଯୋଡ଼ି ବିପ୍ରବର ଦିଅଇ ଉତ୍ତର । ଦରିଦ୍ର ଦଶାକୁ ମୋର ଛଡ଼ାଅ ଗୋ ମାତ । ଭଗବନ୍ତ ବୋଲେ

କୃଥା ହେଉ ତୁ ଭାବତ ॥ ଯାହା ତୋର ଲଲଟରେ
 ଲେଖିଛି ଦରବ ॥ କେବେ କି ହୋ ସେହି ଲେଖା ଅନ୍ୟଥା
 ହୋଇବ ॥ କନ୍ତୁ ଦୈନ୍ୟ ଦେଖି ଦେବା ହେଲେ କୃପାବଣ ।
 ସରଜନା କଲେ ଏକ ଦରିଦ୍ର ପୁରୁଷ ॥ ହୋଇଅଛି ସେ ପୁରୁଷ
 ଲୌହରେ ନିର୍ମିତ । କୁହିତ ଶରୀର ତାର ବଦନ, ବିକୃତ ॥ ସେ
 ପ୍ରତିମାଟିକୁ ଦେବା ଦେଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ । କହିଲେ ରେ ବିପ୍ର ଯଦି
 ଦିକପାରୁ ପ୍ରାକୁ ॥ ଲକ୍ଷେ ମୁଦ୍ରା ମୂଲ୍ୟ ଦେଇ କେହି ଯେବେ ନେବ ।
 ଦରିଦ୍ର ଅବସ୍ଥା ତୋର ନିଶ୍ଚୟ ଦୁଃସ୍ଥିତିବ ॥ ଏହା କହି ଭଗବତୀ
 ଅନୁଜାନ ହେଲେ । ଦରିଦ୍ର ପୁରୁଷ ଧରି ବିପ୍ରବର ଗଲେ ॥ ଘରେ
 ରଖି ମନ ମଧ୍ୟେ କରେ ସେ ବିରୁଦ୍ଧ । କମର ବିନ୍ଦୁ ହେବ
 ପ୍ରତିମାଟି ମୋର ॥ ଯାହାକୁ ଦେଖାଏ ନେଇ ଦେଖିଲେ ସେ ତାକୁ ।
 ଦୂର ହୁଅ କେହି ତଡ଼େ ନ ନିଏ ପାଶକୁ ॥ କେହି ବୋଲେ ପ୍ରତିମାର
 ରହିଲେ ବଦନ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗୁଡ଼ିଏବେ ସେହୁ ହେବ ଘନ ଘନ ॥
 ବୁଲି ବୁଲି ଶୁଣିଲ ସେ ବଣିକ ମୁଖରୁ । ବିଷମ ଆଦର୍ଶ ହାଟେ
 ବିକ୍ରି କରିପାରୁ । ସେ କଥା ଶୁଣିଣ ବିପ୍ର ହୋଇ ହସ୍ତମନ । ପ୍ରତିମାଟି
 ଧରି ଗଲା ସେଠାକୁ ବଦନ ॥ କେହି କେହି ମୁଣି ଦେଖି ପରୁରଲେ
 ତାକୁ । ପ୍ରତିମାର ଶୁଣ କିସ କହ ହେ ଆମୁକୁ ॥ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲଲ
 ତୁମ୍ଭେ ଶୁଣ ମନଦେଇ । ଦରିଦ୍ର ପୁରୁଷ ନାମ ଏହାର ଅଟଇ ॥ ଲକ୍ଷେ
 ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟ ଅଟେ ନୁହେଁ କିଛି ଭଣା । ଘରେ ଥିଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର
 କମିବ କରୁଣା ॥ ଏହା ଶୁଣି କଣାଳିଏ ଗୁଡ଼ ପଳାଇଲେ । ଦିନ
 ଶେଷେ ହାଟପାଳ ଦେଖିଲ ସେଠାରେ ॥ ପରୁର ସେ ସବୁ କଥା
 ଶୁଣି ବୁଝି ଗଲା । ବିଷମାଦର୍ଶଙ୍କ ପାଶେ ଯାଇ କଥାଲଲା ॥ ବିଷମ
 ଆଦର୍ଶ ରଜା ସେ କଥାକୁ ଶୁଣି । ବିପ୍ରକୁ ତକାଇ ଲକ୍ଷେ ମୁଦ୍ରା
 ଦେଲେ ଗଣି ଦରିଦ୍ର ମୁଣିକୁ ନେଇ ରଖିଲେ ଗୃହରେ । ଯେଉଁ

ଧରି ଚନ୍ଦ୍ରା କଛୁ ନ କଲେ ମନରେ ॥ ଶେଷେ ଏକା ହୋଇ ଦ୍ଵାର
 ଫିଟାଇ ବସିଲେ । କାହାକୁ ସେ ନିଜ ପାଖେ ରଖାଇ ନ ଦେଲେ ॥
 ପ୍ରଥମ ପ୍ରହରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ହୋଇଲେ ବାହାର ॥ ବିଷମ ଆଦତ୍ୟ ନାମ
 ପରୁରଲେ ତାର ॥ ଶୁଣି ମେ ରମଣୀ ତାଙ୍କୁ କହିଲେ ବଚନ ।
 ଆହେ ନୃପ ମୁହିଁ ତୁମ୍ଭ ରଜଲକ୍ଷ୍ମୀ ଜାଣ ॥ ରଖିବାରୁ ଘରେ ଆଣି
 ଦରଦ୍ର ପୁରୁଷ । ଶୁଣି ଯାଉଛୁ ମୁଁ ଏଥୁ ନ କରିବ ବାସ ॥ ମୋତେ
 ଯେବେ ରଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ଅଛି ତୋର । ଦରଦ୍ର ପୁରୁଷ ମୁଣ୍ଡି ଶୀଘ୍ର
 ଦୂର କର ॥ ବିଷମ ଆଦତ୍ୟ ଶୁଣି ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ବଚନ । ବୋଇଲେ
 ମା ଯାଆ ଅବା ରହ ତୁମ୍ଭ ମନ ॥ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ନ ପାରେ ମୁଁ
 କଦାପି ପିତୁଳା । ଶୁଣି ଏହା ଶୁଭଚୁଡ଼ ଗୁଡ଼ିଲେ କମଳା ॥ ତାଙ୍କ
 ପରେ ପରେ ଏକ ସୁଦତ୍ୟ ପୁରୁଷ । ନୃପତି ସମ୍ମୁଖେ ଆସି ହୋଇଲେ
 ପ୍ରବେଶ । ପରୁରଲେ ଶକ୍ତା ତୁମ୍ଭେ କିଏ କହ ମୋତେ । ପୁରୁଷ
 ବୋଲନ୍ତି ଆମ୍ଭେ ସତ୍ୟ ଅଛି ସତ୍ୟ ॥ ଦରଦ୍ର ପିତୁଳା ତୁମ୍ଭେ
 ଆଣି ରଖିବାରୁ । ଶୁଭଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗୁଡ଼ିଗଲେ ତୁମ୍ଭର ନବରୁ ॥ ଲକ୍ଷ୍ମୀଛଡ଼ା
 ସ୍ଥାନେ ଆମ୍ଭେ ନ ପାରିବୁ ରହି । ତାହା ଶୁଣି ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ବିଷମ
 କହଲ ॥ ଯାଅ ଅବା ରହ ତୁମ୍ଭେ ତୁମ୍ଭର ଇଚ୍ଛାରେ । କଦାପି ମୁଁ
 ପିତୁଳାକୁ ବରଜି ନ ପାରେ ॥ ତାହା ଶୁଣି ପଳାଇଲେ ସେ
 ନବରୁ ସତ୍ୟ । ଦୟା ଆସି ନାହିଁ ରୂପେ । ହେଲେ ଉପସ୍ଥିତ ॥
 ପରୁରଲେ ଦେଖି ତାଙ୍କୁ ବିଷମ ମିହିର । କିଏ ତୁମ୍ଭେ ଯାଉଅଛ
 ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ମୋହର । ସେ ବୋଇଲେ ଜାଣ ନୃପ ଅଟଇ ମୁଁ ଦୟା ।
 କହୁଅଛୁ ତୁମ୍ଭ ପାଖେ ନ କରିଣ ମାୟା ॥ କ୍ଷଣେ ମୁହିଁ ସତ୍ୟ ବନା
 ନ ରହିବି ନୃପ । ସତ୍ୟ ଗଲେ ଯିବି ମୁହିଁ କହିଲି ସ୍ଵରୂପ
 ନମସ୍କାର କରି ନୃପ କହିଲେ ତାହାଙ୍କୁ । ଯାହା ଇଚ୍ଛା କର ମୁଖ
 ନ ଛାଡ଼େ ମୁଣ୍ଡିକୁ ॥ ନରପତି କଥା ଶୁଣି ଦୟା ପଳାଇଲେ ।

ଧବଳ ପୁରୁଷ ବେଶେ ଧର୍ମ ପଦ୍ମରେ ॥ ପରିଚୟ ଦେଇ ପୁଣି
 କାରଣ ବତାଇ । ଧର୍ମ ଚାଲିଗଲେ ନୃପ କାତର ନ ହୋଇ ॥
 ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ନ ଛାଡ଼ିଲେ ଦରିଦ୍ର ପୁରୁଷ । ତା ପରେ ପୁରୁଷ ବେଶେ
 ପଦ୍ମରେ ଯଶ ॥ ଯଶଙ୍କର ପରିଚୟ ବନ୍ଧନ ପାଇଲେ । ଚାଲିଯିବା
 କାରଣ ହିଁ ପଚାରି ବୁଝିଲେ ॥ ତଥାପି ସାହସେ ନିଜ ବନ୍ଧନ
 ରଖିଲେ ! ଦରିଦ୍ର ପୁରୁଷ ମୂର୍ଖି ମୋହନ ନ ଛାଡ଼ିଲେ ॥ ତାହାପରେ
 ପୁରୁଷେକ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ ॥ ତାକୁ ମଧ୍ୟ ପୁରୁଷ ପୁଞ୍ଜିଲେ
 ନରେଶ ॥ ବୋଇଲେ ସେ ସାହସ ମୁଁ ତୁମ୍ଭର ଦେହରେ ॥
 ରହିଥାଏ ହେ ବନ୍ଧନ ରଜ ସବୁବେଳେ ॥ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସତ୍ୟ ଦୟା ଧର୍ମ
 ଯଶ ଆଦି ରଲେ । ଶେଷଯାଏ ଥିଲା ଏବେ ଯାଉଛି ମୁଁ ଭଲେ ॥
 ବନ୍ଧନ ଆଦିତ୍ୟ ଶୁଣି କରି ନମସ୍କାର । ବୋଇଲେ ଉଚିତ ଏହା
 ଅଟେ କି ତୁମ୍ଭର ॥ ଦରିଦ୍ର ପୁରୁଷ ରଖି ଛାଡ଼ିଲେ ସକଳ । ଏଡ଼େ
 ବଡ଼ କାର୍ଯ୍ୟ କଲି ଲଭି କାହା ବଳ ॥ ଗୁଡ଼ ନାହିଁ ତୁମ୍ଭକୁ ମୁଁ
 ଜାଣିଛ ତ ଏହା ! ଗୁଡ଼କ କପରି ମୋତେ କହ ଏବେ ତାହା ॥
 ସାହାସ ଏ କଥା ଶୁଣି ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇଲେ । ନ ଯାଇ ସେ ନରପତି
 ଶୟରେ ରହିଲେ ॥ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇଲେ ରାଜା ସାହସର ବଳେ ।
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଧର୍ମ ଦୟା ଆଦି ବାହୁଡ଼ିଲେ ଖରେ ॥ ସବୁଗୁଣେ ବହୁଷିତ
 ହେଲେ ପୁରୁଷ । ସେ ବନ୍ଧନ ସାହସକୁ ଥିବାଛୁଟି ଧରି ॥ ତୁମ୍ଭେ
 ତାଙ୍କପରି ଯେବେ ସୁସାହସୀ ହେବ । ଏ ବନ୍ଧିଣ ସିଂହାସନ ଉପରେ
 ବସିବ ॥ ଏହା କହି ପୁରୁଷକା ଗଲେ ସ୍ଵର୍ଗପୁରେ । ସେଜଗଜା
 ବାହୁଡ଼ିଲେ ମନ ବିରସରେ ॥ ବନ୍ଧିଣ ପୁରୁଷ କଥା ହୋଇଲେ
 ସମସ୍ତ ଜଗନ୍ନାଥ କହେ କରି ଦୁର୍ଗା ନାମ ଧ୍ୟାନ ॥